ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ
ទុតិយភាគ
៧០

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ
៣-ស ២៥០៥

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកស្កានេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានវៀបចំធ្វើទៅឡើងដោយ គេហទំព័រ៥000ឆ្នាំ បូជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សៀវភៅគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ្គិចណៃ ។

គ្រប់គ្រងគម្រោង (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
ភ្នួនប្រុស ម៉ាន់ សាវ៉ែត

www.5000-years.org

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងក្រៃលែងអំពីៈ

- ឧបាសិកា កាំង ហ៊ួចណៃ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ដុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សន ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូច សាទៀង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ុវត្ថានា និងឧបាសិកា ឃុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.ទ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនំ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ផែង យឿន (កូរ៉ែ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេរី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភៈ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់
  ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានធីរាជ, ចាន់ណា សុធានធិរោធ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង ឃូហេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉ែ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ឡូត សេរីសំភ ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា ស៊ែ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.ទ.អ)

ព្រះ
វិន័យបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ
ទុតិយភាគ
៧០

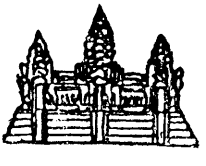

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ

ព. ស. ២៥០៥

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្តង់ស្មារតីស្ងួត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។
ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។
ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានស្ងួត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します
これが日本の佛教徒の心です

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខាងផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិកជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំងមនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏ត្រូវរន្ធត់យ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តីទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើហោរយោ បញ្ចប់គំនុំគុំគួន ដើរតាមពុទ្ធដីការព្រះបរមគ្រូ ខិតខំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និងប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！
敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗りこえ、瞋りを離れ、怨みを怨し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年７月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表　無着　成恭　　世話人　松永　然道　　有馬　実成
事務局長　　篠原　鋭一　　　　伊藤　佳通　　渡井　奎一
　　　　杉谷　義純　　茂田　真澄
　　　　前田　利勝　　中島　教之
　　　　永　　六輔

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commisson of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE
Project Manager : The Rev. Seikyo Muchaku
Secretary General : The Rev. Eiitsu Shinohara
Management Team :
The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

ឧត្តរភាគ

៧០

ព.ស. ២៥០៥

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស បដិសម្ភិទាមគ្គោ

ទុតិយោ ភាគោ

មហាវគ្គេ ទុដ្ឋកថា

(១) កតិ(១) ញាណានិ កតិ ញាណវត្ថូនិ កតិ ញាណានិ កតិ ញាណានិ កតមេ ញាណសមុដ្ឋានា កតិ អភិញ្ញាវេសា កតមេ ញាណសម្បយុត្តា កតិ អភិញ្ញាវេសបភាគាសោ(២)ញាណានិ ។

កតិ ញាណានីតិ អដ្ឋ ញាណានិ ។ កតិ ញាណវត្ថូនីតិ អដ្ឋារស ញាណវត្ថូនិ ។ កតិ ញាណានីតិ សោឡស ញាណានិ ។ កតិ ញាណាភិញ្ញាវេសាតិ តីសសតំ(៣) ញាណាភិញ្ញាវេសា ។ កតមេ ញាណសមុដ្ឋានសម្បយុត្តាតិ សោតាបត្តិមគ្គោ ញាណសម្បយុត្តោ ។

---

១ ឱ. ម. ៣ ញាណានិ ។ ២ ឱ. ម. កតមេ ញាណសមុដ្ឋានសម្បយុត្តោតិ ក ញាណានិ អភិញ្ញាវេសបភាគាសោ ញាណានិ ។ ៣ ឱ. ម. តីណិសតំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

ទុតិយភាគ

មហាវគ្គ ទុដ្ឋកថា

(១) ហេតុនៃទិដ្ឋិ(១) ប៉ុន្មានយ៉ាង ការរួបរឹតគឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ធម៌ជាគ្រឿងដកខ្នើងនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសម្លឹងអង្អែល តើដូចម្តេច ។

ត្រង់សំនួរថា ហេតុនៃទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង បម្រើយថា ហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ យ៉ាង ។ សំនួរថា ការរួបរឹតគឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ការរួបរឹតគឺទិដ្ឋិ ១៨ យ៉ាង ។ សំនួរថា ទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ទិដ្ឋិ ១៦ យ៉ាង ។ សំនួរថា ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ១៣០ យ៉ាង ។ សំនួរថាធម៌ជាគ្រឿងដកខ្នើង នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច សោតាបត្តិមគ្គ ជាគ្រឿងដកខ្នើងនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

---

១ ហេតុនាំឲ្យកើតទិដ្ឋិ ។

(๒) កតំ អភិនិវេសបញ្ញាសោ និដ្ឋិតំ រូបំ ฯลฯ มม ฝสោหมสฺมิ ฝสโว เม อตฺตาติ อภิ-นิวេสបញ្ញាសោ និដ្ឋិ เวទនំ ฯลฯ มม ฯ เป ฯ สញ្ញំ ฯลฯ มม สงฺขาเร ฯลฯ มม วิញ្ញาណំ ฯลฯ มม ฝสោหมสฺมิ ฝสโว เม อตฺตาติ อภินิវេ-สបញ្ញាសោ និដ្ឋិ ฯ ចក្ខុំ ฯลฯ มม សោតំ ฯลฯ มม ឃានំ ฯลฯ มม ជិវฺหំ ฯลฯ มม កាយំ ฯลฯ มม មនំ ฯลฯ มม ฝสោหมสฺมิ ฝสโว เม อ-ตฺตาติ អភិនិវេសបញ្ញាសោ និដ្ឋិ ฯ រូបំ ฯลฯ มม(๑) សទฺទំ ฯลฯ มม คนฺธំ ฯลฯ มม រสំ ฯลฯ มม ផោ-ដ្ឋព្វំ ฯลฯ มม ធម្មេ ฯลฯ มม ฝสោหมสฺมิ ฝสโว เม อตฺตาติ អភិនិវេសបញ្ញាសោ និដ្ឋិ ฯ

---

๑ ម. រូเป ฯลฯ มม ฯ

(๒) សំន្ធវថា ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កែល តើដូចម្តេច ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កែលចំពោះរូបថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កែលចំពោះវេទនាថា នុ៎ះរបស់អញ ។ បេ ។ ចំពោះសញ្ញាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសង្ខារថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កែលចំពោះចក្ខុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោត:ថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃាន:ថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជិវ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះចិត្តថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កែល ចំពោះរូបថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសំឡេងថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះក្លិនថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះរសថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះផ្សព្វថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះធម្មារម្មណ៍ថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

[๓] จกฺขุวิญฺญาณํ ฯเปฯ มโน สោตวิญฺญาณํ ฯเปฯ ฆานวิญฺญาณํ ฯเปฯ ชิวฺหาวิญฺญาณํ ฯเปฯ กายวิญฺญาณํ ฯเปฯ มโนวิญฺญาณํ ฯเปฯ ฉสោมานิ ภิกฺขเว อายตนานิ ฯ

จกฺขุสมฺผสฺโส ฯเปฯ มโน สោตสมฺผสฺโส ฯเปฯ ฆานสมฺผสฺโส ฯเปฯ ชิวฺหาสมฺผสฺโส ฯเปฯ กายสมฺผสฺโส ฯเปฯ มโนสมฺผสฺโส ฯเปฯ ฉสោมานิ ภิกฺขเว อายตนานิ ฯ จกฺขุสมฺผสฺสชา เวทนา สោตสมฺผสฺสชา เวทนา ฆานสมฺผสฺสชา เวทนา ชิวฺหาสมฺผสฺสชา เวทนา กายสมฺผสฺสชา เวทนา มโนสมฺผสฺสชา เวทนา ฯเปฯ ฉสោมานิ ภิกฺขเว อายตนานิ ฯ

(๓) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសូរបអង្អែល ចំពោះចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជិវ្ហាវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាយវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមនោវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសូរបអង្អែល ចំពោះចក្ខុសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជិវ្ហាសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាយសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមនោសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសូរបអង្អែល ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(๔) រូបសញ្ញំ ឯតំ មម សទ្ធសញ្ញំ កទ្ធសញ្ញំ រសសញ្ញំ ផោដ្ឋព្វសញ្ញំ ធម្មសញ្ញំ ឯតំ មម ឯសោ-ហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ និដ្ឋិ ។ រូបសញ្ចេតនំ ឯតំ មម សទ្ធសញ្ចេតនំ ក-ទ្ធសញ្ចេតនំ រសសញ្ចេតនំ ផោដ្ឋព្វសញ្ចេតនំ ធម្ម-សញ្ចេតនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ និដ្ឋិ ។ រូបតណ្ហំ ឯតំ មម សទ្ធតណ្ហំ ឯតំ មម កទ្ធតណ្ហំ រសតណ្ហំ ផោ-ដ្ឋព្វតណ្ហំ ធម្មតណ្ហំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ និដ្ឋិ ។ រូបវិតក្កំ ឯតំ មម សទ្ធវិតក្កំ កទ្ធវិតក្កំ រសវិតក្កំ ផោ-ដ្ឋព្វវិតក្កំ ធម្មវិតក្កំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ និដ្ឋិ ។

(៤) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ចំពោះរូបសញ្ញាថា
+
នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទសញ្ញា ចំពោះគន្ធសញ្ញា ចំពោះរសសញ្ញា
ចំពោះផោដ្ឋព្វសញ្ញា ចំពោះធម្មសញ្ញាថា +នុ៎ះរបស់អញ +នុ៎ះជាអញ
+
នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ចំពោះ
រូបសញ្ចេតនាថា +នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទសញ្ចេតនា ចំពោះគន្ធ-
សញ្ចេតនា ចំពោះរសសញ្ចេតនា ចំពោះផោដ្ឋព្វសញ្ចេតនា ចំពោះធម្ម-
សញ្ចេតនាថា +នុ៎ះរបស់អញ +នុ៎ះជាអញ +នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការ
ប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ចំពោះរូបតណ្ហាថា +នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះ
សទ្ទតណ្ហាថា +នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះគន្ធតណ្ហា ចំពោះរសតណ្ហា ចំពោះ
ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ចំពោះធម្មតណ្ហាថា +នុ៎ះរបស់អញ +នុ៎ះជាអញ +នុ៎ះជាខ្លួនរបស់
អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ចំពោះរូបវិតក្កៈថា +នុ៎ះ
របស់អញ ចំពោះសទ្ទវិតក្កៈ ចំពោះគន្ធវិតក្កៈ ចំពោះរសវិតក្កៈ ចំពោះផោដ្ឋ-
ព្វវិតក្កៈ ចំពោះធម្មវិតក្កៈថា +នុ៎ះរបស់អញ +នុ៎ះជាអញ +នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

รูปวิตกฺกานุคตานิ ฌานานิ รูปวิจารานุคตานิ ฌานานิ รูปปีตานุคตานิ ฌานานิ รูปสุขานุคตานิ ฌานานิ รูปจิตฺตานุคตานิ ฌานานิ ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ กุสลานิ ฌานานิ อิมานิ วุจฺจนฺติ รูปาวจรานิ ฌานานิ ฯ

(๕) ปฐวีกสิณานิ อาโปกสิณานิ เตโชกสิณานิ วายोกสิณานิ นีลกสิณานิ ปีตกสิณานิ โลหิตกสิณานิ โอทาตกสิณานิ อากาสกสิณานิ วิญฺญาณกสิณานิ ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ กุสลานิ ฌานานิ อิมานิ วุจฺจนฺติ ฯ

ทิฏฺฐิ คือการประกาศสัตตนิยามการสมาทานผิด จำเพาะรูปวิตกว่า +นุ+ของเรา จำเพาะเวทนาวิตกว่า +นุ+ของเรา จำเพาะสัญญาวิตกว่า +นุ+ของเรา จำเพาะสังขารวิตกว่า +นุ+ของเรา จำเพาะวิญญาณวิตกว่า +นุ+ของเรา จำเพาะธรรมวิตกว่า +นุ+ของเรา +นุ+เป็นอาตมา +นุ+เป็นโลกของเรา ฯ

(๙) ทิฏฺฐิ คือการประกาศสัตตนิยามการสมาทานผิด จำเพาะปฐวีธาตุว่า +นุ+ของเรา จำเพาะอาโปธาตุว่า +นุ+ของเรา จำเพาะเตโชธาตุว่า +นุ+ของเรา จำเพาะวาโยธาตุว่า +นุ+ของเรา จำเพาะอากาสธาตุว่า +นุ+ของเรา จำเพาะวิญญาณธาตุว่า +นุ+ของเรา +นุ+เป็นอาตมา +นุ+เป็นโลกของเรา ฯ ทิฏฺฐิ คือการประกาศสัตตนิยามการสมาทานผิด จำเพาะปฐวีกสิณ อาโปกสิณ เตโชกสิณ วาโยกสิณ นีลกสิณ ปีตกสิณ โลหิตกสิณ โอทาตกสิณ อากาสกสิณ วิญญาณกสิณว่า +นุ+ของเรา +นุ+เป็นอาตมา +นุ+เป็นโลกของเรา ฯ

(๖) កេសំ ឯតំ មម លោមំ ឯតំ មម ឧទំ ឯតំ មម ឧទ្ធំ ឯតំ មម តចំ ឯតំ មម មំសំ ឯតំ មម ឧហារុំ ឯតំ មម អដ្ឋិ ឯតំ មម អដ្ឋិមិញ្ជំ ឯតំ មម វក្កំ ឯតំ មម ហាទយំ ឯតំ មម យកនំ ឯតំ មម កិលោមកំ ឯតំ មម បិហកំ ឯតំ ។បេ។ ខេឝ្ឍំ ឯតំ មម សិយាណិកំ ឯតំ មម លសិកំ ឯតំ មម មុត្តំ ឯតំ មម មត្ថលុង្គំ ឯតំ មម យសោហមស្មិ យសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេស-បរាមាសោ និដ្ឋំ ។

(๗) ចក្ខាយតនំ ឯតំ មម រូបាយតនំ ឯតំ មម សោតាយតនំ ឯតំ មម សទ្ទាយតនំ ឯតំ មម ឃានាយតនំ ឯតំ មម គន្ធាយតនំ ឯតំ មម ជិវ្ហាយ-តនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្ពាយតនំ មនា-យតនំ ធម្មាយតនំ ឯតំ មម ចក្ខុធាតុំ ឯតំ មម

(៦) ទិដ្ឋិគតិការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កើល ចំពោះសក់ថា នុ៎ះ
របស់អញ ចំពោះរោមថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះក្រចកថា នុ៎ះរបស់អញ
ចំពោះឆ្មៃញថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះស្បែកថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះ
សាច់ថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសរសៃថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឆ្អឹង
ថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះខួរក្បាលឆ្អឹងថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះតាចថា
នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះបេះដូងថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះថ្លើមថា នុ៎ះរបស់
អញ ចំពោះពោះវៀនថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះក្រពះថា នុ៎ះរបស់អញ
។ បេ ។ ចំពោះទឹកមាត់ថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះទឹកសំបោរថា នុ៎ះរបស់
អញ ចំពោះទឹករំអិលថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះទឹកមូត្រថា នុ៎ះរបស់អញ
ចំពោះខួរក្បាលក្បាលថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៧) ទិដ្ឋិគតិការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កើល ចំពោះចក្ខាយតនៈថា
នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះរូបាយតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតាយតនៈ
ថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទាយតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានា-
យតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះគន្ធាយតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះ
ជិវ្ហាយតនៈ សោតាយតនៈ កាយាយតនៈ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ មនាយ-
តនៈ ធម្មាយតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះចក្ខុធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ

รูปตณฺหา ฯเปฯ มม จกฺขุวิญฺญาณตณฺหา ฯเปฯ มม โสตตณฺหา ฯเปฯ มม สทฺทตณฺหา ฯเปฯ มม โสตวิญฺญาณตณฺหา ฯเปฯ มม ฆานตณฺหา คนฺธตณฺหา ฆานวิญฺญาณตณฺหา ชิวฺหาตณฺหา รสตณฺหา ชิวฺหาวิญฺญาณตณฺหา กายตณฺหา โผฏฺฐพฺพตณฺหา กายวิญฺญาณตณฺหา มโนตณฺหา ฯเปฯ มม ธมฺมตณฺหา ฯเปฯ มม มโนวิญฺญาณตณฺหา ฯเปฯ มม ฯเสยฺยหิทมสฺมิ ฯเสยฺโย เมติ อตฺถาติ อกิญฺจิวิเสสปกาสนา นิฏฺฐา ฯ

(๘) จกฺขุนฺทฺริยํ ฯเปฯ มม โสตินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ฆานินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ชิวฺหินฺทฺริยํ กายินฺทฺริยํ ชีวิตินฺทฺริยํ(๑) โสมนสฺสินฺทฺริยํ โทมนสฺสินฺทฺริยํ อุเปกฺขินฺทฺริยํ สทฺธินฺทฺริยํ วิริยินฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ สมาธินฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ฯเสยฺยหิทมสฺมิ ฯเสยฺโย เมติ อตฺถาติ อกิญฺจิวิเสสปกาสนา นิฏฺฐา ฯ

---

๑ ฉ. กายินฺทฺริยํ อนินฺทฺริยํ ชีวิตินฺทฺริยํ อญฺญินฺทฺริยํ ปุริสินฺทฺริยํ สุขินฺทฺริยํ ทุกฺขินฺทฺริยํ ฯ ม. กายินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม มนินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ชีวิตินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม อญฺญินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ปุริสินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม สุขินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ทุกฺขินฺทฺริยํ ฯเปฯ มม ฯ

จักขุธาตุ ของเรา จักขุวิญญาณธาตุ ของเรา โสตธาตุ ของเรา โสตวิญญาณธาตุ ของเรา ฆานธาตุ ของเรา ฆานวิญญาณธาตุ ของเรา ชิวหาธาตุ ของเรา ชิวหาวิญญาณธาตุ ของเรา กายธาตุ ของเรา กายวิญญาณธาตุ ของเรา มโนธาตุ ของเรา ธัมมธาตุ ของเรา มโนวิญญาณธาตุ ของเรา ๆ

(๘) ทิฏฐิคตสัมปยุตตญาณ จักขุนทรีย ของเรา โสตินทรีย ของเรา ฆานินทรีย ของเรา ชิวหินทรีย ของเรา กายินทรีย ของเรา ชีวิตินทรีย ของเรา มนินทรีย ของเรา สุขินทรีย ของเรา ทุกขินทรีย ของเรา โสมนัสสินทรีย ของเรา โทมนัสสินทรีย ของเรา อุเปกขินทรีย ของเรา สัทธินทรีย ของเรา วิริยินทรีย ของเรา สตินทรีย ของเรา สมาธินทรีย ของเรา ปัญญินทรีย ของเรา ๆ

(๙) កាមជាតុំ ឯតំ មម រូបជាតុំ ឯតំ មម អរូបជាតុំ ឯតំ មម កាមភវំ ឯតំ មម រូបភវំ ឯតំ មម អរូបភវំ ឯតំ មម សញ្ញាភវំ ឯតំ មម អសញ្ញាភវំ ឯតំ មម នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯតំ មម ឯកវោការភវំ ឯតំ មម ចតុវោការភវំ ឯតំ មម បញ្ចវោការភវំ ឯតំ មម បឋមជ្ឈានំ ឯតំ មម ទុតិយជ្ឈានំ ឯតំ មម តតិយជ្ឈានំ ឯតំ មម ចតុត្ថជ្ឈានំ ឯតំ មម មេត្តាចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម ករុណាចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម មុទិតាចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបភវាសោ និដ្ឋំ ។

(๙) ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តញាណកថា

[๑๐๐] ញាណំ ទុក្ខេ ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា បហាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សមាបជ្ជិតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អភិសមេតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាបរិញ្ញេយ្យាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាបរិញ្ញាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាបហាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាភាវេតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាសច្ឆិកាតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាសមាបជ្ជិតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុបាទាអភិសមេតព្ពាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សង្ខតាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អសង្ខតាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សាសវាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនាសវាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា លោកិយាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា លោកុត្តរាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា កណ្ហាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា កណ្ហវិបាកាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សុក្កាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សុក្កវិបាកាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អសាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា សាសាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អសាសាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា អចិត្តាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសហភុនោតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តានុបរិវត្តិនោតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសមសីសដ្ឋិនោតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិសដ្ឋានុបរិវត្តិនោតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិសដ្ឋាតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិសដ្ឋានុបរិវត្តិនោតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសមសីសដ្ឋិនោតិ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋានុបរិវត្តិនោ

(๑๐) อาปัตติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ญาณัง ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ สญฺญา ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ วิตักโก ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ อาปัตติยา อาปัตติภาวายะ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ อิเม ปาจิตฺติยา ธมฺมา อาปัตติ ปาจิตฺติยสฺส ปาจิตฺติยนฺติ ๆ

(๑๑) กตมานิ อฏฺฐ ปาจิตฺติยานิ ๆ ๑ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ญาณัง ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ สญฺญา ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ วิตักโก ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ อาปัตติยา อาปัตติภาวายะ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ ปาจิตฺติยนฺติ อิเม ปาจิตฺติยา ธมฺมา ปาจิตฺติยนฺติ ๆ

(๑๐) ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសា្គបអង្អែល ចំពោះអវិជ្ជាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសង្ខារទាំងឡាយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះនាមរូបថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសឡាយតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះផស្សៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវេទនាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះតណ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឧបាទានថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជាតិថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជរាមរណៈថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសា្គបអង្អែលយ៉ាងនេះឯង ។

(๑๑) ហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ខន្ធជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ អវិជ្ជាជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ ផស្សៈជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ សញ្ញាជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ វិតក្កៈជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ អយោនិសោមនសិការៈជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ បាបមិត្តជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ បរតោឃោសៈ (សំដីឃោសនារបស់បុគ្គលដទៃ) ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ๑ ។

ទុក្ខា ហោតុ ទុក្ខា បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ ទុក្ខាបិ និដ្ឋដ្ឋានំ អវិជ្ជា ហោតុ អវិជ្ជា បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ អវិជ្ជាបិ និដ្ឋដ្ឋានំ ជរាមរណំ ហោតុ ជរាមរណំ បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ ជរាមរណម្បិ និដ្ឋដ្ឋានំ សញ្ញា ហោតុ សញ្ញា បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ សញ្ញាបិ និដ្ឋដ្ឋានំ វិតក្កា ហោតុ វិតក្កា បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ វិតក្កាបិ និដ្ឋដ្ឋានំ អយោនិសោមនសិការោ ហោតុ អយោនិសោមនសិការោ បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ អយោនិសោមនសិការោបិ និដ្ឋដ្ឋានំ ចាបមិត្តោ ហោតុ ចាបមិត្តោ បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ ចាបមិត្តោបិ និដ្ឋដ្ឋានំ បរតោឃោសោ ហោតុ បរតោឃោសោ បច្ចយោ និដ្ឋដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ បរតោឃោសោបិ និដ្ឋដ្ឋានំ ឥមានិ អដ្ឋ និដ្ឋដ្ឋានានិ ។

ខន្ធជាហេតុ ខន្ធជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ខន្ធ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ អវិជ្ជាជាហេតុ អវិជ្ជាជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ អវិជ្ជា ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ ផស្សៈជាហេតុ ផស្សៈ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ផស្សៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ សញ្ញាជាហេតុ សញ្ញាជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ សញ្ញា ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ វិតក្កៈជាហេតុ វិតក្កៈជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ វិតក្កៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ អយោនិសោមនសិការៈជាហេតុ អយោនិសោមនសិការៈជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ អយោនិសោមនសិការៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ បាបមិត្តជាហេតុ បាបមិត្តជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ បាបមិត្ត ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ បរតោឃោសៈ (សំដីឃោសនានៃបុគ្គលដទៃ) ជាហេតុ បរតោឃោសៈ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ បរតោឃោសៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ នេះ ហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ យ៉ាង ។

(๑๒) กตมานิ อฏฺฐารส ทิฏฺฐิวิปฺปยุตฺตานิ ฯ
ยา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตารํ ทิฏฺฐิวิสูกายิกํ
ทิฏฺฐิวิปฺผนฺทิตํ(๑) ทิฏฺฐิสญฺโญชนํ ทิฏฺฐิสลฺลํ ทิฏฺฐิสมฺภเวา(๒)
ทิฏฺฐิปลิโพธา ทิฏฺฐิพนฺธนํ ทิฏฺฐิปปาโต ทิฏฺฐาสวา-
โยคา ทิฏฺฐิสลฺลาโหา ทิฏฺฐิวิปฺผนฺทิโหา ทิฏฺฐิคนฺถา ทิฏฺฐิ-
ฆาตานิ ทิฏฺฐิกิลิเสา ทิฏฺฐิปกมาเสา ฯมานิ
อฏฺฐารส ทิฏฺฐิวิปฺปยุตฺตานิ ฯ

(๑๓) กตมา เสาฬฺส ทิฏฺฐิโย ฯ อสฺสา-
ททิฏฺฐิ อตฺถาทุทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ สกฺกายทิฏฺฐิ สกฺกา-
ยวตฺถุกา สสฺสตทิฏฺฐิ สกฺกายวตฺถุกา อุจฺเฉททิฏฺฐิ
อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ ปุพฺพนฺตานุทิฏฺฐิ อปรนฺตานุทิฏฺฐิ ส-
ญฺโญชนิกา ทิฏฺฐิ อหนฺติ มานวินิพนฺโธ ทิฏฺฐิ มมนฺติ
มานวินิพนฺโธ ทิฏฺฐิ อตฺถิทินฺนปฺปฏิสงฺยุตฺตา ทิฏฺฐิ นตฺถิ-
กวาทินฺนปฺปฏิสงฺยุตฺตา ทิฏฺฐิ กมฺมทิฏฺฐิ วิกมฺมทิฏฺฐิ ฯมา เสา-
ฬฺส ทิฏฺฐิโย ฯ

---

๑ ฉ. ม. ทิฏฺฐิวิปฺผนฺทิตานิ ฯ ๒ ฉ. ม. ทิฏฺฐิสมฺภวา ฯ

มหาวัคฺค ทิฏฺฐิกถา

(๑๒) การฺยปตฺต คือทิฏฺฐิ ๑๘ ยังฯ เหตุฉนฺทาทโย ๖ ทิฏฺฐิ
ฉนฺทาทิวเสน ๑ การฺยปฺปธานวเสน ๑ ผลวิภาคาทิวเสน ๑ ปโยชนวเสน ๑
ปโยชนวิปตฺติวเสน ๑ สมาปตฺติวเสน ๑ สาวชฺชาทิวเสน ๑ การฺยวิปตฺติ
วเสน ๑ ปฏิปตฺติวิปตฺติวเสน ๑ ปฏิปตฺติสมฺปตฺติวเสน ๑ อนุ-
สยวเสน ๑ ปริยุฏฺฐานวเสน ๑ ปหาตพฺพวเสน ๑ ปหานวเสน ๑ ปหาน-
ปฏิปตฺติวเสน ๑ นี้ การฺยปตฺติ ๑๘ ยังฯ

(๑๓) ทิฏฺฐิ ๑๖ ยังฯ เหตุฉนฺทาทโย ๖ อสฺสาททิฏฺฐิ ๑
อตฺตานุทิฏฺฐิ ๑ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ๑ สกฺกายทิฏฺฐิ ๑ สกฺกายวตฺถุกสสฺสตทิฏฺฐิ ๑
สกฺกายวตฺถุกอุจฺเฉททิฏฺฐิ ๑ อนฺตคาหิกทิฏฺฐิ ๑ ปุพฺพนฺตานุทิฏฺฐิ ๑ อปรนฺตา-
นุทิฏฺฐิ ๑ สญฺโญชนิกทิฏฺฐิ ๑ ทิฏฺฐิเยวชาติยา มานนฺติ อญฺ ๑ ทิฏฺฐิเยว
ชาติยา มมายนฺติ อญฺ ๑ อตฺตปฏิลาภปฺปฏิสญฺยุตฺตทิฏฺฐิ ๑ โลกปฏิลาภปฺป-
ฏิสญฺยุตฺตทิฏฺฐิ ๑ กิริยทิฏฺฐิ ๑ วิกิริยทิฏฺฐิ ๑ นี้ ทิฏฺฐิ ๑๖ ยังฯ

(១៤) (១)អស្សាទនិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ(២) អភិនិវេសោ ហោតិ អត្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អបរន្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ កតមេហិ តីណិសតំ ទិដ្ឋិកិរិនិវេសោតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ កតិកេកាការេហីតិ លិខិតំ វិរុទ្ធតិ ។

(๑๔) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអសប្បុរសទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មាន យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកសស្សតទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកទុច្ឆេទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសញ្ញោជនិកទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតនៃទិដ្ឋិ ដែលជាប់ដោយមាននះថាអញ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិ ដែលជាប់ដោយមាននះ ថារបស់អញ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង

อัตถกามตาปฏิสังยุตตายะ ทิฏฐิยา กะตัมหากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ โลกะกามะตาปฏิสังยุตตายะ ทิฏฐิยา กะตัมหากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ กามาทีนวะปฏิสังยุตตายะ ทิฏฐิยา กะตัมหากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ ฯ

(๑๕) อัสสาทะทิฏฐิยา ปหานายะ อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ อัตตานุทิฏฐิยา วิสะยะตายา อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ มิจฉาทิฏฐิยา ทัสสะนากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ สักกายะทิฏฐิยา วิสะยะตายา อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ สักกายะวัตถุกายะ สัสสะตะทิฏฐิยา ปัญญาสะยา อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ สักกายะวัตถุกายะ อุจเฉทะทิฏฐิยา ปัญจะกากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ อัตตะกามะตายะ ทิฏฐิยา ปัญญาสายะ อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ ปุพพันตานุทิฏฐิยา อัฏฐาสะยา อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ อะปะรันตานุทิฏฐิยา จะตุจัตตาฬีสายะ อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ สัญโญชะนะกายะ ทิฏฐิยา อัฏฐาสะยา อากาเรหิ อะกามะนิวาสะโน โหติ

ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃភវទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃវិភវទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។

(១៥) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៣៩ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតនៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកសស្សតទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៥ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកទុច្ចេទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៤៤ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសញ្ញីវាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង

อหนฺติ มานวินิพนฺธาย ทิฏฺยา อฏฺฐาสหิ อา-
กาเรหิ อกิญฺจิวเสา โหติ มมนฺติ มานวินิพนฺธาย
ทิฏฺยา อฏฺฐาสหิ อากาเรหิ อกิญฺจิวเสา
โหติ อตฺตภาวปฏิลาภาย ทิฏฺยา วีสติยา
อากาเรหิ อกิญฺจิวเสา โหติ โลกภาวปฏิ-
ลาภาย ทิฏฺยา อฏฺฐหิ อากาเรหิ อกิญฺจิ-
เสา โหติ ภวทิฏฺยา ฌกฺขนวีสติยา(๑) อา-
กาเรหิ อกิญฺจิวเสา โหติ วิภวทิฏฺยา ฌกฺขน-
ติยา อากาเรหิ อกิญฺจิวเสา โหติ ฯ

(๑๖) อสฺสาททิฏฺยา กตเมหิ ปญฺจหิ
อากาเรหิ อกิญฺจิวเสา โหติ ฯ ยทิ รูปี ปฏิ-
ปชฺชติ สุขี โหติ อนาพาธี อยี รูปสฺส อสฺสาโท-
ติ อกิญฺจิวเสปกาเสา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ฯ อสฺสาโท อ-
สฺสาโท ฯ ทิฏฺฐิ อญฺญา ทิฏฺฐิ อญฺญา อสฺสาโท ยา
ฯ ทิฏฺฐิ โย ฯ อสฺสาโท อยี วุจฺจติ อสฺสาททิฏฺฐิ
อสฺสาททิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ(๑) ตาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา
สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ทิฏฺฐิวิปนฺโน ทิฏฺฐิวิปนฺโน ปุคฺคโล

๑ ฉ. ม ฌกฺเขน อากาเรน ฯ ๒ ฉ. ม. มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ

ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិដែលជាប់ដោយមានៈថាអញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិ ដែលជាប់ដោយមានៈថារបស់អញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃភវទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃវិភវទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

(១៦) ការប្រកាន់ស្អិតនៃអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៣៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មាបអង្អែលថា សុខ នឹងសោមនស្ស តើតទ្បើង ព្រោះអាស្រ័យរូប នេះ ឈ្មោះថាអស្សាទៈ (តម្រែក) ចំពោះរូបនោះ ទិដ្ឋិ មិនមែនអស្សាទៈ អស្សាទៈ ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ដោយខ្លួក អស្សាទៈ ដោយខ្លួក ទិដ្ឋិ ណា នឹង អស្សាទៈណា នេះលោកហៅថា អស្សាទទិដ្ឋិ អស្សាទ-ទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ បុគ្គលដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិវិបត្តិ នោះ ឈ្មោះថា អ្នកវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ បុគ្គលដែលវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ

ន សេវិតព្វោ ន ភជិតព្វោ ន បយិរុបាសិតព្វោ តំ
កិស្សហេតុ និដ្ឋំ ហិស្ស ចាបិកា យា និដ្ឋំ យោ
ភគោ សោ ន និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន ភគោ អញ្ញោ និដ្ឋំ
អញ្ញោ ភគោ យោ ច និដ្ឋំ យោ ច ភគោ អយំ
ឧច្ឆតិ និដ្ឋំភគោ តាយ ច និដ្ឋំយា តេន ច ភគេន
សមន្នាគតោ បុក្កលោ និដ្ឋំភគវតោ និដ្ឋំភគវតេ
បុក្កលេ និទ្ទេសំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហា-
និសំសំ តំ កិស្សហេតុ និដ្ឋំ ហិស្ស ចាបិកា
អស្សាទនិដ្ឋំ មិច្ឆានិដ្ឋំ មិច្ឆានិដ្ឋំកស្ស បុរិសបុគ្គ-
លស្ស ន្តេ ច កតិយោ និរយោ ឯ តិរច្ឆានយោនិ
ឯ មិច្ឆានិដ្ឋំកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ហេវ កា-
យកម្មំ យថានិដ្ឋំសមត្តំ សមានិដ្ឋំ យញ្ហ វចីកម្មំ
យញ្ហ មនោកម្មំ យថានិដ្ឋំសមត្តំ សមានិដ្ឋំ
យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ
យេ ច សង្ខារ សព្ពេ តេ ឥច្ឆា អនិដ្ឋាយ
អកន្តាយ អមនាបាយ អវិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ

គេមិនត្រូវសេពគប់ គេមិនត្រូវគប់រក គេមិនត្រូវបួលទៅអង្គុយជិតទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ទិដ្ឋិណា ភគៈណា ភគៈនោះមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិក៏មិនមែនភគៈ ទិដ្ឋិដោយឡែក ភគៈដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង ភគៈណា នេះហៅថា ទិដ្ឋិភគៈ បុគ្គលប្រកបដោយទិដ្ឋិនោះផង ដោយភគៈនោះផង ឈ្មោះថា អ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិភគៈ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ ដល់បុគ្គលអ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិភគៈ ជាទានមិនមានផលច្រើន មិនមានអានិសង្សច្រើនទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថាទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអសប្បុរទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ បុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានគតិ ២ យ៉ាង គឺនរក ១ កំណើតតិរច្ឆាន ១ កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយ ក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលកាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តីប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ទុកណាក្តី សង្ខារទាំងឡាយណាក្តី (ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត មិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក

តំ កិស្សហេតុ ឥដ្ឋំ ហិស្ស ចាបិកា សេយ្យថាបិ ឥមញ្ចីឥំ វា តោសាតកីឥំ វា តិត្តកលាពុឥំ វា អលាយ បហរិយា ឥក្ខិត្តំ យញ្ហេវ បហរីយតិ ឧចាឥយតិ យញ្ហ អាចោរេតិ ឧចាឥយតិ សព្វត្ថ តិត្តកតាយ កដុកតាយ អសារតាយ(១) សំវត្តតិ តំ កិស្សហេតុ ឥតិ ហិស្ស ចាបិកំ ឯវមេវ មិច្ឆាឥដ្ឋកស្ស បុរិសបុក្កលស្ស យញ្ហេវ កាយកម្មំ យថាឥដ្ឋសមត្តំ សមាឥន្នំ យញ្ហ វចីកម្មំ យញ្ហ មនោកម្មំ យថាឥដ្ឋសមត្តំ សមាឥន្នំ យោ ច ឆេតា យោ ច បត្តា យោ ច បណិឥ យេ ច សង្ខារ សព្ពេ តេ ឆន្ទា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ តំ កិស្សហេតុ ឥដ្ឋំ ហិស្ស ចាបិកា អសប្បាឥដ្ឋំ មិច្ឆាឥដ្ឋំ យា ឥដ្ឋំ ឥដ្ឋកតំ ឥដ្ឋកមាឥំ ។ បេ ។ ឥដ្ឋាកិឥវេសបកមាសោ ហោតិ ។

---

១ អសាតត្តាយាតិ អង្គុត្តរេ ទិស្សតិ ។

ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្ម-ជាតិដ៏លាមក ប្រៀបដូចពូជស្មៅក្តី ពូជនោងព្រៃក្តី ពូជឃ្លោកល្ងីឆ្កក្តី ដែលគេដាំ ក្នុងផែនដីសើម រមែងជញ្ជក់យកនូវផែនដីណាក្តី ជញ្ជក់យកនូវទឹកណាក្តី ពូជទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីល្ងីឆ្ក ដើម្បីក្រពុល ដើម្បីមិនឆ្ងាញ់ពិសា ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ពូជឈើនោះ ជាវត្ថុដ៏អាក្រក់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តីប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ទុកណាក្តី សង្ខារទាំងឡាយណាក្តី (ដែលបុរសបុគ្គល ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត .មិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអសប្បុរទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឃ្លានខាងទិដ្ឋិ ដំណើរតឹទិដ្ឋិ ញៀតសង្កត់តឹទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសម្លាបអង្អែលតឹទិដ្ឋិ ។

(๑๗) យំ វេទនំ បដិច្ច យំ សញ្ញំ បដិច្ច យំ សង្ខារេ បដិច្ច យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ចក្ខុំ បដិច្ច យំ សោតំ បដិច្ច យំ ឃានំ បដិច្ច យំ ជិវ្ហំ បដិច្ច យំ កាយំ បដិច្ច យំ មនំ បដិច្ច យំ រូបេ បដិច្ច យំ សទ្ទេ បដិច្ច យំ គន្ធេ បដិច្ច យំ រសេ បដិច្ច យំ ផោដ្ឋព្ពេ បដិច្ច យំ ធម្មេ បដិច្ច យំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ សោតវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ឃានវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ កាយវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ មនោវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ សោតសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ ឃានសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ កាយសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច យំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច យំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច

(១៧) ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មាបអង្អែលថា សុខនឹង សោមនស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ព្រោះអាស្រ័យសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុ ព្រោះអាស្រ័យសោតៈ ព្រោះអាស្រ័យឃានៈ ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហា ព្រោះអាស្រ័យកាយ ព្រោះអាស្រ័យចិត្ត ព្រោះអាស្រ័យរូប ព្រោះអាស្រ័យសទ្ទៈ ព្រោះអាស្រ័យគន្ធៈ ព្រោះអាស្រ័យរសៈ ព្រោះអាស្រ័យផោដ្ឋព្វៈ ព្រោះអាស្រ័យធម្មារម្មណ៍ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យសោតវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យឃានវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហាវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យកាយវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យមនោវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យសោតសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យឃានសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហាសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យកាយសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យមនោសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស

យំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច យំ កាយសម្ផស្សជំ
វេទនំ បដិច្ច យំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច
ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ មនោសម្ផស្សជាយ
វេទនាយ អស្សាទោតិ អតិនិវេសបកអាសោ និដ្ឋំ
និដ្ឋំ ន អស្សាទោ អស្សាទោ ន និដ្ឋំ អញ្ញា
និដ្ឋំ អញ្ញោ អស្សាទោ យា ច និដ្ឋំ យោ ច
អស្សាទោ អយំ វុច្ចតិ អស្សាទនិដ្ឋំ អស្សាទនិដ្ឋំ
មិច្ឆានិដ្ឋំ និដ្ឋវិបត្តិ តាយ និដ្ឋវិបត្តិយា សមន្នាគតោ
បុក្កលោ និដ្ឋវិបន្នោ និដ្ឋវិបន្នោ បុក្កលោ ន
សេវិតព្ពោ ន ភជិតព្ពោ ន បយិរុបាសិតព្ពោ តំ
កិស្សហេតុ និដ្ឋំ ហិស្ស ថាបិតា យា និដ្ឋំ យោ
ភតោ សោ ន និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន ភតោ អញ្ញា និដ្ឋំ
អញ្ញោ ភតោ យា ច និដ្ឋំ យោ ច ភតោ អយំ
វុច្ចតិ និដ្ឋភតោ តាយ ច និដ្ឋយា តេន ច
ភតេន សមន្នាគតោ បុក្កលោ និដ្ឋភតរតោ និដ្ឋ-
ភតរតេ បុក្កលេ និដ្ឋធានំ ន មហប្ផលំ ហោតិ

ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីដំហូសម្ផ័ស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស នេះជាអស្សាទៈ ចំពោះវេទនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស ទិដ្ឋិ មិនមែនអស្សាទៈ អស្សាទៈ ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ដោយផ្សែក អស្សាទៈ ដោយផ្សែក ទិដ្ឋិណា នឹង អស្សាទៈណា នេះលោកហៅថា អស្សាទទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ បុគ្គលប្រកប ដោយទិដ្ឋិវិបត្តិនោះ ឈ្មោះថាអ្នកវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ បុគ្គលដែលវិបត្តិ ព្រោះទិដ្ឋិ គេមិនត្រូវសេពគប់ គេមិនត្រូវគប់រក គេមិនត្រូវចូលទៅអង្គុយ ជិតទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ទិដ្ឋិណា ពគៈណា ពគៈនោះ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ក៏មិនមែនពគៈ ទិដ្ឋិដោយផ្សែក ពគៈដោយផ្សែក ទិដ្ឋិណា នឹង ពគៈណា នេះលោកហៅថា ទិដ្ឋិពគៈ បុគ្គលប្រកបដោយទិដ្ឋិនោះផង ដោយ ពគៈនោះផង ឈ្មោះថាអ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិពគៈ ទានដែលគេយកឲ្យ ហើយ ដល់បុគ្គលអ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិពគៈ ជាទានមិនមានផលច្រើន

ฉ มหาฉิสสัง តំ កាសាវេន ទិដ្ឋិ ហិំសា
ចាបិ កា អសញ្ញាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស
បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេ ច កតិយោ ឯវយោ ភ តិវច្ឆា-
ឆយោនិ ភ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ហេ
កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ហ វចីកម្មំ
យញ្ហ មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច
ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច
សង្ខារ សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អម-
ណាបាយ អវិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ តំ កាសាវ-
វេន ទិដ្ឋិ ហិំសា ចាបិ កា សេយ្យថាបិ និគណ្ឋីនំ
ភ កោសាតកីពីនំ ភ តិត្តកលាពុពីនំ ភ អលាយ
បមវិយា និក្កិត្តំ យញ្ហេ បមវីរសំ ឧបាទិយតិ
យញ្ហ អាចារសំ ឧបាទិយតិ សព្ពន្តិ តិត្តកតាយ
កដុកតាយ អសារតាយ សំវត្តតិ តំ កាសាវេន

មិនមានអានិសង្សច្រើនទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិ
របស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអសប្បុរទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ បុរស
បុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានគតិ ២ យ៉ាង គឺ នរក ១ កំណើត
តិរច្ឆាន ១ កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកប
ដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌
ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលកាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តី
ប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ទុកណាក្តី សង្ខារទាំងឡាយណាក្តី (ដែល
បុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះប្រព្រឹត្ត
ទៅដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត មិនជា
ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិ
របស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ប្រៀបដូចពូជស្មៅក្តី ពូជនៅង
ព្រៃក្តី ពូជឃ្លោកល្ងីងក្តី ដែលគេដាំកងផែនដីសើម រមែងជញ្ជក់យករស
ផែនដីណាក្តី ជញ្ជក់យករសទឹកណាក្តី ពូជទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីល្ងីង ដើម្បីក្រពុល ដើម្បីមិនឆ្ងាញ់ពិសា ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី

ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តចិត្តោ ។ តស្ស ចក្ខុំ ភិជ្ជតិ ។ រូបា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណនិរោធា ចក្ខុសម្ផស្សោ និរុជ្ឈតិ ។ ចក្ខុសម្ផស្សនិរោធា យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និរុជ្ឈតិ ។ តស្ស សោតំ ភិជ្ជតិ ។ សទ្ទា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ សោតវិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ ។ សោតវិញ្ញាណនិរោធា សោតសម្ផស្សោ និរុជ្ឈតិ ។ សោតសម្ផស្សនិរោធា យម្បិទំ សោតសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និរុជ្ឈតិ ។ តស្ស ឃានំ ភិជ្ជតិ ។ គន្ធា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ ឃានវិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ ។ ឃានវិញ្ញាណនិរោធា ឃានសម្ផស្សោ និរុជ្ឈតិ ។ ឃានសម្ផស្សនិរោធា យម្បិទំ ឃានសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និរុជ្ឈតិ ។ តស្ស ជិវ្ហា ភិជ្ជតិ ។ រសា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណនិរោធា ជិវ្ហាសម្ផស្សោ និរុជ្ឈតិ ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សនិរោធា យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និរុជ្ឈតិ ។ តស្ស កាយោ ភិជ្ជតិ ។ ផោដ្ឋព្ពា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ កាយវិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ ។ កាយវិញ្ញាណនិរោធា កាយសម្ផស្សោ និរុជ្ឈតិ ។ កាយសម្ផស្សនិរោធា យម្បិទំ កាយសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និរុជ្ឈតិ ។ តស្ស មនោ ភិជ្ជតិ ។ ធម្មា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ មនោវិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ ។ មនោវិញ្ញាណនិរោធា មនោសម្ផស្សោ និរុជ្ឈតិ ។ មនោសម្ផស្សនិរោធា យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និរុជ្ឈតិ ។ តស្ស ហទយំ ភិជ្ជតិ ។ បបញ្ចា ឧបរុជ្ឈន្តិ ។ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា និរុជ្ឈន្តិ ។ តថាគតោ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយតិ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តចិត្តោ ។

ព្រោះថា ពូជឈើនោះ ជាវត្ថុដ៏អាក្រក់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តីប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ខុសណាក្តី សង្ខារទាំងឡាយណាក្តី (ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត មិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិ របស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអសប្បុរទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទាឋទិដ្ឋិ ដំណើរតឹទិដ្ឋិ ញៀតសង្កត់ទិដ្ឋិ ។ បេ. ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទុះអង្អែលតឹទិដ្ឋិ ការប្រកបព្រមនៃចិត្ត ដែលត្រូវតែលេសរបូរតែ គឺមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាអសប្បុរទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាងនេះឯង ។

[๑๘] អត្ថិ សញ្ញោជនានំ ទេវ ទិដ្ឋិយោ ច អត្ថិ សញ្ញោជនានំ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ កតមានំ សញ្ញោជនានំ ទេវ ទិដ្ឋិយោ ច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ-ភមាសោ(๑) ទេវ សក្កាយទិដ្ឋិ សីលព្វតបរាមាសោ ច ๔មានំ សញ្ញោជនានំ ទេវ ទិដ្ឋិយោ ច ។ កតមានំ សញ្ញោជនានំ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ កាមរាគ-សញ្ញោជនំ បដិឃសញ្ញោជនំ មានសញ្ញោជនំ វិចិ-កិច្ឆាសញ្ញោជនំ ភវរាគសញ្ញោជនំ ๔ស្សាសញ្ញោជនំ មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ អនុសយសញ្ញោជនំ អវិជ្ជា-ញ្ញោជនំ ๔មានំ សញ្ញោជនានំ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ អស្សាទទិដ្ឋិយោ ๔មេហិ បញ្ចន្នំសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

[๑๙] អត្តានុទិដ្ឋិយោ កតមេហិ វីសតិយា អា-ការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ๔ច អស្សុតវា បុថុ-ជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសធម្មស្ស(๒) អកោវិទោ

---

๑ ម. អយំ បាឋោ នត្ថិ ។ ๒ ម. សប្បុរិសានំ អទស្សាវី ។

(๑๘) សំយោជន:ផង ទិដ្ឋិផងក៏មាន សំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិក៏មាន ។ សំយោជន:ផង ទិដ្ឋិផង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ បញ្ចមាស: នឹងសក្កាយទិដ្ឋិ សីលព្វតបញ្ចមាស: ទាំងនេះ ឈ្មោះថា សំយោជនផង ទិដ្ឋិផង ។ សំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ កាមរាគសំយោជន: បដិឃសំយោជន: មានសំយោជន: វិចិកិច្ឆាសំ-យោជន: រូបរាគសំយោជន: អរូបរាគសំយោជន: មុច្ចវិយសំយោជន: អនុសយសំយោជន: អវិជ្ជាសំយោជន: ទាំងនេះ ឈ្មោះថាសំយោ-ជន: មិនមែនទិដ្ឋិ ។ នេះឯងការប្រកាន់ស្អិត នៃអស្សុតទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៣៥ ។

(๑๙) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុថុជ្ជនកង្គលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបាន ជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយ: មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយ: មិនបាន ហាត់ចិត្តក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយ: មិនឈ្លាសវៃចំពោះធម៌របស់សប្បុរស

สมฺปาสนฺเน อาวิ เต รูปี อตฺตา สมนุปสฺสติ รูปวนฺตี วา อตฺตานี อตฺตนี วา รูปี รูปสฺมี วา อตฺตานี เวทนี . . . สญฺี . . . สงฺขาเร . . . วิญฺาณี อตฺตา สมนุปสฺสติ วิญฺาณวนฺตี วา อตฺตานี อตฺตนี วา วิญฺาณี วิญฺาณสฺมี วา อตฺตานี ฯ

(๒๐) กตี รูปี อตฺตา สมนุปสฺสติ ฯ เอเกกฺโก ปฐวีกสิณี อตฺตา สมนุปสฺสติ ยี ปฐวีกสิณี เสา อหี เย อหี เต ปฐวีกสิณนฺตี ปฐวีกสิณาโย อตฺตาโย อญฺ สมนุปสฺสติ เสยฺยถาปี เตลปฺปทีปสฺส ฌายนฺตสฺส เย อจฺจี(๑) เสา วณฺโณ เย วณฺโณ สา อจฺจิ อจฺจิโย วณฺณาโย อญฺ สมนุปสฺสติ เอวเมว เอเกกฺโก ปฐวีกสิณี อตฺตา สมนุปสฺสติ

---

๑ ม. ฉ. อจฺจิ ฯ

មិនបានហាត់ចិត្តកន្ត័ធម៌របស់សប្បុរស ពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ១ ពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូប ១ ពិចារណាឃើញវេទនា(១) . . . សញ្ញា(១) . . . សង្ខារទាំង៣ភ្លាយ(១) . . . ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ ១ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ១ (នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង) ។

(២០) បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ថាជាខ្លួន ថាធម្មជាតណា ជាបឋវីកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះ គឺបឋវីកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញបឋវីកសិណនឹងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ គឺតែមួយ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះគឺរស្មី សភាពណាជារស្មីធម្មជាតនោះ ក៏គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ថាជាខ្លួន

---

๑ ក្បែរចេញជា ๔ ដូចរូបខាងដើមនោះដែរ ។

យំ បឋវីកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ បឋវី-
កសិណន្តិ បឋវីកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្ធយំ សមធុ-
បសម្បតិ អភិធិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ឧ វត្តុ វត្តុ
ឧ ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្តុ យោ ច ទិដ្ឋិ
យញ្ច វត្តុ អយំ បឋមា រូបវត្តុកា អត្តានុទិដ្ឋិ
អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ អត្តានុទិដ្ឋិកស្ស
បុរិសបុគ្គលស្ស ន្តេ ច តតិយោ ។បេ។ ឥមាយ
សញ្ញោជនាយ ឧ ច ទិដ្ឋិយោ ឥធេកច្ចោ អាចា-
កសិណំ តេជោកសិណំ វាយោកសិណំ នីលក-
សិណំ បីតកសិណំ លោហិតកសិណំ ឱទាតក-
សិណំ អត្តតោ សមធុបសម្បតិ យំ ឱទាតកសិណំ
សោ អហំ យោ អហំ តំ ឱទាតកសិណន្តិ ឱទា-
តកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្ធយំ សមធុបសម្បតិ សេយ្យ-
ថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យោ អច្ចិ សោ
វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចិតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច
អទ្ធយំ សមធុបសម្បតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ ។បេ។

ថា ធម្មជាតណាជាបហីនសិណ សភាពនោះគឺអញ្ញ សភាពណាជាអញ្ញ ធម្មជាតនោះ គឺបហីនសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញបហីនសិណនឹង ខ្លួន ថាមិនមែនពីរ គឺតែមួយ ការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្អុបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួនវត្ថុដោយខ្លួន ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូប-វត្ថុ:ទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ បុរសបុគ្គលប្រកប ដោយអត្តានុទិដ្ឋិ មានគតិ ២ យ៉ាង ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលកង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញអាចោកសិណ តេជោកសិណ វាយោកសិណ នីលកសិណ បីតកសិណ លោហិត-កសិណ ឧទាតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាឧទាតកសិណ សភាពនោះ គឺអញ្ញ សភាពណា ជាអញ្ញ ធម្មជាតនោះគឺឧទាតកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញឧទាតកសិណនឹងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូច ប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះ ក៏គឺ រស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតិនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថា ពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូច ម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ។ បេ ។

ឯតាតកេសំ ណាញ្ហ អត្តញ្ហ អទ្ធុំ សមនុបស្សតិ
អកិនិវេសបរាមាសោ និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន វត្តុ វត្តុ
ន និដ្ឋំ អញ្ញា និដ្ឋំ អញ្ញំ វត្តុ យា ច និដ្ឋំ យញ្ហ
វត្តុ អយំ បឋមា រូបវត្តុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ
មិច្ឆាទិដ្ឋិ និដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមាយ សញ្ញោជនាយ
ន ច និដ្ឋិយោ ឃំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

(២៧) កេចិ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។
ឥធេកច្ចោ រោគំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ តស្ស ឃំ មោតិ អយំ ខោ មេ
អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា
រូបេន រូបវាតិ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ
សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ជាយាសម្បន្នោ អស្ស
តមេនំ បុរិសោ ឃំ វាទេយ្យ អយំ រុក្ខោ
អយំ ជាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញ ជាយា

ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនូវតតកសិណនឹងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្អាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុ:ទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិបុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๑) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ នឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានរូបព្រោះរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ប្រៀបដូចដើមឈើបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោល ចំពោះដើមឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ឈើ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក

សោ ខោ បនាយំ បុគ្គោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយា-
ភតិ ឆាយាវដ្ដំ បុគ្គលំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ
វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុប-
ស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ
ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវតិ
រូបវដ្ដំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អកិរិយវេសបភមាសោ
ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិ ន វត្តុ វត្តុ ន ធិដ្ឋិ អញ្ញា ធិដ្ឋិ អញ្ញំ
វត្តុ យា ច ធិដ្ឋិ យញ្ហ វត្តុ អយំ ទុតិយា រូបវត្តុកា
អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ
សញ្ញោជនានិ ន ច ធិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបវដ្ដំ អត្តានំ
សមនុបស្សតិ ។

តែដើមឈើនោះឯង មានមូលប់ព្រោះមូលប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានមូលប់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ កន្លងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ នឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានរូបព្រោះរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អុបអង្អែលឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្តុ:ទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๒) កថំ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេ-
កច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សេ-
មនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា
ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ រូបន្តិ អត្តនិ រូបំ សមនុ-
បស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផេ កន្ធសម្ពន្ធេ អស្ស តមេ-
ឧំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ កច្ចោ
អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ កច្ចោ សោ ខោ បនាយំ កច្ចោ
ឥមស្មឹ បុប្ផេតិ បុប្ផស្មឹ កន្ធេ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ
ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ
អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ រូបន្តិ អត្តនិ រូបំ
សមនុបស្សតិ អតិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ឆ
វត្ថុ វត្ថុ ឆ ទិដ្ឋិ ។បេ។ អយំ តតិយា រូបវត្ថុកា
អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។
ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ឆ ឆ ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ
រូបំ សមនុបស្សតិ ។

(๒๒) បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាមានកង្វល់ក្នុងរូប តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ ទើងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯរូបនេះ (ក៏មាន) កង្វល់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញរូប ថាមានកង្វល់ក្នុងរូប ប្រៀបដូចជា ដៃលបរិបូណ៌ដោយកូនបុរសគប្បីពោល ចំពោះផ្កានោះ យ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះកូន ផ្កាដោយឡែក កូនដោយឡែក តែកូននោះឯង (មាន) កង្វល់ផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកូន ថាមានកង្វល់ផ្កា មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ ទើងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯរូបនេះ (ក៏មាន) កង្វល់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញរូប ថាមានកង្វល់ក្នុងរូប ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទុះអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្តុក ទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាមានកង្វល់ក្នុងរូប យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๓) កថំ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ រូបេតិ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ មណិ កាឡង្គោកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ កាឡង្គោកោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ កាឡង្គោកោ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ កាឡង្គោកេតិ កាឡង្គកស្មឹ មណឺ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ រូបេតិ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អកិំនុវេសបរមាសោ ន៑ដ្ឋំ ន៑ដ្ឋំ ន វត្តុំ វត្តុំ ន ន៑ដ្ឋំ អញ្ញោ ន៑ដ្ឋំ អញ្ញំ វត្តុ យា ច ន៑ដ្ឋំ យញ្ច វត្តុ អយំ ចតុត្ថា រូបវត្តុកា អត្តានុន៑ដ្ឋិ អត្តានុន៑ដ្ឋិ មិច្ឆា ន៑ដ្ឋិ ន៑ដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ន៑ដ្ឋិយោ ឯវំ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(๒๗) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់រូប តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) កង់រូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់រូប ប្រៀបដូចតែវមណី ដែលគេជាក់កង់ដប បុរសគប្បីពោលចំពោះតែវមណីនោះយ៉ាងនេះថា នេះតែវមណី នេះដប តែវមណីដោយឡែក ដបដោយឡែក តែតែវមណីនោះឯង មានកង់ដបនេះ ឈ្មោះថាពិនិត្យឃើញតែវមណីថាមានកង់ដប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារនូវវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) កង់រូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់រូប ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្កែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នូវ វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុ:ទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជា ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់រូប យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๔) កថំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា វេទ-ជា សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទជាតិ មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈា-យតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចិតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯ-វមេវ ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា វេទជា សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទជាតិ

(๒๔) បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណា ជាវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូច ប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះជាវស្មី សភាពណាជាវស្មី ធម្មជាតិនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងវស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថាធម្មជាតិណា ជាវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស

มនោសមួសฺសฺជំ เวទនញฺจ อตฺตញฺจ อทฺธุวំ สมนุ-
បสฺสតี อกิจฺเจวเสยฺยกมหาสោ ธิฏฺฐี ธิฏฺฐี ឧ វត
វតฺតុ ឧ ធិដ្ឋ អញ្ញា ធិដ្ឋ អញ្ញំ វតុ យា ក ធិដ្ឋ
យញ្ច វតុ អយំ បឋមា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋ
អត្តានុទិដ្ឋ មិច្ឆាទិដ្ឋ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ ឥមាឝំ
សញ្ញោជនានំ ឧ ក ទិដ្ឋយោ ឯវំ វេទនំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ ។

(๒๙) កថំ វេទនាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។
ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ
អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ
វេទនាយ វេទនាធម៌ វេទនាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុ-
បស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ជាយាសម្បន្នោ
អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ
អយំ ជាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ជាយា
សោ ខោ បជាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ជាយាយ
ជាយាធម៌ ជាយាវត្ថុំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ

ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខួនផង ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ ឯវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណានឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវេទនាវត្ថុៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๕) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានវេទនា ព្រោះវេទនានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា ប្រៀបដូចដើមឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក តែដើមឈើនោះឯង មានម្លប់ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា

ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សន្ធាវេ វិញ្ញាណំ វូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយ វេទនាភតិ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន វត្តុ វត្តុ ន និដ្ឋំ អញ្ញា និដ្ឋំ អញ្ញំ វត្តុ យា ច និដ្ឋំ យេញ្ញ វត្តុ អយំ ឧភតយា វេទនាវត្តុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆា-ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច និដ្ឋិយោ ឯវំ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(២៦) កថំ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សន្ធាវេ វិញ្ញាណំ វូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ វេទនាតិ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ ប្បុប្ផ កន្ធសម្ពន្ធំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ ប្បុប្ផ អយំ កន្ធោ អញ្ញំ ប្បុប្ផ អញ្ញោ កន្ធោ

បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានវេទនា ព្រោះវេទនានេះឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ ឯវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួនក៏វត្ថុដោយខ្លួនក៏ ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិជាវេទនាវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនាយ៉ាងនេះឯង ។

(๒๖) បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនាថាមានក្នុងខ្លួន តើដូចម្តេច ? បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯវេទនានេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវេទនាថាមានក្នុងខ្លួន ប្រៀបដូចផ្លាឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយកូន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្លាឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះផ្លា នេះកូន ផ្លាដោយខ្លួនក៏ កូនដោយខ្លួនក៏

សោ ខោ បនាយំ កង្ខា ឥមស្មឹ ឬប្បែតំ ឬប្បស្មឹ កង្ខំ សមនុបស្សតំ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ វេទនាតិ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបភេទោ និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន វត្តុំ ន និដ្ឋំ ។បេ។ អយំ តតិយោ វេទនាវត្តុកោ អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិសូកំ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច និដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ ។

(๒๗) កថំ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយាតិ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ ។បេ។

តែក្នុងនោះឯងក៏មានកង់ផ្សេងនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្នុងថាមានកង់ក្នុងផ្លូវ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះកង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ធំរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯវេទនានេះ (ក៏មាន) កង់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវេទនា ថាមានកង់ក្នុងការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ តាំងវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវេទនាវត្ថុ:ទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនា ថាមានកង់ក្នុងខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๗) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់វេទនា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ធំរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) កង់វេទនានេះ ឈ្មោះថា ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់វេទនា ប្រៀបដូច ។ បេ ។

กามญฺหิ กสฺมึ มณี สมนุปสฺสติ ฝาเมว ฯเล-
กาโย สญฺา สงฺขาเร วิญฺาณญฺจ รูปี อตฺตโต สมนุ-
ปสฺสติ ตสฺส ฝี เหาติ อยี ๑ เม อตฺตา
โส ๑ ปน เม อยี อตฺตา ฯมาย เวทนา-
ยาติ เวทนาย อตฺตานี สมนุปสฺสติ อกิ-
นิเสปกมาโส นิฏฺี นิฏฺี น วฺตฺ วฺตฺ น นิฏฺี
อญฺา นิฏฺี อญฺ วฺตฺ ยา ๑ นิฏฺี ยญฺ วฺตฺ
อยี ๑ตฺตา เวทนาวฺตฺตา อตฺตานุนิฏฺี อตฺตานุนิฏฺี
มิจฺฉานิฏฺี นิฏฺีวิปตฺติ ฯเป ฯ ฯมาน สญฺาชาน
น ๑ นิฏฺเยา ฝี เวทนาย อตฺตานี สมนุป-
สฺสติ ฯ

(๒๘) กถี สญฺ อตฺตโต สมนุปสฺสติ ฯ
ฯเลกาโย ๑ผสฺสสมฺผสฺสชี สญฺ สาตสมฺผสฺสชี
สญฺ ยาน สมฺผสฺสชี สญฺ ชีวิตสมฺผสฺสชี สญฺ
กาย สมฺผสฺสชี สญฺ มโนสมฺผสฺสชี สญฺ อ-
ตฺตโต สมนุปสฺสติ ยา มโนสมฺผสฺสชา สญฺ

ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកែវមណីថាមានកន្ត័ជប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណនឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) កន្ត័វេទនានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកន្ត័វេទនា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត ទាំងវត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវេទនាវត្តក:ទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកន្ត័វេទនា យ៉ាងនេះឯង ។

(២៨) បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផ័ស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីសោតសម្ផ័ស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីឃានសម្ផ័ស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផ័ស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស ថាជាខ្លួន ថា សញ្ញាណាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស

សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា
សញ្ញាតិ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញញ្ច អត្តញ្ច អន្វយំ
សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈា-
យតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា
អច្ចិតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អន្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ
ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា សោ អហំ
យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញាតិ មនោ-
សម្ផស្សជំ សញ្ញញ្ច អត្តញ្ច អន្វយំ សមនុបស្សតិ
អកិឆិវេសបកមាសោ ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិ ឆ វត្ត វត្ត ឆ ធិដ្ឋិ
អញ្ញា ធិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ត យា ច ធិដ្ឋិ យញ្ច វត្ត អយំ
បឋមា សញ្ញាវត្តកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
។ បេ ។ ឥមាធិ សញ្ញាជនាធិ ឆ ច ធិដ្ឋិយោ ឋបេ
សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺសញ្ញាដែលកើត
អំពីមនោសម្ផ័ស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវសញ្ញាដែលកើតអំពី
មនោសម្ផ័ស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែល
ឆេះឡើង មានអណ្តាតក្តៅណា សភាពនោះក៏គឺរស្មី សភាពណាជា
រស្មី ធម្មជាតិនោះក៏គឺអណ្តាតក្តៅ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាត
ក្តៅនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូច
ជាបុគ្គលខ្លះ កន្លងលោកនេះ ពិចារណាឃើញនូវសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោ-
សម្ផ័ស្ស ថាជាខ្លួន ថា សញ្ញាណាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស សភាព
នោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺសញ្ញាដែលកើតអំពី
មនោសម្ផ័ស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស
ផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល
ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត ។ តំណែវត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ត
ដោយឡែក ទិដ្ឋិណានឹងវត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្តុ:
ទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ
បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๙) កថំ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សន្ធាវេ វិញ្ញាណាំ វូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ ស-ញ្ញាយ សញ្ញាភតិ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ វុក្កោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ វុក្កោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ វុក្កោ អញ្ញា ឆាយា សោ ខោ បឆាយំ វុក្កោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាភតិ ឆាយាវន្តំ វុក្កំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សន្ធាវេ វិញ្ញាណាំ វូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយ សញ្ញាភតិ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អកិឝិវេសបកមាសោ ឝិដ្ឋិ ឝិដ្ឋិ ឧ វត្តុ វត្តុ ឧ ឝិដ្ឋិ អញ្ញា ឝិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្តុ យា ច ឝិដ្ឋិ យញ្ច វត្តុ អយំ ឧតិយា សញ្ញា-វត្តុកា អត្តានុឝិដ្ឋិ អត្តានុឝិដ្ឋិ ឝិដ្ឋានិដ្ឋិ ។ បេ ។

(๒๙) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសញ្ញាព្រោះសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា ប្រៀបដូចដើមឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយមូល បុរសគប្បីពោលច៉ោះដើមឈើនោះយ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះមូល ដើមឈើដោយឡែក មូលដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានមូលព្រោះមូលនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានមូល មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសញ្ញាព្រោះសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត ទាំងវត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្តៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

ส่วนอัน สเญาชนอัน ณ ฯ ทิฏฐเยา ฯ สญาวัฏ
อัตตัน สมนุปสฺสติ ฯ

(๓๐) กถัง อัตตัน สญี สมนุปสฺสติ ฯ ส-
เจกจฺโจ สงฺขาเร วิญญาณัง รูปี เวทนัง อัตตาโน สม-
นุปสฺสติ ตสฺส ฯ เอวัง โหติ อยัง เขา เม อัตตา
ส่วนสุญ บน อัตตัน อยัง สญาติ อัตตัน สญี
สมนุปสฺสติ เสยฺยถาปิ ปุปฺผี กฺวสมฺปนฺนัง อสฺส
ตเมนัง ปุริโส ฯ เอวัง วเทยฺย ส่วนัง ปุปฺผี อยัง กฺวา
อญี ปุปฺผี อญฺโญ กฺวา เสา เขา ปชายัง กฺวา
ส่วนสุ ปุปฺผัติ ปุปฺผสุ กฺวา สมนุปสฺสติ ฯเอวเมว
สเจกจฺโจ สงฺขาเร วิญญาณัง รูปี เวทนัง อัตตาโน
สมนุปสฺสติ ตสฺส ฯ เอวัง โหติ อยัง เขา เม
อัตตา ส่วนสุญ บน อัตตัน อยัง สญาติ อัตตัน
สญี สมนุปสฺสติ อกิญเจสมภาเสา ทิฏฐิ ทิฏฐิ

នេះសំយោជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញាយ៉ាងនេះឯង ។

(๓๐) បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានកង់ខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯសញ្ញានេះ (ក៏មាន) កង់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានកង់ខ្លួន ប្រៀបដូចផ្កាដែលបរិបូណ៌ដោយក្លិន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្កានោះយ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះក្លិន ផ្កាដោយឡែក ក្លិនដោយឡែក តែក្លិននោះឯង (មាន) កង់ផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្លិន ថាមានកង់ផ្កា មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯសញ្ញានេះ (ក៏មាន) កង់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានកង់ខ្លួន ការប្រកាន់ស្មើនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ

ន វត្តុ វត្តុ ន ឥដ្ឋំ អញ្ញោ ឥដ្ឋំ អញ្ញំ វត្តុ យោ ច ឥដ្ឋំ យញ្ច វត្តុ អយំ តតិយោ សញ្ញាវត្តុកោ អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមាយ សញ្ញាយ ន ច ឥដ្ឋិយោ ឃវំ អត្តនំ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ ។

(๓๑) កថំ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឃវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយាតិ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ មណិ កាឡកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឃវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ កាឡកោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ កាឡកោ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ កាឡកេតិ កាឡកស្មឹ មណិ សមនុបស្សតិ ឃវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

មិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួនក្តី វត្តដោយខ្លួនក្តី ទិដ្ឋិ ណា នឹង វត្ត ណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្តៈទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានកង្វល់ ដូច្នេះឯង ។

(៣១) បុគ្គលពិចារណាឃើញកង្វល់ ថាមានក្នុងសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាកង្វល់ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងកង្វល់របស់អញ តែកង្វល់របស់អញនេះឯង (មាន) ក្នុងសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកង្វល់ ថាមានក្នុងសញ្ញា ប្រៀបដូចតែវមណីដែលបុគ្គលដាក់ក្នុងដប បុរសគប្បីពោលចំពោះតែវមណីនោះ យ៉ាងនេះថា នេះតែវមណីនេះដប តែវមណីដោយខ្លួនក្តី ដបដោយខ្លួនក្តី តែតែវមណីនេះឯង (មាន) ក្នុងដបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញតែវមណី ថាមានក្នុងដប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូប នឹងវេទនា ថាជាកង្វល់

ตสฺส ฯปฯ เอวเมตํ อยมฺปิ โข เม อตฺตา เสยฺยถาปิ โข ปน เม อยมฺปิ อตฺตา ฯมายเมว สญฺญายเมตํ สญฺญายเมว อตฺตานํ สมนุปสฺสตีติ อกิญฺจิวาสปกาสนา. เสยฺยถาปิ นิฏฺฐิ นิฏฺฐิ จ วตฺตุ วตฺตุ จ นิฏฺฐิ เอวญฺจ นิฏฺฐิ เอวญฺจ วตฺตุ ยาวตา จ นิฏฺฐิ ยาวญฺจ วตฺตุ เอวเมว จตฺตาโร สญฺญาวตฺถุกา อตฺตานุทิฏฺฐิ อตฺตานุทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ ฯมานิ สญฺโญชนานิ จ ตา นิฏฺฐิยา ฯปฯ สญฺญาย อตฺตานํ สมนุปสฺสตีติ ฯ

(๓๒) กถํ สงฺขาเร อตฺตาโต สมนุปสฺสติ ฯ ฯเตกาโย จตฺตุสมุฏฺฐานิโก เตสํ สีตสมุฏฺฐานิโก เตสํ อุณฺหสมุฏฺฐานิโก เตสํ วาตสมุฏฺฐานิโก เตสํ กายสมุฏฺฐานิโก เตสํ จิตฺตสมุฏฺฐานิโก เตสํ อตฺตาโต สมนุปสฺสติ ยา จิตฺตสมุฏฺฐานา เวทนา สา อหํ ยา อหํ สา จิตฺตสมุฏฺฐานา เวทนาติ จิตฺตสมุฏฺฐานิโก เวทนญฺจ อตฺตญฺจ อทฺวยํ สมนุปสฺสติ

បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង (មាន) កង់សញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់សញ្ញា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មាច់អង្អែលឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិជាសញ្ញាវត្តកៈទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់សញ្ញា យ៉ាងនេះឯង ។

(៣២) បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញចេតនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើត អំពីកាយសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណាជាចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនូវចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ

សោយ្យថាបិ គោលម្ពធិបស្ស ឈាយតោ យា
អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចិតំ
អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្ធុវំ សមុទយធម្មំ ឯវមេវ
ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមុ-
ទបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា វេទនា សោ
អរោគោ យោ អរោគោ សា មនោសម្ផស្សជា វេទ-
នាតិ មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្ធុវំ
សមុទបស្សតិ អកិលិវេសបកមាសោ និច្ចំ និច្ចំ ធ
ុវំ ធុវំ ធ និច្ចំ អញ្ញោ និច្ចំ អញ្ញំ ធុវំ យោ ច និច្ចំ
យញ្ច ធុវំ អយំ ឧបមា សង្ខារធុវកោ អត្តានុទិដ្ឋិ
អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមាទិ សញ្ញោជនាទិ
ធ ច និច្ចំយោ ឯវំ សង្ខារេ អត្តតោ សមុទបស្សតិ ។

ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះ
គឺវេទ្យ សភាពណាជាវេទ្យ ធម្មជាតិនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារ-
ណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងវេទ្យ ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ
មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញចេតនា
ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណា ជាចេតនា
ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះ គឺអញ សភាពណាជាអញ
ធម្មជាតិនោះ គឺចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណា
ឃើញនូវចេតនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែន
ពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត
វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ត
ណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្ថុ:ទី១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ
។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ
ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

[๓๓] កថំ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបិំ វេទនំ សញ្ញិំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេហិ សង្ខារេហិ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា សោ ខោ បឆាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវន្តំ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបិំ វេទនំ សញ្ញិំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេហិ សង្ខារេហិ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិ ន វត្តុ វត្តុ

(៣៣) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា នឹងសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសង្ខារព្រោះសង្ខារនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ ប្រៀបដូចដើមឈើដែលបរិបូណ៌ដោយមូល បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនោះយ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះមូល ដើមឈើដោយឡែក មូលដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានមូល ព្រោះមូលនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើថាមានមូល មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា នឹងសញ្ញាថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសង្ខារ ព្រោះសង្ខារទាំងនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្ត

ฉ ธาตุโย อญฺญา ธาตุ อญฺญา ผสฺส ยา ฉ ธาตุโย ยญฺจ ผสฺส
อยํ ขุทฺทิยา สงฺขารวตฺถุกา อตฺตานุทิฏฺฐิ อตฺตานุทิฏฺฐิ
มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาธิ สมฺโพชฌงฺโค ฉ ธาตุ-
โย ฌานํ สงฺขารกฺขนฺธา อตฺตาติ สมนุปสฺสติ ฯ

(๓๒) กถญฺจ อตฺตนิ สงฺขาเร สมนุปสฺสติ ฯ
สเจ กญฺจิ วิญฺญาณํ รูปี เวทนี สญฺญี อตฺตาติ
สมนุปสฺสติ ตสฺส ฌานํ โหติ อยํ ขฺวาหํ เมติ
อตฺตา สมสฺมึ ปน อตฺตนิ สเมติ สงฺขาตพฺเพ อตฺตนิ
สงฺขาเร สมนุปสฺสติ เสยฺยถาปิ ปุปฺผ กญฺจ-
มฺปิ อสฺส ตเมนํ ปุริโส ฌานํ วาเตยฺย สนฺติ
ปุปฺผ อยญฺจ กญฺจ อญฺญ ปุปฺผ อญฺญ กญฺจ เสา
ขฺวาหํ ปฐมายญฺจ กญฺจ สมสฺมึ ปุปฺผสฺมึ ปุปฺผสฺมึ กญฺจ
สมนุปสฺสติ ฌานเมว สเจ กญฺจิ วิญฺญาณํ รูปี
เวทนี สญฺญี อตฺตาติ สมนุปสฺสติ ตสฺส ฌานํ
โหติ อยญฺขฺวาหํ เมติ อตฺตา สมสฺมึ ปน อตฺต-
นิ สเมติ สงฺขาตพฺเพ อตฺตนิ สงฺขาเร สมนุปสฺสติ

ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក នេះឈ្មោះថាអត្តានុ-
ទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោ-
ជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៤) បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានកង់ខ្លួន តើដូច
ម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប
វេទនា នឹងសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះ
ថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯសង្ខារទាំងនេះ (ក៏មាន) កង់ខ្លួននេះឯង
ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានកង់ខ្លួន ប្រៀបដូចផ្លាដែល
បរិបូណ៌ដោយភ្លិន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្កានោះយ៉ាងនេះថា នេះផ្កា
នេះភ្លិន ផ្កាដោយឡែក ភ្លិនដោយឡែក តែភ្លិននេះឯង (ក៏មាន)
កង់ផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញភ្លិន ថាមានកង់ផ្កា មានឧបមា
ដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះកង់លោកនេះ ពិចារណា
ឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា នឹងសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ
មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯសង្ខារទាំងនេះ
(ក៏មាន) កង់ខ្លួននេះឯង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានកង់ខ្លួន

อภิธิวเสปกาสาโ ธิฏฺฐิ ธิฏฺฐิ ธ วฺคฺ วฺคฺ ธ ธิฏฺฐิ อญฺ ธิฏฺฐิ อญฺ วฺคฺ ย ธ ธิฏฺฐิ ยญฺ วฺคฺ อยิ ตติย สงฺฆาวฺคฺค อตฺตนฺธิฏฺฐิ อตฺตนฺธิฏฺฐิ มิจฺฉาธิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาธิ สญฺโญชนาธิ ธ ธ ธิฏฺฐิโย ฆวิ อตฺถิ สงฺฆาเ สมนุปสฺสติ ฯ

(๓๙) กถ สงฺฆาเสุ อตฺตา สมนุปสฺสติ ฯ สเจ กโถ วิญฺญาณ รูป เวทน สญฺ อตฺตา สมนุปสฺสติ ตสฺส ฆวิ โหติ อยิ โก เม อตฺตา สา โก ปน เม อยิ อตฺตา สเมสุ สงฺฆาเสฺวติ สงฺฆาเสุ อตฺตา สมนุปสฺสติ เสยฺยถาปิ มณิ กาญฺจเก ปกฺกิตฺตา อสฺส ตเมน ปุริสา ฆวิ วเทยฺย อยิ มณิ อยิ กาญฺจโก อเญ มณิ อเญ กาญฺจโก

ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួនក៏ដោយខ្លួនក៏ ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្តុ:ទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានកន្ធខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៥) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកន្ធសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា នឹង សញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង (មាន) ក្នុងសង្ខារទាំងនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកន្ធសង្ខារ ប្រៀបដូចតែវមណីដែលគេដាក់កន្ធដប បុរសគប្បីពោល ចំពោះតែវមណីនោះ យ៉ាងនេះថា នេះតែវមណី នេះដប តែវមណីដោយខ្លួនក៏ដបដោយខ្លួនក៏

សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ កាយស្មឹញ្ចេតំ កា-
យស្មឹកស្មឹ មណិ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ
វិញ្ញាណំ រូបិំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ
បន មេ អយំ អត្តា ឥមេសុ សង្ខារេស្វេតិ សង្ខា-
រេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អកិនិវេសបរាមាសោ
និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន វត្តុំ វត្តុំ ន និដ្ឋំ អញ្ញោ និដ្ឋំ អញ្ញំ វត្តុ
យោ ច និដ្ឋំ យញ្ច វត្តុ អយំ ចតុត្តា សង្ខារវត្តុកា
អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ
សញ្ញោជនានិ ន ច និដ្ឋិយោ ឯវំ សង្ខារេសុ
អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(៣៦) កថំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។
ឥធេកច្ចោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិ-
ញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
ណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ មនោវិញ្ញាណំ
សោ អហំ យោ អហំ តំ មនោវិញ្ញាណន្តិ
មនោវិញ្ញាណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ

តែតែវមណីនេះឯង (មាន) ក្នុងដបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញតែវមណី ថាមានក្នុងដប មានទុបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា ទីឆសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានក្នុងសង្ខារនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ខារ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អុបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ទឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវេតក:ទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៦) បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាមនោវិញ្ញាណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះ គឺមនោវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវមនោវិញ្ញាណផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ

สเจ ปฺยาหมฺปิ เตสญฺจ ปิตา ฉาตาย เอวเมว ยา อฏฺฐ สา วณฺณา เยว วณฺณา สา อฏฺฐงฺคิโก อฏฺฐงฺค วณฺณา อนฺวยี สมนฺนาคตตฺตา ฌานมฺปิ สเตกจฺโจ มโนวิญฺญาณนฺติ อตฺถโต สมนฺนาคตตฺตา ยถา มโนวิญฺญาณนฺติ สา อหา หา เยว มโนวิญฺญาณนฺติ อตฺถโต สมนฺนาคตตฺตา มโนวิญฺญาณญฺจ อนฺวยี สมนฺนาคตตฺตา อภิธมฺมาสา ธมฺมา ธมฺมา จ วตฺถุ วตฺถุ จ ธมฺมา อญฺญา ธมฺมา อญฺญา วตฺถุ ยา จ ธมฺมา ยญฺจ วตฺถุ อยเมตฺถ ปฐมา วิญฺญาณวตฺถุกา อตฺตาธิปฺปายา อตฺตาธิปฺปายา มิจฺฉาธิปฺปายา ฯ เป ฯ สมาธิ สญฺเจตนาธิ จ จ ธิปฺปายา ฌานมฺปิ วิญฺญาณนฺติ อตฺถโต สมนฺนาคตตฺตา ฯ

(๓๗) กถนฺติ วิญฺญาณวตฺถุ อตฺตาติ สมนฺนาคตตฺตา ฯ สเตกจฺโจ รูปี เวทนี สญฺญี สงฺขาเร อตฺถโต สมนฺนาคตตฺตา ตสฺมา ฌานมฺปิ เหตุ อยเมตฺถ เหตุ เม อตฺตา สา เหตุ ปน เม

ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលនេះឡើង មានអណ្តាតក្តៅណា សភាពនោះ
គឺវេទ្ទ សភាពណាជាវេទ្ទ ធម្មជាតិនោះគឺអណ្តាតក្តៅ ឈ្មោះថាពិចារណា
ឃើញអណ្តាតក្តៅនឹងវេទ្ទ ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មាន
ឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះកន្លងលោកនេះ ពិចារណាឃើញមនោវិញ្ញាណ
ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាមនោវិញ្ញាណ សភាពនោះគឺអញ សភាព
ណាជាអញ ធម្មជាតនោះគឺមនោវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនូវ
មនោវិញ្ញាណផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប
អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក
វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណ-
វត្តុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែន
ទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៧) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ តើដូច
ម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កន្លងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា
សញ្ញា នឹងសង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ
យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួន របស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង

អយំ អត្តា ឥមិនា វិញ្ញាណេន វិញ្ញាណាភតំ វិញ្ញាណ-
វន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ វុត្តោ ឆាយា-
សម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ
វុត្តោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ វុត្តោ អញ្ញា ឆាយា
សោ ខោ បឆាយំ វុត្តោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយា-
ភតំ ឆាយាវន្តំ វុត្តំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ
រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ
បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា វិញ្ញាណេន វិញ្ញាណ-
ភតំ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អកិំវេស-
បកមាសោ ន្តិដ្ឋ ន្តិដ្ឋ ន វត្ត វត្ត ន ន្តិដ្ឋ អញ្ញោ
ន្តិដ្ឋ អញ្ញំ វត្ត យោ ច ន្តិដ្ឋ យញ្ហ វត្ត អយំ
ទុតិយោ វិញ្ញាណវត្តកោ អត្តានុន្តិដ្ឋ អត្តានុន្តិដ្ឋ
មិច្ឆាន្តិដ្ឋ ។ បេ ។ ឥមានំ សញ្ញោជនានំ ន ច
ន្តិដ្ឋយោ ឯវំ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

មានវិញ្ញាណ ព្រោះវិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួនថាមាន
វិញ្ញាណ ប្រៀបដូចដើមឈើដែលបរិបូណ៌ដោយមូល បុរសគប្បីពោល
ចំពោះដើមឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះមូល ដើមឈើ
ដោយឡែក មូលដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានមូលព្រោះមូលនេះ
ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានមូល មានឧបមាដូចម្តេចមិញ
មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប
វេទនា សញ្ញានឹងសង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាង
នេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានវិញ្ញាណ
ព្រោះវិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ
ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្ត
ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា
នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណវត្តក:ទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ
។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន
ថាមានវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៨) កតំ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ ។ ឯតេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ វិញ្ញាណន្តិ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផេ កន្ធសម្បទំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ កន្ធោ អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ កន្ធោ សោ ខោ បនាយំ កន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេតិ បុប្ផស្មឹ កន្ធំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ វិញ្ញាណន្តិ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ អកិរិយវេសបកមោសោ ន ន ន ន អញ្ញា ន អញ្ញំ យា ច ន យញ្ច អយំ តតិយា វិញ្ញាណវត្ថុតា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ច ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ ។

(៣៨) បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានកង់ខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯវិញ្ញាណនេះ ក៏មានកង់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាមានកង់ខ្លួន ប្រៀបដូចផ្លាដែលបរិបូណ៌ដោយកូន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្លានុ៎ះយ៉ាងនេះថា នេះផ្លា នេះកូន ផ្លាដោយឡែក កូនដោយឡែក តែកូននេះឯង (មាន) ក្នុងផ្លានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកូនថាមានក្នុងផ្លា មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួន របស់អញ ឯវិញ្ញាណនេះ ក៏មានកង់ខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាមានកង់ខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្អប់អង្កែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណវត្តកៈតែ៣ អត្តានុទិដ្ឋិជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានកង់ខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(๓๙) កតិ ញាណានិ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឯតេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ ញាណេតិ ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ មណិ កាឡាកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ កាឡាកោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ កាឡាកោ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ កាឡាកេតិ កាឡាកស្មឹ មណឺ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឯតេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ ញាណេតិ ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អកិឝិវេសបកាសោ ឝិដ្ឋិ ឝិដ្ឋិ ឝ វត្តុ វត្តុ ឝ ឝិដ្ឋិ អញ្ញា ឝិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្តុ យា ឝ ឝិដ្ឋិ យញ្ច វត្តុ អយំ ឝតុត្ថា ញាណ-វត្ថុកា អត្តានុឝិដ្ឋិ អត្តានុឝិដ្ឋិ មិច្ឆាឝិដ្ឋិ ។ បេ ។

(๓๙) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់វិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានកង់វិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានកង់វិញ្ញាណ ប្រៀបដូចតែវមណីដែលបុគ្គលដាក់កង់ដប បុរសគប្បីពោលចំពោះតែវមណីនុ៎ះយ៉ាងនេះថា នេះតែវមណី នេះដប តែវមណីដោយឡែក ដបដោយឡែក តែតែវមណីនេះឯង មានកង់ដបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញតែវមណី ថាមានកង់ដប មានឧបមាដូចម្តេច មិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ កង់លោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានកង់វិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានកង់វិញ្ញាណ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មោះអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណវត្តកៈទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

สมาธิ สญฺโญชนาธิ ธ ก ธิฏฺฐเยยฺย ฯปฯ วิญฺ-
ญาณฏฺฐิ อตฺตานํ สมนุปสฺสติ อตฺตานุทิฏฺฐิยา สเมติ
ปหีนตฺตา อาคาเรหิ อนคาริโย เหาติ ฯ

(๔๐) ปญฺญาทิฏฺฐิยา ภิกฺขเวติ ธสหาคาเรหิ
อนคาริโย เหาติ ฯ ธตฺถิ ทินฺนนฺติ วิปากเธา
ปญฺญาทิฏฺฐิ อนคาริยสมาเสา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ธ ตฺถ ตฺถ
ธ ทิฏฺฐิ อญฺญา ทิฏฺฐิ อญฺญิ ตฺถ ยา ก ทิฏฺฐิ เยญฺ
ตฺถ อยิ ปเทสา ปญฺญาตฺถิกา ปญฺญาทิฏฺฐิ ปญฺญาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ-
ปเทสฺถ ฯเปฯ สมาธิ สญฺโญชนาธิ ธ ก ทิฏฺฐเยยฺย
ธตฺถิ ยิทินฺนนฺติ ตฺถ ฯเปฯ ธตฺถิ ปหุตนฺติ ตฺถ ธตฺถิ สุ-
ภิกฺขกฺขนฺตาธิ ภิกฺขาธิ ฉลิ ปหาเหาติ ตฺถ ธตฺถิ อ-
ยิ ลาเหาติ ตฺถ ธตฺถิ ปรลาเหาติ ตฺถ ธตฺถิ มา-
ตาติ ตฺถ ธตฺถิ ปิตาติ ตฺถ ธตฺถิ สตฺตา ปิปปาติกาติ

นេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្តីវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះឯង នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត របស់អត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ។

(๔๐) ការប្រកាន់ស្អិតរបស់មិច្ឆាទិដ្ឋិដោយអាការ ១០ តើដូចម្តេច ។ ការប្រកាន់ពោលយ៉ាងនេះ ចំពោះវត្ថុ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ មិនមានផលដូច្នេះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែលនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណានឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាវត្ថុក:ទី ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ចំពោះវត្ថុថា ការបូជាធំមិនមានផល ។ បេ ។ ចំពោះវត្ថុថា ការបូជាតូច មិនមានផល ចំពោះវត្ថុថា ផលវិបាកនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើល្អនឹងអាក្រក់ មិនមាន ចំពោះវត្ថុថា លោកនេះ មិនមាន ចំពោះវត្ថុថា លោកខាងមុខ មិនមាន ចំពោះវត្ថុថា មាតាមិនមានគុណ ចំពោះវត្ថុថា បិតា មិនមានគុណ ចំពោះវត្ថុថា សត្វជាឧបបាតិក:កំណើត មិនមាន

วตฺถุ ฉตฺถิ โลเกฯ สมณาปฺปหฺมณา สมฺมกฺขตา สมฺภาปฏิปนฺนา เย ๙มิปิ โลกาปิ ปรมฺปิ โลกาปิ สยมฺปิ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺติฯ วตฺถุ ฯปาฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมาเสา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ฉ วตฺถุ วตฺถุ ฉ ทิฏฺฐิ อญฺญา ทิฏฺฐิ อญฺญา วตฺถุ ฯ ยา ฉ ทิฏฺฐิ ยญฺจ วตฺถุ อยมฺปิ ฉสวตฺถุกา(๑) มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ เปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ทฺเว กมฺมานิ ฯ เปฯ ๙มานิ สญฺเจตนาหนิ ฉ จ ทิฏฺฐิโย มิจฺฉาทิฏฺฐิ ๙เมหิ ฉสหากาเรหิ อภิภวิเสา เหาติฯ

(๔๑) สกฺกายทิฏฺฐิ กตเมหิ วีสติยา อากาเรหิ อภิภวิเสา เหาติฯ ๙ส อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อริยานมฺปิ อทสฺสาวี อริยธมฺมสฺส อโกวิโท อริยธมฺเม อวินีโต สปฺปุริสานมฺปิ อทสฺสาวี สปฺปุริสธมฺมสฺส อโกวิโท สปฺปุริสธมฺเม อวินีโต รูปิ อตฺตโต สมนุปสฺสติ

๑ ฉ. อยมฺปิ ฉสมา มิจฺฉาวตฺถุกา ฯ ม. อยมฺปิ ฉส มิจฺฉาวตฺถุกา ฯ

ការប្រកាន់ពោលយ៉ាងនេះ បំពោះតែថា ពួកសមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក ដែលជាអ្នកព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញារបស់ខ្លួន នូវលោកនេះនឹងលោកខាងមុខ ហើយប្រកាសបានមិនមានឡើយ ដូច្នេះឈ្មោះថាទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសំរាបអង្អែលនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ មិច្ឆាទិដ្ឋិជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ តែងមានគតិពីរយ៉ាង ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯងការប្រកាន់ស្អិត នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ។

(៤១) ការប្រកាន់ស្អិតនៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ តើដូចម្តេច ។ ប៉ុថុជ្ជន កុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានចូលប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន

รูปวนฺโต ปิ อตฺตานํ อตฺตนิ ปิ รูปี รูปสฺมึ ปิ อตฺตานํ เวทนํ สญฺญึ สงฺขาเร วิญฺญาณึ อตฺตาโน สมนุปสฺสติ วิญฺญาณวนฺโต ปิ อตฺตานํ อตฺตนิ ปิ วิญฺญาณึ วิญฺญาณสฺมึ ปิ อตฺตานํ ฯ

กถญฺหิ รูปึ อตฺตาโน สมนุปสฺสติ ฯ ส เจ กถญฺหิ ปมาโณ ฯเปฯ ขีณาสวกสฺส ขีณาสวกสฺมึ อตฺตาโน สมนุปสฺสติ ยถา ขีณาสวกสฺส เอวา อหนฺติ ยถา อหนฺติ ตถา ขีณาสวกสฺส ขีณาสวญฺจ อตฺตญฺจ อทฺธนิ สมนุปสฺสติ เสยฺยถาปิ เตลปฺปทีปสฺส ฌายโต ฯเปฯ ฌายเมว ส เจ กถญฺหิ ขีณาสวกสฺส ขีณาสวกสฺมึ อตฺตาโน สมนุปสฺสติ อกิตฺติเมสปกมาสา ติฏฺฐ ฯเปฯ อยนฺติ ปมา รูปวตฺตา สกฺกายทิฏฺฐิ สกฺกายทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ ส มานสิ สญฺโญชนานิ น ต ทิฏฺฐิยา ฌานึ รูปึ อตฺตาโน สมนุปสฺสติ ฯเปฯ สกฺกายทิฏฺฐิยา ส เมหิ วิสตฺติยา อาคาเรหิ อกิตฺติเมสา เหตฺถ ฯ

ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។

បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញ បឋវីកសិណ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនុគតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជានុគតកសិណ សភាពនោះ គឺអញ សភាពណាគឺអញ ធម្មជាតនោះ គឺនុគតកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនុគតកសិណនឹងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រែងដែលនេះ ។ បេ ។ មានទបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញនុគតកសិណ ថាជាខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុ:ទី ១ សក្កាយទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ។

(៤២) សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយោ កតមេហិ បណ្ណាសមេហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបវន្តំ វា អត្តានំ សមនុបស្សតិ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មិំ វា អត្តានំ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ ។

កថំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្চោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវតិ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ នុក្ខោ ឆាយា សម្ភុជ្ជោ អស្ស តមេវំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ

(๔๒) ការប្រកាន់ស្អិត នៃសស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុក: ដោយ
អាការ ๑๕ យ៉ាង តើដូចម្តេច ? បុថុជ្ជនកល្យាណលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង
មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិន
ទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិន
ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស តែង
ពិចារណាឃើញ នូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួន
ថាមានក្នុងរូបខ្លះ នូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ នូវខ្លួនថាមានសញ្ញាខ្លះ នូវ
ខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន
ខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។

បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប តើដូចម្តេច ? បុគ្គលខ្លះ
កល្យាណលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថា
ជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់
អញតែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានរូបព្រោះរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណា
ឃើញខ្លួន ថាមានរូប ប្រៀបដូចដើមឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយ
ម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនុ៎ះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ

อยเมตฺถ อาทิโต ปฏฺฐาย ปาฬิ ตาว เวทิตพฺพา ฯ ตตฺถ ยถา ปเนตฺถ ปาฬิยา อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๒] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๓] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๔] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๕] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๖] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๗] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๘] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๔๙] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๐] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๑] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๒] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๓] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๔] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๕] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๖] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๗] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๘] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๕๙] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๐] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๑] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๒] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๓] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๔] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๕] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๖] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๗] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๘] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๖๙] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๐] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๑] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๒] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๓] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๔] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๕] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๖] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๗] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๘] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๗๙] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๐] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๑] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๒] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๓] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๔] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๕] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๖] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๗] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๘] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๘๙] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๐] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๑] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๒] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๓] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๔] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๕] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๖] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๗] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๘] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๙๙] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

[๑๐๐] ตตฺถ ปาฬิยา ตาว อตฺถ ปกาสนา ปฏิปตฺติ จ ปากฏา โหติ ตถา ปากฏีกาย ปกาสยิสฺสาม ฯ

នេះមួយបំ ដើមឈើដោយខ្លួនក៏ មួយបំដោយខ្លួនក៏ តែដើមឈើនេះឯង មានមួយបំព្រោះមួយបំនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានមួយបំ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ (ពិចារណាឃើញ) នូវវេទនា ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ:ទី ១ សស្សតទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ: ដោយអាការ ១៥ យ៉ាង ។

(៤៣) ការប្រកាន់ស្អិត នៃឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ: ដោយអាការ ៥ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុថុជ្ជនកង្វល់លោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយ: មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយ: មិនទូន្មានខ្លួនកង្វល់ធម៌ របស់ព្រះអរិយ: មិនបានចូលប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនកង្វល់ធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ។

កេចិ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ ។ ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ ។បេ។ ឆិទ្ទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ ឆិទ្ទាតកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ ឆិទ្ទាតកសិណន្តិ ឆិទ្ទាតកសិ-ណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ ។បេ។ អយំ បឋមា សក្កាយទិដ្ឋិ ខុដ្ឋេនទិដ្ឋិ ខុដ្ឋេនទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។បេ។ សក្កាយ-ទិដ្ឋិ ខុដ្ឋេនទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហិ អាការេហិ អកិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៤) អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អកិនិវេសោ ហោតិ សស្សតោ លោ-កោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អ-កិនិវេសោ ហោតិ អសស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិ-កាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អកិនិវេសោ ហោតិ

បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ
កន្លងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញ
តេជោកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាតេជោកសិណ សភាព
នោះគឺអញ សភាពណាគឺអញ ធម្មជាតនោះគឺតេជោកសិណ ឈ្មោះ
ថាពិចារណាឃើញតេជោកសិណផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ប្រៀប
ដូចប្រទីបប្រែង ដែលនេះ ។ បេ ។ នេះទេច្ឆទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ:
ទី ១ ទេច្ឆទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ
បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ នេះការ
ប្រកាន់ស្អិត នៃទេច្ឆទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ: ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៤៤) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥០ តើដូចម្តេច
ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដោយអាការប៉ុន្មាន
ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង ដោយអាការប៉ុន្មាន

អត្ថកា លោកោតំ អត្ថក្ខាយិកាយ និដ្ឋិយា អនត្ថកា លោកោតំ អត្ថក្ខាយិកាយ និដ្ឋិយា តំ ដីវំ្ហ សវីវន្តំ អត្ថក្ខាយិកាយ និដ្ឋិយា អញ្ញំ ដីវំ អញ្ញំ សវីវន្តំ អត្ថក្ខាយិកាយ និដ្ឋិយា ហោតំ តថាកតោ បរម្ម-ណោតំ ។បេ។ ន ហោតំ តថាកតោ បរម្មរណោតំ ហោតំ ក ន ក ហោតំ តថាកតោ បរម្មរណោតំ ឯវ ហោតំ ន ន ហោតំ តថាកតោ បរម្មរណោតំ អត្ថក្ខាយិកាយ និដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អកិរិវ-សោ ហោតំ ។ សសប្បតោ លោកោតំ អត្ថក្ខាយិ-កាយ និដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិវសោ ហោតំ ។បេ។ ឯវ ហោតំ ន ន ហោតំ តថាកតោ បរម្មរណោតំ អត្ថក្ខាយិកាយ និដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិវសោ ហោតំ ។

ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ
ថា លោកមិនមានទីបំផុត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ នៃ
អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់
កើតទៀត ។ បេ ។ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត
ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏
មាន ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់
កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន តើដោយអាការប៉ុន្មាន ។
ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដោយអាការ ៥
យ៉ាង ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខ
អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន
ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(๘๕) សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ភគវតោ បញ្ញាយ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ លោកោ ចេវ សស្សតញ្ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អត្តា ភវិស្សតីតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន រុច្ចតិ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ រុច្ចតិ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច រុច្ចតិ អយំ បឋមា សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា លោកោ ចេវ សស្សតា ចាតិ ។ បេ ។ សញ្ញា លោកោ ចេវ សស្សតា ចាតិ ។ បេ ។ សង្ខារ លោកោ ចេវ សស្សតា ចាតិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ លោកោ ចេវ សស្សតញ្ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អត្តា ភវិស្សតីតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន រុច្ចតិ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ រុច្ចតិ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច រុច្ចតិ អយំ បញ្ចមី

(៤៥) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្ធគាហិកទិដ្ឋិថា លោកខៀង ដោយ
អាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសម្គាបអង្អែលថា
រូបជាលោកផង ជាធម្មជាតខៀងផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយ
ទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្ធគាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្ត
មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួក វត្តដោយខ្លួក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា
នេះឈ្មោះថាអន្ធគាហិកទិដ្ឋិថា លោកខៀង ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្ធគាហិកទិដ្ឋិ
ឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះ សំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ថា
វេទនា ជាលោកផង ជាធម្មជាតខៀងផង ។ បេ ។ ថា សញ្ញា ជា
លោកផង ជាធម្មជាតខៀងផង ។ បេ ។ ថា សង្ខារ ជាលោកផង
ជាធម្មជាតខៀងផង ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិត នឹងការសម្គាប
អង្អែលថា វិញ្ញាណ ជាលោកផង ជាធម្មជាតខៀងផង បុគ្គលប្រកាន់
ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្ធគា-
ហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួក វត្ត
ដោយខ្លួក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអន្ធគាហិកទិដ្ឋិ

สสฺสโต โลโกติ อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ อนฺต-
คฺคาหิกา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ ฯมาทิ สญฺ-
ญาชนานิ ฉ ก ทิฏฺฐิโย สสฺสโต โลโกติ
อนฺตคฺคาหิกาย ทิฏฺฐิยา ฯเปหิ ปญฺหาการาหิ
อกิริยาวาโท ฯ

(๒๖) อสสฺสโต โลโกติ อนฺตคฺคาหิกาย
ทิฏฺฐิยา ฯกตาเปหิ ปญฺหาการาหิ อกิริยาวาโท
ฯ ปุน โลโก เจว อสสฺสโตญฺจาติ อ-
กิริยาวาทปกฺขา ทิฏฺฐิ ตาย ทิฏฺฐิยา สมา อญฺ-
ญตฺถาติ อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ อยํ ปฐมา
อสสฺสโต โลโกติ อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ อนฺต-
คฺคาหิกา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ ฯ เป ฯ ฯมาทิ
สญฺญาชนานิ ฉ จ ทิฏฺฐิโย ฯ เป ฯ เวทนา
โลโก เจว อสสฺสตา จาติ ฯ เป ฯ สญฺญา
โลโก เจว อสสฺสตา จาติ ฯ เป ฯ สงฺขาร
โลโก เจว อสสฺสตา จาติ ฯ เป ฯ วิญฺญาณ
โลโก เจว อสสฺสตญฺจาติ อกิริยาวาทปกฺขา

ថា លោកខ្ជែង ជាទិដ្ឋិ ទី ๙ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះ សំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯងការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកខ្ជែង ដោយអាការ ๙ យ៉ាង ។

(๘๖) ការប្រកាន់ស្អិតនៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនខ្ជែង ដោយអាការ๙ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មោះអង្អែលថា រូបជាលោកផង ជាធម្មជាតមិនខ្ជែងផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនខ្ជែង ជាទិដ្ឋិ ទី ๑ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ថា វេទនា ជាលោកផង ជាធម្មជាតិមិនខ្ជែងផង ។ បេ ។ ថា សញ្ញា ជាលោកផង ជាធម្មជាតិមិនខ្ជែងផង ។ បេ ។ ថា សង្ខារ ជាលោកផង ជាធម្មជាតមិនខ្ជែងផង ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មោះអង្អែលថា វិញ្ញាណ ជាលោកផង ជាធម្មជាតមិនខ្ជែងផង

ทิฏฺฐิ ตายฯเปฯ ทิฏฺฐิยา เสา อตฺถา กตมา โตสตา อตฺตกา-
มา กา ทิฏฺฐิ อตฺตกามา กา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เปฯ
ฯมานิ สญฺโญชนานิ ฯ ฯ ทิฏฺฐิยา อสสฺสโต
โลโกติ อตฺตกามาย ทิฏฺฐิยา ฯเมหิ
ปญฺหมาการเหหิ อกิริยาเสา เหาติ ฯ

(๔๗) อตฺถา โลโกติ อตฺตกามาย ทิฏฺฐิ-
ยา กตเมหิ ปญฺหมาการเหหิ อกิริยาเสา เหา-
ติ ฯ ฯเตกเหา ปริตฺตึ ทิฏฺฐาสึ ลิกเตา ชาติ
สสฺส ฆาโร เหาติ อตฺถา อยึ โลโกา ปริวฏฺฏเมา-
ติ อตฺตสญฺี เหาติ ยึ ชาติ ตึ วตฺเวา โล-
โกา จ เยน ชาติ เสา อตฺตา เจว โลโกา
จาติ อกิริยาเสปกมาเสา ทิฏฺฐิ ตายฯเปฯ ทิฏฺฐิยา
เสา อตฺถา กตมา โตสตา อตฺตกามา กา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ฯ
วตฺเว วตฺเว ฯ ทิฏฺฐิ อญา ทิฏฺฐิ อญึ วตฺเว ยา จ ทิฏฺฐิ
ยญฺเว วตฺเว อยึ ปฐมา อตฺถา โลโกติ อตฺตกา-
มา กา ทิฏฺฐิ อตฺตกามา กา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เปฯ

បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៤៧) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ កាន់លោកនេះ មានឥលកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅកាន់ទិសតិចតួច បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកនេះ មានទីបំផុត មានផ្ទប់ជុំវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ទូវទីបំផុត ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ធម្មជាតណា ផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្តផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្តនឹងលោកផ្សាយទៅ ដោយសការៈណា សការៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ថា លោកមានទីបំផុត ជាទិដ្ឋិ ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

สมาธิ สญฺญาชนาติ ฉ ฉ ทิฏฺฐิโย สเตกนฺตา
ปริตฺตา ขิกาสุ มีฬกาโต ชาติ โลหิตกาโต
ชาติ ขิชาตกาโต ชาติ ขิกาสกาโต ชาติ ตสฺส
ฬิ ภวาติ อตฺตา อยิ โลโกา ปริวฏฺฏมาติ อ-
ฏฺฐสญฺญี ภวาติ ยิ ชาติ ตี วสฺสาวุ โลโกา
จ โยน ชาติ โส อตฺตา เจว โลโกา จาติ
อกิริยเวสปกมาโส ทิฏฺฐิ ตาย ทิฏฺฐิยา โส
อตฺตา จ ปหีโตติ อตฺตปฺปหีกา ทิฏฺฐิ ฯเป ฯ อตฺตา
โลโกติ อตฺตปฺปหีกาย ทิฏฺฐิยา สเมหิ ปญฺ-
ญาเปหิ อกิริยเวโส ภวาติ ฯ

នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលខ្លះ កន្លងលោកនេះ មានបរិតកសិណ បរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅកាន់ទុកាសតិចតួច មានលោហិតកសិណ បរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានទុទាតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានទុកាសកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា លោកនេះ មានទីបំផុត មានផ្លូវជុំវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមានសេចក្តីសំគាល់នូវទីបំផុត ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មោបអង្អែលថា ធម្មជាតណាផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្តផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្តនឹងលោកផ្សាយទៅដោយសភាវៈណា សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(๒๘) អនន្តរា លោកោតិ អន្តរិកាហិ កាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ វិបុលំ ឱឝាសំ ឆឌ្ឌេតព្ពោ ឝវតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អនន្តរា អយំ លោកោ អបរិយន្តោតិ អនន្តសញ្ញី ហោតិ យំ ឝវតិ តំ វត្តព្ពេវ លោកោ ច យេន ឝវតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តរិកាហិ កា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ឧ វត្តុ វត្តុ ឧ ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្តុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្តុ អយំ បឋមា អនន្តរា លោកោតិ អន្តរិកាហិ កា ទិដ្ឋិ អន្តរិកាហិ កា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមាយ សញ្ញោជនាយ ឧ ច ទិដ្ឋិយោ ឥធេកច្ចោ វិបុលំ ឱឝាសំ បរិត្តកតោ ឝវតិ លោហិតកតោ ឝវតិ ឱជាតកតោ ឝវតិ ឱឝាសកតោ ឝវតិ

(៤៨) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត ដោយអាការ៥ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មានទីលកសិណ បរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅកាន់ទុកាសដ៏ធំទូលាយ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកនេះមិនមានទីបំផុត មិនមានទីបំផុតដោយដុំវិញ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាមិនមានទីបំផុត ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសំរេចអង្កែលថា ធម្មជាតណាផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវតផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្តនឹងលោក ផ្សាយទៅដោយសការៈណា សការៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួក វត្តដោយខ្លួក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្តណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត ជាទិដ្ឋិ ទី១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មានបីតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ កាន់ទុកាស ដ៏ធំទូលាយ មានលោហិតកសិណ បរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានឧទាតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានទុកាសកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ

តស្ស ឯវំ ហោតិ អនត្តា អយំ លោកោ អបរិ-
យន្តោតិ អនត្តសញ្ញី ហោតិ យំ ឥទំ តំ វត្ថុស្មេវ
លោកោ ច យេន ឥទំ សោ អត្តា ចេវ លោកោ
ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា
សោ អត្តោ ភវិស្សតិ អនត្តភវិស្សា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។
អនត្តា លោកោតិ អនត្តភវិស្សាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ
បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៩) តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អនត្តភវិស្សាយ
ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ
ហោតិ ។ រូបំ(១) ជីវស្មេវ សរីរញ្ច យំ ជីវំ តំ
សរីរន្តិ(២) អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា
សោ អត្តោ ភវិស្សតិ អនត្តភវិស្សា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ
ច វត្ថុ វត្ថុ ច ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច
ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ

---

១ ម. តំ រូបំ ។ ២ ម. យំ ជីវំ តំ សរីរំ យំ សរីរំ តំ ជីវន្តិ ។

បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកនេះ មិនមានទីបំផុត មិនមានទីបំផុតដោយជុំវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថា មិនមានទីបំផុត ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មោះអង្អែលថា ធម្មជាតណាផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្តផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្តនឹងលោក តែងផ្សាយទៅ ដោយសភាវៈណា សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាខន្ធផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។បេ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត ដោយអាការ៤ យ៉ាង ។

(៤៩) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ដោយអាការ៤ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្មោះអង្អែលថា រូប ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង ធម្មជាតណាជាជីវិត ធម្មជាតនោះ ជាសរីរៈ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយខ្លួនវត្តដោយខ្លួន ទិដ្ឋិណា នឹងវត្តណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ជាទិដ្ឋិ ទី ១

អន្តគ្គាហិកា និដ្ឋំ អន្តគ្គាហិកា និដ្ឋំ មិច្ឆា និដ្ឋំ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ឧ ច និដ្ឋំយោ វេឧឆា ជីវ ចេវ សរីរញ្ច សញ្ញា ជីវ ចេវ សរីរញ្ច សង្ខារ ជីវ ចេវ សរីរញ្ច វិញ្ញាណំ ជីវញ្ចេវ សរីរញ្ច យំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អកិរិយវេសបកមាសោ និដ្ឋំ តាយ និដ្ឋំយា សោ អន្តោ កហិតោតំ អន្តគ្គាហិកា និដ្ឋំ ។ បេ ។ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ និដ្ឋំយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវេសោ ហោតិ ។

(๙๐) អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ និដ្ឋំយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវេសោ ហោតិ ។ រូបំ សរីរំ ឧ ជីវំ តំ សរីរំ(๑) អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អកិរិយវេសបកមាសោ និដ្ឋំ តាយ និដ្ឋំយា សោ អន្តោ កហិតោតំ អន្តគ្គាហិកា និដ្ឋំ និដ្ឋំ ឧ វុត្ត វុត្ត ឧ និដ្ឋំ

๑ ឱ. ម. រូបំ សរីរំ ឧ ជីវំ ជីវំ ឧ សរីរំ ។

อนฺตคฺคาหิกทิฏฺฐิ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ฯ เป ฯ នេះ សំយោជនៈ មិនមែន ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទុះអង្អែលថា វេទនា ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង សញ្ញា ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង សង្ខារ ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង វិញ្ញាណ ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង ធម្មជាតណា ជាជីវិត ធម្មជាតនោះ ជាសរីរៈ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនฺตគฺคาหิกทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអនฺตគฺคาหิกทิฏฺฐิថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ដោយអាការ ๕ យ៉ាង ฯ

(๕๐) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអនฺตគฺคาหิกทิฏฺฐิថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ដោយអាការ ๕ តើដូចម្តេច ฯ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទុះអង្អែលថា រូបជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ រូបនោះពិតជាសរីរៈ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនฺตគฺคาหิกทิฏฺฐิ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ

อญฺญา ธิติ อญฺญา ปญฺญา ยา ธ ธิติ ยญฺญ ปญฺญ
อยํ ปมา อญฺญ ชีวิ อญฺญ สรีรนฺ อนฺตรามิกา
ธิติ อนฺตรามิกา ธิติ มิชฺชาธิติ ฯ เป ฯ สมาธิ
สญฺโญชนานิ ธ ธ ธิติยา เวทนา สรีรี ธ
ชีวิ สญฺญา สรีรี ธ ชีวิ สงฺขาร สรีรี ธ ชีวิ
วิญฺญาณ สรีรี ธ ชีวิ ตี สรีรี(๑) อญฺญ ชีวิ อญฺญ
สรีรนฺ อกิริเยสมกมาสา ธิติ ตาย ธิติยา
สา อนฺตา กมิตาติ อนฺตรามิกา ธิติ ฯ เป ฯ
อญฺญ ชีวิ อญฺญ สรีรนฺ อนฺตรามิกาย ธิติยา
สมหิ ปญฺหากาเรหิ อกิริเยสา เหาติ ฯ

(๙๑) เหาติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ อนฺตรา-
มิกาย ธิติยา กตเมหิ ปญฺหากาเรหิ
อกิริเยสา เหาติ ฯ รูปี สเทว มรณธมฺโ
ตถาคโต กายสฺส เภทา(๒) เหาติปิ ตฺถติปิ
อุปฺปชฺชติปิ นตฺถิปิ อกิริเยสมกมาสา ธิติ
ตาย ธิติยา สา อนฺตา กมิตาติ อนฺตรามิกา

๑ ฉ.ม. สรีรนฺ ธ ชีวิ ชีวินฺ ธ สรีรี ฯ ๒ ม. เภค ปรมฺมรณา ฯ

ទិដ្ឋដោយឡែក វេទដោយឡែក ទិដ្ឋណាទើវេទណា នេះឈ្មោះថាអន្តគាហិកទិដ្ឋិថា ជីវតដទៃ សរីរៈដទៃ ជាទិដ្ឋិទី១ អន្តគាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែលថា វេទនា ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ សញ្ញា ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ សង្ខារ ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ វិញ្ញាណ ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ វិញ្ញាណនោះ ពិតជាសរីរៈ ជីវតដទៃ សរីរៈដទៃ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគាហិកទិដ្ឋិ ។បេ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគាហិកទិដ្ឋិថា ជីវតដទៃ សរីរៈដទៃ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៥១) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្អប់អង្អែលថា រូបកន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតខ្លះ តាំងនៅខ្លះ កើតឡើងខ្លះ កើតច្រាកដខ្លះ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគាហិកទិដ្ឋិ

นิฏฺฐิ นิฏฺฐิ น วุตฺ วุตฺ น นิฏฺฐิ อญฺญา นิฏฺฐิ อญฺญิ
วุตฺ ยา ๓ นิฏฺฐิ ยญฺ วุตฺ อยํ ปฐมา เหาติ
ตถาคเต ปรมฺมรณาติ อนฺตลฺลาหิกา นิฏฺฐิ อนฺตลฺลาหิ-
กา นิฏฺฐิ มิญฺชานิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาธิ สญฺเจตนาธิ
น ๓ นิฏฺฐิโย เวทนา สเตว มรณเมฺห สญฺญา
สเตว มรณเมฺห สงฺขารา สเตว มรณเมฺห วิญฺญา-
ณิ สเตว มรณเมฺห ตถาคเต กายสฺส เภทา
เหาติปิ ตฺถติปิ อุปฺปชฺชติปิ นิพฺพตฺติปิติ อกิริยวาส-
ปกมาเสา นิฏฺฐิ ตาย นิฏฺฐิยา เสา อาโลา กหิ-
เตติ อนฺตลฺลาหิกา นิฏฺฐิ ฯ เป ฯ เหาติ ตถาคเต
ปรมฺมรณาติ อนฺตลฺลาหิกาย นิฏฺฐิยา สเมหิ ปญฺ-
หากาเรหิ อกิริยวาเสา เหาติ ฯ

ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ទីឯ វត្តណា នេះឈ្មោះថាអន្ធគ្គាហិកទិដ្ឋិ ថា សត្វខាងមុខ អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ជាទិដ្ឋិ ១ អន្ធគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆា-ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មាបអង្អែលថា វេទនា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារ ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា វិញ្ញាណ ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតខ្លះ តាំងនៅខ្លះ កើតឡើងខ្លះ កើតប្រាកដខ្លះ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្ធគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្ធគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

[๙๒] ๘ ปเหาติ ตถาคเต ปรมฺมรณาติ อนฺต-
ลิกาย ทิฏฺฐิยา ภวตเมหิ ปญฺหาพฺยากรเณหิ
อภิสงฺขเรยฺย ปเหาติ ฯ ปุน ๔เตหิ มรณสฺสติ ตถา-
คเต กายสฺส เภทา อุจฺฉิชฺชติ วินสฺสติ ๘
ปเหาติ ตถาคเต ปรมฺมรณาติ อภิสงฺขเรยฺย ปมา-
เทา ทิฏฺฐิ ตาย ทิฏฺฐิยา เสา อนฺตา ภวิสฺสตีติ
อนฺตลิกาหิกา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ๘ ปุคฺคโล ปุคฺคโล ๘ ทิฏฺฐิ อญฺ
ทิฏฺฐิ อญฺ ปุคฺคโล ยา ๘ ทิฏฺฐิ ยญฺ ปุคฺคโล อยิ ปเหา
๘ ปเหาติ ตถาคเต ปรมฺมรณาติ อนฺตลิกาหิกา ทิฏฺฐิ
อนฺตลิกาหิกา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ ๔มาทิ สญฺโ-
ชนาทิ ๘ ๘ ทิฏฺฐิยา เวทนา ๔เตหิ มรณสฺสติ
สญฺ ๔เตหิ มรณสฺสติ สงฺขาร ๔เตหิ มรณ-
สฺสติ วิญฺาณ ๔เตหิ มรณสฺสติ ตถาคเต กา-
ยสฺส เภทา อุจฺฉิชฺชติ วินสฺสติ ๘ ปเหาติ ตถาคเต
ปรมฺมรณาติ อภิสงฺขเรยฺย ปมาเทา ทิฏฺฐิ ตาย ทิฏฺฐิยา
เสา อนฺตา ภวิสฺสตีติ อนฺตลิกาหิกา ทิฏฺฐิ ฯเปฯ

(៥២) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបកង់លោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយពងកាយស្លាប់ទៅ តែងសូន្យ តែងវិនាស សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតទេ បុគ្គលប្រកាន់ខ្ជាប់ជាំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ត វត្តមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្តដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្តណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់មិនកើតទៀត ជាទិដ្ឋិ ទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹង ការស្ទាបអង្អែលថា វេទនា កង់លោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញា កង់លោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារ កង់លោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា វិញ្ញាណ កង់លោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយពងកាយស្លាប់ទៅ តែងសូន្យ តែងវិនាស សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតទេ បុគ្គលប្រកាន់ខ្ជាប់ជាំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។

ฉ เหตุ ตถากาโร ปรมฺมรณาติ อนฺตกาเล กาเย นิฏฺฐา เอเวว ปญฺหาการเหตุ อกิริยาโส เหตุ ฯ

(๕๓) เหตุ ฉ ฉ ฉ เหตุ ตถากาโร ปรมฺมรณาติ อนฺตกาเล กาเย นิฏฺฐา กตเมว ปญฺหาการเหตุ อกิริยาโส เหตุ ฯ รูปี สเตว มรณธมฺโม ตถากาโร กาเยสฺส เภทา เหตุ ฉ ฉ ฉ เหตีติ อกิริยสมกาโส นิฏฺฐิ ตาย นิฏฺฐาย โส อโหสิ กตเหตุ อนฺตกาเล นิฏฺฐิ นิฏฺฐิ ฉ วตฺถุ วตฺถุ ฉ นิฏฺฐิ อญฺญา นิฏฺฐิ อญฺญา วตฺถุ ยา ฉ นิฏฺฐิ ยญฺจ วตฺถุ อยเมว ปฐมา เหตุ ฉ ฉ ฉ เหตุ ตถากาโร ปรมฺมรณาติ อนฺตกาเล นิฏฺฐิ อนฺตกาเล นิฏฺฐิ มิจฺฉานิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาธิ สญฺโญ-ชนาธิ ฉ ฉ นิฏฺฐาเยว เหตุ สเตว มรณธมฺโม สญฺญา สเตว มรณธมฺโม สงฺขาร สเตว มรณธมฺโม วิญฺญาณนฺติ สเตว มรณธมฺโม ตถากาโร กาเยสฺส เภทา เหตุ ฉ ฉ ฉ เหตีติ อกิริยสมกาโส

នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៥៣) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសន្មតអង្គ្រលថា រូបកន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះខន្ធាយកន្ធកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសន្មតអង្គ្រលថា វេទនាកន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញាកន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារកន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា វិញ្ញាណកន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះខន្ធាយកន្ធកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន

ติฏฺฐติ ตาย ติฏฺฐิยา เสา อาโลโก ปหิโตปิ อนฺธกา-
หิโก ติฏฺฐติ ฯ เป ฯ โหติ ฉ ฉ ฉ โหติ
ตถาคโต ปรินิพฺพายติ อนฺธกาหิกาย ติฏฺฐิยา
สเมหิ ปญฺหาพฺยากรเณหิ อภิมุเขสา โหติ ฯ

(๕๒) เอว โหติ ฉ ฉ โหติ ตถาคโต
ปรินิพฺพายติ อนฺธกาหิกาย ติฏฺฐิยา กตเมหิ
ปญฺหาพฺยากรเณหิ อภิมุเขสา โหติ ฯ ยุปิ สเอว
มรณธมฺโม ตถาคโต กายสฺส เภทา เอว
โหติ ฉ ฉ โหตีติ อภิมุเขสปกมาเสา ติฏฺฐ
ตาย ติฏฺฐิยา เสา อาโลโก ปหิโตปิ อนฺธกาหิกา
ติฏฺฐ ติฏฺฐ ฉ ปุน ปุน ฉ ติฏฺฐ อญฺญา ติฏฺฐ อญฺญา ปุน
ยา ฉ ติฏฺฐ ยญฺจ ปุน อยิ ปฐมา เอว โหติ
ฉ ฉ โหติ ตถาคโต ปรินิพฺพายติ อนฺธกาหิกา
ติฏฺฐ อนฺธกาหิกา ติฏฺฐ ปิฉาติฏฺฐ ฯ เป ฯ สมาธิ ส-
ญฺโญชนาธิ ฉ ฉ ติฏฺฐิยา เวทนา สเอว มรณธมฺมา
สญฺญา สเอว มรณธมฺมา สงฺขารา สเอว มรณธมฺมา

បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិតមៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៥៤) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសូរបអង្ក្រែលថា រូបក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយពងកាយ ស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ជាទិដ្ឋិ ឥ ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការសូរបអង្ក្រែលថា វេទនា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារ ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា

វិញ្ញាណំ ឥតេវ មរណភយំ តថាគតោ កាយស្ស
ភេទា នេវ ហោតិ ន ន ហោតីតិ អភិនិវេសប-
ញ្ញាសោ និដ្ឋំ តាយ និដ្ឋាយ សោ អន្តោ គហិ-
តោតិ អន្តគ្គាហិកា និដ្ឋំ និដ្ឋំ ន វត្តុំ វត្តុំ ន
និដ្ឋំ អញ្ញា និដ្ឋំ អញ្ញំ វត្តុ យា ច និដ្ឋំ យញ្ច
វត្តុ អយំ បញ្ចមី នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ ន-
ថាតគោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកា និដ្ឋំ អន្តគ្គាហិ-
កា និដ្ឋំ មិច្ឆានិដ្ឋំ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ
ន ច និដ្ឋាយោ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាត-
តោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ និដ្ឋាយ ឥមេហិ
បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អន្តគ្គាហិ-
កាយ និដ្ឋាយ ឥមេហិ បញ្ចាសាយ អាការេហិ
អភិនិវេសោ ហោតិ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយកាយ
ញ ទ្ធ
ស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ធម៌ វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគាហិកទិដ្ឋិ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ជាទិដ្ឋិ ទី ៤ អន្តគាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥០ យ៉ាង ។

(๕๕) ปุพฺพนฺตานุทิฏฐิยา กตเมหิ อฏฺฐารสหิ อาการេหิ อภินิวิสนา โหนฺติ ฯ ตตฺราเย สสฺสตวาทา ตตฺราเย เอกจฺจสสฺสติกา ตตฺราเย อนฺตานนฺติกา ตตฺราเย อมราวิกฺเขปิกา เอเต อภินิวิสมุปฺปชฺชนฺติ ปุพฺพนฺตานุทิฏฐิยา เอเมหิ อฏฺฐารสหิ อาการេหิ อภินิวิสนา โหนฺติ ฯ

(๕๖) อปรนฺตานุทิฏฐิยา กตเมหิ จตุจตฺตาลีสาย อาการេหิ อภินิวิสนา โหนฺติ ฯ สญฺญีวาทา อฏฺฐ อสญฺญีวาทา อฏฺฐ เนวสญฺญีนาสญฺญีวาทา อฏฺฐ อุจฺเฉทวาทา สตฺต ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานวาทา ปญฺจ อปรนฺตานุทิฏฐิยา เอเมหิ จตุจตฺตาลีสาย อาการេหิ อภินิวิสนา โหนฺติ ฯ

(๕๗) สญฺโญชนิกาย ทิฏฐิยา กตเมหิ อฏฺฐารสหิ อาการេหิ อภินิวิสนา โหนฺติ ฯ ยา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนนฺติ ฯเปฯ ทิฏฺฐาภินิวิสนา ทิฏฺฐิปกามาเสา สญฺโญชนิกาย ทิฏฐิยา เอเมหิ อฏฺฐารสหิ อาการេหิ อภินิวิสนา โหนฺติ ฯ

បញ្ហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(៥៥) ការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្តេច ។ សស្សតវាទ ៤ ឯកច្ចសស្សតវាទ ៤ អន្តានន្តវាទ ៤ អមរាវិក្ខេបវាទ ៤ អធិច្ចសមុប្បន្នវាទ ២ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

(៥៦) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៤៤ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញីវាទ ១៦ អសញ្ញីវាទ ៨ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ ៨ ឧច្ឆេទវាទ ៧ ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ ៥ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៤៤ យ៉ាង ។

(៥៧) ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិប្រកបដោយសំយោជនៈ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរតឹទិដ្ឋិ ការប្រកាន់តឹទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតតឹទិដ្ឋិ ការស្អាបអង្អែលតឹទិដ្ឋិ ឯណា នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិប្រកបដោយសំយោជនៈ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

[๕๘] អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ និដ្ឋិយោ កតមេ-
ហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។
ឥត្ថិំ អហន្តិ(๑) មានវិនិពន្ធា និដ្ឋិ និដ្ឋិ ន វត្តុ វត្តុ
ន និដ្ឋិ អញ្ញា និដ្ឋិ អញ្ញំ វត្តុ យា ច និដ្ឋិ យញ្ច
វត្តុ អយំ បឋមា អហន្តិ មានវិនិពន្ធា និដ្ឋិ មានវិនិ-
ពន្ធា និដ្ឋិ មិច្ឆានិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ-
ន ច និដ្ឋិយោ សោតំ អហន្តិ ។ បេ ។ យានំ អ-
ហន្តិ ដិកា អហន្តិ ការោ អហន្តិ មនោ អហន្តិ
។ បេ ។ ឧម្មា អហន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អហន្តិ ។ បេ ។
មនោវិញ្ញាណំ អហន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ អហន្តិ
មានវិនិពន្ធា និដ្ឋិ និដ្ឋិ ន វត្តុ វត្តុ ន និដ្ឋិ អញ្ញា
និដ្ឋិ អញ្ញំ វត្តុ យា ច និដ្ឋិ យញ្ច វត្តុ អយំ
អដ្ឋារសមី អហន្តិ មានវិនិពន្ធា និដ្ឋិ មានវិនិពន្ធា
និដ្ឋិ មិច្ឆានិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន
ច និដ្ឋិយោ អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ និដ្ឋិយោ ឥមេ-
ហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

---

๑ ឧ. ម. ឯត្តន្តរេ អភិនិវេសបរាមាសោ អហន្តិតិ ទិស្សតិ ។

(៥៨) ការប្រកាន់ស្អិត នៃមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថាអញ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្តេច ។ ការប្រកាន់ស្អិតថា ក្នែតជាអញ ឈ្មោះថា មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថាអញ ជាទិដ្ឋិគី ១ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ការប្រកាន់ស្អិតថា ត្រចៀកជាអញ ។ បេ ។ ថា ច្រមុះជាអញ ថា អណ្តាតជាអញ ថា កាយជាអញ ថា ចិត្តជាអញ ។ បេ ។ ថា ធម៌ទាំងឡាយជាអញ ថា ចក្ខុវិញ្ញាណជាអញ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា មនោវិញ្ញាណជាអញ ឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថាអញ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថាអញ ជាទិដ្ឋិគី ១៨ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថាអញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

มหาวิภงฺเค ทิฏฺฐิกถา

[๕๙] ยมฺปิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิยา ภควตเมตา อฏฺฐสมาปตฺติโย เอกนิเทฺทสา โหนฺติ ฯ ตตฺถ ยมฺปิ มมฺปิ(๑) มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ น วตฺถุ วตฺถุ น ทิฏฺฐิ อญฺญา ทิฏฺฐิ อญฺญี วตฺถุ ยา จ ทิฏฺฐิ ยญฺจ วตฺถุ อยเมตฺถ ปฐมา มมฺปิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาธิ สมฺมาธิ น จ ทิฏฺฐิยา เสวิตพฺพา มมฺปิ ฯ เป ฯ ยานิ มมฺปิ ปหีนา มมฺปิ ฯ เป ฯ มคฺโค มมฺปิ ฯ เป ฯ ผลมฺปิ มมฺปิ จตฺตาริ ญาณานิ มมฺปิ ฯ เป ฯ มคฺคารมฺมณานิ ญาณานิ มมฺปิ อภิภายตนานิ มมฺปิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ น วตฺถุ วตฺถุ น ทิฏฺฐิ อญฺญา ทิฏฺฐิ อญฺญี วตฺถุ ยา จ ทิฏฺฐิ ยญฺจ วตฺถุ อยเมตฺถ อฏฺฐสมาปตฺติ มมฺปิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาธิ สมฺมาธิ น จ ทิฏฺฐิยา เสวิตพฺพา มมฺปิ มานวิภงฺเค ทิฏฺฐิยา สเมตา อฏฺฐสมาปตฺติโย เอกนิเทฺทสา โหนฺติ ฯ

---

๑ ฉ ม. ฉตฺตฺวาปิ อภิภายตนานิ มมฺปิ ทิสฺสนฺติ ฯ

(๕๙) การปฏิเสธ ว่ามานทิฏฐิว่า ของเรา ด้วยอาการ ๑๘ เป็นอย่างไร ? การปฏิเสธว่า สักกายของเรา ชื่อว่า มานทิฏฐิ ทิฏฐิไม่ใช่ของเรา ตัณหาไม่ใช่ทิฏฐิ ทิฏฐิต่างกัน ตัณหาต่างกัน ทิฏฐิใด ตัณหาใด นี้ชื่อว่า มานทิฏฐิว่า ของเรา เป็นทิฏฐิ ๑ มานทิฏฐิ เป็นมิจฉาทิฏฐิ ฯ เป ฯ นี่เป็นสังโยชน์ ไม่ใช่ทิฏฐิ ฯ การปฏิเสธว่า ตัวตน ของเรา ฯ เป ฯ ว่า โลก ของเรา ว่า อนาคต ของเรา ฯ เป ฯ ว่า จิต ของเรา ฯ เป ฯ ว่า ธรรมชาติ ของเรา ว่า วิญญาณ ของเรา ฯ เป ฯ การปฏิเสธนี้ การสาธยายว่า มโนวิญญาณ ของเรา ชื่อว่า มานทิฏฐิว่า ของเรา ทิฏฐิไม่ใช่ของเรา ตัณหาไม่ใช่ทิฏฐิ ทิฏฐิต่างกัน ตัณหาต่างกัน ทิฏฐิใด ตัณหาใด นี้ชื่อว่ามานทิฏฐิว่า ของเรา เป็นทิฏฐิ ๑๘ มานทิฏฐิ เป็นมิจฉาทิฏฐิ ฯ เป ฯ นี่เป็นสังโยชน์ ไม่ใช่ทิฏฐิ นี่เอง การปฏิเสธ ว่ามานทิฏฐิว่า ของเรา ด้วยอาการ ๑๘ อย่าง ฯ

[๖๐] อตฺตภาวปฏิสโยชนาย [illegible]ยา กตเม-
หิ วีสติยา อาการเหหิ อกิตฺติวเสน เหตุ ฯ
๔๓ อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อริยานํ อทสฺสาวี อริย-
ธมฺมสฺส อโกวิโท อริยธมฺเม อวินีโต สปฺปุริสา-
นํ อทสฺสาวี สปฺปุริสธมฺมสฺส อโกวิโท สปฺปุริส-
ธมฺเม อวินีโต รูปํ อตฺตโต สมนุปสฺสติ รูปวนฺตํ วา
อตฺตานํ อตฺตนิ วา รูปํ รูปสฺมึ วา อตฺตานํ ฯเป ฯ เว-
ทนํ สญฺญํ สงฺขาเร วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุปสฺสติ
วิญฺญาณวนฺตํ วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ วิญฺญาณ-
สฺมึ วา อตฺตานํ ฯเป ฯ

กถญฺจ รูปํ อตฺตโต สมนุปสฺสติ ฯ ๔เจกจฺโจ
ปถวึ กสิณนฺติ ฯเป ฯ ปีตกกสิณนฺติ อตฺต-
โต สมนุปสฺสติ ยถา ปีตกกสิณนฺติ เอวา อหนฺติ
เอโก อหนฺติ ตํ ปีตกกสิณวนฺตนฺติ ปีตกกสิณ-
ญฺจ อตฺตญฺจ อทฺวยนฺติ สมนุปสฺสติ เสยฺยถาปิ นาม
ลปฺปิตปิสฺส ฉายาติ เอวเมว ยา อฏฺฐิ เอวา วณฺณา

(๖๐) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តភាពប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ๒๐ តើដូចម្តេច ។ បុថុជ្ជនកល្យាណលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញ ពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃកល្យាណធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនកល្យាណធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានចូលប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃកល្យាណធម៌របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនកល្យាណធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញនូវរូប ថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូប នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនូវវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន នូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ បេ ។

បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះកល្យាណលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនុ៎ះតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជានុ៎ះតកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះ គឺនុ៎ះតកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនុ៎ះតកសិណនឹងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រែងដែលនេះ មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះ គឺរស្មី

โย ปาณาติปาโต อทินฺนาทานนฺติ ปาณาติปาตาทโย สมฺมปฺปธานสุตฺเต วิย เอกกาว ทิฏฺฐาคตสีลาทิ อตฺถโต สมฺมปฺปธานสุตฺเต ฯ เป ฯ อยเมตฺถ ปเภทโน วิภงฺควาเร อตฺถวเสน ทสฺสิตา มิจฺฉาทิฏฺฐิ อตฺถวเสน ทสฺสิตา มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาทิ สญฺเจตนาทิ ธ ธ ทิฏฺฐิโย(๑) อตฺถวเสน ทสฺสิตาย ทิฏฺฐิยา สเมตา วิสเมตา อาจิณฺณา อนาจิณฺณา อกิลิฏฺฐา โหนฺติ ฯ

(๖๑) โลกวฑฺฒนปฏิสญฺญุตฺตาย ทิฏฺฐิยา กตเมตา อฏฺฐ อาจิณฺณา อนาจิณฺณา อกิลิฏฺฐา โหนฺติ ฯ สสฺสโต อตฺตา จ โลโก จาติ อกิลิฏฺฐปกฺขา โลกวฑฺฒนปฏิสญฺญุตฺตา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ธ วตฺถุ วตฺถุ ธ ทิฏฺฐิ อญฺญา ทิฏฺฐิ อญฺญํ วตฺถุ ยา จ ทิฏฺฐิ ยญฺจ วตฺถุ อยเมตฺถ ปเภทโน โลกวฑฺฒนปฏิสญฺญุตฺตา ทิฏฺฐิ โลกวฑฺฒนปฏิสญฺญุตฺตา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมาทิ สญฺเจตนาทิ ธ ธ ทิฏฺฐิโย อสสฺสโต อตฺตา จ โลโก จาติ สสฺสโต จ อสสฺสโต จ อตฺตา จ โลโก จาติ ฯ เป ฯ

---

๑ ม. ปน ตตฺถ ยา วา ปน อตฺถเก สมฺมปฺปธานสุตฺเต ฯ เป ฯ ตถา ทิฏฺฐิ ฯ

សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ អណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញនូវាគតកសិណ ថាជាខ្លួន ។បេ។ នេះឈ្មោះថា អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុ: ទី ១ អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ។

(៩១) ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៨ តើដូចម្តេច ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទុះអង្អែលថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ទៀង ឈ្មោះថាលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទី ១ លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ នេះសំយោជន: មិនមែនទិដ្ឋិ (ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទុះអង្អែល) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី មិនទៀង ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។បេ។

នេវសស្សតោ ជាសស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ អន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អនន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ច លោកោ ចាតិ នេវន្តវា ជានន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អកិរិយវាសបកមាសោ លោកាភិធម្មដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ច វត្ថុ វត្ថុ ច ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ អដ្ឋមី លោ-កាភិធម្មដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ លោកាភិធម្មដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ច ច ទិដ្ឋិយោ លោកាភិធម្មដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ អកិរិយវាសោ ហោតិ ។

(๖๒) ឯលិយថាកិរិយវាសោ ភវទិដ្ឋិ អតិជាវជាតិ-យិវាសោ វិភវទិដ្ឋិ អសប្បុរិសទិដ្ឋិយា បញ្ញត្តិយា អា-ការេហិ អកិរិយវាសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវ-ទិដ្ឋិយោ អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អកិរិ-យវាសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ ។បេ។

ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្មោះអង្អែលថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ទៀងក៏មិនមែន មិនទៀងក៏មិនមែន ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី មានទីបំផុត ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី មិនមានទីបំផុត ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី មានទីបំផុតក៏មាន មិនមានទីបំផុតក៏មាន ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី មានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ឈ្មោះថា លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទី ៨ លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិនេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។

(៦២) ការប្រកាន់ស្អិត ដោយការគ្រាញនៅ ឈ្មោះថាភវទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ស្អិត ដោយការស្ទុះទៅក្រៃលែង ឈ្មោះថាវិភវទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៣៩ តើជាភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ជាវិភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន អត្តានុទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិតដោយអាការ ២០ តើជាភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ជាវិភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ។ បេ ។

លោកោធប្បដិសំយុត្តាយ ឧដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ កតំ កវាធិដ្ឋេយ្យោ កតំ វិកវាធិដ្ឋេយ្យោ ។ អស្សាឧធិដ្ឋិយា បញ្ចវីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយោ កវាធិដ្ឋេយ្យោ សិយា វិកវាធិដ្ឋេយ្យោ អត្តានុធិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បណ្ណាសេ កវាធិដ្ឋេយ្យោ បញ្ច វិកវាធិដ្ឋេយ្យោ មិច្ឆាធិដ្ឋិយា ឧសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សញ្ញាតា វិកវាធិដ្ឋេយ្យោ សក្កាយធិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បណ្ណាសេ កវាធិដ្ឋេយ្យោ បញ្ច វិកវាធិដ្ឋេយ្យោ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតធិដ្ឋិយា បណ្ណាសេហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សញ្ញាតា កវាធិដ្ឋេយ្យោ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេធធិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សញ្ញាតា វិកវាធិដ្ឋេយ្យោ សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ធិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សញ្ញាតា កវាធិដ្ឋេយ្យោ

លោភវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៨ គឺជា
ភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ជាវិភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ។ អស្សាទទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត
ដោយអាការ ៣៥ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន អត្តានុទិដ្ឋិ មាន
ការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០ គឺជាភវទិដ្ឋិ ១៥ ជាវិភវទិដ្ឋិ ៥
មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១០ គឺជាវិភវទិដ្ឋិ
តាំងអស់ សក្កាយទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០
គឺជាភវទិដ្ឋិ ១៥ ជាវិភវទិដ្ឋិ ៥ សស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ:
មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៥ គឺជាភវទិដ្ឋិ តាំងអស់
ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ: មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយ
អាការ ៥ គឺជាវិភវទិដ្ឋិ តាំងអស់ អន្តគាហិកទិដ្ឋិថា លោក
ខៀង មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៥ គឺជាភវទិដ្ឋិ តាំងអស់

អសស្សុតោ លោកោតិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សញ្ជាតោ វិភវទិដ្ឋិយោ អន្ធកោ លោកោតិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ អន្ធកោ លោកោតិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ តំ ដីរំ តំ សរីរន្តិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សញ្ជាតោ វិភវទិដ្ឋិយោ អញ្ញំ ដីរំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សញ្ជាតោ ភវទិដ្ឋិយោ មោតំ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សញ្ជាតោ ភវទិដ្ឋិយោ ន មោតំ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្ធក្ករាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អកិរិយវសោ សញ្ជាតោ វិភវទិដ្ឋិយោ

អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិតាំងអស់ អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិក៏មាន ជាតែវទិដ្ឋិក៏មាន អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិក៏មាន ជាតែវទិដ្ឋិក៏មាន អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិ តាំងអស់ អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិតាំងអស់ អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិតាំងអស់ អត្ថគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ๕ គឺជាតែវទិដ្ឋិ តាំងអស់

โหตาติ ฉ ฉ ฉ โหตาติ ตถาคเตา ปรมฺมรณาติ อนฺตคฺคาหิกาย ทิฏฺฐิยา ปญฺญาปกาเรหิ อภินิวิเสา สิยา ภวทิฏฺฐิโย สิยา วิภวทิฏฺฐิโย(๑) อปรนฺตานุทิฏฺฐิยา ฉสุ ขนฺเธสุ อาการาหิ อภินิวิเสา สิยา ภวทิฏฺฐิโย สิยา วิภวทิฏฺฐิโย สญฺโญชนิกาย ทิฏฺฐิยา อฏฺฐารสหิ อาการาหิ อภินิวิเสา สิยา ภวทิฏฺฐิโย สิยา วิภวทิฏฺฐิโย อหนฺติ มานวินิพนฺธาย ทิฏฺฐิยา อฏฺฐารสหิ อาการาหิ อภินิวิเสา สญฺญาตา วิภวทิฏฺฐิโย มมนฺติ มานวินิพนฺธาย ทิฏฺฐิยา อฏฺฐารสหิ อาการาหิ อภินิวิเสา สญฺญาตา ภวทิฏฺฐิโย อตฺตปฏิลาภปฏิสญฺยุตฺตาย ทิฏฺฐิยา วีสติยา อาการาหิ อภินิวิเสา ปญฺจสุ ขนฺเธสุ ภวทิฏฺฐิโย ปญฺจ วิภวทิฏฺฐิโย

---

๑ ฉ. ม. ฉนฺตฺวาน เอวํ โหตาติ ฉ ฉ โหตาติ ตถาคเตา ปรมฺมรณาติ อนฺตคฺคาหิกาย ทิฏฺฐิยา ปญฺญาปกาเรหิ อภินิวิเสา สิยา ภวทิฏฺฐิโย สิยา วิภวทิฏฺฐิโย ฯ ปุพฺพนฺตานุทิฏฺฐิยา อฏฺฐารสหิ อาการาหิ อภินิวิเสา สิยา ภวทิฏฺฐิโย สิยา วิภวทิฏฺฐิโยติ ทิสฺสติ ฯ

អត្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ តើតទៀតក៏មាន មិនតើត
ទៀតក៏មាន មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៥ គឺជាតវទិដ្ឋិក៏មាន ជា
វិតវទិដ្ឋិក៏មាន អបរន្តានុទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤៤ គឺជា
តវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិតវទិដ្ឋិក៏មាន ទិដ្ឋិប្រកបដោយសំយោជនៈ មានការ
ប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៨ គឺជាតវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិតវទិដ្ឋិក៏មាន មាន
និពន្ធទិដ្ឋិថាអញ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៨ គឺជាវិតវទិដ្ឋិ
ទាំងអស់ មាននិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយ
អាការ ១៨ គឺជាតវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ អត្តភាពប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ មានការ
ប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០ គឺជាតវទិដ្ឋិ ១៥ ជាវិតវទិដ្ឋិ ៥

លោកេ ភាវនប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា កាវទិដ្ឋិយា សិយា វិភវទិដ្ឋិយា សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោ(๑) អត្តានុទិដ្ឋិយោ សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោ មិច្ឆាទិដ្ឋិយោ សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោ សក្កាយទិដ្ឋិយោ សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិយោ សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោ សញ្ញោជនិកា ទិដ្ឋិយោ(๒) អត្តភាវនប្បដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិយោ កាវទិដ្ឋិយោ វិភវទិដ្ឋិយោ(๓) ឯតំ ទុយំ តណ្ហិតា(๔) ឯសន្និតា យេ(๕) តេសំ ទិវេធម្ហិ ឆន្ទំ(๖) ញាណំ យត្ថាយំ លោកោ វិបរិតសញ្ញីតិ(๗) ។

(๖๓) ទ្វីហិ កិត្តាវេ ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតា ទេវមនុស្សា ឯកច្ចិយត្តិ ឯកេ អតិធាវត្តិ ឯកេ ឧក្កមន្តោ ច បស្សន្តិ ។

---

๑ ឧ. ម. ឯត្តន្តរេ អស្សាទទិដ្ឋិយោ សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោតិ ទិស្សតិ ។ ๒ ម. ឯត្តន្តរេ សញ្ញាវតា ទិដ្ឋិយោតិ ទិស្សតិ ។ ๓ ម. ភវញ្ច ទិដ្ឋិ វិភវញ្ច ទិដ្ឋិ ។ ๔ ម. តណ្ហិកា ។ ๕ ម. សេ ។ ๖ ឧ. ម. ឧអត្តំ ។ ๗ ឧ. ម. វិបរីតសញ្ញីតិ ។

លោកពាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៨ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន ទិដ្ឋិតាំងអស់ ឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតាំងអស់ ឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតាំងអស់ ឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតាំងអស់ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតាំងអស់ ឈ្មោះថាសញ្ញាជនិកទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាអត្តពាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាភវទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាវិភវទិដ្ឋិ ពួកជនណា ជាអ្នកត្រិះរិះ ហើយអាស្រ័យ នូវទិដ្ឋិតាំងពីរនុ៎ះ ការដឹងកងនិពេធ របស់ពួកជននោះ មិនមានឡើយ ដ្បិតថា សត្វលោកនេះ តែងមានសេចក្តីសំគាល់ខុស ។

(៦៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក ដែលត្រូវទិដ្ឋិតាំងពីរប្រឹតហើយ តែងក្រាញ មួយពួក តែងស្ទុះស្ទា ឯពួកបុគ្គលអ្នកមានចក្ខុ តែងឃើញច្បាស់ ។

កថញ្ច កិក្ខវេ ឧលិយន្តិ ឯកេ កកាកមា កិក្ខវេ នេវមនុស្សា ភាវតា ភាវសម្មុខិកា តេសំ ភាវនាភេជាយ ឧម្មេ នេសិយមានេ ចិត្តំ ឧ បក្ខន្ទតិ ឧ សម្បសីទតិ ឧ សន្តិដ្ឋតិ ជាធិមុច្ចតិ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ ឧលិយន្តិ ឯកេ ។

កថញ្ច កិក្ខវេ អតិជាវន្តិ ឯកេ ភវេន(១) ខោ បនេកេ អដ្ឋិយមានា ហាកយមានា ជិក្ខុច្ចមានា វិភវំ អភិនន្ទន្តិ យតោ កិរ ភោ អត្តា(២) ភាយសប្ប ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ឧ ភោតិ បរម្មរណាតិ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យថាភាវន្តិ(៣) ឯវំ ខោ កិក្ខវេ អតិជាវន្តិ ឯកេ ។

---

១ ឱ. ម. ភវេនេវ ។ ២ ឱ. ម. អយំ អត្តា ។ ៣ ម. យាថាវន្តិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងក្រាញ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ មានកពជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងកព រីករាយក្នុងកព កាលដែលតថាគតកំពុងសំដែងធម៌ (ឲ្យស្តាប់) ដើម្បីរំលត់កព ចិត្តរបស់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងនោះ រមែងមិនស្ងប់ស្ងា មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជឿសិទ្ធ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងក្រាញ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងស្ងប់ស្ងា តើដូចម្តេច ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក កាលនឿយណាយ ធុញទ្រាន់ ដឹងឆ្អន់ដោយសារកព ក៏ត្រេកអរចំពោះការប្រាសចាកកព ដោយគិតថា ខុហ្ន អត្តាលណា ខ្ញុំនឹងទម្លាយកាយទៅ ហើយសូន្យ វិនាស ខាងមុខ អំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត (ប្តូរដោយគិតថា) នេះជាធម្មជាតស្ងប់ នេះជាធម្មជាតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដោយពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងស្ងប់ស្ងា យ៉ាងនេះឯង ។

กตฺถ จกฺขุเวว จกฺขุมนฺโต จ ปสฺสนฺติ ๙๘ กตฺถ จกฺขุเวว กิญฺจิ ภูตโต ภูตสมฺปตฺติ ภูตโต ภูตสมฺภา ภูตสฺส นิพฺพตฺติยา วิภตฺติยา นิเวตฺติยา ปฏิปตฺติยา เหตุโต ฐานโต จ กตฺถ จกฺขุเวว จกฺขุมนฺโต จ ปสฺสนฺติ ฯ

โย ภูตโต ภูตสมฺภา นิพฺพตฺติ ภูตสฺส จ อติกฺกม(๑)
ยถาภูตเมวมุจฺจติ ภวตณฺหาภวกฺขยา
สเจ ภูตสฺส ปริญฺญาสา สเมติ วีตตณฺหา(๒)
ภวาภเว
ภูตสฺส วิภวา ตสฺมา ชาตจฺฉติ ปุนพฺภวนฺติ ฯ

(๖๔) ตโย ปุคฺคลา วิปนฺนทิฏฺฐี ตโย ปุคฺคลา สมฺปนฺนทิฏฺฐี ฯ

กตเม ตโย ปุคฺคลา วิปนฺนทิฏฺฐี ฯ ตตฺถ โย จ ตตฺถ ยสาวสโก จ โย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก ๙เม ตโย ปุคฺคลา วิปนฺนทิฏฺฐี ฯ

---

๑ ฉ.ม. อติกฺกมา ฯ๒ ฉ. สเม ภูตสฺสปริญฺญา วีตตณฺหา ฯ ม. สเม ภูตปริญฺญาสเม วีตตณฺหา ฯ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប៉ុន្តែបុគ្គលអកមានចក្ខុ តែងឃើញច្បាស់តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញនូវភូតរូបថាជាភូតរូប លុះឃើញនូវភូតរូបថាជាភូតរូបហើយ តែងជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកពគៈ ដើម្បីរំលត់នូវភូតរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបុគ្គលអកមានចក្ខុ តែងឃើញច្បាស់ យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុណា ឃើញនូវភូតរូប ថាជាភូតរូប ហើយប្រព្រឹត្តកន្លងនូវភូតរូប រមែងដឿសិប់ ក្នុងការពិត ព្រោះការអស់ទៅនៃកវតណ្ហា ថាបើភិក្ខុនោះ ឋានតំណាត់ដ៏ធ្ងន់នូវភូតរូបហើយ ទាំងជាអ្នកមានតណ្ហាទៅប្រាសហើយ កន្លងរូបកពនឹងអរូបកព រមែងមិនឋាននូវកពថ្មីទៀតទេ ព្រោះការមិនមានភូតរូប ។

(៦៤) បុគ្គល ៣ ពួក មានទិដ្ឋិវិបត្តិ បុគ្គល ៣ ពួក បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ។ បុគ្គល ៣ ពួក មានទិដ្ឋិវិបត្តិ តើដូចម្តេច ។ ពួកតិរ្ថិយ ១ ពួកសាវកនៃតិរ្ថិយ ១ ពួកជនដែលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ នេះបុគ្គល ៣ ពួក ដែលមានទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

កតមេ តយោ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី ។ តថាគ-
តោ ច តថាគតសាវកោ ច យោ ច សម្មា-
ទិដ្ឋិកោ អយេ តយោ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី ។

កោធនោ ឧបនាហី ច ចាមមក្ខី ច យោ ឯវ
រូបេ ទិដ្ឋិ មាយាវី តំ ឥញ្ញាសលោ អយេតំ។
អក្កោធនោ អនុបនាហី អមក្ខី សុទ្ធតំ កតោ
សម្បន្នទិដ្ឋិ មេធាវី តំ ឥញ្ញា អរិយោ អយេតំ ។

(៦៥) តិស្សោ វិបត្តិទិដ្ឋិយោ តិស្សោ សម្បត្ត-
ទិដ្ឋិយោ ។

កតមា តិស្សោ វិបត្តិទិដ្ឋិយោ ។ ឃំ មមន្តិ
វិបត្តិទិដ្ឋិ ឃសោហមស្មីតិ វិបត្តិទិដ្ឋិ ឃសោ មេ
អត្តាតិ វិបត្តិទិដ្ឋិ អយា តិស្សោ វិបត្តិទិដ្ឋិយោ ។

បុគ្គល ៣ ពួក បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ ព្រះតថាគត ១ សាវ័កនៃព្រះតថាគត ១ ពួកជនដែលជាសម្មាទិដ្ឋិ ១ នេះបុគ្គល ៣ ពួក ដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ។

នរជនណា មានសេចក្តីក្រោធផង ចងសេចក្តីក្រោធ ទុកផង ជាសត្វលាមក លុបគុណគេផង មានទិដ្ឋិ-វិបត្តិផង មានពុតត្បុតផង បុគ្គលគប្បីដឹង នូវនរជននោះថា អ្នកទាំងនេះ ជាមនុស្សថោកទាប ។ អ្នកប្រាជ្ញ មិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនចងសេចក្តីក្រោធទុក មិនលុបគុណគេ ដល់នូវភាពជាអ្នកបរិសុទ្ធ មានទិដ្ឋិបរិបូណ៌ បុគ្គលគប្បីដឹងនូវអ្នកប្រាជ្ញនោះថា អ្នកនេះជាមនុស្សប្រសើរ ។

(៦៥) ទិដ្ឋិវិបត្តិ ៣ យ៉ាង ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ៣ យ៉ាង ។

ទិដ្ឋិវិបត្តិ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជារបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិបត្តិ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាអញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិបត្តិ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិបត្តិនេះឯង ទិដ្ឋិវិបត្តិ ៣ យ៉ាង ។

กตมา ตีสฺสา สมฺปฺปยุตฺตธมฺมา ฯ เอตฺถ มมตฺตี สมฺปยุตฺตธมฺมา เอเสวาหมสฺมีติ สมฺปยุตฺตธมฺมา อเมเสา อตฺตาติ สมฺปยุตฺตธมฺมา ๔มา ตีสฺสา สมฺปยุตฺตธมฺมา ฯ

(๖๖) ฯถ มมตฺตี กา ธมฺมา กติ ธมฺมา กตมา ธมฺมา กตมสฺมึ ขนฺธปริยาปนฺนา ตา ธมฺมา ฯเสวาหมสฺมีติ กา ธมฺมา กติ ธมฺมา กตมสฺมึ ขนฺธปริยาปนฺนา ตา ธมฺมา ฯเสา เม อตฺตาติ กา ธมฺมา กติ ธมฺมา กตมสฺมึ ขนฺธปริยาปนฺนา ตา ธมฺมา ฯ ฯถ มมตฺตี ปุพฺพณฺหสมยนฺติ อชฺฌาสยา ธมฺมา ปุพฺพณฺหสมยนฺติ อชฺฌาสยา ตา ธมฺมา ฯเสวาหมสฺมีติ อปรณฺหสมยนฺติ จตุตฺถชฺฌานิกา ธมฺมา อปรณฺหสมยนฺติ อชฺฌาสยา ตา ธมฺมา ฯเสา เม อตฺตาติ วีสติวตฺถุกา อตฺตานุทิฏฺฐิ วีสติวตฺถุกา สกฺกายทิฏฺฐิ สกฺกายทิฏฺฐิปฺปมุขานิ(๑) ทฺวาสฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตานิ ปุพฺพณฺหสมยนฺติ อชฺฌาสยา ตา ธมฺมา ฯ

---

๑ ม. สกฺกายทิฏฺฐิปฺปมุขานิ ฯ

ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិសម្បត្តិ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះមិនមែនជាអញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិសម្បត្តិ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិសម្បត្តិ នេះឯង ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ៣ យ៉ាង ។

(๖๖) ការយល់ឃើញថា នុ៎ះរបស់អញ ឈ្មោះទិដ្ឋិអ្វី មានទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកដូចម្តេច ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាអញ ឈ្មោះទិដ្ឋិអ្វី មានទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកដូចម្តេច ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះទិដ្ឋិអ្វី មានទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកដូចម្តេច ។ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះរបស់អញ ឈ្មោះបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិ ១៨ ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកខាងដើម ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាអញ ឈ្មោះអបរន្តានុទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិ ៤៤ ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកខាងចុង ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះវីសតិវត្ថុកអត្តានុទិដ្ឋិ ឈ្មោះវីសតិវត្ថុកសក្កាយទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិ ៦២ ដោយមានសក្កាយទិដ្ឋិជាប្រធាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកខាងដើម និងចំណែកខាងចុង ។

(๖๗) เย เกจิ ภิกฺขเว มยิ อนุปฺปนฺนา สพฺเพ เต มิจฺฉาสมฺปนฺนา ปญฺจหิ ฐาเนหิ อนฺตรา ปญฺจหิ ฐาเนหิ วิหายนฺตรา ฯ

กตเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ อนฺตรา ฯ สตฺถุกฺกุปฺปาเทน มิจฺฉา เกวลปฺปสนฺนา ยกตีสนฺนา สกตนฺตา-นิสฺสา เยว ธมฺเม อาหา ฯเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ อนฺตรา ฯ

กตเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ วิหายนฺตรา ฯ อนฺต-ภาวนิพฺพายิสฺสา อุปหาตุปนิพฺพายิสฺสา อสนฺธารปนิ-พฺพายิสฺสา สสนฺธารปนิพฺพายิสฺสา อุทฺธโสตสฺสา อกนิฏฺฐคามิโน ฯเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ วิหายนฺตรา ฯ

เย(๑) เกจิ ภิกฺขเว มยิ อนุปฺปนฺนา สพฺเพ เต มิจฺฉาสมฺปนฺนา ฯเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ อนฺตรา ฯเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ วิหายนฺตรา ฯ

---

๑ ฉ. ม. ปาฐนฺตเร เตสํ ทิฏฺฐิสมฺปทานตฺถิ ทิสฺสติ ฯ

(๖๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ដល់នូវការសម្រេច ព្រោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាអ្នកបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ តើដូចម្តេច ។ សត្តក្ខត្តុបរមបុគ្គល ១ កោលង្កោលបុគ្គល ១ ឯកពីជីបុគ្គល ១ សកទាគាមិបុគ្គល ១ បុគ្គលដែលជាព្រះអរហន្តក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ ។

បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយសម្រេច តើដូចម្តេច ។ អន្តរាភបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧបហច្চបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ អសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ សសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧទ្ធំសោតអកនិដ្ឋគាមិបុគ្គល ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ដល់នូវការសម្រេច ព្រោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាអ្នកបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ នេះឯង បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ នេះឯង បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

(๖๘) យេ កេចិ កិលេសេ មយិ អវេច្ចប្បសន្នា សព្ពេ តេ សោតាបន្នា តេសំ សោតាបន្នានំ ឯមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វិហាយ ឯដ្ឋា ។

កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ឯដ្ឋា ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សតិន្ទ្រិយស្ស សមាធិន្ទ្រិយស្ស បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស យោ ច និដ្ឋេ ឆន្ទោ អរហា ឯមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ឯដ្ឋា ។

កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វិហាយ ឯដ្ឋា ។ អន្ធកវិន្ទិយស្ស ឧបហច្ចវិន្ទិយស្ស អសន្ធារវិន្ទិយស្ស សសន្ធារវិន្ទិយស្ស ខុទ្ទិសោតស្ស អកត្ថភាវិនោ ឯមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វិហាយ ឯដ្ឋា ។

យេ កេចិ កិលេសេ មយិ អវេច្ចប្បសន្នា សព្ពេ តេ សោតាបន្នា តេសំ សោតាបន្នានំ ឯមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ឯដ្ឋា ឯមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វិហាយ ឯដ្ឋាតិ ។

ទិដ្ឋិកថា សមត្តា ។

(៦៨) ម្នាលកិកូទាំងឡាយ ពួកបុគ្គលណានីមួយ ជ្រះថ្លាមិនកម្រើកចំពោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសោតាបន្នបុគ្គល សោតាបន្នបុគ្គលទាំងនោះ ៥ ពួកនេះ សម្រេចក្នុងលោកនេះ ឯបុគ្គល ៥ ពួកទៀត លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ តើដូចម្តេច ។ សត្តក្ខត្តុបរមបុគ្គល ១ កោលង្កោលបុគ្គល ១ ឯកពីជីបុគ្គល ១ សកទាគាមិបុគ្គល ១ បុគ្គលដែលជាព្រះអរហន្តក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ ។

បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច តើដូចម្តេច ។ អន្តរាភបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧបហច្চបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ អសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ សសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧទ្ធំសោតអកនិដ្ឋគាមិបុគ្គល ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

ម្នាលកិកូទាំងឡាយ ពួកបុគ្គលណានីមួយ ជ្រះថ្លាមិនកម្រើកចំពោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសោតាបន្នបុគ្គល នេះឯងសោតាបន្នបុគ្គលទាំង ៥ ពួកនោះ សម្រេចក្នុងលោកនេះ នេះឯងបុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

ចប់ ទុដ្ឋកថា ។

(៦៩) សោឞ្ឋសវត្ថុកំ អាឝាឝានសប្បតិសមាធិំ
អាវយតោ វីសាធិកានំ ទ្វេ ញាណសតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ
អដ្ឋ បរិបន្ថេ(១) ញាណានិ អដ្ឋ ក ឧបការេ ញាណានិ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសេ ញាណានិ តេរស ភេឝានេ ញាណានិ ឥត្តីសំ សតោការីសុ(២) ញាណានិ ចត្តារីសតិ សមាធិវាសេ ញាណានិ ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវាសេ ញាណានិ អដ្ឋ ឯតទាឝាញាណានិ អដ្ឋ ឯតទានុលោមេ ញាណានិ(៣) អដ្ឋ ឯតទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ(៤) ឯការីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ ។

(៧០) កតមានិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ ញាណានិ អដ្ឋ ក ឧបការេ ញាណានិ ។ កាមច្ឆន្ទោ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ទោកុច្ចំ សមាធិស្ស ឧបការំ ព្យាបាទោ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អព្យាបាទោ សមាធិស្ស ឧបការំ ជីនមិទ្ធំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អាលោកសញ្ញា សមាធិស្ស ឧបការំ ឧទ្ធច្ចំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អវិក្ខេបោ សមាធិស្ស ឧបការំ វិចិកិច្ឆា

---

១ ម. បរិពន្ធេ ។ ២ ម. សតោការិយ ។ ៣ ឧ. ម. ឥទាឝាញាណានិ ។ ៤ ឧ. ម. ឥទាឝាយ បដិបស្សទ្ធិ ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

(៦៩) កាលកំពុងម្រើនអានាបានសតិសមាធិ មានវត្ថុ ១៦ ញាណ ចំនួន ២៧០ ក៏កើតឡើង គឺបរិបន្ទញាណ ៨ ឧបការញាណ ៨ ឧបត្ថិសេ-ញ្ញាណ ១៨ ភេទានញាណ ១៣ សតោការិញ្ញាណ ៣២ សមាធិ-ញ្ញាណ ២៨ វិបស្សនាញ្ញាណ ៧២ និព្វិទាញ្ញាណ ៨ និព្វិទានុលោម-ញ្ញាណ ៨ និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញ្ញាណ ៨ វិមុត្តិសុខញ្ញាណ ២១ ។

(៧០) បរិបន្ទញ្ញាណ ៨ នឹងឧបការញ្ញាណ ៨ តើដូចម្តេច ។ កាមន្ធ: ជាសត្រូវដល់សមាធិ នេក្ខម្ម: ជាឧបការៈដល់សមាធិ ព្យា-បាទ ជាសត្រូវដល់សមាធិ អព្យាបាទ ជាឧបការៈដល់សមាធិ ថីនមិ-ទ្ធ: ជាសត្រូវដល់សមាធិ អាលោកសញ្ញា ជាឧបការៈដល់សមាធិ ឧទ្ធច្ច: ជាសត្រូវដល់សមាធិ អវិក្ខេប: ជាឧបការៈដល់សមាធិ វិចិកិច្ឆា

សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ឆម្ភិវត្តានំ សមាធិស្ស ឧបការំ អវិជ្ជា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ញាណំ សមាធិស្ស ឧបការំ អរតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ចាមុជ្ជំ សមាធិស្ស ឧបការំ សព្វេបិ អកុសលា ធម្មា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ(១) សព្វេបិ កុសលា ធម្មា សមាធិស្ស ឧបការំ(២) ឥមានិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ ឥមេហិ សោឡសហិ អាការេហិ ខុទ្ទបិតចិត្តំ សមុទ្ទបិតចិត្តំ(៣) វិការំ សន្ទិដ្ឋតិ ឱរារណេហិ វិសុជ្ឈតិ ។

(៧១) កតមេ តេ ឯកត្តា ។ នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ អព្យាបាទោ ឯកត្តំ អាលោកសញ្ញា ឯកត្តំ អវិក្ខេបោ ឯកត្តំ ធម្មវវត្ថានំ ឯកត្តំ ញាណំ ឯកត្តំ ចាមុជ្ជំ ឯកត្តំ សព្វេ(៤) កុសលា ធម្មា ឯកត្តា ។

---

១ ម. បរិពន្ធា ។ ២ ម. ឧបការា ។ ៣ ឱ. ខុទ្ទតំ ចិត្តំ សមុទ្ទចិត្តំ ។ ម. ខុទ្ទចិតំ ចិត្តំ សមុទ្ទចិតំ ចិត្តំ ។ ៤ ម. សព្វេបិ ។

ជាសត្រូវដល់សមាធិ ធម្មវិត្តានៈ ជាឧបការៈដល់សមាធិ អវិជ្ជា ជាសត្រូវដល់សមាធិ ញាណ ជាឧបការៈដល់សមាធិ អរតិ ជាសត្រូវដល់សមាធិ បាមុជ្ជៈ ជាឧបការៈដល់សមាធិ អកុសលធម៌ទាំងអស់ សុទ្ធតែជាសត្រូវដល់សមាធិ កុសលធម៌ទាំងអស់ សុទ្ធតែជាឧបការៈដល់សមាធិ ទាំងនេះ ឈ្មោះថាបរិបន្ថញាណ ៨ នឹងឧបការញាណ ៨ ចិត្តដែលស្ងុះខ្ជាប់ឡើង ចិត្តដែលរាល់តត្រសែតផុតឡើង រមែងតាំងនៅសិប់ កន្ធឯកត្តៈ រមែងស្អាតចាកនីវរណៈ ដោយអាការទាំង ១៦ នេះ ។

(៧១) ឯកត្តៈទាំងនោះ តើដូចម្តេច ។ នេក្ខម្មៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ អព្យាបាទ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ អាលោកសញ្ញា ឈ្មោះថាឯកត្តៈ អវិក្ខេបៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ធម្មវិត្តានៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ញាណ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ បាមុជ្ជៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ កុសលធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ។

กตเมฺ เต ฉ วณฺณา ฯ กาฬกจฺเจ ฉ วณฺณา ปีตกานเ ฉ วณฺณา โลหิตกานเ ฉ วณฺณา มญฺเชฏฺฐกานเ ฉ วณฺณา ผลิกวณฺณา ฉ วณฺณา สพฺเพ อกุสลา ตสฺมา ฉ วณฺณา ฯ

(๗๒) ฉ วณฺณาตเ เกนฏฺเน ฉ วณฺณา ฯ ฉ-ยฺชนาวณฺณเฏฺเน ฉ วณฺณา ฯ กตเมฺ เต ฉ ยฺชนา ฯ เนกฺขมฺมำ อริยานำ ฉ ยฺชนำ เตน ต เนกฺขมฺเมน อริยา ฉ ยฺเชนฺติ กาเมจฺฉนฺโท ฉ ยฺชนาวณฺณำ เตน ต กาเมจฺฉนฺเตน ฉิชฺชตฺตา เนกฺขมฺมำ อริยานำ ฉ ยฺชนำ ตสฺมา ตาตเ กาเมจฺฉนฺโท ฉ ยฺชนาวณฺณำ อพฺยาปาโท อริยานำ ฉ ยฺชนำ เตน ต อพฺยาปาเทน อริยา ฉ ยฺเชนฺติ พฺยาปาโท ฉ ยฺชนาวณฺณำ เตน ต พฺยาปาเทน ฉิชฺชตฺตา อพฺยาปาทำ(๑) อริยานำ ฉ ยฺชนำ ตสฺมา ตาตเ พฺยาปาโท

๑ ม. อพฺยาปาท ฯ

นีวรณ: ตาทิโส นาม ธมฺโม กตมสฺมึ ขเณ ปวตฺตติ ตาทิสสฺส ธมฺมสฺส ปาตุภาวกรณโต ขโณ ปาตุภาโว นีวรณ: ตาทิโส ขโณ นีวรณ: ตาทิขเณ ปวตฺตติ ตาทิขเณ ปวตฺตนโต ตาทิขเณ ปวตฺตตีติ นีวรณ: ตาทิขเณ ปวตฺตติ ฯ

(๗๒) สมุทยตฺถวเสน ปจฺจยฏฺฐวเสน จ นีวรณ: ตาทิขเณ ปวตฺตตีติ นีวรณ: ตาทิขเณ ปวตฺตติ ฯ ตตฺถ กตมสฺมึ ขเณ ปวตฺตติ ฯ ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา กามจฺฉนฺทนีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ กามจฺฉนฺทนีวรณ: ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา พฺยาปาทนีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ พฺยาปาทนีวรณ: ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา ถีนมิทฺธนีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ ถีนมิทฺธนีวรณ: ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจนีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจนีวรณ: จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา วิจิกิจฺฉานีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ วิจิกิจฺฉานีวรณ: ปฐมชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา ถีนมิทฺธนีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ ถีนมิทฺธนีวรณ: ทุติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจนีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจนีวรณ: ตติยชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตมานา อวิชฺชานีวรณสฺส สมุทยตฺถวเสน จ ปจฺจยฏฺฐวเสน จ จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตตีติ อวิชฺชานีวรณ: จตุตฺถชฺฌานกฺขเณ ปวตฺตติ ฯ

និយ្យានាវសានំ អាលោកសញ្ញា អវិយានំ និយ្យានំ
តាយ ឥ អាលោកសញ្ញាយ អវិយា និយន្តិ ឥន-
ទ្ធិំ និយ្យានាវសានំ តេន ឥ ឥនទ្ធិនេន ឯវំតគ្គា
អាលោកសញ្ញំ អវិយានំ និយ្យានំ ឧបប្បជានាតីតិ
ឥនទ្ធិំ និយ្យានាវសានំ អវិក្ខេបោ អវិយានំ
និយ្យានំ តេន ឥ អវិក្ខេបេន អវិយា និយន្តិ
ឧទ្ធច្ចំ និយ្យានាវសានំ តេន ឥ ឧទ្ធច្ចេន ឯវំតគ្គា
អវិក្ខេបំ អវិយានំ និយ្យានំ ឧបប្បជានាតីតិ ឧទ្ធច្ចំ
និយ្យានាវសានំ ធម្មវវត្ថានំ អវិយានំ និយ្យានំ
តេន ឥ ធម្មវវត្ថានេន អវិយា និយន្តិ វិចិកិច្ឆា
និយ្យានាវសានំ តាយ ឥ វិចិកិច្ឆាយ ឯវំតគ្គា ធម្ម-
វវត្ថានំ អវិយានំ និយ្យានំ ឧបប្បជានាតីតិ វិចិកិច្ឆា

គ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) អាលោកសញ្ញា ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន តាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារអាលោកសញ្ញានោះ ចីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់អាលោកសញ្ញាដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវចីនមិទ្ធៈនោះបិទបាំង ហេតុនោះ ចីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) អវិក្ខេបៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន តាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារអវិក្ខេបៈនោះ ឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់អវិក្ខេបៈ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវឧទ្ធច្ចៈនោះបិទបាំង ហេតុនោះ ឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ធម្មវវត្ថានៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន តាំងពួកអរិយជន តែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារធម្មវវត្ថានៈនោះ វិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់ធម្មវវត្ថានៈដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវវិចិកិច្ឆានោះបិទបាំង ហេតុនោះ វិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថាធម៌ជា

ฉันยฺกาเมวสงฺโค ปฺปหียติ อรหตฺตมคฺเคน ฉนฺทราคสงฺโค อรหตฺตา ฉันยฺกาเมวสงฺโค ตายเ ๓ อวิชฺชายเ ฉันฺตฺตา ปฺปหียติ อรหตฺตมคฺเคน ฉันยฺกาเมวสงฺโค ฉปฺปฺปาตาตีตี อวิชฺชา ฉันยฺกาเมวสงฺโค สา-ตฺตฺถี อรหตฺตมคฺเคน ฉันยฺกาเมวสงฺโค ๓ ภวตฺตฺถาย อรหตฺตา ฉันยฺกาเมวสงฺโค ตายเ ๓ อรหตฺตเย ฉันฺตฺตา ภวตฺตฺถี อรหตฺตมคฺเคน ฉันยฺกาเมวสงฺโค ฉปฺปฺปาตาตีตี อรหตฺตา ฉันยฺกาเมวสงฺโค สเจปิ กุสลา ๓ปฺปฺ อรหตฺตมคฺเคน ฉันยฺกาเมวสงฺโค เจหิ ๓ ๓เจหิ อรหตฺตา ฉันยฺกาเมวสงฺโค สเจปิ อกุสลา ๓ปฺปฺ ฉันยฺกา-เมวสงฺโค เจหิ ๓ อกุสเลหิ ๓เจหิ ฉันฺตฺตา กุสเล ๓เจ อรหตฺตมคฺเคน ฉันยฺกาเมวสงฺโค

គ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ញាណ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន តាំងពួកអរិយជន តែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារញាណនោះ អវិជ្ជា ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់ញាណដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវអវិជ្ជានោះបិទបាំងហេតុនោះ អវិជ្ជា ឈ្មោះថាជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បាមុជ្ជៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន តាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារបាមុជ្ជៈនោះ អរតិ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់បាមុជ្ជៈ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវអរតិនោះបិទបាំង ហេតុនោះ អរតិ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) កុសលធម៌តាំងអស់ ជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន តាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារធម៌តាំងឡាយនោះ អកុសលធម៌តាំងអស់ សុទ្ធតែជាគ្រឿងកកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់នូវកុសលធម៌ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន

สพฺเพปิ อกุสลา ธมฺมา อโยนิโสมนสิการาณา ๙เหตโต
จ ปน อโยนิโสมนสิกาโร วิสุทฺธิจิตฺตสฺส สาธฺวสาตฺถกตาย
อาสวานสฺสาสมาย ๆ

(๗๓) กตเม อฏฺฐารส อุปกฺกิเลสา อุปฺปชฺชนฺติ ๆ
อสฺสาสาภิมชฺฌปริโยสานํ สติยา อนุกูลตา อฆฏฺฏนาเหตุกตา
อฆฏฺฏนาหตุปกตา จิตฺตสฺส สมาธิสฺส ปริหานฺติ
ปสฺสาสาภิมชฺฌปริโยสานํ สติยา อนุกูลตา
ฆฏนาหตุปกตา จิตฺตสฺส สมาธิสฺส ปริหานฺติ อสฺสา-
สปฺปฏิกงฺขณา อกกฺขฬิยา สมาธิสฺส
ปริหานฺติ ปสฺสาสปฺปฏิกงฺขณา อกกฺขฬิ-
ยา สมาธิสฺส ปริหานฺติ อสฺสาสเธกจฺจสฺส
ปสฺสาสปฺปฏิลาเภ มุจฺฉา สมาธิสฺส ปริหานฺติ
ปสฺสาสเธกจฺจสฺส อสฺสาสปฺปฏิลาเภ มุจฺฉา
สมาธิสฺส ปริหานฺติ ๆ

ព្រោះត្រូវពួកអកុសលធម៌នោះបិទបាំង ហេតុនោះ ពួកអកុសលធម៌ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) កាលភិក្ខុមានចិត្តបរិសុទ្ធ ចាកនីវរណធម៌ទាំងនេះ ចម្រើនអានាបានសតិសមាធិ ដែលមានវត្ថុ ១៦ ខណិកសមោធាន (ក៏តើតមាន) ។

(៧៣) ទុបក្កិលេសញ្ញាណ ១៨ តើតម្នេច តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ខាងដើម កណ្តាល នឹងខាងចុង ចិត្តដែលបោះទៅកន្លងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្នុង ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ខាងដើម កណ្តាល នឹងខាងចុង ចិត្តដែលបោះទៅកន្លងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្រៅ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃចំណង់ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះខ្យល់ដកដង្ហើមចូល សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃចំណង់ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ការជ្រប់ចិត្តកន្លងការបានចំពោះ នូវខ្យល់ដកដង្ហើមចូល សម្រាប់បុគ្គលដែលទប់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ការជ្រប់ចិត្តកន្លងការបានចំពោះ នូវខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ សម្រាប់បុគ្គលដែលទប់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ។

อนุกฺกฏฺฐา จ อสฺสาสปสฺสาสา อนุกฺกฏฺฐา สติ อฏฺฐสฺวากาเรหิ กายสงฺขาโร ปวตฺติโต(๑) จ ฆฏโต อุปลกฺขิโต อาคาจาโน สฺวายเมสมาธิ ยถา วิกมฺปมาโน(๒) โส จ จิตฺตสฺส วิมุตฺติ วิโมกฺโข อปฺปนา เต เหฏฺฐา ปรมตฺถยาติ ฯ

(๗๔) ฉหิ อาวชฺชโต อสฺสาสสฺส จิตฺตสฺส วิกมฺปติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ อสฺสาสสฺส อาวชฺชโต ฉหิ จิตฺตสฺส วิกมฺปติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ ฉหิ อาวชฺชโต ปสฺสาสสฺส จิตฺตสฺส วิกมฺปติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ ปสฺสาสสฺส อาวชฺชโต ฉหิ จิตฺตสฺส วิกมฺปติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ อสฺสาสสฺส อาวชฺชโต ปสฺสาสสฺส จิตฺตสฺส วิกมฺปติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ ปสฺสาสสฺส อาวชฺชโต อสฺสาสสฺส จิตฺตสฺส วิกมฺปติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ ฯ

---

๑ ฉ. ม. ปวตฺติโต อสฺสาสปสฺสาสภาวนิสฺสิโต ปสฺสาสปฏิกฺขเย มุญฺจติ ปสฺสาสสภาวนิสฺสิโต อสฺสาสปฏิกฺขเย มุญฺจติ ฯ ๒ ฉ. ม. วิกมฺปมานสฺส ฯ

ប្រសិនបើចិត្ត របស់បុគ្គលកាលនៅញាប់ញ័រ មិនទាន់ផុតស្រឡះ ចាកឧបក្កិលេសទាំង៦យ៉ាងណា ឧបក្កិលេសរបស់អានាបានសតិសមាធិនោះ មាន ៦ គឺ ការផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ ការផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ១ សតិ ១ ការរោះចិត្តទៅកន្លងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្នុង ១ សេចក្តីប៉ុនប៉ង ១ សេចក្តីច្រោះថ្នាក់ក្នុងការរោះចិត្តទៅកន្លងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្រៅ ១ ពួកជននោះ កាលដែលមិនទាន់ដឹងច្បាស់នូវរឿងមោក្ខ តែងនៅដៀអកជានៃ ។

(៧៤) កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រកន្លងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រកន្លងនិមិត្ត ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ កន្លងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រកន្លងនិមិត្ត ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ កន្លងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ កន្លងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ។

ฉนฺทิตฺถี อาวชฺชนสฺส อสฺสาเส วิกฺขิปฺปเต มโน
อสฺสาสํ อาวชฺชนสฺส ฉนฺทิเต จิตฺเต วิกมฺปติ
ฉนฺทิตฺถี อาวชฺชนสฺส ปสฺสาเส วิกฺขิปฺปเต มโน
ปสฺสาสํ อาวชฺชนสฺส ฉนฺทิเต จิตฺเต วิกมฺปติ
อสฺสาสํ อาวชฺชนสฺส ปสฺสาเส วิกฺขิปฺปเต มโน
ปสฺสาสํ อาวชฺชนสฺส อสฺสาเส จิตฺเต วิกมฺปติ
ฉ ฐาเน อุปกฺกิเลสา อาชาชานสฺสาสมาชิสฺส
เยหิ วิกมฺปมานสฺส(๑) โน เจ จิตฺตํ วิมุจฺจติ
วิโมกฺขาย อปฺปชานโต เต เหฏฺฐิ ปรปตฺถิยาติ ฯ

(๗๕) อตีตานุปายาสา จิตฺตํ วิกฺเขปาย อุปติฏฺฐติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ อนาคตปฏิกงฺขา จิตฺตํ วิกมฺปติ(๒) สมาธิสฺส ปริปนฺโถ ลีนํ จิตฺตํ โกสชฺชาย อุปติฏฺฐติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ อติปคฺคหิตํ จิตฺตํ อุทฺธจฺจาย อุปติฏฺฐติ สมาธิสฺส ปริปนฺโถ อภิญฺญาตํ(๓) จิตฺตํ

๑ ฉ. ม. วิกฺขิปมานสฺส ฯ ๒ ฉ. วิกฺขิปติ ฯ ๓ ฉ. อตีญาตํ ฯ ม. อตีตตฺถ ฯ

ប្រសិនបើចិត្តរបស់បុគ្គល កាលនៅញាប់ញ័រ មិនទាន់ផុតស្រឡះ ចាកឧបក្កិលេសទាំងឡាយណា ឧបក្កិលេសទាំងឡាយនោះ របស់អានាបានសតិសមាធិ មាន ១ យ៉ាង គឺ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ ជនទាំងនោះ កាលមិនទាន់ដឹងច្បាស់នូវវិមោក្ខ តែងនៅដឿឣកដដែរ ។

(៧៥) ចិត្តសូរនៅរកអារម្មណ៍ជាអតីត ដែលធ្លាក់ទៅ ក្នុងសេចក្តីកាយមាយ ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តប្រាថ្នារកអារម្មណ៍ ជាអនាគត ដែលញាប់ញ័រ ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តរួញរា ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តផ្ដង់ហួសពេក ដែលធ្លាក់ទៅ ក្នុងឧទ្ធច្ចៈ ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តប្រាកដ

ភគវាឧបតិដ្ឋំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អបញ្ញត្តំ(๑) ចីវរំ ញាតោ ភគវាឧបតិដ្ឋំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ។

អតីតានុជាវំ ចីវរំ
អនាគតញ្ចាជិកង្ខណំ
លីនំ អតិបគ្គហិតំ អភិញ្ញាតំ
អបញ្ញត្តំ ចីវរំ ន សមាធិយតិ
ន ឯតេ ឧបក្កិលេសា
អាជាចាន ស្សតិ សមាធិស្ស
យេហិ(๒) ឧបក្កិលិដ្ឋសង្កប្បោ
អធិចិត្តំ ន បញ្ញាយតីតិ ។

(๗๖) អស្សាសាធិមុច្ចបរិយោសានំ សតិយា អនុកប្បនោ អជ្ឈត្តំ វិក្ខេបគតេន ចិត្តេន ការយោ-បិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច បស្សាសាធិមុច្ចបរិយោសានំ សតិយា អនុកប្ប-នោ ពហិទ្ធា វិក្ខេបគតេន ចិត្តេន ការយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អស្សាស-ប្បដិកង្ខណាយ ឯកគ្គិយា តណ្ហាគរិយាយ ការយោ-បិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច

๑ ម. អបណាតំ ។ ម. អបនតំ ។ ๒ ម. តេហិ ។

ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងឯកគ្គៈ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ចិត្តមិនប្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងព្យាបាទ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ។

បុគ្គលមានសង្កប្បៈសៅហ្មងហើយ រមែងមិនស្គាល់ច្បាស់នូវអធិចិត្ត ដោយសារពួកឧបក្កិលេសណា ឧបក្កិលេស ទាំងឡាយនោះ របស់អានាបានសត្រូតិសមាធិ មាន ៦ យ៉ាង គឺ ចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍ជាអតីតៈ ១ ចិត្តប្រាថ្នារកអារម្មណ៍ជាអនាគត ១ ចិត្តរញ្ជួយ ១ ចិត្តផ្គងហួសពេក ១ ចិត្តប្រាកដ ១ ចិត្តមិនប្រាកដ ១ រមែងមិនតំកល់ទៅមាំឡើយ ។

[៧៦] កាលកិកុផ្ដង់ស្មារតីថា កាន់ខ្សល់ដកដង្ហើមចេញ ខាងដើម កណ្ដាល ទីឆ្ងាងចុង កាយទឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសារចិត្តដែលចោះទៅ ក្នុងខ្សល់ដង្ហើមខាងក្នុង កាលកិកុផ្ដង់ស្មារតីថា កាន់ខ្សល់ដកដង្ហើមចូលខាងដើម កណ្ដាល ទីឆ្ងាងចុង កាយទឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសារចិត្ត ដែលចោះទៅក្នុងខ្សល់ដង្ហើមខាងក្រៅ កាយទឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសេចក្ដីប្រាថ្នារកខ្សល់ដកដង្ហើមចេញ

បសន្នាសម្បដិភគ្គំ ឯកច្ចំ ឯកច្ចិយា នទ្ធម្មោ ចវិយាយ
ការយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច
ផន្ទិតា ច អសន្តាសេ ភិត្តុន្តស្ស បសន្នាសម្បដិភា-
គេ មុច្ចិតុកាមា ការយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ
ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច(១) ឯមិមំ អាវជ្ជតោ អសន្តាសេ
ចិត្តំ វិក្ខេបម្បិតុកាមា ការយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច
ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អសន្តាសំ អាវជ្ជតោ
ឯមិមេន ចិត្តំ វិក្ខេបម្បិតុកាមា ការយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា
ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច ឯមិមំ អាវជ្ជតោ
បសន្នាសេ ចិត្តំ វិក្ខេបម្បិតុកាមា ការយោបិ ចិត្តម្បិ សា-
រទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច បសន្នាសំ
អាវជ្ជតោ ឯមិមេន ចិត្តំ វិក្ខេបម្បិតុកាមា ការ យោបិ ចិត្តម្បិ
សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អសន្តាសំ
អាវជ្ជតោ បសន្នាសេ ចិត្តំ វិក្ខេបម្បិតុកាមា ការយោបិ
ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច

---

១ ឯ. ម. ឯត្ថន្តរេ បសន្នាសេនាភិតុន្តស្ស អសន្តាសម្បដិលាភេ មុច្ចិតុកាមា ការយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច តតិយំ ។

ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ដោយសេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃចំណង់ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសាសេចក្តីប្រាថ្នារកឲ្យលំដកដង្ហើមចូល ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ដោយសេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃចំណង់ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះជ្រប់ចិត្តក្នុងការចង់បានចំពោះ នូវឲ្យលំដកដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកទប់ឲ្យលំដកដង្ហើមចេញ កាលកំពុងនឹកនិមិត្ត កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រក្នុងឲ្យលំដកដង្ហើមចេញ កាលកំពុងនឹកឲ្យលំដកដង្ហើមចេញ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រកន្លងនិមិត្ត កាលកំពុងនឹកនិមិត្ត កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រ ក្នុងឲ្យលំដកដង្ហើមចូល កាលកំពុងនឹកឲ្យលំដកដង្ហើមចូល កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រ ក្នុងនិមិត្ត កាលកំពុង នឹកឲ្យលំដកដង្ហើមចេញ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំពើបផង ញាប់ញ័រផង

ปรปฺปวาทา อาวชฺเชตฺวา อสปฺปายเส จิตฺตํ วิเกมฺปิตฺวา
กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา ๓
๘ฉฺฉิตา ๓ อสีตานุพฺยญฺชเนสุ จิตฺเตน วิเกฺขปาณุปตี-
เตน กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา
๓ ๘ฉฺฉิตา ๓ อนฺตรฆรจิเกฺขฬาทีสุ จิตฺเตน วิเกมฺป-
เตน กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา
๓ ๘ฉฺฉิตา ๓ ลาเภน จิตฺเตน เกาสชฺชาณุปตีเตน
กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา ๓
๘ฉฺฉิตา ๓ อสีตมหาสาเวเสน จิตฺเตน อุทฺธจฺจาณุปตีเตน
กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา ๓
๘ฉฺฉิตา ๓ อสีตีเตน จิตฺเตน กกาณุปตีเตน
กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา ๓
๘ฉฺฉิตา ๓ อปญฺญาเตน จิตฺเตน ญาจาณุปตีเตน
กาเยปิ จิตฺตมฺปิ สารทฺธา ๓ เหาติ ๙ญฺเจตา ๓
๘ฉฺฉิตา ๓ ๆ

ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រ ក្នុងខ្សល់ដកដង្ហើមចូល កាលកិរិយា នឹកខ្សល់ដកដង្ហើមចូល កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រក្នុងខ្សល់ដកដង្ហើមចេញ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍ជាអតីតៈ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីពយាយាម កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តច្រាច្ចាំរកអារម្មណ៍ជាអនាគត ដែលញាប់ញ័រ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តរញ្ជួយដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីឱលក្រអូស កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តផង់ហួសពេក ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងឧទ្ធច្ចៈ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តដែលច្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅកង់កគៈ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តមិនច្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងព្យាបាទ ។

អានាបានសតិ យស្ស អបរិបុណ្ណា(๑) អភាវិតា
ភាយោបិ ឥញ្ជនោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ ឥញ្ជិតំ
ភាយោបិ ផន្ទនោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ ផន្ទិតំ
អានាបានសតិ យស្ស បរិបុណ្ណា សុភាវិតា
ភាយោបិ អនិញ្ជនោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ អនិញ្ជិតំ
ភាយោបិ អផន្ទនោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ អផន្ទិតត្តំ។

តេហិ ធ បន នីវរណេហិ វិសុទ្ធចិត្តស្ស សោឧ្បសវត្តកំ អានាបានសតិសមាធឹ ភាវយតោ ឧលិកាសមោធានា ឥមេ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

(๗๗) តាតមានិ តោរស ភោធានេ ញាណានិ ។ អតីតានុជាវនំ ចិត្តំ វិក្ខេបានុបតិតំ តំ វិវជ្ជយិត្វា ឯកគ្គានេ សមាធយតិ ឯវំបិ ចិត្តំ ឧ វិក្ខេបំ កច្ឆតិ អនាគតប្បដិកង្ខំណំ ចិត្តំ វិតកម្បិតំ(๒) តំ វិវជ្ជយិត្វា តត្ថេវ អធិមោក្ខេតិ(๓) ឯវំបិ ចិត្តំ ឧ វិក្ខេបំ កច្ឆតិ លិនំ ចិត្តំ តោសជ្ឈានុបតិតំ

---

๑ ម. បរិបុណ្ណា ។ ๒ ឧ. វិតម្ភិតំ ។ ๓ ឧ. ម. អធិមោចេតិ ។

បុគ្គលណាមិនបានបំពេញ មិនបានបម្រើនអានាបាន-
ស្សតិ បុគ្គលនោះរមែងមានកាយរំភើបផង មានចិត្ត
រំភើបផង មានកាយញាប់ញ័រផង មានចិត្តញាប់ញ័រ
ផង បុគ្គលណាបានបំពេញ បានបម្រើនល្អនូវអានា-
បានស្សតិ បុគ្គលនោះ រមែងមានកាយមិនរំភើបផង
មានចិត្តមិនរំភើបផង មានកាយមិនញាប់ញ័រផង មាន
ចិត្តមិនញាប់ញ័រផង ។

កាលកិក្ខុមានចិត្តស្អាត ចាកនីវរណធម៌ទាំងនោះ បម្រើនអានាបានស្សតិ-
សមាធិ មានវត្ថុ ១៦ ខណិកសមោធាន (កំភើតមាន) នេះឯងឧបក្កិ-
លេសទាំង ១៨ កើតឡើង ។

(៧៧) ភេទានញ្ញាណ ១៣ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍
ជាអតីត ដែលធ្លាក់ទៅកាន់សេចក្តីពយមាយ បុគ្គលវៀរនូវចិត្តនោះ
ហើយតម្កល់ទុកកាន់ឋានមួយ ចិត្តមិនដល់សេចក្តីពយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ
ចិត្តច្រាថារកអារម្មណ៍ជាអនាគត ដែលញាប់ញ័រ បុគ្គលវៀរនូវចិត្តនោះ
ហើយ រមែងរួចស្រឡះ ចាកចិត្តនោះឯង ចិត្តមិនដល់សេចក្តីពយ
មាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តរួញរា ដែលធ្លាក់ទៅកាន់សេចក្តីឱលុកអូស

สำ ปกฺขณฺฑิตฺวา เตหิ สทฺธึ ปฐมตรำ ฬาปิโต จิตฺโต ฉ
วิเกฺขปโก ภวติ อสีติมหาสาวเก จิตฺเต อุปฺปนฺเน สำ
ขณฺฑิตฺวา อุปริ ปฐมชฺฌานำ ฬาปิโต จิตฺโต ฉ วิเกฺขปโก
ภวติ อภิญฺญาสุ จิตฺเตสุ อุปฺปนฺเนสุ สำ สมฺมาสมฺพุทฺธา
หุตฺวา ภกวำ ปฐมชฺฌานำ ฬาปิโต จิตฺโต ฉ วิเกฺขปโก
ภวติ อปญฺญาสุ จิตฺเตสุ ทุติยชฺฌานำ ฬาปิโต จิตฺโต ฉ
วิเกฺขปโก ภวติ ฉสตฺตติยา ฉหิ หานีหิ วิรหิโต จิตฺโต ปวิ-
โยธาสำ ฬกฺขณปฺปตฺโต โหติ ฯ

(๗๘) กตเม เต ฬกฺขณา ฯ ชาติยา สงฺขตสฺสุปฺ-
ปาเทปิ สมฺปชฺชติ สมฺปชฺชาเทปิ วยลกฺขณมฺปิ สมฺปชฺ-
ชาเทปิ ชาติยา สงฺขตสฺสุปฺปาทปฺปชฺชาเทปิ ชาติยา สงฺขตสฺส
ปาเทปิ ชาติยา สงฺขตสฺสุปฺปาทปิ สมฺปชฺชาเทปิ ชาติยา สงฺขตสฺส
อนิจฺจตฺตมนุปฺปตฺติยา วยลกฺขณมฺปิ สมฺปชฺชาเทปิ วิป-
สฺสนาปิ ชาติยา สงฺขตสฺสุปฺปาทปิ อริยมคฺคมปิ

បុគ្គលផ្ចង់នូវចិត្តនោះ ហើយលះបង់សេចក្តីងិលក្រអូស ចិត្តមិនដល់សេចក្តីភយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តផ្ចង់ហួសពេក ដែលធ្លាក់ទៅកាន់ឧទ្ធច្ចៈ បុគ្គល សង្កត់សង្កិនចិត្តនោះ ហើយលះបង់ឧទ្ធច្ចៈ ចិត្តរមែងមិនដល់សេចក្តីភយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តក្រោកដ ដែលធ្លាក់ទៅកាន់កាមគុណ បុគ្គលជាអ្នកស្គាល់ចិត្តនោះច្បាស់ លះបង់កាមគុណ ចិត្តរមែងមិនដល់សេចក្តីភយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តមិនក្រោកដ ដែលធ្លាក់ទៅកាន់ព្យាបាទ បុគ្គលជាអ្នកស្គាល់ចិត្តនោះច្បាស់ លះបង់ព្យាបាទ ចិត្តរមែងមិនដល់សេចក្តីភយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តរមែងស្អាត ផូរផង់ ដល់នូវឯកគ្គៈ ដោយឋានតាំងខ្ចាយ ៦ នេះឯង ។

(៧៨) ឯកគ្គៈតាំងនោះ តើដូចម្តេច ។ ទានវោស្សគ្គុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ សមថនិមិត្តុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ វិយលក្ខណុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ និរោធុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ ទានវោស្សគ្គុបដ្ឋាន របស់បុគ្គលអកុះចិត្តស៊ប់ ក្នុងការលះបង់ ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ ១ សមថនិមិត្តុបដ្ឋាន របស់ពួកបុគ្គលអកប្រកបរឿយៗ ក្នុងអធិចិត្ត ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ វិយលក្ខណុបដ្ឋាន របស់បុគ្គលអកតិចារណៈ ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ ទី ៣ និរោធុបដ្ឋាន របស់ពួកអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថាឯកគ្គៈ

สเมหิ ธมฺมหิ ปหานหิ ฝเกฏฺฐกตํ จิตฺตํ ปฏิปทา-
วิสุทฺธิปฺปสนฺนตฺตา ปโหติ อุเปกฺขาพฺรหฺมานญฺจ ญา-
ณาย จ สมฺปหํสิตุ ฯ

[๗๙] ปฐมชฺฌานสฺส เกนฏฺเฐน ผสฺโส กึ ผสฺสสฺส
กึ ปริโยสานํ ฯ ปฐมชฺฌานสฺส ปฏิปทาวิสุทฺธิ
อาทิ อุเปกฺขาพฺรหฺมานา ผสฺสสฺส สมฺปหํสนา ปริ-
โยสานํ ฯ

[๘๐] ปฐมชฺฌานสฺส ปฏิปทาวิสุทฺธิ อาทิ อา-
ทิสฺส เกนฏฺเฐน ลกฺขณาทิ ฯ อาทิสฺส ตีณิ ลกฺข-
ณานิ ยา ตสฺส ปริโยนฺตา ตาย จิตฺตํ วิสุชฺฌติ
วิสุทฺธตฺตา จิตฺตํ มชฺฌิมํ สมถนิมิตฺตํ ปฏิปชฺชติ ปฏิ-
ปนฺนตฺตา ตตฺถ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ยาย ปริโยนฺตาย จิตฺตํ
วิสุชฺฌติ ยาย วิสุทฺธตฺตา จิตฺตํ มชฺฌิมํ สมถนิ-
มิตฺตํ ปฏิปชฺชติ ยาย ปฏิปนฺนตฺตา ตตฺถ จิตฺตํ ปกฺข-
นฺทติ ปฐมชฺฌานสฺส ปฏิปทาวิสุทฺธิ อาทิ อาทิสฺส
ตีณิ ลกฺขณานิ เตน วุจฺจติ ปฐมชฺฌานํ
อาทิกลฺยาณนฺติปิ ปโหติ ลกฺขณาสมฺปนฺนนฺติปิ ฯ

ចិត្តដែលដល់នូវឯកគ្គៈ ដោយហានភាវ ៤ នេះ ឈ្មោះថាជាធម្មជាតជ្រះថ្លា ដោយបដិបទាវិសុទ្ធិផង ឈ្មោះថាការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យផង ឈ្មោះថារីករាយដោយញាណផង ។

(៧៩) បឋមជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បឋមជ្ឈាន មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល មានការរីករាយព្រមជាខាងចុង ។

(៨០) បឋមជ្ឈាន មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម តើបដិបទាវិសុទ្ធិជាខាងដើម មានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។ បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ធម៌ណាជាសត្រូវនៃបឋមជ្ឈាននោះ ចិត្តរមែងបរិសុទ្ធចាកធម៌នោះ ចិត្តរមែងដើរផ្ទោះទៅ កាន់សមថនិមិត្តជាកណ្តាល ព្រោះសេចក្តីស្អាត ចិត្តរមែងសុះទៅកន់សមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរផ្ទោះ គឺត្រង់ដែលចិត្តបរិសុទ្ធ ចាកធម៌ជាសត្រូវ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរផ្ទោះទៅកាន់សមថនិមិត្តជាកណ្តាល ព្រោះសេចក្តីស្អាត ១ ត្រង់ដែលចិត្តសុះទៅកន់សមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរផ្ទោះ ១ (ភាវ ៣ នេះ) ឈ្មោះថា បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម របស់បឋមជ្ឈាន នេះឯងលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង របស់បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម ហេតុនោះ លោកពោលថា បឋមជ្ឈាន មានលំអខាងដើមផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ។

[๘๑] ปฐมมคฺคาธิคมา ทุเตฺรหิ ปหาตพฺพา มลฺลา มลฺลสมา กตเม ลกฺขณาทิ ฯ มลฺลสมา กตเม ลกฺขณาทิ วิสุทฺธึ จิตฺตึ อลฺลีเยถาติ สมถปฏิปทา. ฐึ อลฺลีเยถาติ ฯกาตพฺพนฺติ อลฺลีเยถาติ ยาย วิสุทฺธึ จิตฺตึ อลฺลีเยถาติ ยาย สมถปฏิปทฐึ อลฺลีเยถาติ ยาย ฯกาตพฺพนฺติ อลฺลีเยถาติ ปฐมมคฺคาธิคมา ทุเตฺรหิ ปหาตพฺพา มลฺลา มลฺลสมา ฯมาทิ តีณิ លក្ខណានิ តេន វុจฺจติ ปฐมมคฺคาทิ มลฺลกิเลสาณาเยว ហោតិ លក្ខណសมฺปนฺนา ฯ

(៨១) បឋមជ្ឈាន មានការចម្រើនរឿយ ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល តើការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ? ការសំឡឹងពិនិត្យ ទុកជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ចិត្តដែលបរិសុទ្ធ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលដើរឆ្ពោះទៅរកសមថៈ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលតាំងខ្ជឺង ក្នុងឯកគ្គៈ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ គឺត្រង់ដែលចិត្តបរិសុទ្ធ សំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរឆ្ពោះទៅរកសមថៈ សំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តតាំងខ្ជឺងក្នុងឯកគ្គៈ សំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ (តាំង ៣ នេះ) ឈ្មោះថាការចម្រើនរឿយ ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ទុកជាកិច្ចកណ្តាល នៃបឋមជ្ឈាន នេះឯងលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង របស់ការចម្រើនរឿយ ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល ហេតុនោះ លោកពោលថា បឋមជ្ឈានមានលំអកក្នុងកណ្តាលផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ។

(๘๒) បឋមជ្ឈានស្ស សម្បហំសនាបរិយោសានំ បរិយោសានស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ បរិយោសានស្ស ចត្តារិ លក្ខណានិ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សម្បហំសនា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សម្បហំសនា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សម្បហំសនា អាសេវនដ្ឋេន សម្បហំសនា បឋមជ្ឈានស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស ឥមានិ ចត្តារិ លក្ខណានិ តេន វុច្ចតិ បឋមជ្ឈានំ បរិយោសានកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច ឯវំ តិវង្គកតំ ចតុត្ថំ តិវិធកល្យាណំ ឧសលក្ខណសម្បន្នំ ទិដ្ឋិសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨២) បឋមជ្ឈាន មានការរើកពយព្រម ជាខាងចុង តើការរើកពយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ប៉ុន្មានយ៉ាង ? ការរើកពយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណ ៤ យ៉ាង គឺ ការរើកពយព្រម ដោយអត្ថថា មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ ដែលកើតក្នុងបឋមជ្ឈាននោះ ១ ការរើកពយព្រម ដោយអត្ថថាត់ទ្រិយគាំងឡាយមានវេសតែមួយ ១ ការរើកពយព្រម ដោយអត្ថថានាំទៅនូវព្យាយាម គួរដល់ត់ទ្រិយនោះ ១ ការរើកពយព្រម ដោយអត្ថថាសេព ១ (គាំង ៤ នេះ) ឈ្មោះថាការរើកពយព្រម ជាខាងចុង របស់បឋមជ្ឈាន នេះឯងការរើកពយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង ហេតុនោះ លោកពោលថា បឋមជ្ឈាន មានលំអខាងចុងផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវត្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺ បរិបូរដោយវិតក្កៈ ១ បរិបូរដោយវិចារៈ ១ បរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខៈ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(๘๓) ทุติยฌานสฺส เกนา อาทิ กึ มชฺฌ กึ ปริโยสานํ ฯ ทุติยฌานสฺส ปฏิปทาวิสุทฺธิ อาทิ อุเปกฺขานุพฺรูหนา มชฺฌ สมฺปหํสนา ปริโยสานํ ฯเป ฯ ฬึ ตีณิกฺขนฺธา จตฺตาโร อรูปิโน อตฺตโน ผสฺสปญฺจมกานํ ธมฺมานํ อวิกฺขมฺภนฏฺเฐน ปหานฏฺเฐน ปฏิปกฺขโต สมฺมา ตรนฏฺเฐน ตตฺรมชฺฌตฺตุปฏฺฐานฏฺเฐน วิปสฺสนาปาทกานิ ฌานานิ ปฏิปทาวิสุทฺธิ ฯ ตานิ ฌานานิ ปฏิปทาวิสุทฺธิ ฯ ตานิ ฌานานิ อาทิ ตานิ ฌานานิ มชฺฌ ตานิ ฌานานิ ปริโยสานํ ฯ

(๘๔) ตติยฌานสฺส เกนา อาทิ กึ มชฺฌ กึ ปริโยสานํ ฯเป ฯ ฬึ ตีณิกฺขนฺธา จตฺตาโร อรูปิโน อตฺตโน ผสฺสปญฺจมกานํ ธมฺมานํ อวิกฺขมฺภนฏฺเฐน ปหานฏฺเฐน ปฏิปกฺขโต สมฺมา ตรนฏฺเฐน ตตฺรมชฺฌตฺตุปฏฺฐานฏฺเฐน วิปสฺสนาปาทกานิ ฌานานิ ปฏิปทาวิสุทฺธิ ฯ ตานิ ฌานานิ อาทิ ตานิ ฌานานิ มชฺฌ ตานิ ฌานานิ ปริโยสานํ ฯ

---

๑ ม. ม. อยํ ปาโฐ นตฺถิ ฯ ๒ ม. ม. อยํ ปาโฐ นตฺถิ ฯ

(៨៣) ទុតិយជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ ទុតិយជ្ឈាន មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល មានការរីករាយត្រេកអរ ជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ថុ ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរ ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយវិចារៈ ១ បរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៤) តតិយជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ថុ ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៥) ចតុន្នញ្ញាណស្ស កោ អាធិ កឹ មជ្ឈ កឹ បរិយោសានំ ។បេ។ ឍរំ តំវត្ថុកតំ ចិត្តំ តំវិឍ-កលក្ខណាកំ ឧសលក្ខណាសម្បន្នំ ឧបេក្ខាសម្ប-ន្នញ្ចេវ ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធា-សម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិ-សម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨៦) អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញា-ណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមា-បត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយោ កោ អាធិ កឹ មជ្ឈ កឹ បរិយោសានំ ។បេ។ ឍរំ តំវត្ថុកតំ ចិត្តំ តំវិឍកលក្ខណាកំ ឧសលក្ខណាសម្បន្នំ ឧបេក្ខាសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានស-ម្បន្នញ្ច ។បេ។ បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨៥) ចតុត្ថជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។បេ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ថុ ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរ ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយឧបេក្ខា ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៦) អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នឹងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។បេ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ថុ ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយឧបេក្ខា ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ ។បេ។ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៧) អនិដ្ឋានុបសញ្ញាយ តោ អាទិ កិំ មជ្ឈេ កិំ បរិយោសានំ ។បេ។ ឃរំ តិវត្តកតំ ចិត្តំ តិវិច-កល្យាណកំ ឧសលក្ខណសម្បន្នញ្ហេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ហ បីតិសម្បន្នញ្ហ សុខសម្បន្នញ្ហ ចិត្តសញ្ញ អនិដ្ឋានសម្បន្នញ្ហ សទ្ធាសម្បន្នញ្ហ វីរិយសម្បន្នញ្ហ សតិសម្បន្នញ្ហ សមាធិសម្បន្នញ្ហ បញ្ញាសម្បន្នញ្ហ ។ ទុក្ខានុបសញ្ញាយ អនត្តានុបសញ្ញាយ និព្ពិទានុប-សញ្ញាយ វិរាគានុបសញ្ញាយ និរោធានុបសញ្ញាយ បដិនិស្សគ្គានុបសញ្ញាយ ខយានុវសញ្ញាយ វយានុ-បសញ្ញាយ វិបរិណាមានុបសញ្ញាយ អនិមិត្តានុប-សញ្ញាយ អប្បណិហិតានុបសញ្ញាយ សុញ្ញតានុ-បសញ្ញាយ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ យថាភូត-ញាណទស្សនាយ អាទីនវានុបសញ្ញាយ បដិសង្ខានុ-បសញ្ញាយ វិវដ្ដនានុបសញ្ញាយ សោតាបត្តិមគ្គសញ្ញ សកទាគាមិមគ្គសញ្ញ អនាគាមិមគ្គសញ្ញ ។ បេ ។

(៨.៧) អនិច្ចានុបស្សនា មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវគ្គ ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយវិចារៈ ១ បរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។ ទុក្ខានុបស្សនា អនត្តានុបស្សនា និព្ពិទានុបស្សនា វិរាគានុបស្សនា និរោធានុបស្សនា បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ខយានុបស្សនា វយានុបស្សនា វិបរិណាមានុបស្សនា អនិមិត្តានុបស្សនា អប្បណិហិតានុបស្សនា សុញ្ញតានុបស្សនា អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា យថាភូតញាណទស្សនៈ អាទីនវានុបស្សនា បដិសង្ខានុបស្សនា វិវដ្ដានុបស្សនា សោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ នឹងអនាគាមិមគ្គ (មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង) ។ បេ ។

[៨៨] អរហត្តមគ្គស្ស កោ អាទិ កឹ មជ្ឈេ កឹ បរិយោសានំ ។ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ ឧបេក្ខាឈានំ ព្រហ្មវិហារា មជ្ឈេ សម្បហំសនា បរិយោសានំ ។ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ អាទិស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ អាទិស្ស តីណិ លក្ខណានិ យោ តស្ស បរិបន្ថោ តតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ យញ្ច បរិបន្ថតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ យញ្ច វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ យញ្ច បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ អាទិស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ តេន វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គោ អាទិកល្យាណោ ចេវ ភោតិ លក្ខណាសម្បន្នោ ច ។

(៨៨) អរហត្តមគ្គ មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ អរហត្តមគ្គ មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានការបម្រើនរឿយ ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល មានការរើកចេញព្រម ជាខាងចុង ។ អរហត្តមគ្គ មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម តើបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។ បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ធម៌ណាជាសត្រូវរបស់អរហត្តមគ្គនោះ ចិត្តបរិសុទ្ធិចាកធម៌នោះ ចិត្តរមែងដើរទៅកាន់សមថនិមិត្ត ជាកណ្តាល ព្រោះសេចក្តីស្អាត ចិត្តស៊ប់ទៅក្នុងសមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរទៅ គឺត្រង់ដែលចិត្តស្អាតចាកធម៌ជាសត្រូវ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរទៅកាន់សមថនិមិត្ត ជាកណ្តាលព្រោះសេចក្តីស្អាត ១ ត្រង់ដែលចិត្តស៊ប់ទៅក្នុងសមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរទៅ ១ (ទាំង ៣ នេះ) ឈ្មោះថា បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម របស់អរហត្តមគ្គ នេះឯងលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង របស់បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម ហេតុនោះ លោកពោលថា អរហត្តមគ្គ មានលំអខាងដើមផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ។

(៨៩) អរហត្តមគ្គស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា អដ្ឋេ មដ្ឋស្ស កតំ លក្ខណាទិ ។ មដ្ឋស្ស តីណិ លក្ខណានិ វិសុទ្ធិចិត្តំ អដ្ឋបេក្ខតំ សមថប្បដិបន្ថំ អដ្ឋបេក្ខតំ វិកត្តុបដ្ឋានំ អដ្ឋបេក្ខតំ យញ្ច វិសុទ្ធិចិត្តំ អដ្ឋបេក្ខតំ យញ្ច សមថប្បដិបន្ថំ អដ្ឋបេក្ខតំ យញ្ច វិកត្តុបដ្ឋានំ អដ្ឋបេក្ខតំ(១) នេន វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គោ មដ្ឋកលក្ខណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច ។

(៩០) អរហត្តមគ្គស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស កតំ លក្ខណាទិ ។ បរិយោសានស្ស ចត្តារិ លក្ខណានិ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សម្បហំសនា ឥន្ទ្រិយានំ វិការសដ្ឋេន សម្បហំសនា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សម្បហំសនា អាសេវនដ្ឋេន សម្បហំសនា អរហត្តមគ្គស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស ឥមានិ ចត្តារិ លក្ខណានិ

---

១ ម. ឯត្តន្តរេ អរហត្តមគ្គស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា អដ្ឋេ មដ្ឋស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានីតិ ទិស្សតិ ។

(៨៩) អរហត្តមគ្គ មានការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល តើការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈប៉ុន្មាន ? ការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ចិត្តដែលស្អាត រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលដើរទៅកាន់សមថៈ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលតាំងឡើងក្នុងឯកគ្គតៈ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ គឺត្រង់ដែលចិត្តស្អាតសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរទៅកាន់សមថៈសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តតាំងឡើង ក្នុងឯកគ្គតៈ សំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ហេតុនោះ លោកពោលថា អរហត្តមគ្គ មានលំអត្រង់កណ្តាលផង បរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈផង ។

(៩០) អរហត្តមគ្គ មានការរីករាយព្រម ជាខាងចុង តើការរីករាយព្រមជាខាងចុង មានលក្ខណៈប៉ុន្មាន ? ការរីករាយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង គឺ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ដែលកើតហើយ ក្នុងអរហត្តមគ្គនោះ ១ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយមានរសតែមួយ ១ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថានាំទៅនូវព្យាយាមគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថាសេចក្តី ១ (ទាំង ៤ នេះ) ឈ្មោះថាការរីករាយព្រម ជាខាងចុង របស់អរហត្តមគ្គ នេះឯងការរីករាយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង

តេន វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គេ បរិយោសានកុសលា។បេ។ ចេវ វោតិ លក្ខណាសម្បន្នោ ច ឋិតំ តំវត្ថុកតំ ចិត្តំ តំវិញ្ញាណកំ ឧសលក្ខណាសម្បន្នំ(๑) វិតក្កសម្បន្នញ្ចេវ វោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។ បេ ។

(๙๑) ឯវមិមំ អត្ថំ អស្សាសបស្សាសា អជានមូលកេ ចិត្តស្ស អជានតោ ច តយោ ធម្មេ ភាវេតា ឧបលព្ភតិ ឯវមិមំ អត្ថំ អស្សាសបស្សាសា អជានមូលកេ ចិត្តស្ស ជានតោ ច តយោ ធម្មេ ភាវេតា ឧបលព្ភតីតិ ។

---

๑. ឧសលក្ខណាសម្បន្នោ ។

ហេតុនោះ លោកពោលថា អរហត្តមគ្គ មានលំអង្គចុងផង បរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈផង ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូណ៌ដោយវិតក្កៈ ១ បរិបូណ៌ដោយវិចារៈ ១ បរិបូណ៌ដោយបីតិ ១ បរិបូណ៌ដោយសុខ ១ បរិបូណ៌ដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូណ៌ដោយសទ្ធា ១ បរិបូណ៌ដោយវីរិយៈ ១ បរិបូណ៌ដោយសតិ ១ បរិបូណ៌ដោយសមាធិ ១ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ១ ។ បេ ។

(៩១) កាលបុគ្គលមិនស្គាល់ នូវអនាវម្មណ៍របស់ចិត្តតែមួយ ការចម្រើននូវធម៌ ៣ ប្រការ គឺ និមិត្ត ១ អស្សាសៈ ១ បស្សាសៈ ១ គេរមែងមិនបាន កាលបុគ្គលដឹង នូវអនាវម្មណ៍នៃចិត្តតែមួយ ការចម្រើននូវធម៌ ៣ ប្រការ គឺ និមិត្ត ១ អស្សាសៈ ១ បស្សាសៈ ១ គេរមែងបាន ។

(៨២) កថំ ឥមេ ច តយោ ធម្មា ឯកចិត្ត-
ស្ស អារម្មណា ន ហោន្តិ ន ចិមេ តយោ ធម្មា
អវិនិតា ហោន្តិ ន ច ចិត្តំ វិក្ខេបំ កច្ឆតិ បជា-
ននញ្ច បញ្ញាយតិ បយោកញ្ច សាធេតិ វិសេសម-
ធិគច្ឆតិ ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ សមេ ភូមិភាគេ
និក្កិន្នោ តមេនំ បុរិសោ កកចេន និន្ទេយ្យ រុក្ខ-
ជុដ្ឋកកចនន្តានំ វសេន បុរិសស្ស សតិ ឧបដ្ឋិតា
ហោតិ ន អាកតេ ឯ កតេ ឯ កកចនន្តេ មន-
សិករោតិ ន អាកតា ឯ កតា ឯ កកចនន្តា
អវិនិតា ហោន្តិ បជាននញ្ច បញ្ញាយតិ បយោកញ្ច
សាធេតិ វិសេសមធិគច្ឆតិ យថា រុក្ខោ សមេ ភូមិ-
ភាគេ និក្កិន្នោ ឯវំ ឧបធិពន្ធនា និមិត្តំ យថា កក-
ចនន្តា ឯវំ អសប្បាសប្បសប្បាសា យថា រុក្ខេ ជុដ្ឋក-
កចនន្តានំ វសេន បុរិសស្ស សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ
ន អាកតេ ឯ កតេ ឯ កកចនន្តេ មនសិករោតិ
ន អាកតា ឯ កតា ឯ កកចនន្តា អវិនិតា ហោន្តិ

(៨២) ធម៌ទាំង ៣ យ៉ាងនេះ មិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចិត្តមួយផង ធម៌ទាំង ៣ យ៉ាងនេះ មិនមែនជាមិនប្រាកដផង តើដូចម្តេច ចិត្តមិនដល់នូវសេចក្តីពយាយាម ១ ព្យាយាមប្រាកដ ១ កិត្តុញ្ចាំងព្យាយាមឲ្យសម្រេចបាននូវគុណវិសេស ១ ។ ប្រៀបដូចដើមឈើដែលគេដាំលើភូមិភាគភបស្មើ បុរសអារដើមឈើនោះដោយរណារ ស្មារតីបុរសរមែងតាំងឡើងចំពោះដើមឈើ ដោយអំណាចនៃឆ្នេញរណារដែលពាល់ត្រូវ បុរសមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តត្រង់ឆ្នេញរណារ ដែលតាញមកតាញទៅ ឆ្នេញរណារដែលតាញមកក្តី តាញទៅក្តី មិនមែនជាមិនប្រាកដទេ ព្យាយាមរមែងប្រាកដផង បុរសរមែងញ៉ាំងព្យាយាមឲ្យសម្រេចបាននូវគុណវិសេសផង ឯការចូលទៅជិតចង់និមិត្ត ទុកដូចដើមឈើដែលគេដាំ លើភូមិភាគដ៏ភបស្មើ ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញទំងដកដង្ហើមចូល ទុកដូចឆ្នេញរណារ កិត្តុតម្កល់ទុកនូវស្មារតីត្រង់ចុងច្រមុះឬថ្ងាមាត់ ហើយអង្គុយមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវខ្យល់ដកដង្ហើមចេញទំងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ទាំងដែលមកទាំងដែលទៅ ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញទំងដកដង្ហើមចូល ដែលមកក្តី ដែលទៅក្តី

បជានញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច សាធេតិ វិសេស-
មធិគច្ឆតិ ឯវមេវ កិច្ចំ ជាសិកក្ខេ ឯ មុខធិមិត្តេ
ឯ សតិ ឧបដ្ឋបេត្វា ធិសិដ្ឋោ ហោតិ ន អាគតេ
ឯ គតេ ឯ អស្សាសប្បស្សាសេ មនសិការោតិ ន
អាគតា ឯ គតា ឯ អស្សាសប្បស្សាសា អវិទិតា
ហោន្តិ បជានញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច សាធេតិ
វិសេសមធិគច្ឆតិ(១) ។

(៨៣) កតមំ បជានំ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស កា-
យោបិ ចិត្តម្បិ កម្មនីយំ ហោតិ ឥទំ បជានំ ។
កតមោ បយោគោ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស ឧបក្កិលេសា
បហីយន្តិ វិតក្កា វូបសមន្តិ អយំ បយោគោ ។
កតមោ វិសេសោ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស សញ្ញោជនានិ
បហីយន្តិ អនុសយា ព្យន្តិ(២) អយំ វិសេសោ ។
ឯវំ ឥមេ ច តយោ ធម្មា ឯកចិត្តស្ស អារម្មណា
ន ហោន្តិ ន ចមេ តយោ ធម្មា អវិទិតា ហោន្តិ
ន ច ចិត្តំ វិក្ខេបំ កច្ឆតិ បជានញ្ច បញ្ញាយតិ
បយោគញ្ច សាធេតិ វិសេសមធិគច្ឆតិ ។

---

១ ម. វិសេសមធិគច្ឆតិ បជានញ្ច ។ ២ ឧ. ម. ព្យន្តិ ហោន្តិ ។

មិនមែនជាមិនប្រាកដទេ ព្យាយាមរមែងប្រាកដផង កិកុញ្ចាំងព្យាយាម
ឲ្យស្រេច បាននូវគុណវិសេសផង ប្រៀបដូចជាស្មារតីបុរសតាំងឡើង
ចំពោះដើមឈើដោយអំណាចនៃឆ្នេញ្ញាណាវដែលពាល់ត្រូវ បុរសមិនធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្តត្រង់ឆ្នេញ្ញាណាវ ដែលមាញមកមាញទៅ ឆ្នេញ្ញាណាវដែល
មាញមកក្តី មាញទៅក្តី មិនមែនជាមិនប្រាកដទេ ព្យាយាមប្រាកដផង
បុរសញ៉ាំងព្យាយាមឲ្យស្រេច បានគុណវិសេសផង ។

(៨៣) ការព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ កិកុមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ
តែងមានកាយនឹងចិត្តគួរដល់ការងារ នេះ ឈ្មោះថាការព្យាយាម ។
ការប្រកបព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ កិកុមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ រមែង
លះបង់នូវពួកឧបក្កិលេស មានវិតក្កៈស្ងប់រម្ងាប់ នេះ ឈ្មោះថាការប្រកប
ព្យាយាម ។ គុណវិសេស តើដូចម្តេច ។ កិកុមានព្យាយាមប្រារព្ធ
ហើយ រមែងលះបង់ស្រឡះនូវពួកសញ្ញោជនៈ មានពួកអនុសយធម៌
វិនាស នេះ ឈ្មោះថាគុណវិសេស ។ នេះធម៌ ៣ យ៉ាង ដែលមិនមែន
ជាអារម្មណ៍នៃឯកចិត្ត នេះធម៌ ៣ យ៉ាង ដែលកិកុមិនមែនជាមិនដឹង
គឺ ចិត្តមិនដល់នូវសេចក្តីពាយមាយ ១ ព្យាយាមប្រាកដ ១ កិកុញ្ចាំង
ព្យាយាមឲ្យស្រេចបាននូវគុណវិសេស ១ យ៉ាងនេះឯង ។

[๙๖] อาคาจาริยสฺสาติ ยสฺส ปริปุณฺณา สุกาวิตา อนุปุพฺพี ปริจิตา ยถา พาหุสฺเจน เตสิตา สาธุมเนน ปกาเสติ อตฺถา มุตฺตาว ตฺถิมาติ ฯ อาคจฺฉติ อสฺสาสา เจว ปสฺสาสา ฯ อาคจฺฉติ ปสฺสาสา เจว อสฺสาสา ฯ อสฺสาสปสฺสาสานเมเสว อุปจารนฺติ สติ(๑) เยว อสฺสาสติ ตสฺสุปจารติ เยว ปสฺสาสติ ตสฺสุปจารติ ฯ ปริปุณฺณาติ ปริกฺขาเรน ปริปุณฺณา ปริวาเรน ปริปุณฺณา ปริโภเคน ปริปุณฺณา ฯ

สุกาวิตาติ ตถา สฺวา กาวา ตตฺถ ชาตานิ ตมฺหานิ อนติวตฺตนเฏน กาวา สมฺปยุตฺตานิ กาวา สหชาตานิ กาวา ตทุปการิยาทิเภทเฏน

---

๑ ม. อสฺสาสปสฺสาสานเมเสว อุปจารนฺติ สติ ปสฺสาสปสฺสาสานเมเสว อุปจารนฺติ สติ ฯ

មហោវាទ្ទ អានាបានកថា

(៤៦) អានាបានសតិ បុគ្គលណា បានបំពេញហើយ ចម្រើនហើយដោយប្រពៃ សន្សំហើយដោយលំដាប់ ឲ្យដូចព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងទុកហើយ បុគ្គលនោះរមែងញុំាងលោកនេះឲ្យភ្លឺច្បាស់ ដូចជាព្រះចន្ទ្រ ដែលផុតស្រឡះចាកពពក ។

ពាក្យថា អានៈ ប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ មិនមែនប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ទេ ។ ពាក្យថា អបានៈ ប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល មិនមែនប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ទេ ។ សតិ(ស្មារតី)ជាធីតាងមាំ រមែងតាំងមាំដល់កិរិយាដែលដកដង្ហើមចេញ តាំងមាំដល់កិរិយាដែលដកដង្ហើមចូល ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញនិងដកដង្ហើមចូល ។ ពាក្យថា បានបំពេញហើយ គឺបានបំពេញហើយ ដោយអត្ថថាចែងបានបំពេញហើយ ដោយអត្ថថាជាបរិវារ បានបំពេញហើយ ដោយអត្ថថាគ្រប់គ្រាន់ ។

ពាក្យថា ចម្រើនហើយដោយប្រពៃ បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង គឺ ភាវនា ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លង នូវពួកធម៌ដែលកើតក្នុងមគ្គនោះ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មានរសតែមួយ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថានាំទៅ នូវព្យាយាមគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១

ភាវនា អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា តស្សុមេ ចត្តារោ ភាវនដ្ឋា យានីកតា ហោន្តិ វត្ថុកតា អធិដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា ។

យានីកតាតិ យត្ថ យត្ថ អាកង្ខតិ តត្ថ តត្ថ វសិប្បត្តោ ហោតិ ពលប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ តស្សុ តេ(១) ឧម្មា អាវជ្ជនប្បដិពទ្ធា ហោន្តិ អាកង្ខណាប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទប្បដិពទ្ធា តេន វុច្ចតិ យានីកតាតិ ។

វត្ថុកតាតិ យស្មិំ យស្មិំ វត្ថុស្មិំ ចិត្តំ ស្វាធិដ្ឋិតំ ហោតិ តស្មិំ តស្មិំ វត្ថុស្មិំ សតិ សុប្បតិដ្ឋិតា ហោតិ យស្មិំ យស្មិំ ភ បជ វត្ថុស្មិំ សតិ សុប្បតិដ្ឋិតា ហោតិ តស្មិំ តស្មិំ វត្ថុស្មិំ ចិត្តំ ស្វាធិដ្ឋិតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ វត្ថុកតាតិ ។

អធិដ្ឋិតាតិ(២) យេន យេន ចិត្តំ អភិនីហារតិ តេន តេន សតិ អនុបវត្តតិ យេន យេន ភ បជ សតិ អនុបវត្តតិ តេន តេន ចិត្តំ អភិនីហារតិ តេន វុច្ចតិ អធិដ្ឋិតាតិ ។

---

១ ម. តស្សុ មេ តេ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ វត្ថុសិទ្ធិ ទិស្សតិ ។

ភាវនា ដោយអត្ថថាសេត ១ នេះឯង អត្ថរបស់ភាវនា ៤ យ៉ាង ដែល
គេធ្វើឲ្យដូចជាយាន ធ្វើឲ្យដូចជាវត្ថុជាទីតាំង ឲ្យតាំងខ្ជឺងរឿយៗ
សន្សំហើយ ប្រារព្ធសេចក្តីសូប្រពៃហើយ ។

ពាក្យថា ធ្វើឲ្យដូចជាយាន សេចក្តីថា កិកុប៉ុនប៉ងធម៌ណា ។ រមែង
ជាអ្នកដល់នូវការស្អាតដំនាញ ដល់នូវកម្ចាំង ដល់នូវសេចក្តីក្លៀវក្លាក្នុង
ធម៌នោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយនោះ។ របស់កិកុនោះ រមែងជាប់ចំពោះដោយ
ការនឹកវែងឆ្ងាយ ជាប់ចំពោះដោយការប៉ុនប៉ង ជាប់ចំពោះដោយការធ្វើទុក
ក្នុងចិត្ត ជាប់ចំពោះដោយការកើតខ្ជឺងនៃចិត្ត ហេតុនោះ លោក
ទើបពោលថា ធ្វើឲ្យដូចជាយាន ។

ពាក្យថា ធ្វើឲ្យដូចជាវត្ថុជាទីតាំង សេចក្តីថា ចិត្តដែលកិកុអធិដ្ឋាន
ល្អចំពោះវត្ថុណា ។ ស្មារតីរមែងតម្កល់ស៊ប់ចំពោះវត្ថុនោះ។ ឬក៏ ស្មារតី
តម្កល់ស៊ប់ចំពោះវត្ថុណា ។ ចិត្តកិកុនោះក៏អធិដ្ឋានល្អ ក្នុងវត្ថុនោះ ។
ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ធ្វើឲ្យដូចជាវត្ថុជាទីតាំង ។

ពាក្យថា ឲ្យតាំងខ្ជឺងរឿយៗ សេចក្តីថា ចិត្តនុនទៅកាន់ធម៌
ណា។ ស្មារតីក៏ប្រព្រឹត្តទៅកាន់ធម៌នោះ។ ឬក៏ ស្មារតីប្រព្រឹត្តទៅកាន់ធម៌
ណា ។ ចិត្តកិកុនោះក៏នុនទៅកាន់ធម៌នោះ។ ហេតុនោះ លោកទើប
ពោលថា ឲ្យតាំងខ្ជឺងរឿយៗ ។

បរិចិតាតិ បរិក្ខមាដ្ឋេន បរិចិតា បរិភរដ្ឋេន បរិចិតា បរិប្ផរដ្ឋេន បរិចិតា សតិយា បរិក្ខណ្ណាឝ្ចេ ជិតាតិ ចាបកេ អក្កុសលេ ឆម្ភេ តេន វុច្ចតិ បរិចិតាតិ ។

សុសមារទ្ធាតិ ចត្តារោ សុសមារទ្ធា តត្ថ ជាតានំ ឆម្ភានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សុសមារទ្ធា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សុសមារទ្ធា តទុបគវីរិយភាវនដ្ឋេន សុសមារទ្ធា តប្បច្ចនីកានំ កិលេសានំ សុសមុក្ឃាតត្តា(១) សុសមារទ្ធា ។

---

១ ម. សុសមុហតត្តា ។

ពាក្យថា សន្សុំហើយ សេចក្តីថា សន្សុំហើយ ដោយអត្ថថាគ្រប់គ្រង សន្សុំហើយ ដោយអត្ថថាជាបរិវារ សន្សុំហើយ ដោយអត្ថថាបំពេញ បុគ្គលកាលគ្រប់គ្រង (ធម៌) ដោយស្មារតី រមែងឈ្នះពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា សន្សុំហើយ ។

ពាក្យថា ប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រណៃ សេចក្តីថា ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រណៃ ៤ យ៉ាង គឺ ការប្រារព្ធនូវសេចក្តីស្ងប់ប្រណៃ ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ដែលកើតក្នុងមគ្គនោះ ១ ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រណៃ ដោយអត្ថថាពួកឥន្ទ្រិយមានរសតែមួយ ១ ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រណៃ ដោយអត្ថថានាំទៅនូវវិព្យាយាមគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១ ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រណៃ ព្រោះគាស់រំលើងនូវពួកកិលេសជាសត្រូវរបស់មគ្គនោះ ១ ។

សុសមដ្ឋិ អត្ថិ សមំ អត្ថិ សុសមំ ។ កតមំ សមំ ។ យេ តត្ថ ជាតា អនវជ្ជា កុសលា ពោធិ-បក្ខិយា(១) ឥទំ សមំ ។ កតមំ សុសមំ ។ យំ តេសំ(២) ឧម្មាទំ អារម្មណាំ និកោធោ និព្ភានំ ឥទំ សុសមំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច សមំ សុសមំ(៣) ញាតំ ហោតិ និដ្ឋំ(៤) វិនិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ អាវុំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អាវេទ្ធោ(៥) សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ តេន វុច្ចតិ សុសមាវេទ្ធិតំ ។

---

១ ម. ពោធិបក្ខិយា ។ ២ ម. ម. យំ តេសំ តេសំ ។ ៣ ម. ម. ឥទញ្ច សុសមំ ។ ៤ ម. ឥដ្ឋំ ។ ៥ ម. ម. អសាវេទ្ធោ ។

ពាក្យថា សេចក្តីសូម្បីប្រពៃ សេចក្តីថា ការសូម្បីក៏មាន ការសូម្បីប្រពៃក៏មាន ។ ការសូម្បី តើដូចម្តេច ។ ពួកពោធិបក្ខិយធម៌ណា ដែលកើតក្នុងការនោះ ជាធម៌មិនមានទោស ជាកុសល នេះឈ្មោះថា ការសូម្បី ។ ការសូម្បីប្រពៃ តើដូចម្តេច ។ អារម្មណ៍ គឺការរំលត់ ការរំងាប់នូវពួកធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាការសូម្បីប្រពៃ ។ ឯការសូម្បីនឹងការសូម្បីប្រពៃនេះ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយដឹងហើយ ឃើញហើយ ជ្រាបច្បាស់ហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយ ដោយបញ្ញា ព្យាយាមដ៏មិនថោកថយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយប្រារព្ធហើយ ស្មារតីដែលលោកតម្កល់មាំហើយ រមែងមិនវង្វេងភ្លេច កាយដែលសូម្បីហើយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយប្រារព្ធហើយ ចិត្តដែលតម្កល់មាំហើយ រមែងមានអារម្មណ៍តែមួយ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ប្រារព្ធសេចក្តីសូម្បីប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

อนุปุพฺพំ បរិចិតាតិ ឥមិំ អស្សាសវាសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា ឥមិំ អស្សាសវាសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា រស្សំ អស្សាសវាសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា រស្សំ បស្សាសវាសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា ។ បេ ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវាសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវាសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា សញ្ញាបិ សោឡ្ស-សវត្ថុកា អាគាចានសត្តិយោ អញ្ញមញ្ញំ បរិចិតា ចេវ ហោន្តិ អនុបរិចិតា ច តេន វុច្ចតិ អនុបុព្ពំ បរិចិតាតិ ។

ពាក្យថា សន្សំហើយដោយលំដាប់ គឺអានាបានសតិភាវនាខាងដើម ។ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានសតិភាវនាខាងចុង។ បុគ្គលសន្សំរឿយៗហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញវែង អានាបានសតិភាវនាខាងដើម។ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានសតិភាវនាខាងចុង។ បុគ្គលសន្សំរឿយៗហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចូលវែង អានាបានសតិភាវនាខាងដើម។ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានសតិភាវនាខាងចុង។ បុគ្គលសន្សំរឿយៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញខ្លី អានាបានសតិភាវនាខាងដើម ។ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានសតិភាវនាខាងចុង ។ បុគ្គលសន្សំរឿយ ។ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ ដកដង្ហើមចូលខ្លី ។ បេ ។ អានាបានសតិភាវនាខាងដើម ។ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានសតិភាវនាខាងចុង ។ បុគ្គលសន្សំរឿយៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាខ្លួនវិការៈបង់ស្រឡះ អានាបានសតិភាវនាខាងដើម។ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានសតិភាវនាខាងចុង ។ បុគ្គលសន្សំរឿយៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាខ្លួនវិការៈបង់ស្រឡះ រួមអានាបានសតិភាវនាទាំងអស់ មានវត្ថុ ១៦ បុគ្គលសន្សំហើយផង សន្សំរឿយ ។ ហើយ ទៅវិញទៅមកផង ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា សន្សំហើយដោយលំដាប់ ។

យថាតំ ឧស យថត្តា អត្តឧមថដ្ឋោ យថត្តោ អត្តសមថដ្ឋោ យថត្តោ អត្តបរិនិព្ភាបនដ្ឋោ យថត្តោ អភិញ្ញដ្ឋោ យថត្តោ បរិញ្ញដ្ឋោ យថត្តោ បហានដ្ឋោ យថត្តោ ភាវនដ្ឋោ យថត្តោ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ យថ-ត្តោ សច្ឆាភិសមយត្តោ យថត្តោ និរោធេ បតិដ្ឋាប-កដ្ឋោ យថត្តោ ។

ពុទ្ធោតិ យោ សោ ភគវា សយម្ភូ អនាចរិយ-កោ បុព្វេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ សាមំ សច្ចានិ អភិសម្ពុជ្ឈិ(๑) តត្ថ ច សព្ពញ្ញុតំ បត្តោ ពលេសុ ច វសីភាវំ ។

---

๑ ម. ឧ. អភិសម្ពុជ្ឈតិ ។

ពាក្យថា ដូចជា សេចក្តីថា អត្ថថាដូចជា មាន ១០ យ៉ាង គឺ អត្ថថាខន្ធានន្ទរខន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថារម្ងាប់ន្ទរខន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថារំលត់ន្ទរខន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាដឹងច្បាស់ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាកំណត់ដឹង ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាលះបង់ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាចម្រើន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាត្រាស់ដឹងន្ទរសច្ចៈ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាតម្កល់ខន្ធសិប់ក្នុងនិពេធ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ ។

ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ ឃានដល់ ព្រះមានព្រះភាគ ដែលត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ពុំមានអាចារ្យ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងន្ទរសច្ចៈកងធម៌ទាំងឡាយ ដែលទ្រង់មិនធ្លាប់ឮកងពេលមុន ដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ដល់ន្ទរសព្វញ្ញុតញ្ញាណ កងធម៌ទាំងឡាយនោះ ទ្រង់ដល់ន្ទរសេចក្តីស្ទាត់កងពលៈទាំងឡាយផង ។

พุទ្ធោតិ កេនដ្ឋេន ពុទ្ធោ ។ ពុជ្ឈិតា សច្ចានីតិ ពុទ្ធោ ពោធេត្តា[๑] បជាយាតិ ពុទ្ធោ សព្ពញ្ញុតាយ ពុទ្ធោ សព្ពទស្សាវិតាយ ពុទ្ធោ អនញ្ញនេយ្យតាយ ពុទ្ធោ វិសតិតាយ[๒] ពុទ្ធោ ខីណាសវសង្ខាតេន ពុទ្ធោ និវុបក្កិលេសសង្ខាតេន[๓] ពុទ្ធោ ឯកន្តវីតរាគោតិ ពុទ្ធោ ឯកន្តវីតទោសោតិ ពុទ្ធោ ឯកន្តវីតមោហោតិ ពុទ្ធោ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ពុទ្ធោ ឯកាយនមគ្គំ កតោតិ ពុទ្ធោ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ ពុទ្ធោ អពុទ្ធិវិហតត្តា ពុទ្ធិប្បដិលាភា ពុទ្ធោ ។

---

๑ ឱ. ម. ពោធេតា ។ ๒ ឱ. ម. វិសវិតាយ ។ ๓ ឱ. ម. និវុតធិសង្ខាតេន ។

มหาวิคฺค อาทานาทานกถา

สំនួរត្រង់ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ តើព្រះពុទ្ធ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈទាំង៤ឯង ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គញុំាងពពួកសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ដឹងសព្វ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ឃើញសព្វ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គឥតមានបុគ្គលដទៃណែនាំ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គមានការពុកដោយវិសេស ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះគេអាចពាប់ថា ព្រះអង្គមានអាសវៈអស់ហើយ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះគេអាចពាប់ថាព្រះអង្គមិនមានឧបក្កិលេស ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គច្រាសចាកភគៈ ដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គច្រាសចាកទោសៈ ដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុ ព្រះអង្គច្រាសចាកមោហៈដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុ ព្រះអង្គមិនមានកិលេសដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គតែម្នាក់ឯង ត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះការបានចំពោះនូវបញ្ញា ដោយហេតុព្រះអង្គកំចាត់បង់លទ្ធិដទៃជាតិផ្ទុយនឹងប្រាជ្ញាចេញ ។

ពុទ្ធោតិ ឥតិ ឥមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ពុទ្ធោតិ ។

ឥធ តថាគតោ អត្តនា មច្ចុធម្មោ យថា តេន ឥធ តថាគតោ អត្តនា សមច្ចុធម្មោ យថា តេន ឥធ តថាគតោ អត្តនា វិនិព្ភយធម្មោ យថា តេន ឥធ តថាគតោ ។បេ។ និរោធេ បតិដ្ឋាបកោ យថា តេន ឥធ តថាគតោ ហេតុ អហេតុធម្មោ ឥតិ ហេតុ បច្ចយតោ ឥតិ ។

ព្រះនាមថា ព្រះពុទ្ធ នេះ មិនមែនជាព្រះនាម ដែលព្រះមាតាថ្វាយទេ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយទេ មិនមែនព្រះភាតាថ្វាយទេ មិនមែនព្រះភគិនីថ្វាយទេ មិនមែនពួកមិត្តនឹងអាមាត្យថ្វាយទេ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតថ្វាយទេ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ថ្វាយទេ មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយទេ ព្រះនាមថា ព្រះពុទ្ធ នេះ ជាវិមោក្ខន្តិកនាម(๑) របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានព្រះភាគ ជានាមបញ្ញត្តិ ព្រោះការត្រាស់ដឹង ដំណាលនឹងការបាន នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ក្រោមម្លប់ពោធិព្រឹក្ស ។

ពាក្យថា ទ្រង់សំដែងហើយ សេចក្តីថា អត្ថថាទួ្វនានួវ្ហន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ អត្ថថារម្ងាប់នួវ្ហន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ អត្ថថារំលត់នួវ្ហន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ ។ បេ ។ អត្ថថាឲ្យតម្កល់ខ្នួសីប៉ក់កងនិកេជធម៌ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ ដោះជាគ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ។

---

๑ តាមដែលកើតមានក្នុងទីបំផុតនៃការរួចចាកកិលេស ។

โลเกาตฺตโร โลโก ชาตุโลโก อายตนโลโก วิชฺชาภาโค วิมุตฺติภาโค วิชฺชาสมฺภาโค วิมุตฺติสมฺภาโค ฌโก โลโก สพฺเพ สตฺตา อาหารฏฺฐิติกา ฯ เป ฯ อฏฺฐาสว โลโก อฏฺฐาสว ชาตุโย ฯ

ปหาเสตพฺพนฺติ อตฺถธมฺมฏฺฐิ ยถาสุ อภิสมฺภุณาติ สา ๙มี โลกิ ปหาเสติ(๑) ปหาเสตพฺพ อตฺถสมฺมฏฺฐิ ยถาสุ อภิสมฺภุณาติ สา ๙มี โลกิ ปหาเสติ ปหาเสตพฺพ อตฺถปริญฺญฏฺฐิ ยถาสุ อภิสมฺภุณาติ สา ๙มี โลกิ ปหาเสติ ฯ เป ฯ ปริโรธ ปหาตพฺพฏฺฐิ ยถาสุ อภิสมฺภุณาติ สา ๙มี โลกิ ปหาเสติ ปหาเสตพฺพ ฯ

๑ ฉ. ปหาตพฺพา ปหาเสตพฺพนฺติ ทิสฺสติ ฯ

ពាក្យថា លោក បានដល់ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតន-លោក វិបត្តិកវលោក វិបត្តិសម្ភវលោក សម្បត្តិកវលោក សម្បត្តិ-សម្ភវលោក លោក ១ បានដល់ពួកសត្វតាំងអស់ដែលតាំងនៅដោយសារអាហារ ។ បេ ។ លោក ១៨ បានដល់ធាតុ ១៨ ។

ពាក្យថា រមែងឲ្យក្ដីបា្លស់ គឺ បុគ្គលនោះរមែងញុំាងលោកនេះឲ្យក្ដីស្វាង ឲ្យក្ដីបា្លស់ ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថាខ្លះនានូវខ្លះ ឈ្មោះអត្ថាដូចជា បុគ្គលនោះរមែងញុំាងលោកនេះ ឲ្យក្ដីស្វាង ឲ្យក្ដីបា្លស់ ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថារម្ងាប់នូវខ្លះ ឈ្មោះអត្ថាដូចជា បុគ្គលនោះរមែងញុំាងលោកនេះ ឲ្យក្ដីស្វាង ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថាលែត់នូវខ្លះ ឈ្មោះអត្ថាដូចជា ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ រមែងញុំាងលោកនេះ ឲ្យក្ដីស្វាង ឲ្យក្ដីបា្លស់ ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថាគម្លង់ខ្លះ សីប៉ក្នំងនិពេធធម៌ ឈ្មោះអត្ថាដូចជា ។

អញ្ញា បុគ្គលស្ស ចន្ទិមាតិ យថា អញ្ញា ឥន្ទ្រិយសា យថា ចន្ទោ ឥន្ទ្រិយំ អរិយញាណំ យថា ចន្ទិមា នេវបុគ្គលោ ឥន្ទ្រិយំ តិក្ខំ យថា ចន្ទោ អញ្ញា បុគ្គលោ មហិយា ឆមរជបុគ្គលោ ភវភុជាណា(๑) វិប្ប-មុត្តោ ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច ឥវមេវ តិក្ខំ សព្ពញ្ញុតញាណសមាធិ វិមុត្តោ ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច តេន វុច្ចតិ អញ្ញា បុគ្គលស្ស ចន្ទិមាតិ ឥមានិ តេរស ញាណានិ ។

ភាណវារំ ។

(๙๕) កតមានិ ចត្តារិ សតោការីសុ ញាណានិ(๒) ។ ๙๑ តិក្ខំ អរញ្ញតោ ឯ រុក្ខមូលតោ ឯ សុញ្ញាគារតោ ឯ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា សោ សតោវ អស្សសតិ ។ បេ ។

---

๑ ឱ.ម. ភវភុជាណា ។ ๒ ម. សតោការិយញ្ញាណានិ ។

ពាក្យថា ដូចជាព្រះចន្ទ្រដែលផុតស្រឡះចាកពពក គឺពពកយ៉ាងណា កិលេសយ៉ាងនោះ ព្រះចន្ទ្រយ៉ាងណា ញាណយ៉ាងនោះ ចន្ទិមទេវបុត្តយ៉ាងណា កិក្ខុយ៉ាងនោះ ព្រះចន្ទ្រដែលផុតស្រឡះហើយ ចាកពពក ផុតស្រឡះហើយ ចាកផ្សែងនឹងធូលីលើផែនដី ផុតស្រឡះហើយ ចាកបាតដៃនៃភក្ខ រមែងភ្លឺផង រុងរឿងផង ថ្កើងថ្កានផង យ៉ាងណា កិក្ខុដែលផុតស្រឡះហើយ ចាកកិលេសទាំងអស់ រមែងភ្លឺផង រុងរឿងផង ថ្កើងថ្កានផង យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ លោកពោលថា ដូចជាព្រះចន្ទ្រដែលផុតស្រឡះចាកពពក ទាំងនេះឈ្មោះថាវោទានញាណ ១៣ ប្រការ ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

---

(៩៥) សតោការិញ្ញាណ ៣២ តើដូចម្តេច ។ កិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ចៀសចាន់ព្រៃក្តី ចៀសចាន់គល់ឈើក្តី ចៀសចាន់ផ្នូរស្មៅក្តី អង្គុយពែនភ្នែន តាំងកាយឲ្យត្រង់ តាំងសតិ ឲ្យមានមុខឆ្ពោះចៀសក (កម្មដ្ឋាន) កិក្ខុនោះ មានសតិ ដកដង្ហើមចេញ ។ បេ ។

สพฺพกายปฏิสංវេធี อสฺสสิสฺสามีតិ สិක්ඛតි

สพฺพกายปฏිසංවේධී පස්සසිස්සාමීති සික්ඛති

පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමීති සික්ඛති

පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමීති සික්ඛති

පීතිපටිසංවේධී සුඛපටිසංවේධී චිත්තසඞ්ඛාරපටිසංවේධී

පස්සම්භයං චිත්තසඞ්ඛාරං චිත්තපටිසංවේධී අභිප්පමොදයං

චිත්තං සමාදහං චිත්තං විමොචයං චිත්තං අනිච්චානුපස්සී

විරාගානුපස්සී නිරෝධානුපස්සී පටිනිස්සග්ගානුපස්සී

අස්සසිස්සාමීති සික්ඛති පටිනිස්සග්ගානුපස්සී පස්ස-

සිස්සාමීති සික්ඛති ฯ

សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់នូវកាយ គឺរៀបចេញចាំងពួង
នឹងដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់នូវកាយ
គឺរៀបចូលចាំងពួង នឹងដកដង្ហើមចូល សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់
កាយសង្ខារ នឹងដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់កាយ-
សង្ខារ នឹងដកដង្ហើមចូល សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់
នូវបីតិ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីសុខ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវចិត្តសង្ខារ
គឺវេទនានឹងសញ្ញា កាលរំងាប់នូវចិត្តសង្ខារ ជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់ចិត្ត
កាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយទ្វាំង កាលតម្កល់ចិត្ត កាលដោះចិត្ត ជាអ្នកពិចា-
រណានូវអនិច្ចលក្ខណៈ ជាអ្នកពិចារណានូវការប្រាសចាកតម្រេកៈ ជាអ្នក
ពិចារណានូវធម៌ជាទីរលត់ ជាអ្នកពិចារណានូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចិត្ត
ចេញចាកកិលេស នឹងដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារ-
ណានូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចិត្តចេញចាកកិលេស នឹងដកដង្ហើមចូល ។

(๙๖) ๙ ជាតិ ๙ មិស្សា ទិដ្ឋិយា ๙ មិស្សា ๑ ទុ-
ច្ចរិតា ๙ មិស្សា សុចរិតា ๙ មស្មឹ អាទានេ ๙ មស្មឹ
ឆន្ទេ ๙ មស្មឹ ទានេ ๙ មស្មឹ ឆន្ទទានេ ๙ មស្មឹ
ចាគេ ๙ មស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ๙ មស្មឹ សត្ថុសាសនេ
តេន វុច្ចតិ ๙ ជាតិ ។

កិក្ខតិ បុថុជ្ជនកល្យាណោ ក ហោតិ កិក្ខុ
សេក្ខោ ក អរហា ក អកុប្បឆន្ទោ ។

អរញ្ញេ ឯក្កមិទ្ធា ពហិ ๙ ទ្ធខីណា សព្វមេតំ
អរញ្ញំ ។

រុក្ខមូលេ តត្ថ(๑) កិក្ខុនោ អាសនំ បញ្ញត្តំ
ហោតិ មញ្ចោ ក បីឋំ ក កិសិ ក តដ្ដិកា ក
ឆម្មក្កេឡោ ក តិណាសណ្ឋារោ ក បណ្ណាសណ្ឋារោ
ក បលាសសណ្ឋារោ(๒) ក តត្ថ កិក្ខុ ឆដ្ឋេតិ ក
តិដ្ឋតិ ក និសីទតិ ក សេយ្យំ ក កប្បេតិ ។

សុញ្ញេ តេនេវ អជាកាសំ ហោតិ តហាដ្ឋិតំ
ក បញ្ញត្តិនេតិ ក ។

---

๑ ឧ. ម. យត្ថ ។ ๒ ឧ. បណាលសន្ថារោ ។ ម. បណាលសន្តរោ ។

(๘๖) ពាក្យថា កង្ខាសាសនានេះ គឺ កង្ខាដ្ឋានេះ កង្ខាសេចក្តី ពេញចិត្តនេះ កង្ខាសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះ កង្ខាសេចក្តីប្រកាន់នេះ កង្ខាធម៌ នេះ កង្ខាវិន័យនេះ កង្ខាធម្មវិន័យនេះ កង្ខាពាក្យជាប្រធាននេះ កង្ខា ព្រហ្មចរិយៈនេះ កង្ខាសាសនានៃព្រះសាស្តានេះ ហេតុនោះ លោក ពោលថា កង្ខាសាសនានេះ ។

ពាក្យថា តិក្ខុ បានដល់តិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬជាសេក្ខៈ ឬក៏ ជាអរហន្ត ដែលមានធម៌មិនតម្រើក ។

ពាក្យថា វៃព្រៃ បានដល់ទី ចេញទៅខាងក្រៅ អំពីសសរគោល ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាវៃព្រៃ ។

ពាក្យថា គល់ឈើ បានដល់អាសនៈ គឺគ្រែក្តី តាំងក្តី ពូកក្តី កន្ទេលក្តី ផ្ទាំងស្បែកក្តី កម្រាលស្មៅក្តី កម្រាលស្លឹកឈើក្តី កម្រាល ចំបើងក្តី ដែលគេក្រាលសម្រាប់តិក្ខុទៀបគល់ឈើនោះ តិក្ខុចង្រ្កម ក៏បាន ឈរក៏បាន អង្គុយក៏បាន សឹងក៏បាន លើអាសនៈនោះ ។

ពាក្យថា ស្ងាត់ គឺមិនកុះករដោយពួកគ្រហស្ថ ឬពួកបព្វជិតណា មួយ ។

อาสาฬฺหิ วิยาเวเ อฑฺฒโยเคเ ทาสาเธ มาสมฺหิ กุเหาติ ฯ ฉสีเตติ ปลฺลงฺเก อาภุชิตฺวาติ ฉสีเทฺว เหาติ ปลฺลงฺเก อาภุชิตฺวา อุชุ์ กายึ ปณิธาย(๑) อุชุเกา เหาติ กายเย ปณิธิเตเ ปณิหิเตเ(๒) ฯ

ปริมุขึ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาติ ปรีติ ปริกฺขาเทฺว มุขนฺติ ฉยฺปาฉเทฺว สตีติ อุปฏฺฐาฉเทฺว เตฉ ปุคฺคลสฺส ปริมุขึ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาติ ฯ

(๙๗) สเตว อสฺสสตีติ(๓) ตตฺถสาย อาการเหิ สเตการิ(๔) ธิยึ อสฺสาสวเสน จิตฺตสฺเสกคฺคตึ อวิกฺเขปึ ปชาฉเตเ สติ อุปฏฺฐิตา เหาติ ตาย สติยา เตฉ ญาเณฉ สเตการิ เหาติ ธิยึ ปสฺสาสวเสน จิตฺตสฺส เอกคฺคตึ อวิกฺเขปึ ปชาฉเตเ สติ อุปฏฺฐิตา เหาติ

---

๑ ฉ. ม. ปณิธายาติ ฯ ๒ ฉ. ม. ปิเตเ สุปณิหิเตเ ฯ ๓ ฉ. ม. สเตว อสฺสสติ สเต ปสฺสสตีติ ฯ ๔ ฉ. ม. สเตการิ เหาติ ฯ

ពាក្យថា ផ្ទះ បានដល់វិហារ អឌ្ឍយោគ ប្រាសាទវែង ប្រាសាទមានដំបូលវលីង គួហា ។

ពាក្យថា អង្គុយពែនក្អែន គឺ ជាអ្នកអង្គុយពែនក្អែន តាំងកាយឲ្យត្រង់ មានកាយត្រង់ ទឹងធឹង ដឹងខ្លួន ។

អធិប្បាយពាក្យថា តាំងសតិ ឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ត្រង់ពាក្យថា បរិ មានអត្ថថាកំណត់ ពាក្យថា មុខៈ មានអត្ថថាជមិជាគ្រឿងចេញទៅ ពាក្យថា សតិ មានអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ហេតុនោះលោកពោលថា តាំងសតិឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ។

(៤៧) ពាក្យថា មានសតិដកដង្ហើមចេញ អធិប្បាយថា បុគ្គលធ្វើសតិ ដោយអាការ ៣២ គឺ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវសភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិ

តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ
វស្សំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ
បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា
តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ វស្សំ បស្សាស-
វសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ
ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន
សតោការី ហោតិ ។បេ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី
អស្សាសវសេន បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន
ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ
ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន
សតោការី ហោតិ ។

ដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ មិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ សម្រាប់អ្នកពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកិលេស ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកិលេស សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិ ដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ ។

(๙๘) កថំ ទីឃំ អស្សសន្តោ ទីឃំ អស្ស-
សាមីតិ បជានាតិ ទីឃំ បស្សសន្តោ ទីឃំ
បស្សសាមីតិ បជានាតិ ។ ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធាន-
សង្ខាតេ អស្សសតិ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ
បស្សសតិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ
អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ
អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឆន្ទោ
ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសំ
អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុ-
មតរំ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ
ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ
អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ឆន្ទ-
វសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ
អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ចាមុដ្ឋ

(៩៨) កិត្តុកាលដកដង្ហើមចេញវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញ ដកដង្ហើមចេញវែង កាលដកដង្ហើមចូលវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញ ដកដង្ហើមចូលវែង តើដូចម្តេច ។ កិត្តុដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង កាលកិត្តុដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង (ច្រើនដង) ឆន្ទៈ (ចំណង់ក្នុងអ្វីមួយ) រមែងកើតឡើង កិត្តុដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែងល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចឆន្ទៈ ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ កាលកិត្តុដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ (ច្រើនដង) បាមុជ្ជៈ រមែងកើតឡើង

ឧបវជ្ជតិ ចាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ឌីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ ចាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ឌីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ ចាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ឌីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ចាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ឌីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឌីឃំ អស្សាសបស្សាសា ចិត្តំ វិវដ្តតិ ខុបេក្ខា សណ្ឋាតិ ឥមេហិ ឆវិហាកាវេហិ ឌីឃំ អស្សាសបស្សាសកាយោ ខុបដ្ឋាំ សតិ អនុបស្ស-ជាញាណំ កាយោ ខុបដ្ឋាំ ឆោ សតិ សតិ ខុបដ្ឋាំ ឆេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញា-ណេន តំ កាយំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ កាយេ កាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

កិកុ្ខដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ កន្ធចំណែកនៃ
កាលវែង ដោយអំណាចនៃចាមុជ្ឈៈ ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែងដ៏ល្អិត
ក្រៃលែងជាងនោះ កន្ធចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃចាមុជ្ឈៈ
ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ដ៏ល្អិតក្រៃលែង
ជាងនោះ កន្ធចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃចាមុជ្ឈៈ កាលកិកុ្ខ
ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែង
ជាងនោះ កន្ធចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃចាមុជ្ឈៈ (ច្រើនដង)
ចិត្តក៏ឃ្លាតចេញ អំពីដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ទបេក្ខាក៏តាំងនៅស៊ប់
នេះកាយគឺដង្ហើមចេញនឹងដង្ហើមចូលវែង ដោយអាការ ៩ យ៉ាង ដែល
ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ កាយ ឈ្មោះថា
ឧបដ្ឋាន មិនមែនឈ្មោះថាសតិទេ សតិ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានៈផង ឈ្មោះ
ថាសតិផង កិកុ្ខពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយ
ញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនាសតិ-
ប្បដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๙๙) អនុបសដ្ឋតីតំ កថំ តំ ភាយំ អនុប-
សដ្ឋតំ ។ អនិច្ចតោ អនុបសដ្ឋតំ ចោ និច្ចតោ ទុ-
ក្ខតោ អនុបសដ្ឋតំ ចោ សុខតោ អនត្តតោ អនុ-
បសដ្ឋតំ ចោ អត្តតោ និព្ពិន្ទតំ ចោ នន្ទតំ វិរជ្ជតំ
ចោ វជ្ជតំ និរោធេតំ ចោ សមុទេតំ បដិនិស្សជ្ជតំ
ចោ អាទិយតំ អនិច្ចតោ អនុបសដ្ឋន្តោ និច្ចសញ្ញំ
បជហតំ ទុក្ខតោ អនុបសដ្ឋន្តោ សុខសញ្ញំ បជ-
ហតំ អនត្តតោ អនុបសដ្ឋន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតំ
និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទិំ បជហតំ វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតំ
និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតំ បដិនិស្សជ្ជន្តោ
អាទានំ បជហតំ ឋវន្តំ ភាយំ អនុបសដ្ឋតំ ។

(๙๙) សំនួរត្រង់ពាក្យថា កិកុពិចារណាឃើញ តើកិកុពិចារ-ណាឃើញនូវកាយនោះ ដូចម្តេច ។ កិកុពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង មិនមែនថាទៀងទេ ពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ មិនមែនថាជាសុខទេ ពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន មិនមែនថាខ្លួនទេ (តមក) តែងនឿយណាយ មិនមែនរីកយទេ តែងដិនឆ្អន់ មិនមែនត្រេកត្រអាលទេ តែងរំលត់បង់ មិនមែនឲ្យកើតទេ តែងរលោះចោល មិនមែនកួចកាន់ទេ កិកុកាលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង រមែងលះបង់នូវនិច្ចសញ្ញា កាលពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ រមែងលះបង់នូវសុខសញ្ញា កាលពិចារណាឃើញថាមិនមែនខ្លួន រមែងលះបង់នូវអត្តសញ្ញា កាលនឿយណាយ រមែងលះបង់នូវសេចក្តីរីកយ កាលដិនឆ្អន់ រមែងលះបង់នូវរាគៈ កាលរំលត់ រមែងលះបង់នូវហេតុជាគ្រឿងឲ្យកើត កាលរលោះចោល រមែងលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់ កិកុពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

(១០០) ភាវជាតំ ឧតសេ្ឋ្ភា ភាវជា តត្ត ជា តាំ ឧម្មាំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវជា ឥន្ទ្រិយាំ ឯការសដ្ឋេន ភាវជា តទុបភោីយភាហនដ្ឋេន ភាវជា អាសេវនដ្ឋេន ភាវជា ឆិឃំ អសេ្ឋ្ភាសម្ភសេ្ឋ្ភាសវ-សេន ចិត្តសេ្ឋ្ភកក្ខតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិឆិតា វេឆជា ឧបេ្ប្ជន្តិ វិឆិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិឆិតា អព្ភតំ្ឋ កច្ឆន្តិ វិឆិតា សញ្ញា ឧបេ្ប្ជន្តិ វិឆិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិឆិតា អព្ភតំ្ឋ កច្ឆន្តិ វិឆិតា វិតក្កា ឧបេ្ប្ជន្តិ វិឆិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិឆិតា អព្ភតំ្ឋ កច្ឆន្តិ ។

(១០១) កេឆំ វិឆិតា វេឆជា ឧបេ្ប្ជន្តិ វិឆិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិឆិតា អព្ភតំ្ឋ កច្ឆន្តិ ។

(๑๐๐) ពាក្យថា ភាវនា ឋានដល់ភាវនា ๔ យ៉ាង គឺ ភាវនា ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ដែលកើតក្នុងមគ្គនោះ ๑ ភាវនា ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយតាំងឡាយមានរសតែមួយ ๑ ភាវនា ដោយអត្ថថានាំទៅនូវព្យាយាមដែលគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ๑ ភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ๑ ការកំចាត់ជំនឿងឡាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃខ្សែដង្ហើមចេញនឹងខ្សែដង្ហើមចូលវែង វេទនាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងតាំងឡើង វេទនាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស សញ្ញាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងកើតឡើង សញ្ញាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងតាំងឡើង សញ្ញាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស វិតក្កៈដ៏ច្រើនជាតិ រមែងកើតឡើង វិតក្កៈដ៏ច្រើនជាតិ រមែងតាំងឡើង វិតក្កៈដ៏ច្រើនជាតិ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស ។

(๑๐๑) វេទនាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងតាំងឡើង វេទនាដ៏ច្រើនជាតិ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។

កតិ វេទនាយ ទុប្បាទោ វិនិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាយ ទុប្បាទោ វិនិតោ ហោតិ តណ្ហាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ កម្មសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាយ ទុប្បាទោ វិនិតោ ហោតិ ឯកូនតិលក្ខណាហិ បស្សទ្ធោតិ វេទនាយ ទុប្បាទោ វិនិតោ ហោតិ ឯវំ វេទនាយ ទុប្បាទោ វិនិតោ ហោតិ ។

កតិ វេទនាយ ទុប្បដ្ឋានំ វិនិតំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិនិតំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិនិតំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិនិតំ ហោតិ ឯវំ វេទនាយ ទុបដ្ឋានំ វិនិតំ ហោតិ ។

ការកើតឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការកើតឡើងនៃវេទនាដ៏ប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ការកើតឡើងនៃវេទនាដ៏ប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃកម្ម ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ កាលកិក្ខុពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈនៃកំណើត ការកើតឡើងនៃវេទនា ក៏ប្រាកដឡើង ការកើតឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ការតាំងឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ កាលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ការតាំងឡើងថាអស់ទៅ រមែងប្រាកដ កាលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ការតាំងឡើងថាគួរខ្លាច រមែងប្រាកដ កាលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ការតាំងឡើងថាសូន្យ រមែងប្រាកដ ការតាំងឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

កតំ វេទនាយ អត្ថញ្ញមោ ញាណំ ហោតិ ។ អវិជ្ជានិរោធា វេទនានិរោធោ តិ បច្ចយនិរោធេ វេទនាយ អត្ថញ្ញមោ ញាណំ ហោតិ តណ្ហានិរោធា វេទនានិរោធោ តិ កម្មនិរោធេ វេទនានិរោធោ តិ ផ-ស្សនិរោធេ វេទនានិរោធោ តិ បច្ចយនិរោធេ វេទ-នាយ អត្ថញ្ញមោ ញាណំ ហោតិ ឯវមាទិកេ សព្ពត្ថ ឯវំ វេទនាយ អត្ថញ្ញមោ ញាណំ ហោតិ ឯវំ ញាណា វេទ-នា ឧប្បជ្ជន្តិ ញាណា ឧបដ្ឋហន្តិ ញាណា អព្ភត្ថំ កច្ឆន្តិ ។

(๑๐๒) កតំ ញាណា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ ញាណា ឧបដ្ឋហន្តិ ញាណា អព្ភត្ថំ កច្ឆន្តិ ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។
ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថា
រលត់នៃបច្ចុប្បន្ន ព្រោះយល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា
ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់
នៃបច្ចុប្បន្ន ព្រោះយល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់តណ្ហា ព្រោះ
យល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់កម្ម ព្រោះយល់ថា ការរលត់
វេទនា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ ការលកិត្តុតិចារណាឃើញ នូវលក្ខណៈ
នៃការប្រែប្រួល ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា រមែងប្រាកដ
យ៉ាងនេះ វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងតើតឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំង
ឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះឯង ។

(១០២) សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងតើតឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែង
តាំងឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។

กตีหิ สญฺญาย อุปฺปาโท วิคโม โหติ ฯ
อวิชฺชาสมุทยา สญฺญาสมุทโยติ ปจฺจยสมุท-
ยฏฺเฐน สญฺญาย อุปฺปาโท วิคโม โหติ ต-
ณฺหาสมุทยา สญฺญาสมุทโยติ กมฺมสมุทยา
สญฺญาสมุทโยติ ผสฺสสมุทยา สญฺญาสมุท-
โยติ ปจฺจยสมุทยฏฺเฐน สญฺญาย อุปฺปาโท
วิคโม โหติ อิทปฺปจฺจยลกฺขณาทิ ปสฺสโตปิ
สญฺญาย อุปฺปาโท วิคโม โหติ ฬหิ สญฺญาย
อุปฺปาโท วิคโม โหติ ฯ

กตีหิ สญฺญาย อุปฏฺฐานํ วิคตํ โหติ ฯ
อนิจฺจโต มนสิกโรโต ขยฏฺเปฏฺฐานํ วิคตํ
โหติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต ภยฏฺเปฏฺฐานํ วิคตํ
โหติ อนตฺตโต มนสิกโรโต สุญฺญฏฺเปฏฺฐานํ
วิคตํ โหติ ฬหิ สญฺญาย อุปฏฺฐานํ วิคตํ โหติ ฯ

ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ចយ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ចយ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃកម្ម ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ កាលកិរិយាដែលពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈនៃកំណើត ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ការតាំងឡើងនៃសញ្ញាដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ កាលកិរិយាធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ការតាំងឡើងថាអស់ទៅ រមែងប្រាកដ កាលកិរិយាធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ការតាំងឡើងថាគួរខ្លាច រមែងប្រាកដ កាលកិរិយាធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ការតាំងឡើងថាសូន្យ រមែងប្រាកដ ការតាំងឡើងនៃសញ្ញា ដ៏ប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

កេ ច សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិនិតោ ហោតិ ។

អវិជ្ជានិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន

សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិនិតោ ហោតិ តណ្ហានិរោធា

សញ្ញានិរោធោតិ កម្មនិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ ផស្ស-

និរោធា សញ្ញានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន សញ្ញាយ

អត្ថង្គមោ វិនិតោ ហោតិ វិមរិណាមលក្ខណំ បស្ស-

តោបិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិនិតោ ហោតិ ឯវំ ស-

ញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិនិតោ ហោតិ ឯវំ វិនិតា សញ្ញា

ឧប្បជ្ជន្តិ វិនិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិនិតា អព្ភត្ថំ កច្ឆន្តិ ។

(១០៣) កេ ច វិនិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ វិនិតា

ឧបដ្ឋហន្តិ វិនិតា អព្ភត្ថំ កច្ឆន្តិ ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់បច្ចុប្បន្ន ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់បច្ចុប្បន្ន ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់តណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់កម្ម ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ កាលកិរិយាពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈនៃការប្រែប្រួល ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះ សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះឯង ។

(១០៣) វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។

กตมํ ทสฺสนปหาตพฺพาสวนิทฺเทสวารสฺมึ ปฐมชฺฌานสมาปตฺติยา ปฏิลาภาย

ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃកម្ម ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃសញ្ញា កាលកិក្ខពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈ នៃកំណើត ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ការតាំងឡើងនៃវិតក្កៈ ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ កាលកិក្ខធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ការតាំងឡើងថាអស់ទៅ រមែងប្រាកដ កាលកិក្ខធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ការតាំងឡើងថាគួរខ្លាច រមែងប្រាកដ កាលកិក្ខធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ការតាំងឡើងថាសូន្យ រមែងប្រាកដ ការតាំងឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ និរោធោ ហោតិ ។ អវិជ្ជានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ បច្ចយនិរោធេន វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ និរោធោ ហោតិ តណ្ហានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ កម្មនិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ សញ្ញានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ បច្ចយនិរោធេន វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ និរោធោ ហោតិ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សតោបិ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ និរោធោ ហោតិ ឋិំ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ និរោធោ ហោតិ ឋិំ និរោធា វិតក្កា ឧបច្ឆិជ្ជន្តិ និរោធា ឧបដ្ឋហន្តិ និរោធា អព្ភត្ថំ កច្ឆន្តិ ។

(១០៤) ឥឍំ អស្សាសប្បស្សាសារម្មណេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ តោចរញ្ច បជានាតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។បេ។ ឆម្មេ សមោជានេតិ តោចរញ្ច បជានាតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់បច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការរលត់វិតក្កៈ ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់បច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការរលត់វិតក្កៈ ព្រោះការរលត់តណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការរលត់វិតក្កៈ ព្រោះការរលត់កម្ម ព្រោះយល់ថា ការរលត់វិតក្កៈ ព្រោះការរលត់សញ្ញា កាលកិកុតពិចារណាឃើញ នូវលក្ខណៈនៃការប្រែប្រួល ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះ វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដរមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះឯង ។

(១០៤) បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ រមែងប្រមូលឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃខ្សល់ដង្ហើមចេញនឹងខ្សល់ដង្ហើមចូលវែង រមែងដឹងច្បាស់ នូវគោចរផង រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសូត្រផង ។ បេ ។ រមែងប្រមូលនូវធម៌ទាំងឡាយ រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសូត្រផង ។

ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតីតិ កេចិ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។ អនិមោក្ខុដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមានិ ឥន្ទ្រិយានិ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។

តោចរញ្ច បជានាតីតិ យទគ្គេន អារម្មណំ តំ តគ្គេន តោចរំ យំ តគ្គេន តោចរំ តំ តគ្គេន អារម្មណំ បជានាតីតិ បុគ្គលោ បជានតា បញ្ញា ។

សមន្តា អារម្ភាគ្គេន ឧបដ្ឋានំ សមំ ចិត្តគ្គេន អវិក្ខេបោ សមំ ចិត្តគ្គេន អនិដ្ឋានំ សមំ ចិត្តគ្គេន ភេទានំ សមំ ។

អត្តានំ អនវជ្ជដ្ឋោ និក្កិលេសដ្ឋោ ភេទានដ្ឋោ បរមដ្ឋោ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលនូវឥន្ទ្រិយទាំង៦ឲ្យ តើប្រមូលឥន្ទ្រិយទាំង៦ឲ្យ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រមូលនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាដឿសិប់ ប្រមូលនូវវីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថា ផ្គងឡើង ប្រមូលនូវសតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលនូវសមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ប្រមូលនូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ បុគ្គលនេះឈ្មោះថាប្រមូលនូវឥន្ទ្រិយទាំង៦ឲ្យនេះ ទុកកន្លងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលនូវឥន្ទ្រិយទាំង៦ឲ្យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា ដឹងច្បាស់នូវគោចរ សេចក្តីថា បុគ្គលដឹងច្បាស់ថា ធម្មជាតណា ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតណា ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ព្រោះហេតុនោះ ការដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាបញ្ញា ។

ពាក្យថា ការស្ងប់ គឺ ការតម្កល់អារម្មណ៍ ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការមិនរាយមាយចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការអធិដ្ឋានចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ សេចក្តីផ្សះផ្សាំនៃចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ។

អត្ថនៃការមិនមានទោស អត្ថនៃការមិនសៅហ្មង អត្ថនៃការផ្សះផ្សាំ អត្ថនៃគុណកែក្រលែង ឈ្មោះថាអត្ថ ។

បដិវិជ្ឈតីតិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស ភោជានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១០៥) ពលានិ សមោជានេតីតិ កថំ ពលានិ សមោជានេតិ ។ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន ស.ទ្ធាពលំ សមោជានេតិ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ សមោជានេតិ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ សមោជានេតិ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ សមោជានេតិ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ សមោជានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមានិ ពលានិ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោជានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ពលានិ សមោជានេតិ(១) ។

តោចរញ្ច បជានាតីតិ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

---

๑ ឱ. ម. សមោជានេតីតិ ។

ពាក្យថា ចាក់ធ្លុះ គឺ ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការតម្កល់មាំ នូវអារម្មណ៍ ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ នៃការមិនភាយមាយចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការអធិដ្ឋានចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការផ្សេរផង់ចិត្ត ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១០៥) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវកម្លាំងទាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវកម្លាំង ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមកនូវសទ្ធាពល: ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះសេចក្តីមិនជឿ ប្រមូលមកនូវវីរិយពល: ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះសេចក្តីខ្ជិល ប្រមូលមកនូវសតិពល: ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះបមាទ: ប្រមូលមកនូវសមាធិពល: ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះទុច្ចរិត: ប្រមូលមកនូវបញ្ញាពល: ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះអវិជ្ជា បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវកម្លាំងទាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវកម្លាំងទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ (អារម្មណ៍) ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១០៦) ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតីតំ កតំ ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតំ ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតំ បវិចយដ្ឋេន ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតំ ឧបសមដ្ឋេន បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតំ បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតំ អយំ បុគ្គលោ ឥមេ ពោជ្ឈង្គេ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតំ តេន វុច្ចតិ ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតំ ។

តោចរញ្ច បជានាតីតំ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតីតំ ។

(๑๐๖) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ តាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមកនូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលមកនូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាឈ្លេចឈ្លីរក ប្រមូលមកនូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ប្រមូលមកនូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាផ្សាយទៅ ប្រមូលមកនូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាស្ងប់រម្ងាប់ ប្រមូលមកនូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាមិនកយមាយ ប្រមូលមកនូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញច្បាស់ បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ តាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ តាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ (អារម្មណ៍) ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

[๑๐๗] មក្ខំ សមោជានេតីតំ ភគវំ មក្ខំ ស-
មោជានេតំ ។ ឧស្សន្នេជ្ជេន សម្ភាវិជ្ជេ សមោជានេ-
តំ អភិជ្ឈាលុភេជ្ជេន សម្ភាសន្តប្បំ សមោជានេតំ
បរិក្ខហេជ្ជេន សម្ភាភំ សមោជានេតំ សម្ភជ្ជានេជ្ជេន
សម្ភាភគ្គន្ថំ សមោជានេតំ ភេទានេជ្ជេន សម្ភាអា-
ដីរំ សមោជានេតំ បក្ខហេជ្ជេន សម្ភាភយោមំ សមោ-
ជានេតំ ឧបជ្ជានេជ្ជេន សម្ភាសតិំ សមោជានេតំ
អវិក្ខេបេជ្ជេន សម្ភាសមាធិំ សមោជានេតំ អយំ
បុក្ខលោ ឥមំ មក្ខំ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោជានេ-
តីតំ តេន វុច្ចតំ មក្ខំ សមោជានេតំ ។

តោចរញ្ច បជាជានីតំ ។បេ។ តេន វុច្ចតំ
សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតំ ។

(១០៧) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវមគ្គ តើប្រមូលមកនូវមគ្គ ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមក នូវសម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាឃើញ ប្រមូលមក នូវសម្មាសង្កប្បៈ ដោយអត្ថថាលើកចិត្តទៅរើ គាន់អារម្មណ៍ ប្រមូលមកនូវសម្មាវាចា ដោយអត្ថថារក្សាខ្លួន ប្រមូលមកនូវសម្មាកម្មន្តៈ ដោយអត្ថថាតាំងទៅរើដោយប្រពៃ ប្រមូលមកនូវសម្មាអាជីវៈ ដោយអត្ថថាផ្សេងៗ ប្រមូលមក នូវសម្មាវាយាមៈ ដោយអត្ថថាផ្គងទៅរើ ប្រមូលមកនូវសម្មាសតិ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលមកនូវសម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវមគ្គនេះ ទុកកងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវមគ្គ ដោយប្រការដូចេ្នះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ (អារម្មណ៍) ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(๑๐๘) ฉนฺนฺหิ สมฺโมฆานาคตานํ กตีหิ ฉนฺหิ สมฺโมฆานาคเตหิ ฯ อาธิปเตยฺยฏฺเฐน ฉนฺทาธิปเตยฺยานิ สมฺโมฆานาคตานิ อกตปฏิเยฏฺเฐน พลานิ สมฺโมฆานาคตานิ นิยฺยานฏฺเฐน โพชฺฌงฺคา สมฺโมฆานาคตา เหตุฏฺเฐน มคฺโค สมฺโมฆานาคโต อุปฏฺฐานฏฺเฐน สติปฏฺฐานา สมฺโมฆานาคตา อวิกฺเขปฏฺเฐน สมถา สมฺโมฆานาคตา อนุปสฺสนาฏฺเฐน วิปสฺสนา สมฺโมฆานาคตา ธมฺมสฺสนฏฺเฐน สมถวิปสฺสนา สมฺโมฆานาคตา อนติวตฺตนฏฺเฐน ยุคนทฺธา สมฺโมฆานาคตา สํวรฏฺเฐน สีลวิสุทฺธิ สมฺโมฆานาคตา อวิกฺเขปฏฺเฐน จิตฺตวิสุทฺธิ สมฺโมฆานาคตา ทสฺสนฏฺเฐน ทิฏฺฐิวิสุทฺธิ สมฺโมฆานาคตา ปฺหาฏฺเฐน[1] วิโมกฺขา สมฺโมฆานาคตา ปฏิเวธฏฺเฐน วิชฺชา สมฺโมฆานาคตา ปริจฺจาคฏฺเฐน วิมุตฺติ สมฺโมฆานาคตา สมุจฺเฉทฏฺเฐน ขเย ญาณํ สมฺโมฆานาคตา ปฏิปฺปสฺสทฺธิฏฺเฐน อนุปฺปาเท ญาณํ สมฺโมฆานาคตา

๑ ฉ.ม.วิมุตฺติฏฺเฐน ฯ

(๑๐๔) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវធម៌ ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយអត្ថថាជាធំ ប្រមូលមក នូវពលៈទាំងឡាយ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើក ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គទាំងឡាយ ដោយអត្ថថាចេញចេញ (ចាកធម៌ជាសត្រូវ) ប្រមូលមកនូវមគ្គ ដោយអត្ថថាជាហេតុ ប្រមូលមកនូវសតិប្បដ្ឋាន ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលមកនូវសម្មប្បធាន ដោយអត្ថថាតម្កល់មាំ ប្រមូលមកនូវឥទ្ធិបាទ ដោយអត្ថថាសម្រេច ប្រមូលមកនូវសទ្ធៈ ដោយអត្ថថាពិត ប្រមូលមកនូវសមថៈ ដោយអត្ថថាមិនពាយមាយ ប្រមូលមកនូវវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញរឿយ ។ ប្រមូលមកនូវសមថៈនិងវិបស្សនា ដោយអត្ថថាមានរសតែមួយ ប្រមូលមកនូវធម៌ ដែលជាប់គ្នាជាគូ ដោយអត្ថថាមិនកន្ធត់គ្នា ប្រមូលមកនូវសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ប្រមូលមកនូវចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាមិនពាយមាយ ប្រមូលមកនូវទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ ប្រមូលមកនូវវិមោក្ខ ដោយអត្ថថារួច ប្រមូលមកនូវវិជ្ជា ដោយអត្ថថាចាក់ធុះ ប្រមូលមកនូវវិមុត្តិ ដោយអត្ថថាលះស្រឡះ ប្រមូលមកនូវខយញាណ ដោយអត្ថថាផ្តាច់បង់ ប្រមូលមកនូវអនុប្បាទញាណ

ឆន្ទំ មូលដ្ឋេន សមោធានេតិ មនសិការំ សមុ-
ដ្ឋានដ្ឋេន សមោធានេតិ ផស្សំ សមោធានដ្ឋេន
សមោធានេតិ វេទនំ សមោសរណដ្ឋេន សមោធា-
នេតិ សមាធឹ បមុខដ្ឋេន សមោធានេតិ សតឹ អាធិ-
បតេយ្យដ្ឋេន សមោធានេតិ សតិសម្បជញ្ញំ(១) តត្ថុត្ត-
រដ្ឋេន សមោធានេតិ វិមុត្តឹ សារដ្ឋេន សមោធានេតិ
អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន សមោធានេតិ
អយំ បុក្កលោ ឥមេ ធម្មេ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោ-
ធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មេ សមោធានេតិ ។

តោចរញ្ច បជានាតីតិ យន្តស្ស អារម្មណំ តំ
តស្ស តោចរំ យន្តស្ស តោចរំ តំ តស្ស អារម្មណំ
បជានាតីតិ បុក្កលោ បជានតា បញ្ញា ។

សមន្តិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានំ សមំ ចិត្តស្ស
អវិក្ខេបោ សមំ ចិត្តស្ស អនុដ្ឋានំ សមំ ចិត្តស្ស
វូបសមោ សមំ ។

---

១ ម. ប្បញ្ញំ ។

ដោយអត្ថថាស្ងប់ ប្រមូលមកនូវធម្ម: ដោយអត្ថថាជាបុរសគល់ ប្រមូលមកនូវមនសិការ: ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ប្រមូលមកនូវផស្សៈ ដោយអត្ថថាប្រមូលមក (នូវអារម្មណ៍) ប្រមូលមកនូវវេទនា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ប្រមូលមកនូវសមាធិ ដោយអត្ថថាជាប្រធាន ប្រមូលមកនូវសតិ ដោយអត្ថថាជាធំ ប្រមូលមកនូវសតិសម្បជញ្ញៈ ដោយអត្ថថាប្រសើរជាងធម៌នោះ ប្រមូលមកនូវវិមុត្តិ ដោយអត្ថថាជាខ្ចឹម ប្រមូលមកនូវនិព្វាន ឈ្មោះអមតៈ (ជាទីតឹងរបស់សត្វ) ដោយអត្ថថាទីបំផុត (នៃកិច្ចក្នុងសាសនា) បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ សេចក្តីថា បុគ្គលតែងដឹងច្បាស់ថា ធម្មជាតណា ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតណា ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ព្រោះហេតុនោះ ការដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាបញ្ញា ។

ពាក្យថា ការស្ងប់ គឺការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការមិនរាយមាយនៃចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការអធិដ្ឋានចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការផ្សះផ្សាំនៃចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ។

អត្តាតិ អឧបវជ្ជោ ឯក្កិលេសរជ្ជោ ភេឝាឧជ្ជោ បរមជ្ជោ ។

បដិវិជ្ឈតីតិ អារម្មណាសប្ប ឧបដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តសប្ប អវិក្ខេបដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តសប្ប អធិដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តសប្ប ភេឝាឧដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ តេឧ វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(๑๐๙) កាដំ រស្មិំ អស្សសន្តោ រស្មិំ អស្ស-សាមីតិ បជានាតិ រស្មិំ បស្សសន្តោ រស្មិំ បស្ស-សាមីតិ បជានាតិ ។ រស្មិំ អស្សាសំ ឝត្តរសង្ហាតេ អស្សសតិ រស្មិំ បស្សាសំ ឝត្តរសង្ហាតេ បស្សសតិ រស្មិំ អស្សាសបស្សាសំ ឝត្តរសង្ហាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ រស្មិំ អស្សាសបស្សាសំ ឝត្តរសង្ហាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឧជ្ជោ ឧបវជ្ជតិ ឧជ្ជុ-សេឧ តតោ សុខុមតរំ រស្មិំ អស្សាសំ ឝត្តរសង្ហាតេ អស្សសតិ ឧជ្ជុសេឧ តតោ សុខុមតរំ រស្មិំ បស្សាសំ

អត្ថនៃការមិនមានទោស អត្ថនៃការមិនមានកិលេស អត្ថនៃការផ្សះផង់ អត្ថនៃគុណដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថាអត្ថ ។

ពាក្យថា ចាក់ធ្លុះ គឺ ចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការតម្កល់មាំនូវអារម្មណ៍ ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការមិនរាយមាយចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការអធិដ្ឋានចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការផ្សះផង់ចិត្ត ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១០៩) បុគ្គលកាលដកដង្ហើមចេញខ្លី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញខ្លី កាលដកដង្ហើមចូលខ្លី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលខ្លី តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ដកចេញ នូវដង្ហើមចេញខ្លី ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដកចូល នូវដង្ហើមចូលខ្លី ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ក្នុងចំណែកកាលខ្លី កាលបុគ្គលដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ក្នុងចំណែកកាលខ្លី (ច្រើនដង) ឆន្ទៈ (ចំណង់ក្នុងអ្វីមួយ) វេមជ្ឈតត្តៈ (ការមិនលំអៀង) បុគ្គលដកចេញ នូវដង្ហើមចេញខ្លី ល្មិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចឆន្ទៈ ដកចូល នូវដង្ហើមចូលខ្លីល្មិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចឆន្ទៈ

ឥត្ថាសង្ខាតេ បស្សនតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុ-
មតរំ រសំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្ថាសង្ខាតេ អស្ស-
សតិបិ បស្សសតិបិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ
រសំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្ថាសង្ខាតេ អស្ស-
តោបិ បស្សសតោបិ ចាមុជ្ជំ ឧបប្បជ្ជតិ ចាមុជ្ជវសេន
តតោ សុខុមតរំ រសំ អស្សាសំ ឥត្ថាសង្ខាតេ
អស្សសតិ ចាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រសំ
បស្សាសំ ឥត្ថាសង្ខាតេ បស្សសតិ ចាមុជ្ជវសេន
តតោ សុខុមតរំ រសំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្ថាស-
ង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ចាមុជ្ជវសេន តតោ
សុខុមតរំ រសំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្ថាសង្ខាតេ
អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ រសំ អស្សាសបស្សា-
សា ចិត្តំ វិវដ្ដតិ ខុបេក្ខា សណ្ឋាតិ ឥមេហិ ឆឯាភ-
ការេហិ រសំ(១) អស្សាសបស្សាសការេយោ ឧប-
ដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ ការេយោ ឧបដ្ឋានំ

---

(១) ម. រស្ស ។

ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចធន្លុះ កាលបុគ្គលដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចធន្លុះ (ច្រើនដង) ជាមុជ្ឈៈ រមែងកើតឡើង បុគ្គលដកចេញ នូវដង្ហើមចេញខ្លី ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចជាមុជ្ឈៈ ដកចូលនូវដង្ហើមចូលខ្លី ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចជាមុជ្ឈៈ ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចជាមុជ្ឈៈ កាលបុគ្គលដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលខ្លី ដោយអំណាចជាមុជ្ឈៈ (ច្រើនដង) ចិត្តក៏ឃ្លាតចេញអំពីដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ទៅក្នុង ក៏តាំងនៅស៊ប់ កាយគឺដង្ហើមចេញនឹងដង្ហើមចូលខ្លី ដោយអាការ ៩ នេះ ឈ្មោះថាចតុត្ថជ្ឈាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ កាយឈ្មោះថាចតុត្ថជ្ឈាន

เอกา สติ สติ อุปฏฺฐานํ เจว สติ จ ตาย ส-

ติยา เตน ญาเณน ตํ กายํ อนุปสฺสตีติ เตน

วุจฺจติ กาเย กายานุปสฺสนา สติปฏฺฐานภาวนา ฯ

(๑๑๐) อนุปสฺสตีติ กถํ ตํ กายํ อนุป-

สฺสติ ฯ เป ฯ ฐานฺเ กายํ อนุปสฺสติ ฯ

ภาวนาติ จตสฺโส ภาวนา ฯ เป ฯ อาเสวน-

ฏฺเฐน ภาวนา วสฺสึ อสฺสาสปสฺสาสานเมว จิตฺต-

สฺส ฯกกฺกตํ อาวิกฺกโม ปวตฺตนา วิติตา เวธนา

อุปฏฺฐนฺติ ฯ เป ฯ วสฺสึ อสฺสาสปสฺสาสานเมว

จิตฺตสฺส ฯกกฺกตํ อาวิกฺกโม ปวตฺตนฺติ ฯนฺทฺริยานิ

สโมธานเตติ ฯ เป ฯ เตน วุจฺจติ สมตฺตญฺจ

ปฏิวิชฺฌติ ฯ

មិនមែនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១១០) ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើ ពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះយ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ភាវនាដោយអត្ថថាសេព កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មួយតែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ ឬដង្ហើមចូលខ្វី វែងនាំងឆ្ងាយដែលប្រាកដ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍មួយតែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្វី ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយនាំងឆ្ងាយ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១១១) កថំ សព្ពកាយប្បដិសំវេទី អស្សសិ-
ស្សាមីតិ សិក្ខតិ សព្ពកាយប្បដិសំវេទី បស្សសិ-
ស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កាយោតិ ទ្វេ កាយា នាមកាយោ ច រូប-
កាយោ ច ។ កតមោ នាមកាយោ ។ វេទនា
សញ្ញា ចេតនា ផស្សោ មនសិការោ នាមញ្ច
នាមកាយោ ច យេ ច ធម្មា ចិត្តសង្ខារា អយំ
នាមកាយោ ។ កតមោ រូបកាយោ ។ ចត្តារោ
ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ
អស្សាសោ ច បស្សាសោ ច និមិត្តញ្ច ឧបនិពន្ធ-
នា យេ ច ធម្មា កាយសង្ខារា អយំ រូបកាយោ ។

(១១១) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកំណត់ដឹងនូវកាយ គឺដង្ហើមចេញចាំងពួង ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកំណត់ដឹងនូវកាយ គឺដង្ហើមចូលចាំងពួង ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

ពាក្យថា កាយ បានដល់កាយ ២ យ៉ាង គឺនាមកាយ ១ រូបកាយ ១ នាមកាយ តើដូចម្តេច ។ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ផស្សៈ មនសិការៈ ឈ្មោះថានាមផង ឈ្មោះថានាមកាយផង មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលលោកពោលថា ចិត្តសង្ខារ នេះ ឈ្មោះថានាមកាយ ។ រូបកាយ តើដូចម្តេច ។ មហាភូតរូប ៤ ផង ឧបាទាយរូប របស់មហាភូតរូប ៤ ផង ដង្ហើមចេញផង ដង្ហើមចូលផង និមិត្តផង ជាឧបនិពន្ធន៍ (ជាប់គ្នា) (ឈ្មោះថារូបកាយ) មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលលោកពោលថា កាយសង្ខារ នេះ ឈ្មោះថារូបកាយ ។

(១១៦) កថញ្ច កាយោ បដិវិនិតោ ហោតិ ឥធ
អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជាន-
តោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន
ញាណេន តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោតិ ឥធ
បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជា-
នតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា
តេន ញាណេន តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោន្តិ
ទ្វេបិ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ
បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា
តេន ញាណេន តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោន្តិ
ទ្វេបិ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ
បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា
តេន ញាណេន តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោន្តិ
អាវជ្ជតោ តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោន្តិ
ជានតោ តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោន្តិ
បស្សតោ តេ កាយោ បដិវិនិតោ ហោន្តិ

(១១២) កាយទាំងឡាយនោះ ដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រឹងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង កាយទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រឹងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រឹងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រឹងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលរំពឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលឃើញ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ

បច្ចវេក្ខណោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ ចិត្តំ
អធិដ្ឋហនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ សទ្ធាយ
អធិមុច្ចនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ វីរិយំ
បគ្គណ្ហនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ សតិំ
ឧបដ្ឋាបយនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ ចិត្តំ
សមាធហនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ បញ្ញា-
យ(1) បជាននោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ អ-
ភិញ្ញេយ្យំ អភិជាននោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ
បរិញ្ញេយ្យំ បរិជាននោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ
បហាតព្ពំ បជហនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ
ភាវេតព្ពំ ភាវយនោ តេ ការយា បដិវិនិតា ហោន្តិ

---

1 ឧ. ម. សញ្ញាយ ។

កាលបុគ្គលពិចារណា កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលអធិដ្ឋានចិត្ត កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលផ្សើសប់ដោយសទ្ធា កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលផ្គងព្យាយាម កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលតម្កល់សតិ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលតម្កល់ចិត្ត កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលកំណត់ដឹងនូវធម៌ ដែលគួរកំណត់ដឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលលះបង់នូវធម៌ ដែលគួរលះបង់ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលចម្រើននូវធម៌ដែលគួរចម្រើន កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ

สญฺจิกาตพฺโพ สญฺจิกาเภเตา เต กาเย ปฏิวิโนตา
เหาติ ฆาเต กาเย ปฏิวิโนตา เหาติ สพฺพกา-
เยปฺปฏิสาเรติ อสฺสาสปสฺสาสกาเยา อุปฏฺฐานิ
สติ อนุปสฺสนาญาณานิ กาเยา อุปฏฺฐานิ เอา
สติ สติ อุปฏฺฐานิ เอเว สติ ๓ ตาย สติยา
เตน ญาเณน ตานิ กายานิ อนุปสฺสตีติ เตน
วุจฺจติ กาเย กายานุปสฺสนา สติปฏฺฐานภาวนา ฯ

(๑๑๓) อนุปสฺสตีติ ฯ เปฯ สพฺพกายปฺป-
ฏิสาเรติ อสฺสาสปสฺสาสา(๑) สาราเฏน สีลา-
สุฏฺฐิ อาโรเกฺยปเฏน จิตฺตาสุฏฺฐิ อนวชฺเชน ทิฏฺฐิ-
สุฏฺฐิ เยา ตตฺถ สาราเฏา อยา อภิสีลสิกฺขา
เยา ตตฺถ อาโรเกฺยปเฏา อยา อภิจิตฺตสิกฺขา
เยา ตตฺถ อนวชฺเชา อยา อภิปญฺญาสิกฺขา

๑ ฉ. ม. อสฺสาสปสฺสาสานิ ฯ

កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ កាយ
ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាយទាំងឡាយនោះ ដែល
បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង កាយគឺដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល
សម្រាប់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិឈ្មោះ
ថាអនុបស្សនាញាណ កាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ
ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គល
ពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ
ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា
ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១១៣) ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ ។ បេ ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិង
ខ្យល់ដង្ហើមចូល នៃបុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ឈ្មោះថាសីល-
វិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ឈ្មោះថាចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ
ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
មានអត្ថថាសង្រួម ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិសីលសិក្ខា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
ធម៌ណាមានអត្ថថាមិនរាយមាយ ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិចិត្តសិក្ខា បណ្តា
ធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណាមានអត្ថថាឃើញ ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិប្បញ្ញាសិក្ខា

ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ ជាន-
ន្តោ សិក្ខតិ បស្សន្តោ សិក្ខតិ បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខ-
តិ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ
សិក្ខតិ វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខតិ សតឹ ឧបដ្ឋាបេ-
ន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខតិ បញ្ញាយ
បជានន្តោ សិក្ខតិ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខតិ
បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខតិ បហាតព្ពំ បជហន្តោ
សិក្ខតិ ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ សច្ឆិកាតព្ពំ
សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្ស-
សម្ភស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ
បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ ។បេ។

បុគ្គលកាលរំពឹង នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលឃើញ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលពិចារណា ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលអធិដ្ឋានចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលជឿស៊ប់ដោយសទ្ធា ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលផ្គងនូវវីរិយៈ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលប្រុងសតិ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលតម្កល់ចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលត្រាស់ដឹងធម៌ ដែលគួរត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលកំណត់ដឹងនូវធម៌ ដែលគួរកំណត់ដឹង ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលលះនូវធម៌ ដែលគួរលះ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលចម្រើននូវធម៌ ដែលគួរចម្រើន ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនឹងដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកកំណត់ដឹង នូវកាយ ទាំងពួង វេទនាទាំងឡាយ ដែលប្រាកដ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។

សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្ត-
ស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ
សមោជានេតិ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច
បដិវិជ្ឈតីតិ ។

(១១៤) កថំ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្ស-
សិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្ស-
សិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កតមោ កាយសង្ខារោ ។ ទីឃំ អស្សាសា
កាយិកា ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា(១) កាយស-
ង្ខារា តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ
វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ ទីឃំ បស្សាសា កាយិកា
ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា កាយសង្ខារា តេ កាយ-
សង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិ-
ក្ខតិ រស្សំ អស្សាសា រស្សំ បស្សាសា សព្វកាយ-
ប្បដិសំវេទី អស្សាសា(២) កាយិកា ឯតេ ធម្មា
កាយប្បដិពទ្ធា កាយសង្ខារា តេ កាយសង្ខារេ
បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ

---

១ ឧ. ម. កាយប្បដិពទ្ធា ។ ២ ឧ. ម. សព្វកាយប្បដិសំវេទី បស្សាសាតិ ឥស្សតិ ។

បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយ
មាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញទិនដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកកំណត់
ដឹងនូវកាយគាំងពួង រមែងប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយគាំងច្បាយ ។ បេ ។
ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសូប ។

(១១៤) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ
ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ
ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កាយសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ពួកខ្យល់ដង្ហើមចេញវែង ដែល
ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌គាំងនេះជាប់ដោយកាយ ឈ្មោះថាកាយសង្ខារ
បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាបនូវកាយសង្ខារគាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា
ពួកខ្យល់ដង្ហើមចូលវែង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌គាំងនេះ ជាប់
ដោយកាយ ឈ្មោះថាកាយសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប
នូវកាយសង្ខារគាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា ពួកខ្យល់ដង្ហើមចេញខ្លី ដង្ហើម
ចូលខ្លី ឬដង្ហើមចេញ សម្រាប់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយគាំងពួង ដែល
ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌គាំងនេះជាប់ដោយកាយ ឈ្មោះថាកាយសង្ខារ
បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាបនូវកាយសង្ខារគាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា

យថារូបេហិ កាយសង្ខារេហិ យោ កាយស្ស អា-
ឧមជា វិឧមជា សន្ថមជា បណាមជា ឥញ្ជជា ឆន្ទជា
ឆលជា កម្មជា បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិ-
ស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិ-
ស្សាមីតិ សិក្ខតិ យថារូបេហិ កាយសង្ខារេហិ យោ
កាយស្ស ឧអាឧមជា ឧវិឧមជា ឧសន្ថមជា ឧបស្ស-
ណាមជា អនិញ្ជជា ឧឆន្ទជា អឆលជា អកម្មជា
សន្តំ សុខុមំ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សា-
មីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សា-
មីតិ សិក្ខតិ ឥតិ កិរ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ
អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ
បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ឯវំ សន្តេ ឯតុបលទ្ធិយា
ច បភាវនា ន ហោតិ អស្សាសបស្សាសានញ្ច
បភាវនា ន ហោតិ អានាបានស្សតិយា ច
បភាវនា ន ហោតិ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស ច
បភាវនា ន ហោតិ ន ច តំ(១) សមាបត្តិំ បលិភតិ

---

១ ម. ន តញ្ច តំ ។ ម. ន ច តំ តំ ។

ការទុន ការងាក ការទម្រេត ការឈម ការញ្ជួយ ការអន្ទុះ
សា ការកម្រើក ការញាប់ញ័រ ណា នៃកាយ ដោយកាយសង្ខារ
តាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងណា បុគ្គលសិក្ខាថា អាត្មាអញកាល
រម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ មានសភាពយ៉ាងនោះ ទើបដកដង្ហើមចេញ
សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល
ការមិនទុន ការមិនងាក ការមិនទម្រេត ការមិនឈម ការមិន
ញ្ជួយ ការមិនអន្ទុះសា ការមិនកម្រើក ការមិនញាប់ញ័រ ណា នៃ
កាយ ដោយកាយសង្ខារតាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងណា បុគ្គល
សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារដ៏ល្អិតសុខុម មានសភាព
យ៉ាងនោះ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវ
កាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល បានពួថា បុគ្គលសិក្ខាថា អាត្មាអញ
កាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញ
កាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល ដោយអាការ យ៉ាង
នេះហើយ កាលបើយ៉ាងនេះ ការប្រាកដ នៃការបាននូវខ្យល់
មិនទាន់មាន ការប្រាកដ នៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល ក៏មិន
ទាន់មាន ការប្រាកដ នៃអានាបានសតិ ក៏មិនទាន់មាន តាំង
ការប្រាកដ នៃអានាបានសតិសមាធិ ក៏មិនទាន់មានទេ បណ្ឌិត

สมาปชฺชิตุ วุฏฺหาตุ ๙ตา กิร ปสฺสทฺธิ
กายสงฺขาโร อสฺสสิตุ ปสฺสสิตุ จิตฺตา ปสฺสทฺธิ
กายสงฺขาโร ปสฺสสิตุ ปสฺสสิตุ ฌานา สตฺต
ภงฺคปญฺญาย ๓ ปหาตพฺพา โหนฺติ อสฺสาสปฺป-
สฺสาสาปิ ปหาตพฺพา โหนฺติ อาภาคาปิ สฺญตฺติยา
๓ ปหาตพฺพา โหนฺติ อาภาคาปิ สฺญตฺติสมาปชฺช
๓ ปหาตพฺพา โหนฺติ ตญฺจ ขฺวสฺส สมาปตฺติ ปฏิลาภา
สมาปชฺชิตุ วุฏฺหาตุ ยถากมฺมนฺตรา เสยฺยถาปิ
กาเสราชาโน ปมมฺ ฌานกา สงฺขา
ปวตฺตนฺติ ฌานกานิ สงฺขานิ นิมิตฺตนฺติ สุกฺขาตนฺติ
สุมนสิกาตนฺติ สุปฏิวิตนฺติ นิรุทฺธนฺติ ฌานกาเล
สนฺเต อปิ ปญฺญา สุขุมกา สงฺขา ปวตฺตนฺติ สุขุม-
กานิ สงฺขานิ นิมิตฺตนฺติ สุกฺขาตนฺติ สุมนสิกาตนฺติ
สุปฏิวิตนฺติ นิรุทฺธนฺติ สุขุมกาเล สนฺเต อปิ
ปญฺญา สุขุมนิมิตฺตารมฺมณาตฺติ จิตฺตนฺติ ปวตฺตติ ฌานมฺหา
ปมมฺ ฌานกา อสฺสาสปฺปสฺสาสา ปวตฺตนฺติ

ចាំដ៏ឡាយ រមែងមិនចូលកាន់សមាបត្តិនោះផង មិនចេញចាកសមាបត្តិនោះផង ពួកថា បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល ដោយអាការយ៉ាងនេះហើយ កាលបើយ៉ាងនេះ ការប្រាកដ នៃការបាននូវខ្យល់ក៏មាន ការប្រាកដ នៃខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលក៏មាន ការប្រាកដ នៃអានាបានសតិក៏មាន ចាំង ការប្រាកដ នៃអានាបានសតិសមាធិក៏មាន ទើបបណ្ឌិតចាំងឡាយ ចូលកាន់សមាបត្តិនោះផង ចេញចាកសមាបត្តិនោះផង ដំណើរនោះ ប្រៀបដូចជាអ្វី ប្រៀបដូចជារគាំង ដែលគេគោះ សំឡេងគ្រោតគ្រាត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាដំបូង ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុកល្អ នូវនិមិត្ត នៃសម្លេងដ៏គ្រោតគ្រាត កាលបើសម្លេងគ្រោតគ្រាតរលត់ហើយ បន្ទាប់មក សម្លេងដ៏ល្អិត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាខាងក្រោយ ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុកល្អ នូវនិមិត្ត នៃសម្លេងដ៏ល្អិត កាលសម្លេងដ៏ល្អិតរលត់ហើយ បន្ទាប់មក ចិត្តក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាខាងក្រោយ ព្រោះចិត្តមាននិមិត្តដ៏ល្អិតជាអារម្មណ៍ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល ដ៏គ្រោតគ្រាត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាដំបូង

ឯឧប្បរិកាឧំ អសប្ផសប្បស្សាសាឧំ ឯមិត្តំ សុក្ខហិ-
តត្តា សុមនសិកតត្តា សុវជារិតត្តា ឯវុន្ទេបិ ឯឧប្ប-
រិកេ អសប្ផសប្បស្សាសេ អថ បច្ចា សុខុមកា
អសប្ផសប្បស្សាសា បវត្តន្តិ សុខុមកាឧំ អសប្ប-
សប្បស្សាសាឧំ ឯមិត្តំ សុក្ខហិតត្តា សុមនសិក-
តត្តា សុវជារិតត្តា ឯវុន្ទេបិ សុខុមកេ អសប្ផស-
ប្បស្សាសេ អថ បច្ចា សុខុមកាឧំ អសប្ផសប្ប-
ស្សាសាឧំ ឯមិត្តារម្មណត្តាបិ ចិត្តំ ឧ រិក្ខេបំ កច្ឆតិ
ឃវំ សន្តេ ឯតុបលទ្ធិយា ច បភាវនា ហោតិ
អសប្ផសប្បស្សាសាឧញ្ច បភាវនា ហោតិ អាឧា-
ចានស្សតិយា ច បភាវនា ហោតិ អាឧាចានស្ស-
តិសមាធិសុ ច បភាវនា ហោតិ តញ្ច ឧំ
សមាបត្តិំ បណ្ឌិតា សមាបជ្ជន្តិបិ វុដ្ឋហន្តិបិ
បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អសប្ផសប្ផស្ស-
កាយោ ឧបដ្ឋាឧំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ

ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុកល្អ នូវនិមិត្ត
នៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល ដ៏គ្រោតគ្រាត កាលបើខ្យល់
ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល ដ៏គ្រោតគ្រាត រលត់ហើយ បន្ទាប់មក
ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលដ៏ល្អិត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាខាង
ក្រោយ ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុក
ល្អ នូវនិមិត្តនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលដ៏ល្អិត កាលបើ
ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលដ៏ល្អិត រលត់ហើយ បន្ទាប់មក
ចិត្តក៏មិនដល់នូវសេចក្តីពាយមាយ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រោះចិត្តយក
និមិត្តនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូលដ៏ល្អិតជាអារម្មណ៍ ក៏យ៉ាងនោះ
ដែរ កាលបើយ៉ាងនេះ ការប្រាកដ នៃការបាននូវខ្យល់ក៏មាន ការ
ប្រាកដ នៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូលក៏មាន ការប្រាកដ នៃអា-
នាបានសតិក៏មាន ការប្រាកដ នៃអានាបានសតិសមាធិក៏មាន បណ្ឌិត
ទាំងឡាយ រមែងចូលកាន់សមាបត្តិនោះផង រមែងចេញចាកសមាបត្តិ
នោះផង កាយគឺខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់
នូវកាយសង្ខារ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ

กายา อุปฺปชฺชนฺติ เอกา สติ สติ อุปฺปชฺชนฺติ
เอกา สติ จ ตาย สติยา เตน ญาเณน
ตํ กายํ อนุปสฺสติ เตน วุจฺจติ กายา
กายานุปสฺสนา สติปฏฺฐานภาวนา ฯ

(๑๑๕) อนุปสฺสตีติ กถํ ตํ กายํ อนุ-
ปสฺสติ ฯ เป ฯ ฐานฺเน กายํ อนุปสฺสติ ฯ

ภาวนาติ จตสฺโส ภาวนา ฯ เป ฯ
อาเสวนฏฺเฐน ภาวนา ฯ ปสฺสมฺภยํ กายสง-
ขารํ อสฺสาสปสฺสาสา สีลวิสุทฺธิ
อาวชฺชนฏฺเฐน จิตฺตวิสุทฺธิ ทสฺสนฏฺเฐน ทิฏฺฐิวิสุทฺธิ
ยา ตตฺร สีลวโต อยํ อธิสีลสิกฺขา ยา
ตตฺร อาวชฺชนา อยํ อธิจิตฺตสิกฺขา ยา
ตตฺร ทสฺสนา อยํ อธิปญฺญาสิกฺขา อิมา
ตีสฺวา สิกฺขายา อาวชฺชนา สิกฺขิตา ฯ เป ฯ

កាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើប ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

(១១៩) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើបុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា ចាន់ដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ការដកដង្ហើមចេញនិងដកដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ឈ្មោះថាចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថា មិនរាយមាយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា មានអត្ថថាសង្រួម ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិសីលសិក្ខា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា មានអត្ថថាមិនរាយមាយ ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិចិត្តសិក្ខា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា មានអត្ថថាឃើញ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាអធិប្បញ្ញាសិក្ខា បុគ្គលកាលរំពឹងឃើញ នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាសិក្ខា ។ បេ ។

សង្ខិការានំ សង្ខិការោត្តោ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កា-
យសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសារម្មណេ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ
អវិក្ខេបំ បជានតោ វិនិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ ។បេ។
បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសារម្មណេ
ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ
សមោជានេតិ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច
បដិវិដ្ឋតិ(១) អដ្ឋ អង្គបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច
ឧបដ្ឋានានុបស្សនាយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ កាយេ
កាយានុបស្សនាយ ។

ភាណវារំ ។

---

(១១៦) កតិ បដិប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសា
សិក្ខតិ បដិប្បដិសំវេទី បស្សាសបស្សាសា សិក្ខតិ ។

---

១ ឧ. ម. បដិវិដ្ឋតីតិ ។

បុគ្គលកាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថា សិក្ខា កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ វេទនាទាំងឡាយ ដែលប្រាកដ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ផ្ទុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឈបដ្ឋានានុបស្សនា ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ថុ ៤ (រមែងមាន) ក្នុងកាយេកាយានុបស្សនា ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

---

(១១៦) បុគ្គលសិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់ នូវបីតិ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់ នូវបីតិ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមា បឋមំ ។ ឥមំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បឋមជ្ឈានំ ។ បេ ។ ឥមំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បឋមជ្ឈានំ ។ បេ ។ រស្សំ អស្សាសវសេន រស្សំ បស្សាសវសេន សព្ព-កាយប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន សព្ពកាយប្បដិ-សំវេទី បស្សាសវសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អ-ស្សាសវសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សាស-សេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បឋមជ្ឈានំ យា បឋមជ្ឈានេ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស(១) ឯជកប្បំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ បីតិ(២) បដិវិនេតា ហោតិ ឥមំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិនេតា ហោតិ

---

១ ឧ. ម. វិត្តិ ។ ២ ឧ. ម ឯត្ថន្តរេ កថំ សា បីតីតិ ទិស្សតិ ។

បីតិ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង បីតិនិងជាមុដ្ឋៈ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង បីតិនិងជាមុដ្ឋៈ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ បីតិនិងជាមុដ្ឋៈ គឺធម្មជាតិជាគ្រឿងរីករាយ និងរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ការស្រស់ស្រាយ ស្រស់ស្រាយខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ឡើង ភាពនៃចិត្តអាសច្ឆាយ រមែងកើតឡើង នេះឈ្មោះថាបីតិ ដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បីតិនោះឈ្មោះថា បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ

ឥមំ បសាទសាសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ ប-
ជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន
ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ រសវ្ហំ អសា-
សាសេន រសវ្ហំ បសាទសាសេន សព្ពកាយប្បដិ-
សំវេទី អសាសាសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ
អសាសាសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បសាស-
សេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ
ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន
សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ អាវជ្ជតោ សា បីតិ
បដិវិទិតា ហោតិ ជានតោ... បស្សតោ បច្ចវេ-
ក្ខតោ ចិត្តំ អធិដ្ឋហតោ សទ្ធាយ អធិមុច្ចតោ វីរិយំ
បគ្គណ្ហតោ សតិំ ឧបដ្ឋាបយតោ ចិត្តំ សមាទហតោ
បញ្ញាយ បជានតោ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានតោ
បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានតោ បហាតព្ពំ បជហតោ
ភាវេតព្ពំ ភាវយតោ សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោតោ

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បីតិនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកំណត់ដឹង នូវកាយទាំងពួង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ សតិក៏តម្កល់មាំ បីតិនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលរំពឹង បីតិនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹង . . . កាលឃើញ កាលតិចារណា កាលអធិដ្ឋានចិត្ត កាលជឿស៊ប់ដោយសទ្ធា កាលផ្គងនូវវីរិយៈ កាលប្រុងទុកនូវសតិ កាលតម្កល់នូវចិត្ត កាលដឹងច្បាស់ ដោយបញ្ញា កាលគ្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលគួរគ្រាស់ដឹង កាលកំណត់ដឹង នូវធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង កាលលះនូវធម៌ដែលគួរលះ កាលចម្រើននូវធម៌ដែលគួរចម្រើន កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

សា បីតិ បដិវិនិតា ហោតិ ឯវំ សា(១) បីតិប្បដិ-
សំវេទី អស្សាសប្បស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ
សតិ អនុបស្សនាញាណំ វេទនា ឧបដ្ឋានំ នោ
សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា
តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតីតិ តេន
វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតីតិ
។បេ។ ឯវម្បិ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេវ-
នដ្ឋេន ភាវនា ។ បីតិប្បដិសំវេទី អស្សាសប្បស្សា-
សា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ បីតិប្បដិសំវេ-
ទី អស្សាសប្បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អ-
វិក្ខេបំ បជានតោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ
សមោជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

---

១ ឱ.ម. ឯត្ថន្តរេ បីតិប្បដិវិភាគា ហោតីតិ ទិស្សតិ ។

បីតិនោះ ឈ្មោះថាគេធំធ្ងាស់ហើយ វេទនា ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវបីតិនោះ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានសតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង យ៉ាងនេះឯង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើ ពិចារណាឃើញនូវវេទនានោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ឮលដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវបីតិ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវបីតិ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលរមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១១៧) កតិ សុខប្បដិសំវេទី បស្សទ្ធិសុខប្បដិសំវេទី ។ សុខន្តិ ទ្វេ សុខានិ កាយិកញ្ច សុខំ ចេតសិកញ្ច សុខំ ។

កតមំ កាយិកំ សុខំ ។ យំ កាយិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ(១) វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ កាយិកំ សុខំ ។ កតមំ ចេតសិកំ សុខំ ។ យំ ចេតសិកំ សុខំ(២) ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ ចេតសិកំ សុខំ ។

---

១ ឧ. ម. ឯត្តាវតា កាយសម្ផស្សជំ សាតំ សុខត្តេ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ម. យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ។

(១១៧) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកតំណត់ដឹង នូវសេចក្តីសុខ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ?

ពាក្យថា សុខ បានដល់សុខ ២ យ៉ាង គឺ កាយិកសុខ ១ ចេតសិកសុខ ១ ។

កាយិកសុខ តើដូចម្តេច ? សេចក្តីធ្វាញ់ពិសា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសោយអារម្មណ៍ជាសុខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សុខវេទនា ដ៏ធ្វាញ់ពិសា ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ឯណា នេះឈ្មោះថាកាយិកសុខ ។ ចេតសិកសុខ តើដូចម្តេច ? សេចក្តីសុខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសោយអារម្មណ៍ជាសុខ ដ៏ធ្វាញ់ពិសា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស សុខវេទនាដ៏ធ្វាញ់ពិសា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ឯណា នេះឈ្មោះថាចេតសិកសុខ ។

กตเม เต สุขา ปฏิวิภตฺตา โหนฺติ ฯ ทีฆสฺส อสฺสาสวเสน จิตฺตสฺส ฯเปฯ อารมฺภโต สตฺต อุปฏฺฐิตา โหนฺติ ตาย สตฺติยา เตน ญาเณน เต สุขา ปฏิวิภตฺตา โหนฺติ ทีฆสฺส ปสฺสาสวเสน จิตฺตสฺส ฯเปฯ อารมฺภโต สตฺต อุปฏฺฐิตา โหนฺติ ตาย สตฺติยา เตน ญาเณน เต สุขา ปฏิวิภตฺตา โหนฺติ ฯเปฯ สงฺขิตฺตกาตพฺพี สงฺขิตฺตกเรเตา เต สุขา ปฏิวิภตฺตา โหนฺติ วิวฏฺเฏ สุขา ปฏิวิภตฺตา โหนฺติ สุขปฏิสมฺภิทาย อสฺสาสปสฺสาสวเสน เวทนา อุปฏฺฐานํ สตฺต อนุปสฺสนา ญาณานิ เวทนา อุปฏฺฐานํ เอกา สตฺต สตฺต อุปฏฺฐานานิ เจว สตฺต จ ตาย สตฺติยา เตน ญาเณน ตานิ เวทนานิ อนุปสฺสติ เตน วุจฺจติ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสนา สติปฏฺฐานภาวนา ฯ

សេចក្តីសុខទាំងនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ សេចក្តីសុខទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ សេចក្តីសុខទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សេចក្តីសុខទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ សេចក្តីសុខទាំងនុ៎ះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង វេទនា ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសុខ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

អនុបសដ្ឋតីតំ កាយំ វេទនំ អនុបសដ្ឋតំ ។ អនាគតំ អនុបសដ្ឋតំ ។ បេ ។ ឯតរហិ វេទនំ អនុបសដ្ឋតំ ។

ការណាតិ ឥតសេដ្ឋ ការណា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ការណា ។ សុខប្បដិសំវេទី អសដ្ឋសម្បសដ្ឋសា សំវដ្ដេន សីលវាសុទ្ធិ ។ បេ ។ សុខប្បដិសំវេទី អសដ្ឋសម្បសដ្ឋសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(๑๑๙) កាយំ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវវេទនា ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ការវនា បានដល់ការវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាការវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសុខ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងនូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសុខ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធុះ នូវអត្ថនៃការសូត្រ ។

(១១៨) បុគ្គលសិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមោ ចិត្តសង្ខារោ ។ ឥមំ អស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្ត-ប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារក ឥមំ បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារក ។បេ។ សុខប្បដិសំវេទី អស្សាស-សេន សុខប្បដិសំវេទី បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារក អយំ ចិត្តសង្ខារោ ។

កថំ តេ ចិត្តសង្ខារក បដិវិនិតា ហោន្តិ ។ ឥមំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ចិត្តសង្ខារក បដិវិនិតា ហោន្តិ

ចិត្តសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញានិងវេទនា ជាគួបចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ សញ្ញានិងវេទនា ជាគួបចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះ ជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ ។ បេ ។ សញ្ញានិងវេទនា ជាគួបចេតសិក ធម៌ទាំងនេះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីសុខ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីសុខ ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ នេះឯងឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ ។

ចិត្តសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ

ឥមំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ។បេ។ សង្ខិការតិ្ថ សង្ខិការោតោ តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ឯវន្តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សាសប្បស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ វេទនា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ឥវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កេនដ្ឋេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ ។បេ។ ឯវន្តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តសង្វាគាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ចិត្តសង្វាគាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ចិត្តសង្វាគាំងនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង វេទនា ដោយអំណាច នៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកតំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្វារ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ភាវជាតំ ឥតស្សា ភាវជា ។បេ។ អាសេវ-
នដ្ឋេន ភាវជា ។ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សាស-
ប្បស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ ចិត្ត-
សង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សាសប្បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស
ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជាននតោ ។បេ។ បជានន្តោ
ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច
បដិវិជ្ឈតិ ។

(១១៩) កថំ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សសិ-
ស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សសិ-
ស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កតមោ ចិត្តសង្ខារោ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេ-
ន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា
ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេ-
ន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ ទីឃំ បស្ស-
សវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ
ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា តេ ចិត្តសង្ខារេ
បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ

ពាក្យថា កាវនា បានដល់កាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា កាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១១៩) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

ចិត្តសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញានិងវេទនា ជាធម៌ប្រកបនឹងចិត្ត ធម៌ទាំងនុ៎ះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប នូវចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា សញ្ញានិងវេទនា ជាធម៌ប្រកបនឹងចិត្ត ធម៌ទាំងនុ៎ះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប នូវចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា

ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន ចិត្តសង្ខារប្ប-
ដិសំវេទី បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេ-
តសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា តេ
ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ
សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវ-
សេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ ឯោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ
ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ
វេទនំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុ-
បស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។បេ។
ឯវម្បិ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំង+នុ៎ះ ជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹង នូវចិត្តសង្ខារ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹង នូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប នូវចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា វេទនា ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានសតិ ឈ្មោះថា អនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានមិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសប្បស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសប្បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ អដ្ឋ អនុបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ វេនយិកសុវេនយិកានុបស្សនាយ ។

ភាណវារំ ។

(๑๒๐) កថំ ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ចិត្តប្បដិសំវេទី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

ពាក្យថា ការនា បានដល់ការនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា ការនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់ នូវចិត្តសង្ខារ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវតន្ត្រិយ៍ទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ផ្ទុះ នូវអត្ថនៃការសូត្រ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបជ្ឈានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ត ៤ (រមែងមាន) ក្នុងវេទនាសុវេទនានុបស្សនា ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

(១២០) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមំ តំ ចិត្តំ ។ ឥធ អស្សាសវសេន វិញ្ញា-
ណញ្ចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ
មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា
មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥធ បស្សាសវសេន ។ បេ ។
បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសវសេន វិញ្ញាណ-
ចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនា-
យតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា
មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ ចិត្តំ ។

កថំ តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ។ ឥធ អ-
ស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឱកក្កតំ អវក្កមំ បជាន-
តោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន
ញាណេន តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ឥធ
បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឱកក្កតំ អវក្កមំ បជាន-
តោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា
តេន ញាណេន ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ។ បេ ។

ចិត្តនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោយអំណាចនៃជវៈដ្ឋើមចេញវែង វិញ្ញាណចិត្ត ជានដល់ចិត្ត ការដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីច្រាំថាកង់ចិត្ត ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ផ្សេងផ្សំគឺកវង្គចិត្ត មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ (នេះឈ្មោះថាចិត្ត) ដោយអំណាចនៃជវៈដ្ឋើមចូលវែង ។ បេ ។ ដោយអំណាចនៃជវៈដ្ឋើមចេញ របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវចិត្តសង្ខារ វិញ្ញាណចិត្ត ជានដល់ចិត្ត ការដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីច្រាំថាកង់ចិត្ត ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ផ្សេងផ្សំគឺកវង្គចិត្ត មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះឈ្មោះថាចិត្ត ។

ចិត្តនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃជវៈដ្ឋើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាច នៃជវៈដ្ឋើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។

សច្ចិកាតព្ពំ សច្ចិករោតោ តំ ចិត្តំ បដិវិជ្ឈតំ
ហោតិ ឯវន្តិ ចិត្តំ បដិវិជ្ឈតំ ហោតិ ចិត្តប្បដិសំ.
វេទី អស្សាសវសេន(១) វិញ្ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ
អនុបស្សនាញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ
សតិ ឧបដ្ឋានំ នេវ សតិ ន តាយ សតិយា
នេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ នេន វុច្ចតិ
ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។
ឯវន្តិ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេ-
វនដ្ឋេន ភាវនា ។ ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សា-
សប្បស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។
ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សាសប្បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស
ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។បេ។

---

(១) ម. អស្សាសប្បស្សាសវសេន ។

កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ចិត្តនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចិត្តេចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា ចានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញ នឹងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាច នៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹង នូវចិត្ត ។ បេ ។

បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១២១) កថំ អកិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ អកិប្បមោទយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កតមោ ច ចិត្តស្ស អកិប្បមោទោ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អកិប្បមោទោ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស ឯនកម្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អកិប្បមោទោ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស ឯនកម្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស ។បេ។

បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២១) បុគ្គលសួរថា អាត្មាអញកាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ទើបដកដង្ហើមចេញ សួរថា អាត្មាអញកាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត បានដល់ការរីករាយខ្លួនឯង ការរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តសប្បាយក៏កើតឡើង កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត បានដល់ការរីករាយខ្លួនឯង ការរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តសប្បាយ ក៏កើតឡើង ។ បេ ។

ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន ចិត្តប្បដិសំវេទី ប-
ស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឱកាសំ អវិភូតំ បជានតោ
ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ យោ ចិត្តស្ស អា-
មោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស
ឯធិត្តំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ ចិត្តស្ស អភិប្ប-
មោទោ ។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សាសប្បស្សា-
សវសេន វិញ្ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋាបំ សតិ អនុបស្ស-
នាញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋា-
បំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន
តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តេ ចិត្តានុ-
បស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។
ឯវម្បិ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលបានដោយ
មាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត
ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត សេចក្តីរីក
ភយខ្លាំងនៃចិត្ត បានដល់ការរីកភយធ្ងន់ ការរីកភយខ្លាំង ការត្រេកអរ
ការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តសប្បាយ ក៏កើតឡើង
នេះឈ្មោះថាសេចក្តីរីកភយខ្លាំងនៃចិត្ត ។ វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាច
នៃដង្ហើមចេញនឹងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំងចិត្តឲ្យរីកភយខ្លាំង
ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ចិត្ត ឈ្មោះថា
ឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន
ផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ ដោយ
សតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចិត្តេ
ចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ
នូវចិត្តនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ
យ៉ាងនេះឯង ។

ភាវនាតិ កតសេ្ស ភាវនា ។បេ។ អាសេវ-

នដ្ឋេន ភាវនា ។

អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សសបស្សាសា សំវរ-

ដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អ-

ស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ

បជានតោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោ-

ជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១២២) កថំ សមាធហំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ

សិក្ខតិ សមាធហំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា ភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។

ឧឡល់ដង្ហើមចេញនិងឧឡល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសូត្រ ។

(១៦២) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលតម្កល់ខ្ពុកនូវចិត្ត ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលតម្កល់ខ្ពុកនូវចិត្ត ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមោ សមាធិ ។ ឥធ យំ អស្សាសវសេន
ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ ឥធ យំ
បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ
សមាធិ សមាធមេ ចិត្តំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស
ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ យោ ចិត្តស្ស ឋិតិ
សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ(១) អវិសាហារកេ អវិក្ខេបោ ច
អវិសាហារតមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមា-
ធិពលំ សម្មាសមាធិ អយំ សមាធិ សមាធមេ
ចិត្តំ អស្សាសវសេន ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ
អនុបស្សនាញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ ញោ សតិ សតិ
ឧបដ្ឋានំ ញេវ សតិ ច តាយ សតិយា ញេន
ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ ញេន វុច្ចតិ ចិត្តេ
ចិត្តានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។
ឯវម្បិ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

---

១ វិ.ម.អវដ្ឋិតិ ។

สมาธิ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលតម្កល់នូវចិត្ត ឈ្មោះថាសមាធិ ប្រាកដដល់ការបិតនៅនៃចិត្ត ការតម្កល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនយ្រេងយ្រោង ការមិនកយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយ្រេងយ្រោង ការស្ងប់រម្ងាប់ សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ នេះឈ្មោះថាសមាធិ វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលតម្កល់ទុកនូវចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចិត្តេចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេវន-
ដ្ឋេន ភាវនា ។ សមាធម្ហិ ចិត្តំ អស្សាសប្បស្សា-
សា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ សមាធម្ហិ ចិត្តំ
អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជាន-
តោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ
តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១២៣) កថំ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសំស្សាមីតិ
សិក្ខតិ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។
ឦកតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ
ឦកតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ
ឱសតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ
ឱសតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ
មោហតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ
មោហតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសំស្សាមីតិ សិក្ខតិ

ពាក្យថា កាវនា ជាន់ដល់កាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាកាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ឬលំដាប់ដង្ហើមចេញនិង ឬលំដាប់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលតម្កល់ទុកក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា សីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលតម្កល់ទុក នូវចិត្ត ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធុះ នូវអត្ថនៃការសូត្រ ។

(១២៣) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកកាគៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកកាគៈ ទើបដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកទោសៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកទោសៈ ទើបដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច ចាកមោហៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកមោហៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ។ បេ ។

ฯ เปฯ มานสา วิโมจยิ ตัณหา วิโมจยิ ตัณหา วิจิกิจฉาย วิโมจยิ ตัณหา ถีนมิทธา วิโมจยิ ตัณหา อุทธัจจา วิโมจยิ ตัณหา อหิริกา วิโมจยิ ตัณหา อโนตตัปปา วิโมจยิ ตัณหา อสัญญาสัมปยุตตา สังกิลิฏฐา อโนตตัปปา วิโมจยิ ตัณหา ปสาทสัมปยุตตา สังกิลิฏฐา วิโมจยิ ตัณหา อสัญญาปยุญชนาย วิญญาณัง ตัณหา อุปัฏฐิตัง สติ ฯเปฯ

อนุปสัมปันนัสสะ กัมมัง ตัณหา อนุปสัมปันนา ฯ เปฯ ฆานัง ตัณหา อนุปสัมปันนา ฯ

ภาวนาติ จตสโร ภาวนา ฯ เปฯ อาเสวนเฏน ภาวนา ฯ วิโมจยิ ตัณหา อสัญญาปยุญชนา สังวาเรน สีลวิสุทธิ ฯ เปฯ

សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលញុំងចិត្តឲ្យរួចចាកមានៈ កាលញុំងចិត្តឲ្យរួចចាកទិដ្ឋិ កាលញុំងចិត្តឲ្យរួចចាកវិចិកិច្ឆា កាលញុំងចិត្តឲ្យរួចចាកថីនមិទ្ធៈ កាលញុំងចិត្តឲ្យរួចចាកឧទ្ធច្ចៈ កាលញុំងចិត្តឲ្យរួចចាកអហិរិកៈ កាលញុំងចិត្តឲ្យរួច ចាកអនោត្តប្បៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលញុំងចិត្តឲ្យរួច ចាកអនោត្តប្បៈ ទើបដកដង្ហើមចូល វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំងចិត្តឲ្យរួច ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន ។ បេ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពីចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ការៈនា ជានដល់ការៈនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាការៈនា ដោយអត្ថថាសេត ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំងចិត្តឲ្យរួច ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។

วิโมกฺขยิ์ จิตฺตึ อสฺสาสปสฺสาสารมฺมเณ จิตฺตสฺส เอกคฺคตึ อวิกฺเขปึ ปชานาติ ฯเปฯ ปชานนฺโต ศฺรทฺธินฺทฺริยาธิ สมาธินฺทฺริยาธิ เตน วุจฺจติ สมฺมตฺตญฺจ ปฏิวิชฺฌติ ฯ อฏฺ อนุปสฺสนาญาณาธิ อฏฺ จ อุปฏฺฐานานุสฺสติโย ตตฺถ สุตฺตนฺติกวตฺถุ จิตฺตจิตฺตานุปสฺสนาย ฯ

(๑๒๔) กถิ อนิจฺจานุปสฺสี อสฺสาสปสฺสาสา อนิจฺจโต สมฺปสฺสติ อนิจฺจานุปสฺสี ปสฺสาสปสฺสาสา อนิจฺจโต สมฺปสฺสติ ฯ

อนิจฺจนฺติ กึ อนิจฺจึ ฯ ปญฺจกฺขนฺธา อนิจฺจา ฯ เกนฏฺเฐน อนิจฺจา ฯ อุปฺปาทวยฏฺเฐน อนิจฺจา ฯ ปญฺจินฺทฺริ ขนฺธานิ อุทยิ์ ปสฺสนฺโต กตึ ลกฺขณาธิ ปสฺสติ วยิ์ ปสฺสนฺโต กตึ ลกฺขณาธิ ปสฺสติ อุทยพฺพยิ์ ปสฺสนฺโต กตึ ลกฺขณาธิ ปสฺสติ ฯ

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសូត្រ ។ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបដ្ឋានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តនិកវគ្គ ៤ (រមែងមាន) ក្នុងចិត្តេចិត្តានុបស្សនា ។

(១២៤) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា មិនទៀង តើអ្វីមិនទៀង ។ ខន្ធទាំង ៥ មិនទៀង ។ ខន្ធ ៥ មិនទៀង ដោយអត្ថ ដូចម្តេច ។ មិនទៀងដោយអត្ថថាកើតឡើងហើយសូន្យទៅវិញ ។ បុគ្គលកាលឃើញ នូវការកើតឡើងនៃខន្ធ ៥ រមែងឃើញនូវលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង កាលឃើញនូវការសូន្យ រមែងឃើញ នូវលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង កាលឃើញនូវការកើតឡើងនិងការសូន្យ រមែងឃើញ នូវលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។

ปญฺจนฺนํ ขนฺธานํ อุทยพฺพยานุปสฺสนาย ปญฺจวีสติ ล-
กฺขณานิ ปสฺสติ ฯ เป ฯ ปญฺจนฺนํ ขนฺธานํ อุท-
ยพฺพยานุปสฺสนาย ๙ มานิ ปญฺจสตานิ ลกฺขณานิ
ปสฺสติ รูเป อนิจฺจานุปสฺสี อสฺสาสปสฺสาสมีติ สิ-
กฺขติ รูเป อนิจฺจานุปสฺสี ปสฺสาสปสฺสาสมีติ สิกฺข-
ติ เวทนาย สญฺญาย สงฺขาเรสุ วิญฺญาณสฺมึ อ-
นิจฺจานุปสฺสี ฯ เป ฯ ชรามรณสฺมึ อนิจฺจานุปสฺสี อสฺส-
สิสฺสาสมีติ สิกฺขติ ชรามรณสฺมึ อนิจฺจานุปสฺสี ป-
สฺสสิสฺสาสมีติ สิกฺขติ อนิจฺจานุปสฺสี อสฺสาสปสฺ-
สาสสารเสน ฉฏฺฐา อุปฏฺฐานสติ อนุปสฺสนา-
ญาณานิ ฉฏฺฐา อุปฏฺฐานสตานิ เอกา สติ สติ อุปฏฺฐา-
นสตานิ เอเวา สติ อ ตาย สติยา เตน ญา-
เณน เต ธมฺเม อนุปสฺสตีติ เตน วุจฺจติ ธมฺเมสุ
ธมฺมานุปสฺสนา สาติปฏฺฐานภาวนา ฯ

បុគ្គលកាលឃើញនូវការកើតឡើងនៃខន្ធ៥ រមែងឃើញនូវលក្ខណៈ ២៥ យ៉ាង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលឃើញនូវការកើតឡើងនិងការសូន្យ នៃខន្ធ ៥ រមែងឃើញនូវលក្ខណៈ ៥០ នេះឯង បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀងក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀងក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀងក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាទុបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះទុបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាទុបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបសដ្ឋតីតំ កេចិ តេ ធម្មេ អនុបសដ្ឋតំ ។បេ។ ឯវន្តេ ធម្មេ អនុបសដ្ឋតំ ។

ការណាតិ ចតស្សោ ការណា ។បេ។ អាសវ-ដ្ឋេន ការណា ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសប្បស្សា-សា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសប្បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេ-បំ បជានតោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ ស-មោជានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១២៥) កេចិ វិរាគានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វិរាគានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្សល់ដង្ហើមចេញនិងខ្សល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនភាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២៩) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាមួយ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នក ពិចារណាឃើញ នូវការណាមួយ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

ว្របេ អាធីនំ ចិស្វា ឬបវិភកេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ
សង្ខាឯម្មុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ ឬបេ វិភង្គ-
បស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ឬបេ វិភង្គឧបស្សី
បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វេទនាយ សញ្ញាយ ស-
ង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មិ ។បេ។ ជរាមរណេ
អាធីនំ ចិស្វា ជរាមរណវិភកេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ
សង្ខាឯម្មុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ ជរាមរណេ
វិភង្គឧបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ជរាមរណេ
វិភង្គឧបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វិភង្គ-
ឧបស្សី អស្សាសបស្សាសារម្មណេ ឆម្ភា ឧបដ្ឋានំ
សតិ អនុបស្សនាញាណំ ឆម្ភា ឧបដ្ឋានំ ញោ

បុគ្គលឃើញទោសក្នុងរូបហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការណាយចាករូប មានចិត្តប្រុងស៊ប់ក្នុងសទ្ធា តាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្អួន បុគ្គលនោះសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចូល បុគ្គលឃើញទោសក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។បេ។ ក្នុងជរាមរណៈហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការណាយ ចាកជរាមរណៈ មានចិត្តប្រុងស៊ប់ ក្នុងសទ្ធា តាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្អួន បុគ្គលនោះ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយ ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយ ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌តាំងឡាយ ឈ្មោះថាទុបដ្ឋានសតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌តាំងឡាយ ឈ្មោះថាទុបដ្ឋាន

សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ កេ។ សតិ ច តាយ សតិយា
តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ
ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ
។បេ។ ឯវម្បិ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេវន-
ដ្ឋេន ភាវនា ។ វិភង្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសា
សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ វិភង្គានុបស្សី អស្សា-
សបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជា-
នតោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានំ សមោជានេតិ
តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថា ឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវការណាយ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុធម្មានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការណាយ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលឃើញច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនពយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការណាយ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

[๑๒๖] กามาสวะ อันเป็นอกุศล ย่อมมีแก่ใคร ๆ ในกามธาตุ ย่อมมีแก่ใคร ๆ ในรูปธาตุ ย่อมมีแก่ใคร ๆ ในอรูปธาตุ ย่อมมีแก่ใคร ๆ ในกามธาตุ ในรูปธาตุ

(๑๒๖) បុគ្គលសិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលត់ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញច្បាស់កង់រូបហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការរលត់នៃរូប មានចិត្តប្រុះស៊ប់កង់សទ្ធាតាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្អួន បុគ្គលនោះ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចូល បុគ្គលឃើញច្បាស កង់វេទនា កង់សញ្ញា កង់សង្ខារតាំងឡាយ កង់វិញ្ញាណ កង់ចក្ខុ ។ បេ ។ កង់ជរាមរណៈហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការរលត់នៃជរាមរណៈ មានចិត្តប្រុះស៊ប់កង់សទ្ធា តាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្អួន បុគ្គលនោះ សិក្ខាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់កង់ជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ។

(๑๒๗) កតិហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាធីនភោ
ហោតិ កតិហាការេហិ អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ ។ បញ្ចហា-
ការេហិ អវិជ្ជាយ អាធីនភោ ហោតិ អដ្ឋហាការេហិ
អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាធីនភោ
ហោតិ ។ អនិច្ចដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាធីនភោ ហោតិ
ទុក្ខដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាធីនភោ ហោតិ អនត្តដ្ឋេន
អវិជ្ជាយ អាធីនភោ ហោតិ សង្ខាដ្ឋេន អវិជ្ជាយ
អាធីនភោ ហោតិ វិបរិណាមដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាធីន-
ភោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ
អាធីនភោ ហោតិ ។

កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ ។
ឯកាធម្មេ ឯកភោធេន អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ សមុទយេ ឯកភោធេន
អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ ជាតិយា ឯកភោធេន អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ
អាហារេ ឯកភោធេន(๑) អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ ហេតុម្ហិ ឯកភោធេន
អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ បច្ចយេ ឯកភោធេន អវិជ្ជា និវុជ្ឈតិ

๑ ម. ម. បភវេ ឯកភោធេន ។

(១២៧) ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង អវិជ្ជារលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអាការ ៥ យ៉ាង អវិជ្ជារលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។

ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអាការ ៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ទោសក្ខន្ធ អវិជ្ជា ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអត្ថថាជាអនត្តា ១ ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអត្ថ ថាក្តៅសព្វ ១ ទោសក្ខន្ធអវិជ្ជា ដោយអត្ថថាប្រែប្រួល ១ នេះទោសក្ខន្ធ អវិជ្ជា ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

អវិជ្ជារលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ អវិជ្ជា រលត់ ដោយការរលត់នៃធម៌ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់ នៃហេតុជាទីប្រជុំកើត ១ អវិជ្ជារលត់ដោយការរលត់ នៃជាតិ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃអាហារ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃហេតុ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃបច្ច័យ ១

ญาณมุปฺปาเทน อวิชฺชา นิรุชฺฌติ นิโรธุปฺปาเทน อวิ-
ชฺชา นิรุชฺฌติ ๙ เมหิ อฏฺฐหากาเรหิ อวิชฺชา นิรุชฺฌติ
๙ เมหิ ปญฺหากาเรหิ อวิชฺชาย อาทีนวํ ทิสฺวา
๙ เมหิ อฏฺฐหากาเรหิ อวิชฺชานิโรเธ ญาณญฺจ
โหติ สงฺขานิมุตฺตา จิตฺตํ ฐสฺสฺ สฺวาธิฏฺฐิตํ อวิ-
ชฺชาย นิโรธาธุปสฺสี อสฺสาสิสฺสาสีติ สิกฺขติ
อวิชฺชาย นิโรธาธุปสฺสี ปสฺสาสิสฺสาสีติ สิกฺขติ ฯ

(๑๒๘) กตีหากาเรหิ สงฺขาเรสุ อาทีนโว
โหติ กตีหากาเรหิ สงฺขาร นิรุชฺฌนฺติ ฯเป ฯ
กตีหากาเรหิ วิญฺญาโณ อาทีนโว โหติ กา-
ตีหากาเรหิ วิญฺญาณํ นิรุชฺฌติ กตีหากาเรหิ
นามรูเป อาทีนโว โหติ กตีหากาเรหิ นาม-
รูปํ นิรุชฺฌติ กตีหากาเรหิ สฬายตเน อาที-
นโว โหติ กตีหากาเรหิ สฬายตนํ นิรุชฺฌติ

អវិជ្ជាវលត់ ដោយការកើតឡើងនៃញាណ ១ អវិជ្ជាវលត់ ដោយការ
ប្រាកដនៃនិកេធធម៌ ១ នេះអវិជ្ជាវលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង បុគ្គល
ឃើញទោសក្នុងអវិជ្ជា ដោយអាការ ៩ យ៉ាងនេះ ហើយជាអ្នកដុះធន្លុះ
ក្នុងការវលត់នៃអវិជ្ជា ដោយអាការ ៨ យ៉ាងនេះ មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុង
សទ្ធា តាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ តតម្កល់នៅស៊ប់ស្អួន បុគ្គលនោះសិក្សា
ថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការវលត់នៃអវិជ្ជា ទើបដក
ដង្កើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការវលត់
នៃអវិជ្ជា ទើបដកដង្កើមចូល ។

(១២៨) ទោសក្នុងសង្ខារ ដោយអាការប៉ុន្មាន សង្ខារវលត់
ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ទោសក្នុងវិញ្ញាណ ដោយអាការប៉ុន្មាន
វិញ្ញាណវលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន ទោសក្នុងនាមរូប ដោយអាការ
ប៉ុន្មាន នាមរូបវលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន ទោសក្នុងសឡាយ-
តនៈ ដោយអាការប៉ុន្មាន សឡាយតនៈវលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន

កតិហាការេហិ ផស្សេ អាធិនវោ ហោតិ កតិ-
ហាការេហិ ផស្សេ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ វេទ-
នាយ អាធិនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ វេទនា
និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ តណ្ហាយ អាធិនវោ
ហោតិ កតិហាការេហិ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ កតិហាការេ-
ហិ ឧបាទានេ អាធិនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ
ឧបាទានំ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ ភវេ អាធិនវោ
ហោតិ កតិហាការេហិ ភវោ និរុជ្ឈតិ កតិហា-
ការេហិ ជាតិយា អាធិនវោ ហោតិ កតិហាការេ-
ហិ ជាតិ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ ជរាមរណេ
អាធិនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ ជរាមរណំ និ-
រុជ្ឈតិ ។ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាធិនវោ
ហោតិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ ។

ទោសក្ខន្ធផស្សៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ផស្សៈរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្ខន្ធវេទនា ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង វេទនារលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្ខន្ធតណ្ហា ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង តណ្ហារលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្ខន្ធឧបាទាន ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ឧបាទានរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្ខន្ធភព ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ភពរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្ខន្ធជាតិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ជាតិរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្ខន្ធជរាមរណៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ជរាមរណៈរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ទោសក្ខន្ធជរាមរណៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ជរាមរណៈរលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជាតមរណា អាធីន-
ភៅ ហោតិ ។ អធិច្ចុប្បន្ន ជាតមរណា អាធីនភៅ
ហោតិ ខុក្ខប្បន្ន អនត្តប្បន្ន សង្ខារប្បន្ន វិបរិណា-
មប្បន្ន ជាតមរណា អាធីនភៅ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ច-
ហាការេហិ ជាតមរណា អាធីនភៅ ហោតិ ។

កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជាតមរណំ ឯវុដ្ឋតិ ។
ឯទានឯភៅឆេន ជាតមរណំ ឯវុដ្ឋតិ សមុទយឯភៅឆេ-
ន ជាតិឯភៅឆេន ភវឯភៅឆេន ហេតុឯភៅឆេន បច្ច-
យឯភៅឆេន ញាណុប្បាទេន ឯភៅធុបដ្ឋានេន ជាតមរ-
ណំ ឯវុដ្ឋតិ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជាតមរណំ ឯវុ-
ដ្ឋតិ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជាតមរណា អាធីនវំ
ទិស្វា ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជាតមរណាឯភៅឆេ
ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្សាធិដ្ឋិតំ
ជាតមរណា ឯភៅធាតុបស្ស អស្សាសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ

ទោសកង៏ជកមរណៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង៏ តើអ្វីខ្លះ ។ ទោសកង៏ជកមរណៈ ដោយអត្តថាមិនទៀង ១ ដោយអត្តថាជាទុក្ខ ១ ដោយអត្តថាជាអនត្តា ១ ដោយអត្តថាក្តៅសព្វ ១ ទោសកង៏ជកមរណៈ ដោយអត្តថាប្រែប្រួល ១ នេះទោសកង៏ជកមរណៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង៏ ។

ជកមរណៈរលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង៏ តើអ្វីខ្លះ ។ ជកមរណៈរលត់ ដោយការរលត់ នៃហេតុជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល ១ ដោយការរលត់ នៃហេតុជាទីប្រជុំកើត ១ ដោយការរលត់នៃជាតិ ១ ដោយការរលត់ នៃកម ១ ដោយការរលត់ នៃហេតុ ១ ដោយការរលត់ នៃបច្ច័យ ១ ដោយការកើតឡើង នៃញាណ ១ ជកមរណៈរលត់ ដោយការប្រាកដ នៃនិកេតធម៌ ១ នេះជកមរណៈ រលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង៏ ។ បុគ្គលឃើញទោសកង៏ជកមរណៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង៏ ហើយជាអ្នកដុះធន្ទកង៏ការរលត់ នៃជកមរណៈ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង៏ ជាអ្នកមានចិត្តចុះស៊ប់កង៏សទ្ធា តាំង៏ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្អួន បុគ្គលនោះសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ជកមរណៈ ទើបដកដង្កើមចេញ

ឯកមវាលោ និកេជានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ និកេជានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ឆម្ភា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ ឆម្ភា ឧបដ្ឋានំ ឆោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ឆេវ សតិ ច តាយ សតិ-យា តេន ញាណេន តេ ឆម្មេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ឆម្មេសុ ឆម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កេនដ្ឋេ ឆម្មេ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវដ្ឋេ ឆម្មេ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អា-សេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ និកេជានុបស្សី អស្សា-សបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ និកេជានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។

សេក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការលះបង់ជាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាទុបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាទុបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាទុបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការលះបង់ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុធម្មានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការលះបង់ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការលះបង់ ។ បេ ។

ปชานนฺตา ฯ ทุติยาปิ สมฺมาปฏิปตฺติ เตน ปุคฺคเลน สมฺปาปุณิตพฺพา ปฏิวิชฺฌิตพฺพา ฯ

(๑๒๙) กถํ ปฏิปตฺติปูรโก อสฺสาสปสฺสาสานุสฺสติสมาธิ สิกฺขิตพฺโพ ปฏิปตฺติปูรโก สสฺสาสปสฺสาสานุสฺสติสมาธิ สิกฺขิตพฺโพ ฯ เอตฺถ ปฏิปตฺติปูรโก อสฺสาสปสฺสาสานุสฺสติสมาธิ(๑) ปริจฺฉินฺนกาลปฏิปตฺติปูรโก จ ปริจฺฉินฺนกาลปฏิปตฺติปูรโก จ ฯ ยาว ปริจฺฉินฺนกาลปฏิปตฺติปูรโก ยาวตกเกสุ ตาวตเกสุ ขณฺเฑสุ ขณฺฑปฺปตฺโต ปริจฺฉินฺนกาลปฏิปตฺติปูรโก จ ฯ ยาว ปฏิปตฺติปูรโก อสฺสาสปสฺสาสานุสฺสติสมาธิ สิกฺขิตพฺโพ ยาว ปฏิปตฺติปูรโก อสฺสาสปสฺสาสานุสฺสติสมาธิ สิกฺขิตพฺโพ เวทนํ สญฺญํ สงฺขาเร วิญฺญาณํ ขณฺฑิกฺกํ ฯ เป ฯ

---

๑ ฉ. ม. ปฏิปตฺติปูรโก อสฺสาสปสฺสาสานุสฺสติสมาธิ ฯ

បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំង៥ឲ្យ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ផ្តុំ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២៩) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលាស់ចេញ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។ ការរលាស់ចេញ មាន ២ យ៉ាង គឺ ការរលាស់ចេញគឺការលះបង់ (បរិច្ចាគប្បដិនិស្សគ្គៈ) ១ ការរលាស់ចេញគឺការស្រុះទៅ (បក្ខន្ទនប្បដិនិស្សគ្គៈ) ១ ។ ធម៌ណា លះស្រឡះនូវរូប ធម៌នោះ ឈ្មោះថា ការរលាស់ចេញគឺការលះបង់ ចិត្តស្រុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់នៃរូប ឈ្មោះថាការរលាស់ចេញគឺការស្រុះទៅ ។ បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលាស់រូបចេញ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកចារណាឃើញ នូវការរលាស់រូបចេញ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ណា លះស្រឡះនូវវេទនា នូវសញ្ញា នូវសង្ខារ នូវវិញ្ញាណ នូវចក្ខុ ។ បេ ។

ជាគមរណាំ បរិក្ខ័តីតិ បរិក្ខាគបច្ចដិនិស្សគ្គោ ជាគម-
រណនិកោនេ និព្វានេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ បក្ខន្ទនបច្ច-
ដិនិស្សគ្គោ ។ ជាគមរណោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អ-
ស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ជាគមរណោ បដិនិស្សគ្គានុ-
បស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី
អស្សាសបស្សាសវសេន ឆម្ភា ឧបដ្ឋានំ សតិ
អនុបស្សនាញាណាំ ឆម្ភា ឧបដ្ឋានំ ពោ សតិ សតិ
ឧបដ្ឋានំ ពេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញា-
ណេន តេ ឆម្ភេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ឆម្ភេសុ
ឆម្ភានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

នូវជាតិមរណៈ ធម៌នោះ ឈ្មោះថាការរលាស់ចេញ គឺការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់នៃជាតិមរណៈ ឈ្មោះថាការរលាស់ចេញ គឺការស្ទុះទៅ ។ បុគ្គលសឹក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ជាតិមរណៈ ទើបដកដង្កើមចេញ សឹក្ខាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ជាតិមរណៈ ទើបដកដង្កើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាទបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាទបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាទបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្កើមចេញនិងដង្កើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា ។

อนุปสฺสตีติ กถญฺจ ภิกฺขุ อนุปสฺสติ ฯ อนิจฺจโต อนุปสฺสติ เอวา นิจฺจโต ฯ เป ฯ ปฏิ-นิสฺสชฺชติ เอวา อาทิยติ อนิจฺจโต อนุปสฺสนฺโต นิจฺจสญฺญึ ปชหติ ฯ เป ฯ ปฏินิสฺสชฺชนฺโต อาทานํ ปชหติ เอวญฺจ ภิกฺขุ อนุปสฺสติ ฯ

ภาวยตีติ กตเมสฺสา ภาวนา ตตฺถ ฉนฺทาทิ ฉนฺทาทิ-อนตฺตานุปสฺสนา ภาวนา ฯ เป ฯ อาเสวนฏฺเฐน ภาวนา ฯ ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี อสฺสาสปสฺสาสา สีล-วาเรน สีลวิสุทฺธิ อวิกฺเขปวาเรน จิตฺตวิสุทฺธิ ทสฺสน-วาเรน ทิฏฺฐิวิสุทฺธิ เยา ตตฺถ สีลวาโร อยํ อธิสีล-สิกฺขา เยา ตตฺถ อวิกฺเขปวาโร อยํ อธิจิตฺตสิกฺขา

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង មិនមែនថាទៀងទេ ។ បេ ។ រលាស់ចេញ មិនមែនកាន់យកទេ បុគ្គលកាលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង រមែងលះបង់នូវនិច្ចសញ្ញា (ការសំគាល់ថាទៀង) ។ បេ ។ បុគ្គលកាលរលាស់ចេញ ឈ្មោះថាលះបង់ នូវសេចក្តីប្រកាន់ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថាភាវនាដោយអត្ថថាមិនកន្ទក់ នូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតក្នុងសមាធិនោះ ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្សល់ដង្ហើមចេញ និងខ្សល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ឈ្មោះថាចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ អត្ថថាសង្រួម ក្នុងធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាអធិសីលសិក្ខា អត្ថថាមិនរាយមាយ ក្នុងធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាអធិចិត្តសិក្ខា

យោ តត្ថ ឧស្សន្នដ្ឋោ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា
ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវដ្ដន្តោ សិក្ខតីតិ
ជានន្តោ សិក្ខតីតិ ។បេ។ សច្ចិកាតព្ពំ សច្ចិករោ-
ន្តោ សិក្ខតីតិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសប្បស្សា-
សារម្មណេ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អារក្ខូបំ បជានតោ
វិនិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ វិនិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិនិតា
អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។បេ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាស-
ប្បស្សាសារម្មណេ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អារក្ខូបំ បជា-
នតោ ។បេ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ
គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ពលានិ
សមោជានេតិ ពោជ្ឈង្គេ សមោជានេតិ មគ្គំ សមោ-
ជានេតិ ធម្មេ សមោជានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ
សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

អត្ថថាឃើញក្នុងធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាអធិប្បញ្ញាសិក្ខា បុគ្គលកាលរំពឹងឃើញ នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្ខា ។ បេ ។ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្ខា កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ វេទនាដ៏ច្រើនកដ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ច្រើនកដ រមែងតាំងឡើង វេទនាដ៏ច្រើនកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ នៃការសូបផង បុគ្គលប្រមូលមកនូវពល: ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ ប្រមូលមកនូវមគ្គ ប្រមូលមកនូវធម៌ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ នៃការសូបផង ។

ฌานงฺคานิ สเหชาตาเนวตีตานิ กิญฺจิ ฌานงฺคานิ สเหชาตานิ ฯ อนิเมาตฺตาผลสมาปตฺติยา สมงฺคิสฺส ฌานงฺคานิ สเหชาตานิ ฯ เปฯ เตน วุจฺจติ สมตฺตญฺจ ปฏิวิชฺฌติ อฏฺฐ อนุปสฺสนาญาณานิ อฏฺฐ จ อุปฏฺฐานานุสฺสติโย(๑) จตฺตาริ สุตฺตนฺติกวาตฺตานิ ฉฬงฺคุเปกฺขาภาวนาย ฌานานิ ปหาย สตฺตสุ สาเสกฺขาสุ ญาณานิ ฯ

(๑๓๐) กตมานิ จตฺตาริ สมาธิวาสนญาณานิ ฯ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิวาสนา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิ สมาธิ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิวาสนา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิ ฯ เปฯ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิวาสนา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารสมาธิ สมาธิ ฌานานิ จตฺตาริ สมาธิวาสนญาณานิ ฯ

---

๑ ม. จตสฺโสานุปสฺสนาโย ฯ

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយ ទាំង ៦ ឬយ តើប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំង ៦ ឬយ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រមូលមកនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ទាប់ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបជ្ឈានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ត ៤ (វមែងមាន) ក្នុងធម្មេសុធម្មានុបស្សនា ទាំងនេះ ឈ្មោះថាសតោការី-ញាណ ៣២ ប្រការ ។

(១៣០) ញាណ ២៤ ដោយអំណាចនៃសមាធិ តើដូចម្តេច ។ កាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាសមាធិ កាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ។ បេ ។ កាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច (ចាកកិលេស) ឈ្មោះថាសមាធិ នេះញាណ ២៤ ដោយអំណាចនៃសមាធិ ។

កតមានិ ទ្វេសត្តតិ វិមុត្តាវសេន ញាណានិ ។ ឥធ ភិក្ខុ បឋមំ ឈានំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា ឥធ ភិក្ខុ បឋមំ ឈានំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា ។ បេ ។ វិមោក្ខយំ ចិត្តំ អរហត្តំ វិមោក្ខយំ ចិត្តំ ឈានំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិមុត្តា ឥមានិ ទ្វេសត្តតិ វិមុត្តាវសេន ញាណានិ ។

ញាណ ៧២ ប្រការ ដោយអំណាចនៃវិបស្សនា តើដូចម្តេចខ្លះ ។
ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថា
វិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ឈ្មោះថាវិបស្សនា
ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាជាអនត្តា នូវខ្សល់ដង្ហើមចេញវែង
ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះ
ថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ឈ្មោះថាវិបស្សនា
ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាជាអនត្តា នូវខ្សល់ដង្ហើមចូលវែង
។ បេ ។ ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង
ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ឈ្មោះថា
វិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ថាជាអនត្តា នូវខ្សល់ដង្ហើម
ចេញ របស់បុគ្គលកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច នូវខ្សល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គល
កាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច នេះញាណ ៧២ ប្រការ ដោយអំណាចនៃវិបស្សនា ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្វិទាញាណានិ ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ និព្វិទាញាណំ អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ និព្វិទាញាណំ ។បេ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ និព្វិទាញាណំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ និព្វិទាញាណំ ឥមានិ អដ្ឋ និព្វិទាញាណានិ ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្វិទានុលោមេ ញាណានិ ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ តយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្វិទានុលោមេ ញាណំ អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ តយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្វិទានុលោមេ ញាណំ ។បេ។

និព្វិទាញាណ ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្សែដង្វើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ១ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្សែដង្វើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ១ ។ បេ ។ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្សែដង្វើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការលោះចេញ ១ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្សែដង្វើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការលោះចេញ ១ នេះ និព្វិទាញាណ ៨ យ៉ាង ។

និព្វិទានុលោមញាណ ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បញ្ញាកង់ការញុះញង់ ប្រាកដថាគួរកន្ទើយ ចំពោះខ្សែដង្វើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញាណ ១ បញ្ញាកង់ការញុះញង់ ប្រាកដថាគួរកន្ទើយ ចំពោះខ្សែដង្វើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញាណ ១ ។ បេ ។

បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសំ កយសុបដ្ឋានេ បញ្ញា
និទ្ធានុលោមេ ញាណំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសំ
សំ កយសុបដ្ឋានេ បញ្ញា និទ្ធានុលោមេ ញាណំ
៨មានិ អដ្ឋ និទ្ធានុលោមេ ញាណានិ ។

កតមានិ អដ្ឋ និទ្ធាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ ។
អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋតា បញ្ញា
និទ្ធាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ
បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋតា បញ្ញា និទ្ធាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ
។ បេ ។ ៨មានិ អដ្ឋ និទ្ធាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ ។

កតមានិ ឯកាវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ ។
សោតាបត្តិមគ្គេន សក្កាយទិដ្ឋិ បហីនត្តា សមុ-
ច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ វិចិកិច្ឆាយ
បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ

បញ្ញាកង់ការជ្រាកដថាគួរកើយ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នក
ពិចារណាឃើញ នូវការលាស់ចេញ ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញាណ ១
បញ្ញាកង់ការជ្រាកដថាគួរកើយ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នក
ពិចារណាឃើញ នូវការលាស់ចេញ ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញាណ ១
នេះនិព្វិទានុលោមញាណ ៨ យ៉ាង ។

និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណសូម្បី (ការដឹងកង់ការនឿយណាយនិងការ
រម្ងាប់) ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បញ្ញា គឺការពិចារណា និងការ
តាំង នូវខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង
ឈ្មោះថានិព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណ ១ បញ្ញា គឺការពិចារណា និងការ
តាំង នូវខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង
ឈ្មោះថានិព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណ ១ ។ បេ ។ នេះនិព្វិទាបដិប្បស្ស-
ទ្ធិញាណ ៨ យ៉ាង ។

វិមុត្តិសុខញាណ ២១ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ញាណ កើតឡើង
ព្រោះកាន់នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ
ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថា វិមុត្តិសុខញាណ ញាណកើតឡើង
ព្រោះកាន់នៃវិចិកិច្ឆា ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ
ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថា វិមុត្តិសុខញាណ ញាណកើតឡើង

សីលព្វតបរាមាសស្ស ឥដ្ឋាធុសយស្ស វិចិកិច្ឆាធុស-
យស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ
ញាណំ សកធាតាមិមក្ខេន ឯឧ្បាវិកស្ស តាមរាគ-
សញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស ឯឧ្បាវិកស្ស
តាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហីនត្តា
សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ អធាតាមិ-
មក្ខេន អណុសហគតស្ស តាមរាគសញ្ញោជនស្ស
បដិឃសញ្ញោជនស្ស អណុសហគតស្ស តាមរាគា-
នុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្ន-
ត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ អរហត្តមក្ខេន រូប-
រាគស្ស អរូបរាគស្ស មានស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អវិជ្ជាយ
មានានុសយស្ស ច ភវរាគានុសយស្ស អវិជ្ជានុស-
យស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ
ញាណំ ឥមានិ ឯកាទសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ
សោឧ្បសវត្តុកី អានិសង្សតិ សមាធិ ភាវយតោ
វីសានិ តានិ ឥមានិ ទ្វេ ញាណសតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។

អាឥាបានកថា សមត្តា ។

ព្រោះភាពនៃសីលព្វតបរាមាសៈ នៃទិដ្ឋានុសយ នៃវិចិកិច្ឆានុសយ ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថាវិមុត្តិសុខញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមរាគសញ្ញោជនៈ នៃបដិឃសញ្ញោជនៈ ជាកិលេសដ៏គ្រោតគ្រោត នៃកាមរាគានុសយ នៃបដិឃានុសយ ជាកិលេសដ៏គ្រោតគ្រោត ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយសកទាគាមិមគ្គ ឈ្មោះថាវិមុត្តិសុខញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមរាគសញ្ញោជន នៃបដិឃសញ្ញោជន ជាកិលេសដ៏ល្អិត នៃកាមរាគានុសយ នៃបដិឃានុសយ ជាកិលេសដ៏ល្អិត ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយអនាគាមិមគ្គ ឈ្មោះថាវិមុត្តិសុខញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃរូបរាគៈ នៃអរូបរាគៈ នៃមានៈ នៃឧទ្ធច្ចៈ នៃអវិជ្ជា នៃមានានុសយ នៃភវរាគានុសយ នៃអវិជ្ជានុសយ ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ ឈ្មោះថាវិមុត្តិសុខញាណ នេះវិមុត្តិសុខញាណ ២១ កាលបុគ្គលចម្រើនទូវអាឥាបានសត្រតិសមាធិ មានវត្ត ១៦ ញាណ ២២០ នេះ រមែងកើតឡើង ។

ចប់ អាឥាបានកថា ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៣១) ឯវម្មេ សុតំ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្សារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច បញ្ចិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ ។ កតមានិ បញ្ច ។ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ។

(១៣២) ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កតិហាការេហិ វិសុជ្ឈន្តិ ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ញាវសេហិ អាការេហិ វិសុជ្ឈន្តិ អស្សទ្ធេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ សទ្ធេ បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ ចាសាធនីយេ សុត្តន្តេ បច្ចវេក្ខតោ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៣១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះបន្ទូលព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ តើអ្វីខ្លះ ។ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ឥន្ទ្រិយ ៥ យ៉ាង ។

(១៣២) ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ បរិសុទ្ធ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ១៥ ដូច្នេះ សទ្ធិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលឥតសទ្ធា ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានសទ្ធា ១ ពិចារណាព្រះសូត្រដែលជាទីជ្រះថ្លា ១

៥មេហិ តីហាការេហិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ កុសីតេ
បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ អារទ្ធវីរិយេ បុគ្គលេ សេវតោ
ភជតោ បយិរុបាសតោ សម្មប្បជានេ បច្ចវេក្ខតោ
៥មេហិ តីហាការេហិ វីរិយិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ មុដ្ឋស្សតឹ
បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ ឧបដ្ឋិតស្សតឹ បុគ្គលេ សេ
វតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ សតិបដ្ឋានេ បច្ចវេក្ខ-
តោ ៥មេហិ តីហាការេហិ សតិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ អ-
សមាហិតេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ សមាហិតេ បុគ្គលេ
សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ ឈានវិមោក្ខេ
បច្ចវេក្ខតោ ៥មេហិ តីហាការេហិ សមាធិន្ទ្រិយំ
វិសុជ្ឈតិ ទុប្បញ្ញេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ បញ្ញវន្តេ
បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ គម្ភីរ-
ញាណចរិយំ បច្ចវេក្ខតោ ៥មេហិ តីហាការេហិ
បញ្ចិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ ៥មេហិ បញ្ច បុគ្គលេ បរិវជ្ជយ-
តោ បញ្ច បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាស-
តោ បញ្ច សុត្តន្តក្ខន្ធេ បច្ចវេក្ខតោ ៥មេហិ បណ្ឌ-
រេហិ អាការេហិ ៥មាធិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិសុជ្ឈន្តិ ។

វីរិយិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលខ្ជិលច្រអូស ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានសេចក្តីព្យាយាម ១ ពិចារណាសម្មប្បធាន ១ សតិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលភ្លេចស្មារតី ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានស្មារតីតម្កល់មាំ ១ ពិចារណាសតិប្បដ្ឋាន ១ សមាធិន្ទ្រិយបរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលមានចិត្តមិននឹងធឹង ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានចិត្តនឹងធឹង ១ ពិចារណាឈាននឹងវិមោក្ខ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយបរិសុទ្ធដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលអាប់ឥតបញ្ញា ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានបញ្ញា ១ ពិចារណានូវញាណចរិយាដ៏ជ្រៅ ១ នេះឯង ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ១៥ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គល ៥ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គល ៥ ពិចារណាកង់ព្រះសូត្រ ៥ ដូចពោលមកនេះឯង ។

[១៣៣] កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិ-
យន្តិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា
ហោតិ ។

ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ ទស-
ហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ អ-
ស្សទ្ធិយំ បជហន្តោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ
ភាវេន្តោ អស្សទ្ធិយំ បជហតិ កោសជ្ជំ បជហន្តោ
វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ កោសជ្ជំ
បជហតិ បមាទំ បជហន្តោ សតិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ
សតិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ បមាទំ បជហតិ ឧទ្ធច្ចំ បជ-
ហន្តោ សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ
ឧទ្ធច្ចំ បជហតិ អវិជ្ជំ បជហន្តោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវេ-
តិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ អវិជ្ជំ បជហតិ ឥមេហិ
ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ ឥមេហិ
ទសហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ ។

(១៣៣) ឥន្ទ្រិយ៣ ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការប៉ុន្មាន យ៉ាង ការចម្រើននៃឥន្ទ្រិយ៣ ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ?

ឥន្ទ្រិយ៣ ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការ: ១០ យ៉ាង ការចម្រើននៃឥន្ទ្រិយ៣ ៥ ក៏ដោយអាការ ១០ យ៉ាងដែរ គឺបុគ្គលកាលលះនូវអស្សទ្ធិយ: (ការណ៍មិនគួរជឿ) ឈ្មោះថាចម្រើនសទ្ធិន្ទ្រិយ១ កាលចម្រើននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះអស្សទ្ធិយ: ១ កាលលះនូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាចម្រើនវីរិយិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ១ កាលលះនូវសេចក្តីប្រមាទ ឈ្មោះថាចម្រើនសតិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះសេចក្តីប្រមាទ ១ កាលលះនូវសេចក្តីរាយមាយ ឈ្មោះថាចម្រើនសមាធិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះសេចក្តីរាយមាយ ១ កាលលះអវិជ្ជា ឈ្មោះថាចម្រើនបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះអវិជ្ជា ១ នេះឯងឥន្ទ្រិយ៣ ៥ ដែលបុគ្គលចម្រើនដោយអាការ ១០ យ៉ាង នេះឯង ការចម្រើន នៃឥន្ទ្រិយ៣ ៥ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ?

(១៣៤) កតមោ កាយោ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ កាយតានំ ហោន្តំ សុកាយតានំ ។ ឧសមោ កាយោ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ កាយតានំ ហោន្តំ សុកាយតានំ ។ អស្សទ្ធិយស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សទ្ធិន្ទ្រិយំ កាយតំ ហោតិ សុកាយតំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស កាយតត្តា សុកាយតត្តា អស្សទ្ធិយំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ កោសជ្ជស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា វីរិយិន្ទ្រិយំ កាយតំ ហោតិ សុកាយតំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស កាយតត្តា សុកាយតត្តា កោសជ្ជំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ បមាទស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សតិន្ទ្រិយំ កាយតំ ហោតិ សុកាយតំ សតិន្ទ្រិយស្ស កាយតត្តា សុកាយតត្តា បមាទោ បហីនោ ហោតិ សុប្បហីនោ ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សមាធិន្ទ្រិយំ កាយតំ ហោតិ សុកាយតំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស កាយតត្តា សុកាយតត្តា ឧទ្ធច្ចំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ អវិជ្ជាយ បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា បញ្ញិន្ទ្រិយំ កាយតំ ហោតិ សុកាយតំ

(๑๓๔) ឥន្ទ្រិយ តាំង ៥ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ឥន្ទ្រិយ តាំង ៥ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង គឺសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវអស្សទ្ធិយៈ ១ អស្សទ្ធិយៈ បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ១ សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវសេចក្តីប្រមាទ ១ សេចក្តីប្រមាទដែលបុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវសតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវឧទ្ធច្ចៈ ១ ឧទ្ធច្ចៈ បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវសមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយនូវអវិជ្ជា ១

បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អាវិតត្តា សុអាវិតត្តា អវិជ្ជា បហីនា
ហោតិ សុប្បហីនា ឥមេហិ ឧសភេហិ អាការេហិ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាវិតានិ ហោន្តិ សុអាវិតានិ ។

(១៣៥) កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាវិយ-
ន្តិ កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាវិតានិ ចេវ
ហោន្តិ សុអាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្ប-
ដិប្បស្សទ្ធានិ ច ។ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
អាវិយន្តិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាវិតានិ
ចេវ ហោន្តិ សុអាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច
សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយានិ អាវិយន្តិ សោតាបត្តិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ អាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុអាវិតានិ ច បដិ-
ប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សកទាគា-
មិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាវិយន្តិ សកទាគាមិ-
ផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ
សុអាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ

អវិជ្ជា បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវបញ្ចិន្ទ្រិយ ๑ នេះ ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ដោយអាការ ๑๐ យ៉ាង ។

(๑๓๕) ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង សូប់រម្ងាប់ហើយផង សូប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការ ๔ យ៉ាង ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង សូប់រម្ងាប់ហើយផង សូប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក៏ដោយអាការ ๔ យ៉ាងដែរ គឺឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង សូប់រម្ងាប់ហើយផង សូប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិផល ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃសកទាគាមិមគ្គ ឥន្ទ្រិយតាំង ๕ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង សូប់រម្ងាប់ហើយផង សូប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃសកទាគាមិផល ឥន្ទ្រិយតាំង ๕

๓ อนาคามิมคฺคกฺขเณ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิยนฺติ อนาคามิผลกฺขเณ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิตานิ เจว โหนฺติ สุภาวิตานิ จ ปฏิปฺปสฺสทฺธานิ จ สุปฺปฏิปฺปสฺสทฺธานิ จ อรหตฺตมคฺคกฺขเณ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิยนฺติ อรหตฺตผลกฺขเณ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิตานิ เจว โหนฺติ สุภาวิตานิ จ ปฏิปฺปสฺสทฺธานิ จ สุปฺปฏิปฺปสฺสทฺธานิ จ ฯ

๕ตัง จตสฺสฺ มคฺควิสุทฺธิโย จตสฺสฺ ผลวิสุทฺธิโย จตสฺสฺ สมุจฺเฉทวิสุทฺธิโย จตสฺสฺ ปฏิปฺปสฺสทฺธิวิสุทฺธิโย ๕เมหิ จตูหากาเรหิ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิยนฺติ ๕เมหิ จตูหากาเรหิ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิตานิ เจว โหนฺติ สุภาวิตานิ จ ปฏิปฺปสฺสทฺธานิ จ สุปฺปฏิปฺปสฺสทฺธานิ จ ฯ

(๑๓๖) กตีนิ(๑) ปุคฺคลานิ ๕ทฺวยภาวนากตี ปุคฺคลา ภาวิตินฺทฺริยา ฯ อฏฺฐ ปุคฺคลานิ ๕ทฺวยภาวนา ตโย ปุคฺคลา ภาวิตินฺทฺริยา ฯ

๑ ฉ. กติสุ ฯ

បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ទាប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ទាប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិផល ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើនក្នុងខណៈនៃអរហត្តមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ទាប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ទាប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃអរហត្តផល ។

មគ្គវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង ផលវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង សមុច្ឆេទវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង បដិប្បស្សទ្ធិវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង ដោយប្រការដូច្នេះ នេះឯង ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯងឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ទាប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ទាប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

(១៣៦) បុគ្គលប៉ុន្មានពួក កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ បុគ្គលប៉ុន្មានពួក មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ។ បុគ្គល ៨ ពួក កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ បុគ្គល ៣ ពួក មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ។

កតមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា ។ សត្តន្នញ្ច សេក្ខានំ បុថុជ្ជនកល្យាណកស្ស ច ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា ។ កតមេ តយោ បុគ្គលា ។ ភាវិតិន្ទ្រិយវាសេន ពុទ្ធោតិ តថាគតស្សវាគោ(១) ទិដ្ឋាសវោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ សយម្ភូតដ្ឋេន បច្ចេកពុទ្ធោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ អប្បមេយ្យដ្ឋេន តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ ឥមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា ឥតិ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា ឥមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា ។

សារិត្តធិម្មាទិ

(១៣៧) បញ្ចិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ កតមានិ បញ្ច សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ

---

១ ឱ.ម. ភាវិតិន្ទ្រិយោ សរវនេន ពុទ្ធោ តថាគតស្ស សាវកោ ។

បុគ្គល ៨ ពួក កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេក្ខ-បុគ្គល ៧ និងកល្យាណបុថុជ្ជន ១ បុគ្គលទាំង ៨ ពួកនេះ កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ ។ បុគ្គល ៣ ពួក (មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ) តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សាវកវរបស់ព្រះតថាគត ជាព្រះខីណាស្រព មាននាមថាពុទ្ធៈ ដោយអំណាចលោកជាអ្នកមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ១ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹងឯង ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ១ ព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ដោយអត្ថថាមានគុណពប់មិនបាន ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ១ នេះឯង បុគ្គល ៣ ពួកដែលមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ បុគ្គល ៨ ពួកនេះ កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ បុគ្គល ៣ ពួកនេះ មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ដូចពោលមកនេះឯង ។

សារវត្ថីធម្មាធ

(១៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ យ៉ាង ឥន្ទ្រិយ ៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិ-ន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ ឯណានីមួយ មិនដឹងច្បាស់ តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះទេ

ឯមេតេ កិត្តាវេ សមណា ឯ ព្រាហ្មណា ឯ សមណោសុ ឯ(១) សមណាសម្មតា ព្រាហ្មណោសុ ឯ ព្រាហ្មណាសម្មតា ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្តំ ឯ ព្រាហ្មញ្ញត្តំ ឯ ឥដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ ។

យេ(២) កេចិ ខោ កិត្តាវេ សមណា ឯ ព្រាហ្មណា ឯ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ តេ ខោ មេ កិត្តាវេ សមណា ឯ ព្រាហ្មណា ឯ សមណោសុ ច សមណាសម្មតា ព្រាហ្មណោសុ ច ព្រាហ្មណាសម្មតា តេ ច បជាយស្មន្តា សាមញ្ញត្តញ្ច ព្រាហ្មញ្ញត្តញ្ច ឥដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តីតិ ។

---

១ ឱ. ម. បេរ ។ ២ ឱ. ម. យេ ហិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនុ៎ះ គេមិនសន្មតថា ជាសមណៈ ក្នុងពួកសមណៈ មិនសន្មតថាជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួកព្រាហ្មណ៍ទេ មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណព្រាហ្មណ៍ ដ៏មានអាយុទាំងនោះ រមែងមិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សម្រេច នូវសាមញ្ញផល ឬព្រហ្មញ្ញផល ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម របស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ បានឡើយ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ឯណានីមួយ ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអាទិសង្ឃផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ទើបគេសន្មតថាជាសមណៈ ក្នុងពួកសមណៈ សន្មតថាជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួកព្រាហ្មណ៍មែន មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណព្រាហ្មណ៍ ដ៏មានអាយុទាំងនោះ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សម្រេច នូវសាមញ្ញផល ឬព្រហ្មញ្ញផល ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម របស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្នបាន ។

(១៣៨) កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ ។ ចតូហាការេហិ អាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ ចតូហាការេហិ អាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ ចតូហាការេហិ អាការេហិ បញ្ញំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ

(១៣៨) ការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង សេចក្តីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង អានិសង្សនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវអានិសង្ស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការរលាស់ចេញ នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការរលាស់ចេញ នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។

ការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ៤០ យ៉ាងដែរ សេចក្តីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង

จตฺตาริ สาย อาการานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ อตฺถงฺคมิ
ปฐมชฺฌานสฺส ปญฺจ สงฺขตลกฺขณานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ อ-
สฺสาทานุปสฺสนา ทุติยชฺฌานสฺส ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ อสฺสา-
ทานุปสฺสนาย ปญฺจ สงฺขตลกฺขณานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ อา-
นีญฺชานุปสฺสนา ตติยชฺฌานสฺส ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ อานี-
ญฺชานุปสฺสนาย ปญฺจ สงฺขตลกฺขณานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ
นิสฺสรณานุปสฺสนา จตุตฺถชฺฌานสฺส ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ
นิสฺสรณานุปสฺสนาย ปญฺจ สงฺขตลกฺขณานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ ฯ

(๑๓๙) กตเมหิ จตฺตาริ สาย อาการานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ
สมุทยา โหนฺติ กตเมหิ จตฺตาริ สาย อาการานิ ปญฺจ ฺ ฌานงฺคานิ สมุ-
ทยา ฯ อวิชฺชาย อาหารสมุทยา รูปสมุทยา โหติ อวิชฺชาย
สมุทยา สงฺขารสมุทยา โหติ สงฺขารานญฺจ วิญฺญาณสมุทยา
วิญฺญาณสฺส นามรูปสมุทยา นามรูปสฺส สฬายตนสมุทยา สฬา-
ยตนสฺส ผสฺสสมุทยา ผสฺสสฺส เวทนาสมุทยา เวทนาย ตณฺหา-
สมุทยา ตณฺหาย อุปาทานสมุทยา อุปาทานสฺส ภวสมุทยา ภว-
สฺส ชาติสมุทยา ชาติยา ชรามรณสมุทยา ชรามรณสฺส โสก-
ปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสสมุทยา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-
ปายาสสมุทยา โหติ อวิชฺชาย นิโรธา รูปนิโรธา โหติ อวิชฺชาย
นิโรธา สงฺขารนิโรธา โหติ สงฺขารานญฺจ วิญฺญาณนิโรธา
วิญฺญาณสฺส นามรูปนิโรธา นามรูปสฺส สฬายตนนิโรธา สฬา-
ยตนสฺส ผสฺสนิโรธา ผสฺสสฺส เวทนานิโรธา เวทนาย ตณฺหา-
นิโรธา ตณฺหาย อุปาทานนิโรธา อุปาทานสฺส ภวนิโรธา ภว-
สฺส ชาตินิโรธา ชาติยา ชรามรณนิโรธา ชรามรณสฺส โสก-
ปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสนิโรธา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-
ปายาสนิโรธา โหติ

បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីវិនាសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ៤០ យ៉ាងដែរ អានិសង្សនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវអានិសង្សនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ២៥ យ៉ាងដែរ ទោសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ២៥ យ៉ាងដែរ ការរលាស់ចេញនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ១៨០ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការរលាស់ចេញ នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ១៨០ ដែរ ។

(១៣៩) ការកើតនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវការកើតនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១

សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកគ្គតុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ បក្ខយាតាយ អាវដ្ដនាយ សមុទ-
យោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បក្ខយាវសេន
ឆន្ទស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោ-
តិ បក្ខយាវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ វីរិយិ-
ន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ឯកគ្គតុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
ឧបដ្ឋានតាយ អាវដ្ដនាយ សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស សមុ-
ទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋា-
នវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯក-
គ្គតុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិ-
ក្ខេបតាយ អាវដ្ដនាយ សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយ-
ស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស
សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើត នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើត នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

អរិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សមា-
ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស
វសេន ឯកគ្គតុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ
ហោតិ ឧស្សន្នត្តាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ បញ្ញិ-
ន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧស្សន្នវសេន ឆន្ទស្ស
សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
ឧស្សន្នវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិ-
យស្ស សមុទយោ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ឯកគ្គតុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
អធិមោក្ខត្តាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយ-
ស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហត្តាយ អាវជ្ជនាយ
សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
ឧបដ្ឋានត្តាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ អរិក្ខេបត្តាយ អាវជ្ជនាយ
សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាច នៃការមិនពយមាយ ឈ្មោះថា ការកើត នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថាការ កើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាច នៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការ ដឿសិប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការកើត នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បី ប្រយោជន៍ដល់ការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

ឧស្សន្នត្តាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ អធិមោក្ខាវសេន ឆន្ទស្ស សមុ-
ទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បក្ខហា-
សេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទ-
យោ ហោតិ ឧបដ្ឋានាវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ
សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបាវសេន
ឆន្ទស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ
ហោតិ ឧស្សន្នាវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អធិមោក្ខាវសេន មន-
សិការស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ
ហោតិ បក្ខហាវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ
វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានាវសេន
មនសិការស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុ-
ទយោ ហោតិ អវិក្ខេបាវសេន មនសិការស្ស
សមុទយោ សអាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

ការកើត នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថា ការកើតនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃធម្ម: ដោយអំណាចនៃការជ្រះស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើត នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃធម្ម: ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃធម្ម: ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃធម្ម: ដោយអំណាច នៃការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃធម្ម: ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃមនសិការ: ដោយអំណាចនៃការជ្រះស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃមនសិការ: ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើត នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃមនសិការ: ដោយអំណាច នៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ๑ ការកើតនៃមនសិការ: ដោយអំណាចនៃការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសមាធិន្ទ្រិយ ๑

ឧស្សន្នវាសេន មនសិការស្ស សមុទយោ បញ្ចិន្ទ្រិ-
យស្ស សមុទយោ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វាសេន
ឯកត្តុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វាសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស វាសេន ឯកត្តុ-
បដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ សមាធិ-
ន្ទ្រិយស្ស វាសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វាសេន ឯកត្តុ-
បដ្ឋានំ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឥមេហិ
ចតូហិសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទ-
យោ ហោតិ ឥមេហិ ចតូហិសាយ អាការេហិ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ ។

ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការយើញ ឈ្មោះថាការកើត
នៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំ-
ណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ
នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការ
កើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយ
អំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការ
ប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ
ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍
តែមួយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១
នេះឯងការកើតនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង នេះឯងបុគ្គល
ដឹងច្បាស់នូវការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង ។

(๑๔๐) កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថដ្ឋមំ បជានាតិ ។ អនិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ អនិមោក្ខាវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ អនិមោក្ខាវសេន មនសិការស្ស អត្ថដ្ឋមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកដ្ឋំ(๑) អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ បក្ខមាត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ បក្ខមាវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ បក្ខមាវសេន មនសិការស្ស អត្ថដ្ឋមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកដ្ឋំ អនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋមោ ហោតិ

---

๑ ម. ឯកត្ថ ។

(๑๔๐) សេចក្តីវិនាសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤๐ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤๐ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ? សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការដឿឹសិប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការដឿឹសិប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការដឿឹសិប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ๑ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាសនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ๑ សេចក្តីវិនាស នៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ๑ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ๑

อุปชฺฌายสฺส อาจริยสฺส อตฺถกโร สาติฏฺฐิยสฺส อตฺถกโร โหติ อุปชฺฌายสฺส ภิกฺขุสฺส อตฺถกโร สาติฏฺฐิยสฺส อตฺถกโร โหติ อุปชฺฌายสฺส มตสนฺตกสฺส อตฺถกโร สาติฏฺฐิยสฺส อตฺถกโร โหติ สาติฏฺฐิยสฺส วิสฺสาสเน ฐปิตกสฺส อนุปชฺฌายสฺส สาติฏฺฐิยสฺส อตฺถกโร โหติ อาจริยสฺส อาจริยสฺส อาจริยสฺส อตฺถกโร สมานาจริยสฺส อตฺถกโร โหติ อาจริยสฺส ภิกฺขุสฺส อตฺถกโร สมานาจริยสฺส อตฺถกโร โหติ อาจริยสฺส มตสนฺตกสฺส อตฺถกโร สมานาจริยสฺส อตฺถกโร โหติ สมานาจริยสฺส วิสฺสาสเน ฐปิตกสฺส อนุปชฺฌายสฺส สมานาจริยสฺส อตฺถกโร โหติ อนฺเตวาสิกสฺส อาจริยสฺส อตฺถกโร สทฺธิวิหาริกสฺส อตฺถกโร โหติ อนฺเตวาสิกสฺส ภิกฺขุสฺส อตฺถกโร สทฺธิวิหาริกสฺส อตฺถกโร โหติ อนฺเตวาสิกสฺส มตสนฺตกสฺส อตฺถกโร สทฺธิวิหาริกสฺส อตฺถกโร โหติ

សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដឡើង នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃឆន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១

បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ បញ្ចិន្ទ្រិ-
យស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ អធិមោក្ខត្តាយ អាវជ្ជ-
នាយ អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ
បក្ខហនត្តាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស
អត្ថង្គមោ ហោតិ ឧបដ្ឋានត្តាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គ-
មោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ អវិក្ខេបត្តាយ
អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ
ហោតិ ឧស្សន្នត្តាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន ឆន្នស្ស
អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ បក្ខហ-
វសេន ឆន្នស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ
ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្នស្ស អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយ-
ស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន ឆន្នស្ស អត្ថង្គ-
មោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ ឧស្សន្នវសេ-
ន ឆន្នស្ស អត្ថង្គមោ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ

ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការដឿសិប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃធន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការដឿសិប់ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃធន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃធន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃធន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការមិនពយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃធន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ១

អដ្ឋមោក្ខាវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិ-
យស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ បក្ខហាវសេន មនសិការ-
វស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ
ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សតិ-
ន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន មន-
សិការស្ស អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ
ហោតិ ឧស្សន្នវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ
បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស
វសេន ឯកង្គំ អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ
ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកង្គំ អនុប-
ដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយ-
ស្ស វសេន ឯកង្គំ អនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស
អត្ថង្គមោ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកង្គំ
អនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ

សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការដឿសិប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនានៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការយើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

ปญฺจินฺทฺริยสฺส ฯเสน ฯกตฺตุ อนุปฏฺฐานํ ปญฺจินฺทฺริ-
ยสฺส อตฺถงฺคมา โหนฺติ ๙เมหิ ๙ตฺตารีสาย
อากาเรหิ ปญฺญตฺตึ ๙ทฺวียานํ อตฺถงฺคมา โหนฺติ
๙เมหิ ๙ตฺตารีสาย อากาเรหิ ปญฺญตฺตึ ๙ทฺวียานํ
อตฺถงฺคมึ ปชานาติ ฯ

(๑๔๑) กตเมหิ ปญฺจหิ สติยา อากาเรหิ
ปญฺญตฺตึ ๙ทฺวียานํ อสฺสาโท โหติ กตเมหิ
ปญฺจหิ สติยา อากาเรหิ ปญฺญตฺตึ ๙ทฺวียานํ อ-
สฺสาทึ ปชานาติ ฯ อสฺสทฺธิยสฺส อนุปฏฺฐานํ
สทฺธินฺทฺริยสฺส อสฺสาโท โหติ อสฺสทฺธิยสฺส
ปหานฺปหาสฺส อนุปฏฺฐานํ สทฺธินฺทฺริยสฺส อสฺสา-
โท โหติ อธิโมกฺขจริยาย เวสารชฺเช สทฺธิ-
นฺทฺริยสฺส อสฺสาโท โหติ สทฺธา จ ปหา-
ภวิกมา จ สทฺธินฺทฺริยสฺส อสฺสาโท โหติ
ยึ สทฺธินฺทฺริยึ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขึ โสม-
นสฺสึ อยึ สทฺธินฺทฺริยสฺส อสฺสาโท โหติ

ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃបញ្ចិ-
ន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ១ នេះឯងសេចក្តីវិនាស នៃ
ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង នេះឯង បុគ្គលដឹងច្បាស់
នូវសេចក្តីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង ។

(១៤១) អានិសង្សរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង
តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវអានិសង្ស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ
២៥យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្តីមិនដឿ ឈ្មោះថាអានិសង្ស
របស់សទ្ធិន្ទ្រិយ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនដឿ
ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីភ្ញៀវភ្ញាំនៃការប្រព្រឹត្តិតាម
ជំនឿ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់ក្តី ការបានន្ទូវិហារ-
ធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ១ សុខនិងសោមនស្សកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យសទ្ធិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ១

เกวลสฺส อนุปฺปาทาย วิริยินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน
เหตุ เกวลสฺส ปริตฺตาภสฺส อนุปฺปาทาย
วิริยินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน เหตุ ปคฺคหจริยาย
เวสารชฺชาย วิริยินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน เหตุ สทฺธา
จ ปริหานิกเมา จ วิริยินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน
เหตุ ยา วิริยินฺทฺริยา ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา
โสมนสฺสา อยา วิริยินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน เหตุ
ปมาทสฺส อนุปฺปาทาย สติินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน
เหตุ ปมาทสฺส ปริตฺตาภสฺส อนุปฺปาทาย สติ-
นฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน เหตุ อุปฺปาทจริยาย
เวสารชฺชาย สติินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน เหตุ สทฺธา
จ ปริหานิกเมา จ สติินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน
เหตุ ยา สติินฺทฺริยา ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา
โสมนสฺสา อยา สติินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน
เหตุ อุทฺธจฺจสฺส อนุปฺปาทาย สมาธินฺทฺริยสฺส
อสฺสาเทน เหตุ อุทฺธจฺจสฺส ปริตฺตาภสฺส
อนุปฺปาทาย สมาธินฺทฺริยสฺส อสฺสาเทน เหตุ

ការមិនប្រាកដនៃសេចក្តីឱ្យលប្រមូល ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះការឱ្យលប្រមូល ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីក្រៀវក្រាំនៃការប្រព្រឹត្តិ នូវការផ្គងឡើង ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់រម្ងាប់ក្តី ការបាននូវិហារធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ១ សុខនិងសោមនស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវីរិយិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដឡើង នៃសេចក្តីប្រមាទ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះការប្រមាទ ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់សតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីក្រៀវក្រាំនៃការប្រព្រឹត្តិប្រឹងស្មារតី ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់រម្ងាប់ក្តី ការបាននូវិហារធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់សតិន្ទ្រិយ ១ សុខនិងសោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសតិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃទុក្ខច្ចៈ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះទុក្ខច្ចៈ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១

អវិក្ខេបចវិយាយ វេសារជ្ជំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អសម្ប-
ទោ ហោតិ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ ច សមាធិន្ទ្រិ-
យស្ស អសម្ផាទោ ហោតិ យំ សមាធិន្ទ្រិយំ បដិច្ច
ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស
អសម្ផាទោ ហោតិ អវិជ្ជាយ អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស
អសម្ផាទោ ហោតិ អវិជ្ជាយ បរិយុដ្ឋានស្ស អនុបដ្ឋានំ
បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អសម្ផាទោ ហោតិ ឧស្សទចវិយាយ
វេសារជ្ជំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អសម្ផាទោ ហោតិ សន្តោ
ច វិហារាធិគមោ ច បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អសម្ផាទោ ហោ-
តិ យំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមន-
ស្ស អយំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អសម្ផាទោ ហោតិ ឥមេហិ
បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អ-
សម្ផាទោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អសម្ផាទំ បជានាតិ ។

សេចក្តីក្សៀវក្សា នៃការប្រព្រឹត្តិមិនពាយមាយ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ๑ ការសួរបម្លាប់ក្តី ការបានន្ទូវិហារធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ๑ សុខនឹងសោមនស្ស កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសមាធិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ๑ ការមិនច្រាកដនៃអវិជ្ជា ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ ការមិនច្រាកដ នៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ សេចក្តីក្សៀវក្សានៃការប្រព្រឹត្តិដោយការយើញ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ ការសួរបម្លាប់ក្តី ការបានន្ទូវិហារធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ សុខនឹងសោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបញ្ញិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ នេះឯងអានិសង្សរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង នេះឯងបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវអានិសង្ស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង ។

(๑๔๒) កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិបច្ចេ ហោតិ កតមេហិ ប-ញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិបច្ចំ បជានាតិ ។ អស្សទ្ធិយេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ អស្សទ្ធិយេ បរិឌ្ឌាហេ ឧប-ដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ អនិច្ចេ ទុក្ខេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ ទុក្ខេ អនត្តេ សទ្ធិន្ទ្រិ-យស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ អនត្តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ កោសជ្ជេ ឧបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយ-ស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ កោសជ្ជេ បរិឌ្ឌាហេ ឧបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ អនិច្ចេ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ ទុក្ខេ អនត្តេ-ន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ បមាទេ ឧប-ដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ ហោតិ បមាទេ បរិឌ្ឌាហេ ឧបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អាធិបច្ចេ

(๑๔๒) ទោសរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ? ការប្រាកដនៃសេចក្តីមិនដឿ ឈ្មោះថាទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនដឿ ឈ្មោះថាជាទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ ទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនឆៀង ๑ ទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ๑ ទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្វល់ ๑ ការប្រាកដនៃសេចក្តីឆ្កួលច្របូស ឈ្មោះថាទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ๑ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការឆ្កួលច្របូស ឈ្មោះថាទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ๑ ទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនឆៀង ๑ ទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ๑ ទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្វល់ ๑ ការប្រាកដនៃសេចក្តីប្រមាទ ឈ្មោះថាទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ๑ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការប្រមាទ ឈ្មោះថា

ហោតិ អនិច្ចន្តេ សតិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ
ទុក្ខន្តេ អនត្តន្តេ សតិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ
ហោតិ ខន្ធុប្បត្តិយា ឧបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាធិ-
នកេ ហោតិ ខន្ធុប្បត្តិយា វិបស្សនាយ ឧបដ្ឋានំ
សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ អនិច្ចន្តេ ស-
មាធិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ ទុក្ខន្តេ អនត្ត-
ន្តេ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ អវិជ្ជាយ
ឧបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ អវិជ្ជាយ
បវិនាសាយ ឧបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ
ហោតិ អនិច្ចន្តេ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ
ទុក្ខន្តេ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ អនត្ត-
ន្តេ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាធិនកេ ហោតិ ឥមេហិ
បញ្ចហិ សតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អា-
ធិនកេ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចហិ សតិយា អាការេហិ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិនំ ។ កតិ ។

ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ ការប្រាកដនៃទុក្ខចៈ ឈ្មោះថាទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះទុក្ខចៈ ឈ្មោះថាទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ ការប្រាកដ នៃអវិជ្ជា ឈ្មោះថាទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះអវិជ្ជា ឈ្មោះថាទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ នេះឯងទោសរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង នេះឯងបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង ។

[๑๔๓] កតមេហិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ ឯសរាសិំ ហោតិ កតមេហិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ ឯសរាសិំ បជានាតិ ។ អនិមោក្ខន្តេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយេ និស្សដំ ហោតិ អស្សទ្ធិយបរិឡាហេ និស្សដំ ហោតិ តទុត្តរិត្តកក្កំលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ តតោ បណីតតរសទ្ធិន្ទ្រិយេស្ស បដិលាភា បុរិមតរសទ្ធិន្ទ្រិយេ និស្សដំ ហោតិ បក្ខន្ទនេ វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជេ និស្សដំ ហោតិ កោសជ្ជបរិឡាហេ និស្សដំ ហោតិ តទុត្តរិត្តកក្កំលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ តតោ បណីតតរវីរិយិន្ទ្រិយេស្ស បដិលាភា បុរិមតរវីរិយិន្ទ្រិយេ និស្សដំ ហោតិ ឧបដ្ឋានេ សតិន្ទ្រិយំ បមាទេ និស្សដំ ហោតិ បមាទបរិឡាហេ និស្សដំ

(๑๔๓) ការលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយទាំង៥ ដោយអាការ ๑๘๐ តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវការលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយ ទាំង៥ ដោយអាការ ๑๘๐ តើអ្វីខ្លះ ? សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថជាដឿ សិប់ រលាស់ចាកសេចក្តីមិនដឿ ๑ រលាស់ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនដឿ ๑ រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនដឿនោះ ឱឆចាកពួកខន្ធ ๑ រលាស់ ចាកនិមិត្តទាំងពួង ឮដំខាងក្រៅ ๑ រលាស់ចាកសទ្ធិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយ អត្ថជាផ្គងឡើង រលាស់ចាកសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ๑ រលាស់ចាកសេចក្តី ក្តៅក្រហាយ ព្រោះការខ្ជិលច្រអូស ๑ រលាស់ ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការខ្ជិលច្រអូសនោះ ឱឆចាកពួកខន្ធ ๑ រលាស់ ចាកនិមិត្តទាំងពួង ឮដំខាងក្រៅ ๑ រលាស់ ចាកវីរិយិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាន នូវវីរិយិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ๑ សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថជាប្រធ្នស្មារតី រលាស់ចាក សេចក្តីប្រមាទ ๑ រលាស់ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះការប្រមាទ ๑

ហោតិ តនឧវត្តកកក្កិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច
ឯសុដ្ឋុ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ ឯសុដ្ឋុ
ហោតិ តតោ បណីតតរសតិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា
បុរិមតរសតិន្ទ្រិយា ឯសុដ្ឋុ ហោតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន
សមាធិន្ទ្រិយំ ឧទ្ធច្ចោ(១) ឯសុដ្ឋុ ហោតិ ឧទ្ធច្ច-
វិក្ខម្ភា ឯសុដ្ឋុ ហោតិ តនឧវត្តកកក្កិលេសេហិ
ច ខន្ធេហិ ច ឯសុដ្ឋុ ហោតិ ពហិទ្ធា ច
សព្ពនិមិត្តេហិ ឯសុដ្ឋុ ហោតិ តតោ បណីតតរ-
សមាធិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរសមាធិន្ទ្រិយា
ឯសុដ្ឋុ ហោតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជា-
យ ឯសុដ្ឋុ ហោតិ អវិជ្ជាបរិក្ខម្ភា ឯសុ-
ដ្ឋុ ហោតិ តនឧវត្តកកក្កិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ
ច ឯសុដ្ឋុ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ
ឯសុដ្ឋុ ហោតិ តតោ បណីតតរបញ្ញិន្ទ្រិយស្ស
បដិលាភា បុរិមតរបញ្ញិន្ទ្រិយា ឯសុដ្ឋុ ហោតិ

---

๑ ម. ឧទ្ធច្ច ។

រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះ
ការប្រមាទនោះ នឹងចាកពួក ១ ខន្ធ ១ រលាស់ចាកនិមិត្តដ៏ធំធ្ងន ឮដ៏
ខ្ទាងក្រៅ ១ រលាស់ចាកសតិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាន នូវ
សតិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ
រលាស់ចាកទុច្ចរិត ១ រលាស់ ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះទុច្ចរិត ១
រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
ព្រោះទុច្ចរិតនោះនឹងចាកពួក ខន្ធ ១ រលាស់ចាកនិមិត្តដ៏ធំធ្ងន ឮដ៏ខ្ទាង
ក្រៅ ១ រលាស់ចាកសមាធិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាននូវសមា-
ធិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ រលាស់ចាក
អវិជ្ជា ១ រលាស់ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ១ រលាស់ចាក
ពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជានោះ
នឹងចាកពួក ខន្ធ ១ រលាស់ចាកនិមិត្តដ៏ធំធ្ងន ឮដ៏ខ្ទាងក្រៅ ១ រលាស់ចាក
បញ្ញិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាការបាននូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១

ปุพฺพกาเล ปญฺหาพฺยากรณาย ปมชฺฌานวเสน ป-
ญฺจินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ โหนฺติ ปมชฺฌาเน ป-
ญฺหาพฺยากรณาย ทุติยชฺฌานวเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ
นิสฺสฏานิ โหนฺติ ทุติยชฺฌาเน ปญฺหาพฺยากรณาย
ตติยชฺฌานวเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ โหนฺติ
ตติยชฺฌาเน ปญฺหาพฺยากรณาย จตุตฺถชฺฌาน-
วเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ โหนฺติ จตุตฺถ-
ชฺฌาเน ปญฺหาพฺยากรณาย อากาสานญฺจายตนส-
มาปตฺติวเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ โหนฺติ
อากาสานญฺจายตนสมาปตฺติยา ปญฺหาพฺยากรณาย
วิญฺญาณญฺจายตนสมาปตฺติวเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ นิ-
สฺสฏานิ โหนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนสมาปตฺติยา
ปญฺหาพฺยากรณาย อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติวเสน
ปญฺจินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ โหนฺติ อากิญฺจญฺญายตน-
สมาปตฺติยา ปญฺหาพฺยากรณาย เนวสญฺญานาสญฺญาย-
ตนสมาปตฺติวเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ โหนฺติ

ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចបឋមជ្ឈាន រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងបុព្វភាគ ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចទុតិយជ្ឈាន រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងបឋមជ្ឈាន ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចតតិយជ្ឈាន រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងទុតិយជ្ឈាន ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចចតុត្ថជ្ឈាន រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងតតិយជ្ឈាន ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ๑ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ដោយអំណាចនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ๕ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ๑

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេ-
ហិ អនិដ្ឋានុបសេវនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ
ហោន្តិ អនិដ្ឋានុបសេវនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ឧក្កា-
ធុបសេវនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ
ឧក្កាធុបសេវនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនត្តានុបសេ-
នាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អន-
ត្តានុបសេវនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ និព្ពិនានុបសេវនាវ-
សេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ និព្ពិនានុ-
បសេវនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិរាគានុបសេវនាវសេន
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ វិរាគានុបសេវនាយ
បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ និរោធានុបសេវនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ និស្សដានិ ហោន្តិ និរោធានុបសេវនាយ
បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បដិនិស្សគ្គានុបសេវនាវសេន ប-
ញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ បដិនិស្សគ្គានុ-
បសេវនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ខយានុបសេ-
នាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចអនិច្ចានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចទុក្ខានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងអនិច្ចានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចអនត្តានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងទុក្ខានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចនិព្វិទានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងអនត្តានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចវិរាគានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងនិព្វិទានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចនិរោធានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងវិរាគានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចបដិនិស្សគ្គានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងនិរោធានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ដោយអំណាចខយានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុងបដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ១

๑ ยาวทุปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน ยาวทุปสฺ-
สนาวเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ ยาว-
ทุปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน วิปริณามทุปสฺ-
สนาวเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ วิปริณา-
มทุปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน อนิมิตฺตทุปสฺสนา-
วเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ อนิมิตฺตทุ-
ปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน อปฺปณิหิตทุปสฺสนา-
วเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ อปฺปณิ-
หิตทุปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน สุญฺญตทุปสฺสนา-
วเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ สุญฺญตา-
ทุปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน อธิปญฺญาธมฺมวิป-
สฺสนาวเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ อธิ-
ปญฺญาธมฺมวิปสฺสนายฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน ยถาภูตญาณ-
ทสฺสนาวเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ
ยถาภูตญาณทสฺสเนฯ ปญฺหาปุจฺฉเกน อาทีนว-
ทุปสฺสนาวเสน ปญฺหาปุจฺฉกานญฺจ สมฺปยุตฺตานญฺจ ธมฺมานญฺจ

ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចវយានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងវយានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចវិបរិណាមានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងវយានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចអនិមិត្តានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងវិបរិណាមានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចអប្បណិហិតានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអនិមិត្តានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចសុញ្ញតានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអប្បណិហិតានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចអធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងសុញ្ញតានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចយថាភូតញាណទស្សនៈ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចអាទីនវានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងយថាភូតញាណទស្សនៈ ១

អានីនភាគុបសុគ្គាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បដិសន្ធានុប-
សុគ្គាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្គជានិ ហោន្តិ បដិ-
សន្ធានុបសុគ្គាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិវដ្ដគានុបសុគ្គា-
វសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្គជានិ ហោន្តិ វិវដ្ដគានុប-
សុគ្គាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សោតាបត្តិមគ្គវសេន ប-
ញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្គជានិ ហោន្តិ សោតាបត្តិមគ្គេ បញ្ច-
ហិន្ទ្រិយេហិ សោតាបត្តិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ ឯសុគ្គជានិ ហោន្តិ សោតាបត្តិផលសមាបត្តិយា
បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សកទាគាមិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
ឯសុគ្គជានិ ហោន្តិ សកទាគាមិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ
សកទាគាមិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្គ-
ជានិ ហោន្តិ សកទាគាមិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិ-
ន្ទ្រិយេហិ អនាគាមិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្ក-
ជានិ ហោន្តិ អនាគាមិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អ-
នាគាមិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្គជានិ
ហោន្តិ អនាគាមិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ
អរហត្តមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯសុគ្គជានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចបដិសង្ខានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងអាទីនវានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចវិវដ្ដានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងបដិសង្ខានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចសោតាបត្តិមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងវិវដ្ដានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចសោតាបត្តិ-ផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាច នៃសកទាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងសោតាបត្តិផលសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចនៃសកទាគាមិផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចនៃអនាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងសកទាគាមិផលសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចនៃអនាគាមិផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងអនាគាមិមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ដោយអំណាចនៃអរហត្តមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ៌ ៥ ក្នុងអនាគាមិផលសមាបត្តិ ១

อรหาตฺตมคฺเค ปญฺญาปญฺญินฺทฺริยเมว อรหาตฺตผลสมาปตฺติ-
ยาเสน ปญฺญินฺทฺริยานิ นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมา ตีณินฺทฺริยา(๑)
ปญฺญินฺทฺริยานิ กามาวจรตาย นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ อ-
ฏฺฐ ปญฺญินฺทฺริยานิ(๒) ปญฺญินฺทฺริยานิ ฌานตาย นิสฺสฏานิ
เหฏฺฐิมานิ อาโลกสญฺญาย ปญฺญินฺทฺริยานิ ทิพฺพจกฺขุตาย
นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ อรูปาวจรา ปญฺญินฺทฺริยานิ อนิจฺจ-
ตาย นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ ธมฺมวิปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยานิ
วิจิกิจฺฉาย นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมา ญาณา ปญฺ-
ญินฺทฺริยานิ อวิชฺชาย นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมา จามฺเช
ปญฺญินฺทฺริยานิ อรติยา นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ ปม-
มชฺฌาเน ปญฺญินฺทฺริยานิ ทิฏฺฐาณาหิ นิสฺสฏานิ
เหฏฺฐิมา ทุติยชฺฌาเน ปญฺญินฺทฺริยานิ วิตกฺกวิจาเรหิ
นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ ตติยชฺฌาเน ปญฺญินฺทฺริยา-
นิ ปีติยา นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ จตุตฺถชฺฌาเน
ปญฺญินฺทฺริยานิ สุขทุกฺเขหิ นิสฺสฏานิ เหฏฺฐิมานิ

๑ ฉ. ม. เหฏฺฐิมา ๒ ฉ. อฏฺฐกถายญฺจ ฯ

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាច នៃអរហត្តផលសមាបត្តិ រលាស់ចាក ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនេក្ខម្មៈ រលាស់ចាកកាមច្ឆន្ទៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអព្យាបាទៈ រលាស់ចាកព្យាបាទ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអាលោកសញ្ញា រលាស់ចាកថីនមិទ្ធៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអវិក្ខេបៈ រលាស់ចាកឧទ្ធច្ចៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងការកំណត់នូវធម៌ រលាស់ចាកវិចិកិច្ឆា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងញាណ រលាស់ចាកអវិជ្ជា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបាមោជ្ជៈ (បីតិដែលមានកម្លាំងខ្លាំង) រលាស់ចាកអរតិ (សេចក្តីមិនត្រេកអរ) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបឋមជ្ឈាន រលាស់ចាកពួកនីវរណៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងទុតិយជ្ឈាន រលាស់ចាកវិតក្កៈនឹងវិចារៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងតតិយជ្ឈាន រលាស់ចាកបីតិ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន រលាស់ចាកសុខនឹងទុក្ខ ១

អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ រូប-
សញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ និស្សិ-
តានិ ហោន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ និស្សិតានិ
ហោន្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ និស្សិតានិ ហោន្តិ នេវ-
សញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អា-
កិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ និស្សិតានិ ហោន្តិ អនិច្ច-
ានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និច្ចសញ្ញាយ និស្សិតានិ
ហោន្តិ ទុក្ខានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សុខសញ្ញា-
យ និស្សិតានិ ហោន្តិ អនត្តានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ អត្តសញ្ញាយ និស្សិតានិ ហោន្តិ និព្ពិនានុប-
ស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នន្ទិយា និស្សិតានិ ហោន្តិ
វិរាគានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ រាគតោ និស្សិតានិ
ហោន្តិ និរោធានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សមុ-
ទយតោ និស្សិតានិ ហោន្តិ បដិនិស្សគ្គានុបស្ស-
នា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាទានតោ និស្សិតានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាក រូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា នានត្តសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាក អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាក វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាក អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អនិច្চានុបស្សនា រលាស់ចាក និច្চសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង ទុក្ខានុបស្សនា រលាស់ចាក សុខសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អនត្តានុបស្សនា រលាស់ចាក អត្តសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង និព្វិទានុបស្សនា រលាស់ចាក នន្ទិ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង វិរាគានុបស្សនា រលាស់ចាក រាគៈ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង និរោធានុបស្សនា រលាស់ចាក សមុទ័យ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា រលាស់ចាក អាទានៈ (សេចក្តីប្រកាន់) ១

๑ ยานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ ยนสมฺปยุตฺตสฺสนาย ทิ. สฺสนาทิ เหตฺถ ๒ ยานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ อายุหนาทิ ๓ ยานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ วิปริณามานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ ฆนสมฺปยุตฺตสฺสนาทิ เหตฺถ อนิมิตฺตานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ นิมิตฺตาทิ ๔ อปฺปณิหิตานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ ปณิธิยา ทิสฺสนาทิ เหตฺถ ๕ สุญฺญตานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ อภิธมฺมวิปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ สาภาสาภาสาทิ(๑) ทิสฺสนาทิ เหตฺถ ๖ ยถาภูตญาณทสฺสเน ปญฺญินฺทฺริยาทิ สมฺโมหาภินิเวสาทิ ทิสฺสนาทิ เหตฺถ ๗ อาทีนวานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ อาลยาภินิเวสาทิ ทิสฺสนาทิ เหตฺถ ๘ ปฏิสงฺขานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ อปฺปฏิสงฺขาย ทิสฺสนาทิ เหตฺถ ๙ วิวฏฺฏนานุปสฺสนาย ปญฺญินฺทฺริยาทิ สญฺโญคาภินิเวสาทิ ทิสฺสนาทิ เหตฺถ โสตาปตฺติมคฺเค ปญฺญินฺทฺริยาทิ ทิฏฺฐิคตวิจิกิจฺฉาสหคตา ทิสฺสนาทิ เหตฺถ

---

๑ ม. สาภาภินิเวสาทิ ฯ

ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង ទយានុបស្សនា រលាស់ ចាក យនសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់ថា រឹង ប៉ឹង) ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង វយានុបស្សនា រលាស់ ចាក អាយុហនធម៌ (ការ ប្រមូលមក) ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង វិបរិណាមានុបស្សនា រលាស់ ចាក ធុវសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់ថា ទៀង) ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អនិមិត្តានុបស្សនា រលាស់ ចាក និមិត្ត ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អប្បណិហិតានុបស្សនា រលាស់ ចាក បណិធិ (ការ តំកល់) ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង សុញ្ញតានុបស្សនា រលាស់ ចាក អភិនិវេសៈ (សេចក្តីប្រកាន់ ស្អិត) ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា រលាស់ ចាក សារគានាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង យថាភូតញាណទស្សនៈ រលាស់ ចាក សម្មោហាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង អាទីនវានុបស្សនា រលាស់ ចាក អាលយាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង បដិសង្ខានុបស្សនា រលាស់ ចាក អប្បដិសង្ខា (ការ មិនត្រួតត្រា) ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង វិវដ្ដានុបស្សនា រលាស់ ចាក សញ្ញោគាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ក្នុង សោតាបត្តិមគ្គ រលាស់ ចាក ពួក កិលេស ដែល តាំង នៅ ក្នុង ចិត្ត មួយ ជាមួយ នឹង ទិដ្ឋិ ១

សកធាតាមិមក្កេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឱឝ្បារកេហិ កិ-
លេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ អធាតាមិមក្កេ បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយានិ អនុសហគតេហិ កិលេសេហិ និស្សដានិ
ហោន្តិ អរហត្តមក្កេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សព្ពកិលេសេហិ
និស្សដានិ ហោន្តិ សព្ពេសញ្ហេវ ខីណាសវានំ តត្ថ
តត្ថ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ចេវ ហោន្តិ សុនិស្ស-
ដានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច
៥មេហិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចន្នំ ៥ន្ទ្រិយានំ
និស្សរណំ ហោតិ ៥មេហិ អសីតិសតាការេហិ
បញ្ចន្នំ ៥ន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ ។

ភាណវារំ ។

សារិត្តិធម្មាទិ

(១៤៤) បញ្ចិមានិ កិក្ខវេ ៥ន្ទ្រិយានិ កតមានិ
បញ្ច សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ
បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។

កត្ថ ច កិក្ខវេ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋិ ច គម្ភសុ
សោតាបត្តិយង្គេសុ ឋិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋិ ។

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេស ដ៏គ្រោតគ្រាត ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេសដ៏ល្អិត ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេសទាំងពួង ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងធម៌នោះៗ របស់ព្រះខីណាស្រពទាំងអស់ រលាស់ហើយផង រលាស់ល្អហើយ សូប់រម្ងាប់ហើយ សូប់រម្ងាប់ល្អហើយ នេះឯង ការលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយការ ១៨០ នេះឯង បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវការលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ១៨០ ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

សារត្ថីធិទីបនី

(១៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ ឥន្ទ្រិយ ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ នុ៎ះ ។

กตฺถ จ กิกฺขเว วีริยินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ สมฺปยุตฺตาเนสุ ฌาเนสุ วีริยินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ ฯ

กตฺถ จ กิกฺขเว สตินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ สมฺปยุตฺตาเนสุ ฌาเนสุ สตินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ ฯ

กตฺถ จ กิกฺขเว สมาธินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ สมฺปยุตฺตาเนสุ ฌาเนสุ สมาธินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ ฯ

กตฺถ จ กิกฺขเว ปญฺญินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ อริยสาวเกสุ ฌาเนสุ ปญฺญินฺทฺริยํ อุปฺปชฺชติ ฯ

(๑๒๕) จกฺขุสฺมึ โสตาปตฺติยงฺคสฺมึ สทฺธินฺทฺริยสฺส วเสน กตีหากาเรหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ สมฺปยุตฺตาเนสุ วีริยินฺทฺริยสฺส วเสน กตีหากาเรหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ สตินฺทฺริยสฺส วเสน กตีหากาเรหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ สมาธินฺทฺริยสฺส วเสน กตีหากาเรหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ อุปฺปชฺชติ จกฺขุสฺมึ อริยสาวเกสุ ปญฺญินฺทฺริยสฺส วเสน กตีหากาเรหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ อุปฺปชฺชติ ฯ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ๔ នុ៎ះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ๔ នុ៎ះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងឈានទាំង ๔ នុ៎ះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ๔ នុ៎ះ ។

(๑๔๙) ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងឈានទាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។

ចក្ខុសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន
វីរិយិន្ទ្រិយាទីនំ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ចក្ខុ-
សុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីរិយិ-
យាទីនំ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ចក្ខុសុ
សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីរិយាទីនំ
អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ចក្ខុសុ ឈានេ-
សុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីរិយាទីនំ អាការេហិ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ចក្ខុសុ អរិយសច្ចេសុ ប-
ញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីរិយាទីនំ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ ឧដ្ឋហន្តិ ។

(១៤៦) ចក្ខុសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិ-
យស្ស វសេន ឥតរេហិ វីរិយាទីនំ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ។ សប្បុរិសសំ-
សេវេ សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន
សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បក្ខហដ្ឋេន
វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ

ក្នុងអគ្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ចាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការ ๒๐ ក្នុងសម្មប្បធាន ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការ ๒๐ ក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ក្នុងឈាន ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ក្នុងអរិយសច្ច ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ។

(๑๔๖) ក្នុងអគ្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ចាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេច ខ្លះ ។ ក្នុងអគ្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺសប្បុរិសសំសេវៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គង ឡើង ๑ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑

អារក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋាតុំ ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋាតុំ សទ្ធម្មសវនេ សោតាបត្តិយង្គដ្ឋេ យោនិសោមនសិការេ សោតាបត្តិយង្គដ្ឋេ ធម្មានុធម្ម-បដិបត្តិយា សោតាបត្តិយង្គដ្ឋេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យ-ដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋាតុំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ប-ក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋាតុំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិ-យំ ឧដ្ឋាតុំ អារក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋាតុំ ឧ-ស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋាតុំ ចតូសុ សោតាបត្តិ-យង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឋមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ។

សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ កង៏អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺ សទ្ធម្មស្សវនៈ កង៏អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺយោនិសោមនសិការៈ កង៏អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថជាផ្គង៏ខ្នើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រង៏ប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ កង៏អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយ អាការ ២០ នេះឯង ។

(๑๔๗) ចក្ខុសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ ឧដ្ឋហនំ ។ អនុប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ សម្មប្បធានេ បក្ខន្ទតិ បតេយ្យតិ សន្តិដ្ឋតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ឧប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ សម្មប្បធានេ ។បេ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ សម្មប្បធានេ ។បេ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ ចារិប្បវិយា សម្មប្បធានេ បក្ខន្ទតិ បតេយ្យតិ សន្តិដ្ឋតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ចក្ខុសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ ឧដ្ឋហនំ ។

(๑๔๗) កុដ្ឋសម្មប្បធានចាំង ๔ តើឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។ កុដ្ឋសម្មប្បធាន ដើម្បីញ៉ាំងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គង់ឡើងជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ๑ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ๑ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ កុដ្ឋសម្មប្បធាន ដើម្បីលះពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ។ បេ ។ កុដ្ឋសម្មប្បធាន ដើម្បីញ៉ាំងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ កុដ្ឋសម្មប្បធាន ដើម្បីតាំងនៅ មិនវិនាស ចម្រើនពេញបរិបូណ៌ នៃកុសលធម៌ដែលកើតហើយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គង់ជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ๑ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ๑ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ កុដ្ឋសម្មប្បធាន ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ នេះឯង ។

(๑๒๘) จตูสุ สติปฏฺฐาเนสุ สติอินฺทฺริยสฺส วเสน กตเมหิ วีสติยา อาการเหหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ ฯ กาเย กายานุปสฺสนาสติปฏฺฐาเน อุปฏฺฐานาธิปเตยฺยฏฺเฐน สติอินฺทฺริยํ ฯ สติอินฺทฺริยสฺส วเสน อาโรคฺยฏฺเฐน สมาธินฺทฺริยํ ฯ อนวชฺชฏฺเฐน ปญฺญินฺทฺริยํ ฯ อนธิโมกฺขฏฺเฐน สทฺธินฺทฺริยํ ฯ ปคฺคหฏฺเฐน วิริยินฺทฺริยํ ฯ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสนาสติปฏฺฐาเน ฯเปฯ จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสนาสติปฏฺฐาเน ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสนาสติปฏฺฐาเน อุปฏฺฐานาธิปเตยฺยฏฺเฐน สติอินฺทฺริยํ ฯ สติอินฺทฺริยสฺส วเสน อาโรคฺยฏฺเฐน สมาธินฺทฺริยํ ฯ อนวชฺชฏฺเฐน ปญฺญินฺทฺริยํ ฯ อนธิโมกฺขฏฺเฐน สทฺธินฺทฺริยํ ฯ ปคฺคหฏฺเฐน วิริยินฺทฺริยํ ฯ จตูสุ สติปฏฺฐาเนสุ สติอินฺทฺริยสฺส วเสน ๘เหหิ วีสติยา อาการเหหิ ปญฺญินฺทฺริยาทิ ฯ

(๑๔๘) ក្នុងសតិប្បដ្ឋានចំណែក ๔ តើឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ๑ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ๑ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ๑ ក្នុងវេទនាសុវេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ ក្នុងចិត្តេចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងធម្មេសុធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ๑ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាឃើញ ๑ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ๑ ក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ នេះឯង ។

(๑๒๙) ចក្ខុសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧជ្ជង្គានិ ។ បឋមជ្ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ ទុតិយជ្ឈានេ ។ បេ ។ តតិយជ្ឈានេ ចតុត្ថជ្ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧជ្ជង្គំ ចក្ខុសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧជ្ជង្គានិ ។

(๑๘๙) កឋ ឈានង្គានិ ចតូនិ ឥន្ទ្រិយានិ ปญฺจ ឥន្ទ្រិយានំ អនុភាវេន ឥន្ទ្រិយានិ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขานิ ហោន្តិ វីសតិយា អាការេហិ ឯវមេតេ ឯវមេតេ ។ កថ បឋមជ្ឈានសមាធិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ ឱកប្បនដ្ឋេន ១ អធិបតេយ្យដ្ឋេន ១ ឈានង្គានំ ឥន្ទ្រិយានំ អនុភាវេន ឥន្ទ្រិយានិ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขានិ ហោន្តិ អត្ថតោ ទស្សនដ្ឋេន ១ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ សទ្ធាដ្ឋេន ១ វីរិយិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ បគฺคหដ្ឋេន ១ សតិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ อุปฏฺ ฐานដ្ឋេន ១ ឯកគฺគតិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ อวิกฺเขปដ្ឋេន ១ ปญฺญិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ ปชานนដ្ឋេន ១ ឯវំ ។ បេ ។ ឯកគតិយដ្ឋានំ ឯកចតុត្តដ្ឋានំ ឯវំ ។ បេ ។ ឯកគតិយដ្ឋានំ ឯកចតុត្តដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ ឱកប្បនដ្ឋេន ១ អធិបតេយ្យដ្ឋេន ១ ឈានង្គានំ ឥន្ទ្រិយានំ អនុភាវេន ឥន្ទ្រិយានិ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขានិ ហោន្តិ អត្ថតោ ទស្សនដ្ឋេន ១ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ សទ្ធាដ្ឋេន ១ វីរិយិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ បគฺคหដ្ឋេន ១ សតិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ อุปฏฺ ฐานដ្ឋេន ១ ឯកគฺគតិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ อวิกฺเขปដ្ឋេន ១ ปญฺญិន្ទ្រិយំ ปุคฺคลสฺส ปจฺจกฺขំ ហោតិ អត្ថតោ ปชานนដ្ឋេន ១ ឯវំ ។ កឋ ឈានង្គានិ ចតូនិ ឥន្ទ្រិយានិ ปญฺจ ឥន្ទ្រិយានំ អនុភាវេន ឥន្ទ្រិយានិ ปុคฺคลสฺส ปจฺจกฺขានិ ហោន្តិ វីសតិយា អាការេហិ ឯវមេតេ ឯវមេតេ ។

(๑๕๐) จกฺขุสฺมิ อายตเน ปญฺจินฺทฺริยสฺส วเสน กตเมหิ ทฺวีสติยา อาการเหหิ ปญฺจินฺทฺริยานิ ชานาติ ฯ ทุกฺเข อายตเน ชีวิตินฺทฺริยสฺส วเสน อนิมิตฺตายเน สทฺธินฺทฺริยํ ชานาติ ปฏิปทายเน วิริยินฺทฺริยํ ชานาติ นิโรธายเน สตินฺทฺริยํ ชานาติ อาเนญฺชายเน สมาธินฺทฺริยํ ชานาติ ทุกฺขสมุทเย อายตเน ฯเป ฯ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย อายตเน ชีวิตินฺทฺริยสฺส วเสน ปญฺจินฺทฺริยานิ ชานาติ สทฺธินฺทฺริยสฺส วเสน อนิมิตฺตายเน วิริยินฺทฺริยสฺส วเสน ปฏิปทายเน สตินฺทฺริยสฺส วเสน นิโรธายเน สมาธินฺทฺริยสฺส วเสน อาเนญฺชายเน ปญฺญินฺทฺริยสฺส วเสน จกฺขุสฺมิ อายตเน ปญฺจินฺทฺริยานิ ชานาติ เกนเมหิ ทฺวีสติยา อาการเหหิ ปญฺจินฺทฺริยานิ ชานาติ ฯ

(๑๙๐) ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ๔ តើឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងទុក្ខអរិយសច្ច បញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ๑ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ๑ ក្នុងទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ។បេ។ ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច បញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ๑ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ๑ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ๔ ឥន្ទ្រិយ ๕ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ នេះឯង ។

(๑๙๑) ចក្ខុសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយ-
ស្ស វសេន កតមោ អាការោ ហេ បញ្ញិន្ទ្រិយានំ ច-
រិយា ឧដ្ឋហ្ន ចក្ខុសុ សម្មប្បធានេសុ ។បេ។ ចក្ខុ-
សុ សតិប្បដ្ឋានេសុ ។បេ។ ចក្ខុសុ ឈានេសុ
។បេ។ ចក្ខុសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេ-
ន កតមោ អាការោ ហេ បញ្ញិន្ទ្រិយានំ ចរិយា
ឧដ្ឋហ្ន ។ ចក្ខុសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស
វសេន វីរិយិន្ទ្រិយា អាការោ ហេ បញ្ញិន្ទ្រិយានំ
ចរិយា ឧដ្ឋហ្ន ចក្ខុសុ សម្មប្បធានេសុ ។ បេ ។
ចក្ខុសុ សតិប្បដ្ឋានេសុ ចក្ខុសុ ឈានេសុ ចក្ខុសុ
អរិយសច្ចេសុ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីរិយិន្ទ្រិយា
អាការោ ហេ បញ្ញិន្ទ្រិយានំ ចរិយា ឧដ្ឋហ្ន ។

(๑๙๒) ចក្ខុសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិ-
ន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេ ហេ វីរិយិន្ទ្រិយា អា-
ការោ ហេ បញ្ញិន្ទ្រិយានំ ចរិយា ឧដ្ឋហ្ន ។

(๑๙๑) កុដ្ឋិអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ តើចរិយា (ការប្រព្រឹត្តិ) នៃឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាច នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន កុដ្ឋិសម្មប្បធាន ៤ ។ បេ ។ កុដ្ឋិសតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ បេ ។ កុដ្ឋិឈាន ៤ ។ បេ ។ កុដ្ឋិអរិយសច្ច ៤ តើចរិយា នៃឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ កុដ្ឋិអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ ចរិយា នៃឥន្ទ្រិ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ កុដ្ឋិសម្មប្បធាន ៤ ។ បេ ។ កុដ្ឋិសតិប្បដ្ឋាន ៤ កុដ្ឋិឈាន ៤ កុដ្ឋិអរិយសច្ច ៤ ចរិយា នៃឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ។

(๑๙๒) កុដ្ឋិអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។

สปฺปุริสสมฺเสวา สทฺธมฺมสฺสวเน อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย อตฺตญฺญุตายปฏิปตฺติยา สทฺธินฺทฺริยสฺส ฐานโส อุปฺปาทาย ปุพฺพภาคปฏิปทาย สทฺธินฺทฺริยสฺส ปุเรจรณโต อธิมุตฺตตาย สทฺธินฺทฺริยสฺส อุปฺปาทาย ปุพฺพภาคปฏิปทาย วีริยินฺทฺริยสฺส ปุเรจรณโต อนวชฺชธมฺมปฺปฏิลาภาย วีริยินฺทฺริยสฺส อุปฺปาทาย ปุพฺพภาคปฏิปทาย สตินฺทฺริยสฺส ปุเรจรณโต อนวชฺชธมฺมปฺปฏิลาภาย สตินฺทฺริยสฺส อุปฺปาทาย ปุพฺพภาคปฏิปทาย สมาธินฺทฺริยสฺส ปุเรจรณโต อนวชฺชธมฺมปฺปฏิลาภาย สมาธินฺทฺริยสฺส อุปฺปาทาย ปุพฺพภาคปฏิปทาย ปญฺญินฺทฺริยสฺส ปุเรจรณโต อนวชฺชธมฺมปฺปฏิลาภาย ปญฺญินฺทฺริยสฺส อุปฺปาทาย ปุพฺพภาคปฏิปทาย สทฺธินฺทฺริยสฺส ปุเรจรณโต อนวชฺชธมฺมปฺปฏิลาภ

ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ តើសប្បុរិសសំសេវៈ ចរិយា នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងខ្នើង ១ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ចរិយានៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ១ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ តើសទ្ធម្មស្សវនៈ ។ បេ ។ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ តើយោនិសោមនសិការៈ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ តើធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងខ្នើង ១ ចរិយនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ចរិយានៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ១ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ៤ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

(๑๙๓) ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយំ វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ ។ អនុប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ សម្មប្បធានេ បក្ខហាតិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ ។បេ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ ឧប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ សម្មប្បធានេ ។បេ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ សម្មប្បធានេ ។បេ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ ចារិប្បវិយា សម្មប្បធានេ បក្ខហាតិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ។បេ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយំ វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ឋិតិយា ឧដ្ឋាតិ ។

(๑๙๓) កុដ្ឋសម្បយុត្តធាតុ ๔ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយ ๙ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។ កុដ្ឋសម្បយុត្តធាតុ ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គង់ឡើងជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ ។ បេ ។ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ កុដ្ឋសម្បយុត្តធាតុ ដើម្បីលះបង់នូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមកដែលកើតឡើងហើយ ។ បេ ។ កុដ្ឋសម្បយុត្តធាតុ ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ កុដ្ឋសម្បយុត្តធាតុ ដើម្បីតាំងនៅ មិនឲ្យវិនាស ចម្រើន ក្រៃលែង ធំទូលាយ ចម្រើនពេញបរិបូណ៌ នៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គង់ឡើងជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ កុដ្ឋសម្បយុត្តធាតុ ๔ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយ ๙ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ នេះឯង ។

(๑๙๔) จตฺตาริ สติปฏฺฐานานิ สติน្ទ្រិយំ ปญฺญិន្ទ្រិយំ วีរិយិន្ទ្រិយំ ฯ เปฯ

(๑๙๔) ក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ๔ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយចាំង ๕ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ๑ ចរិយានៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ๑ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ๑ ក្នុងវេទនា-សុវេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។បេ។ ក្នុងចិត្តេចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ ក្នុងធម្មេសុធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ๑ ក្នុងសតិប្បដ្ឋានចាំង ๔ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយចាំង ๕ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការ ๒๐ នេះឯង ។

(๑๙๕) ចក្ខុសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ ។ បឋមជ្ឈានេ អរិក្ខេ-ចាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ ទុតិយ-ជ្ឈានេ ។ បេ ។ តតិយជ្ឈានេ ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានេ អរិក្ខេចាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ។ បេ ។ ឧបដ្ឋាន-ដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ ចក្ខុសុ ឈានេ-សុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ឧដ្ឋហ្យ ។

(๑๙๙) កឋ ឈានតាំង ๔ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយតាំង ៥ ដោយអំ-
ណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។
កឋ បឋមជ្ឈាន ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមាន
ការមិនពយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ចរិយានៃ
បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ
បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថដឿសិប់ ១ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បី
ឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ
ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ កឋ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ កឋ តតិយជ្ឈាន
។ បេ ។ កឋ ចតុត្ថជ្ឈាន ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ
ដោយអត្ថថាមានការមិនពយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមា-
ធិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថ
ថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ កឋ ឈានតាំង ៤ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយតាំង ៥ ដោយអំ-
ណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

[๑๙๖] ดูกรอุบาสก อริยสาวกนั้น ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการนี้แล ชื่อว่าเป็นพระโสดาบัน ไม่มีความตกต่ำเป็นธรรมดา มีความเที่ยงแท้ มีความตรัสรู้เป็นเบื้องหน้า ๆ ดูกรอุบาสก อริยสาวกเป็นพระโสดาบัน ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการนี้แล ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยสมาธิ ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยสมาธิ ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติ ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติ ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติญาณทัสสนะ ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติญาณทัสสนะ ประกอบด้วยอินทรีย์ ๕ ประการ ดูกรอุบาสก อริยสาวกนั้น ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการนี้แล ชื่อว่าเป็นพระโสดาบัน ไม่มีความตกต่ำเป็นธรรมดา มีความเที่ยงแท้ มีความตรัสรู้เป็นเบื้องหน้า ๆ

(๑๙๖) កុដ្ឋាសអរិយសច្ច ๔ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ๕ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។ កុដ្ឋាសអរិយសច្ច ចរិយានៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ๑ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពាយមាយ ๑ កុដ្ឋាសមុយអរិយសច្ច ។ បេ ។ កុដ្ឋាសនិរោធអរិយសច្ច កុដ្ឋាសនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ចរិយានៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រះថ្លា ๑ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ๑ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពាយមាយ ๑ កុដ្ឋាសអរិយសច្ចទាំង ๒ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ๕ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ๒๐ នេះឯង ។

(๑๕๗) ចាកេ ច វិមាកេ ច អនុពុទ្ធោ ហោតិ បដិវិទ្ធោ យថា ចន្ទំ យថា វិមានំ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី កម្មវាសុ ឋានេសុ ឱកប្បេយ្យុំ អទ្ធា អយមាយស្មា បត្តោ វា ចាបុណិស្សតិ វា ។

ចរិយាតិ(๑) អដ្ឋ ចរិយាយោ ឥរិយាបថចរិយា អាយតនចរិយា សតិចរិយា សមាធិចរិយា ញាណ-ចរិយា មគ្គចរិយា បត្តិចរិយា លោកត្ថចរិយា ។

ឥរិយាបថចរិយាតិ ចតូសុ ឥរិយាបថេសុ ។ អាយតនចរិយាតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយត-នេសុ ។ សតិចរិយាតិ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ ។ សមាធិចរិយាតិ ចតូសុ ឈានេសុ ។ ញាណចរិ-យាតិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ ។ មគ្គចរិយាតិ ចតូសុ អរិយមគ្គេសុ ។ បត្តិចរិយាតិ ចតូសុ សាមញ្ញផលេសុ ។

---

๑ ចាពោធិ ភវិស្សតិ មញ្ញេ ។

(๑๙๗) ការប្រព្រឹត្តិក្តី ការនៅក្តី ឈ្មោះថា ការគ្រាស់ដើរតាម ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ ពួកវិញ្ញាជន ជាសព្រហ្មចារី គប្បីកំណត់នូវបុគ្គល កាលប្រព្រឹត្តយ៉ាងណា កាលនៅយ៉ាងណា ក្នុងហានៈទាំងឡាយ ដ៏ជ្រាលជ្រៅថា លោកមានអាយុនេះ ពិតជាសម្រេចហើយ ឬនឹងសម្រេច ។

ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិ គឺចរិយា ៨ គឺ ឥរិយាបថចរិយា ๑ អាយតនចរិយា ๑ សតិចរិយា ๑ សមាធិចរិយា ๑ ញាណចរិយា ๑ មគ្គចរិយា ๑ បត្តិចរិយា ๑ លោកត្ថចរិយា ๑ ។

ចរិយា ក្នុងឥរិយាបថទាំង ๔ ឈ្មោះថាឥរិយាបថចរិយា ។

ចរិយា ក្នុងអាយតនៈខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ๖ ឈ្មោះថាអាយតនចរិយា ។ ចរិយា ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ๔ ឈ្មោះថាសតិចរិយា ។ ចរិយាក្នុងឈានទាំង ๔ ឈ្មោះថាសមាធិចរិយា ។ ចរិយាក្នុងអរិយសច្ចៈទាំង ๔ ឈ្មោះថាញាណចរិយា ។ ចរិយាក្នុងអរិយមគ្គទាំង ๔ ឈ្មោះថាមគ្គចរិយា ។ ចរិយាក្នុងសាមញ្ញផលទាំង ๔ ឈ្មោះថាបត្តិចរិយា ។

โลกกฺขยวิยาตา ตถาคตาสุ อรหนฺตาสุ สมฺมาสม-
พุทฺธาสุ ปเรสา ปจฺเจกพุทฺธาสุ ปเรสา สาว-
กาสุ ฯ ฉวิยาปชฺชนวิยา จ ปฐวีสมฺปฏฺฐานํ
อายตนวิยา จ ฉทฺวารายาสุ กุลฺลฏฺฐกานํ สติวิ-
ยา จ อปฺปมาณวิหารีนํ สมาธิวิยา จ อธิจิตฺต-
มนุยุตฺตานํ ญาณวิยา จ พุทฺธิสมฺปฏฺฐานํ มคฺควิ-
ยา จ สมฺมาปฏิปตฺตานํ ปตฺติวิยา จ อธิคมสฺส-
ลานํ โลกกฺขยวิยา จ ตถาคตานํ อรหนฺตานํ
สมฺมาสมฺพุทฺธานํ ปเรสา ปจฺเจกพุทฺธานํ ปเรสา
สาวกานนฺติ ฉหิ อฏฺฐ ญาณานิ ฯ

ចរិយាក្នុងព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ក្នុងព្រះបច្ចេក-
ពុទ្ធទាំងឡាយ ដោយចំណែកខ្លះ ក្នុងសាវ័កទាំងឡាយ ដោយចំណែក
ខ្លះ ឈ្មោះថាលោកត្តចរិយា ។ ឥរិយាបថចរិយា របស់បុគ្គលទាំង
ឡាយដែលបរិបូណ៌ ដោយឥរិយាបថស្រគត់ស្រគំ អាយតនចរិយា
របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានទ្វារគ្រប់គ្រងហើយ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង
ឡាយ សតិចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលនៅដោយសេចក្តី
មិនប្រមាទ សមាធិចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលប្រកបរឿយ ។
នូវអធិចិត្ត ញាណចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលបរិបូណ៌ ដោយ
ប្រាជ្ញា មគ្គចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ
បត្តិចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលមានផលសម្រេចហើយ លោក-
ត្តចរិយា របស់ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ របស់ព្រះ
បច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ដោយចំណែកខ្លះ របស់សាវ័កទាំងឡាយ
ដោយចំណែកខ្លះ នេះ ឈ្មោះថាចរិយា ៨ ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ អធិមុច្ចន្តោ សទ្ធាយ ចរតិ បក្ខណ្ហន្តោ វីរិយេន ចរតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សតិយា ចរតិ អវិក្ខេបំ ករោន្តោ សមាធិនា ចរតិ បជានន្តោ បញ្ញាយ ចរតិ វិជានន្តោ វិញ្ញាណេន(១) ចរតិ ឯវំ បដិបន្នោ វិសេសមធិគច្ឆតីតិ វិសេសចរិយាយ ចរតិ ឯវំ បដិបន្នស្ស កុសលា ធម្មា អាយាបេន្តីតិ អាយតនចរិយាយ ចរតិ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ ឧស្សន្នចរិយា ច សម្មាទិដ្ឋិយា អភិក្កមនចរិយា ច សម្មាសង្កប្បស្ស បរិក្កមចរិយា ច សម្មាវាចាយ សមុដ្ឋានចរិយា ច សម្មាកម្មន្តស្ស ឱកាសនចរិយា ច សម្មាអាជីវស្ស បក្ខហចរិយា ច សម្មាវាយាមស្ស ឧបដ្ឋានចរិយា ច សម្មាសតិយា អវិក្ខេបចរិយា ច សម្មាសមាធិស្ស ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។

---

๑ ឧ. ម. វិញ្ញាណចរិយាយ ។

ចរិយា ៨ ដទៃទៀត គឺ បុគ្គលកាលចុះចិត្តស៊ប់ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្ត ដោយសទ្ធា ១ កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយវីរិយៈ ១ កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយសតិ ១ កាលធ្វើមិនឲ្យកាយមាយ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយសមាធិ ១ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញា ១ កាលដឹងផ្សេង ។ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្ត ដោយវិញ្ញាណ ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ រមែងបាននូវគុណវិសេស ហេតុនោះ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយវិសេសចរិយា ១ កុសលធម៌ទាំងឡាយ របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ រមែងប្រព្រឹត្តភ្ញៀវភ្ញា ហេតុនោះ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្ត ដោយអាយតនចរិយា ១ នេះ ឈ្មោះថាចរិយា ៨ ។

ចរិយា ៨ ដទៃទៀត គឺ ទស្សនចរិយា របស់សម្មាទិដ្ឋិ ១ អភិនេហនចរិយា របស់សម្មាសង្កប្បៈ ១ បរិគ្គហចរិយា របស់សម្មាវាចា ១ សមុដ្ឋានចរិយា របស់សម្មាកម្មន្តៈ ១ វោទានចរិយា របស់សម្មាអាជីវៈ ១ បគ្គហចរិយា របស់សម្មាវាយាមៈ ១ ឧបដ្ឋានចរិយា របស់សម្មាសតិ ១ អវិក្ខេបចរិយា របស់សម្មាសមាធិ ១ នេះ ឈ្មោះថាចរិយា ៨ ។

(๑๙๘) วิหาเรติ อธิมุตฺตฏฺเฐน สทฺธาย วิหรติ ปกฺขนฺทฏฺเฐน ปีติยา วิหรติ อุปฏฺฐานฏฺเฐน สติยา วิหรติ อารกฺขปริกปฺปเกหิ สมาธินา วิหรติ ปชานนฏฺเฐน ปญฺญาย วิหรติ ฯ

อนุตฺตรนฺติ สทฺธินฺทฺริยสฺส อธิมุจฺจนฏฺเฐน อนุตฺตรา โหติ ปีติยินฺทฺริยสฺส ปกฺขนฺทนฏฺเฐน อนุตฺตรา โหติ สตินฺทฺริยสฺส อุปฏฺฐานฏฺเฐน อนุตฺตรา โหติ สมาธินฺทฺริยสฺส อารกฺขปริกปฺปเกหิ อนุตฺตรา โหติ ปญฺญินฺทฺริยสฺส ทสฺสนฏฺเฐน อนุตฺตรา โหติ ฯ

ปฏิวิทฺธนฺติ สทฺธินฺทฺริยสฺส อธิมุจฺจนฏฺเฐน ปฏิวิทฺธา โหติ ปีติยินฺทฺริยสฺส ปกฺขนฺทนฏฺเฐน ปฏิวิทฺธา โหติ สตินฺทฺริยสฺส อุปฏฺฐานฏฺเฐน ปฏิวิทฺธา โหติ สมาธินฺทฺริยสฺส อารกฺขปริกปฺปเกหิ ปฏิวิทฺธา โหติ ปญฺญินฺทฺริยสฺส ทสฺสนฏฺเฐน ปฏิวิทฺธา โหติ ฯ

(๑๙๘) ពាក្យថា ការនៅ សេចក្តីថា បុគ្គលកាលដើរសិប ឈ្មោះថានៅដោយសទ្ធា កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថានៅដោយវីរិយៈ កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថានៅដោយសតិ កាលធ្វើមិនឲ្យរាយមាយ ឈ្មោះថានៅដោយសមាធិ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថានៅដោយប្រាជ្ញា ។

ពាក្យថា ការត្រាស់ដឹងតាម សេចក្តីថា អត្ថថាដើរសិប នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាផ្គងខ្នើង នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន នៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាមិនរាយមាយ នៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាឃើញ នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម ។

ពាក្យថា ការចាក់ធ្លុះ សេចក្តីថា អត្ថថាដើរសិប នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាផ្គងខ្នើង នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន នៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាមិនរាយមាយ នៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាឃើញ នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ ។

យថា ចរន្តន្តិ ឃរំ សន្ធាយ ចរន្តិ ឃរំ វីវរយេ-
ន ចរន្តិ ឃរំ សតិយា ចរន្តិ ឃរំ សមាធិនា ចរន្តិ
ឃរំ បញ្ញាយ ចរន្តិ ។

យថា វិហរន្តន្តិ ឃរំ សន្ធាយ វិហរន្តិ ឃរំ វីវ-
យេន វិហរន្តិ ឃរំ សតិយា វិហរន្តិ ឃរំ សមាធិ-
នា វិហរន្តិ ឃរំ បញ្ញាយ វិហរន្តិ ។

វិញ្ញាតំ វិញ្ញ វិភាវី មេធាវី បណ្ឌិតា ពុទ្ធិសម្បន្នា ។

សព្រហ្មចារីតំ ឯកកម្មំ(១) ឯកុទ្ទេសោ សមសិក្ខាតា ។

កម្ពីរេសុ ហរេណសូតំ កម្ពីរកនិ ថាលាធនិ វុច្ចន្តិ ឈានាធនិ ច វិមោក្ខា ច សមាធិ ច សមាបត្តិយោ ច មគ្គា ច ផលានិ ច អភិញ្ញាយោ ច បដិសម្ភិទា ច ។

---

๑ ឯកកម្មោតិ យុត្តរមេវ ។

ពាក្យថា កាលប្រព្រឹត្តយ៉ាងណា គឺ បុគ្គលកាលប្រព្រឹត្ត ដោយសទ្ធាយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយវីរិយៈយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយសតិយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយសមាធិយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញាយ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា កាលនៅយ៉ាងណា គឺ កាលនៅដោយសទ្ធាយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយវីរិយៈយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយសតិយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយសមាធិយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយប្រាជ្ញាយ៉ាងនេះ ។

ពួកជនអ្នកដឹង អ្នកសំដែង អ្នកមានយោបល់ អ្នកប្រាជ្ញ អ្នកបរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា ឈ្មោះថា វិញ្ញូជន ។

បុគ្គលមានការងារតែមួយ មានទង្វើតែមួយ មានការសិក្សាស្មើគ្នា ឈ្មោះថា សព្រហ្មចារី ។

ពាក្យថា កុងហានតំងឡាយដ៏ជ្រាលជ្រៅ សេចក្តីថា ឈាន វិមោក្ខ សមាធិ សមាបត្តិ មគ្គ ផល អភិញ្ញា និងបដិសម្ភិទា លោកហៅថា ហានតំងឡាយ ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ។

ทิกฺเขยฺยปุคฺคโล สทฺธาเยยฺโย มนาปเจยฺโย ฯ

อตฺถาติ ปิกานิสวจนเมตฺถ นิสฺสยวจนเมตฺถ นิกฺกฬฺหวจนเมตฺถ อทฺธฺยวจนเมตฺถ(๑) อเทฺธยฺยกวจนเมตฺถ นิยฺยานิกวจนเมตฺถ(๒) อปณฺณกวจนเมตฺถ อวิลฺลาปนวจนเมตฺถ อตฺถาติ ฯ

อายสฺมาติ ปิยวจนเมตฺถ ครุวจนเมตฺถ สการวสปฺปติสฺสาทิวจนเมตฺถ อายสฺมาติ ฯ ปตฺตา ภาติ อนิกเตา ฯ ชาปุณาติ สทฺทาติ อนิกมิสฺสาติ ฯ

ปริปุณฺณนิทานาทิ ฯ

(๑๕๙) ปญฺเจมานิ ภิกฺขเว อินฺทฺริยานิ กตมานิ ปญฺจ สทฺธินฺทฺริยํ วิริยินฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ สมาธินฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺเจนฺทฺริยานิ ฯ

---

๑ ฉ. อเทฺธยฺยวจนเมตฺถ ฯ ม อเทฺธยฺยวจนเมตฺถ ฯ ๒ ฉ. ม. นิยฺโยควจนเมตฺถ ฯ

ពាក្យថា គប្បីកំណត់ គឺ គប្បីដឿ គប្បីចុះចិត្តស៊ប់ ។

ពាក្យថា ពិតជា នេះជាពាក្យពោលដាច់ខាត នេះជាពាក្យពោលដោយមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ នេះជាពាក្យពោលដោយមិនមានសេចក្តីស្អាក់ស្ទើរ នេះជាពាក្យមិនមានពីរ នេះជាពាក្យមិនបែកជាពីរ នេះជាពាក្យសម្រាប់ស្រោចស្រង់ នេះជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា ពិតជា នេះជាពាក្យកំណត់ជាប់ស្រេច ។

ពាក្យថា លោកមានអាយុ នេះជាពាក្យពោល ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ នេះជាពាក្យពោល ដោយសេចក្តីគោរព ពាក្យថា លោកមានអាយុ នេះជានាមរបស់បុគ្គល អ្នកដែលមានគេគោរពកោតក្រែង ។

ពាក្យថា សម្រេចហើយ គឺ ត្រាស់ដឹងហើយ ។ ពាក្យថា ទឹងសម្រេច គឺ ទឹងត្រាស់ដឹង ។

ចប់បរិបុណ្ណានិទាន ។

(๑๙๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ๕ ឥន្ទ្រិយ ๕ តើដូចម្តេចខ្លះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ ๑ សតិន្ទ្រិយ ๑ សមាធិន្ទ្រិយ ๑ បញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ឥន្ទ្រិយ ๕ ។

ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កតិមហាភូតេហិ ឧដ្ឋ-
ហន្តិ ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧបាទាភូតេហិ ។
កេនដ្ឋេន ឧដ្ឋហន្តិ ។ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អាធិវិសោ-
ធនដ្ឋេន អធិមត្តដ្ឋេន អធិដ្ឋានដ្ឋេន បរិយោទានដ្ឋេន
បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ។

(១៦០) កតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ឧ-
ដ្ឋហន្តិ ។ អស្សទ្ធិយំ បដិច្ច អនាធិមោក្ខាធិប-
តេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន
បគ្គហាដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិ-
យំ ឧដ្ឋហតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ទស្ស-
នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ តោសដ្ឋំ បដិច្ច បគ្គ-
ហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស
វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន
សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ

ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ នេះ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ នេះ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ៦ ។ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី ដោយអត្ថថាដម្រះកន្ធទាំងដើម ដោយអត្ថថាត្រែលែង ដោយអត្ថថាអធិដ្ឋាន ដោយអត្ថថាការគ្រប់សង្កត់ ដោយអត្ថថាតម្កល់សិប់ ។

(១៦០) ឥន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី តើដូចម្តេចខ្លះ ។ កាលបុគ្គលលះបង់សេចក្តីមិនជឿ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿសិប់ជាអធិបតី ១(១) ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកោសជ្ជៈ (សេចក្តីខ្ជិល) វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១

---

๑ ក្នុងធម្មនេះ ឆ្នាទប្រាប់បំនួនថាប៉ុន្មាន ។ល។ តែដែលដាក់លេខ ១ ត្រូវសង្កាត់មកនេះ ដើម្បីឲ្យងាយយល់ប៉ុណ្ណោះ ។

អដ្ឋមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ បមាទំ បដិហាតោ
ឧបដ្ឋាសាដ្ឋបនេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ សតិន្ទ្រិយ-
ស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ ឧ-
ស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ អដ្ឋមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិ-
យំ ឧដ្ឋហិ បក្ខន្ទនដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ ឧបដ្ឋំ បដិ-
ហាតោ អវិក្ខេបាដ្ឋបនេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ
សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ
ឧដ្ឋហិ អដ្ឋមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ បក្ខន្ទនដ្ឋេន
វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ អវិ-
ដ្ឋំ បដិហាតោ ឧស្សន្នាដ្ឋបនេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧ-
ដ្ឋហិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អដ្ឋមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ
ឧដ្ឋហិ បក្ខន្ទនដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន
សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ(១)

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហិ ចិស្សតិ ។

សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ កាលបុគ្គលលះបង់នូវបមាទៈ (សេចក្តីធ្វេសប្រហែស) សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ๑ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ๑ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងខ្នើង ๑ កាលបុគ្គលលះបង់នូវទុច្ចរិតៈ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនពយមាយជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ๑ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងខ្នើង ๑ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ កាលបុគ្គលលះបង់នូវអវិជ្ជា បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ๑ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ๑ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងខ្នើង ๑ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ๑ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ๑

កាមច្ឆន្ទំ បដហាតោ នេក្ខម្មវសេន អដ្ឋមោ-
ក្ខាដិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ សទ្ធិន្ទ្រិ-
យស្ស វសេន បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ
ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ អវិក្ខេបដ្ឋេន ស-
មាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ
កាមច្ឆន្ទំ បដហាតោ នេក្ខម្មវសេន បក្ខហាធិបតេ-
យ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមា-
ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ
អដ្ឋមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ កាមច្ឆន្ទំ បដហា-
តោ នេក្ខម្មវសេន ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិ-
ន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន
សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ
អដ្ឋមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ បក្ខហដ្ឋេន វីរិ-
យិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហ្ទំ កាមច្ឆន្ទំ បដហាតោ នេក្ខម្មវសេន

កាលបុគ្គលលះបង់ នូវកាមច្ឆន្ទៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជ្រើសរើសជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនកាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនកាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រើសរើស ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ សតិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនកាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជ្រើសរើស ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ កាលបុគ្គលលះបង់កាមច្ឆន្ទៈ

អរិយក្ខេ ចាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ សមាធិន្ទ្រិយសទ្ធាវសេន ឧស្សន្នដ្ឋេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ បក្ខន្ទនដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ កាមច្ឆន្ទំ បដិច្ចាតោ នេក្ខម្មវសេន ឧស្សន្នាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ បញ្ចិន្ទ្រិយសទ្ធាវសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ បក្ខន្ទនដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ អរិយក្ខេ បដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ ព្យាបាទំ បដិច្ចាតោ អព្យាបាទវសេន ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហំ បដិច្ចាតោ អាលោកសញ្ញាវសេន ។ បេ ។

សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រង់ប្រយ័ត្ន ១ កាលបុគ្គលលះបង់តាមចន្ទៈ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រង់ប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ កាលបុគ្គលលះបង់ព្យាបាទ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃព្យាបាទ ។បេ។ កាលបុគ្គលលះបង់ថីនមិទ្ធៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃអាលោកសញ្ញា ។បេ។

សព្វញ្ញុំលោសេ បដមោតោ អរហាត្តមក្ខាសេន អដ-

មោក្ខាដិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ សទ្ធិន្ទ្រិ-

យស្ស វាសេន បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ ឧ-

បដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមា-

ដិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ ឧសួនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ

។ បេ ។ សព្វញ្ញុំលោសេ បដមោតោ អរហាត្តមក្ខា-

សេន ឧសួនាដិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ

បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វាសេន អដិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ

ឧដ្ឋពុំ បក្ខហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន

សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋពុំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាដិន្ទ្រិយំ

ឧដ្ឋពុំ ឃវំ អាដិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានំ ឧដ្ឋានំ

កាលបុគ្គលលះបង់កិលេសទាំងពួង សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃអរហត្ត-
មគ្គ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការដឿសិប់ជាអធិបតី ១ ដោយ
អំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង
១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ
បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បី
ឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ។បេ។ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកិលេសទាំង
ពួង បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃអរហត្តមគ្គ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយ
អត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ
បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាដឿសិប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ
ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុង
ប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១
ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី យ៉ាង
នេះឯង ។

(๑๖๑) កថំ អាធិវាសោ ឆន្ទេន ឥន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋាតិ ។ អធិមោក្ខេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយំ សំវរេន សីលវិសុទ្ធិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាធិវាសោ-ឆា បគ្គហេន វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជំ សំវរេន សីលវិសុទ្ធិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាធិវាសោឆា ឧបដ្ឋាន-ដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ បមាទំ សំវរេន សីលវិសុទ្ធិ **ស-**តិន្ទ្រិយស្ស អាធិវាសោឆា អវិក្ខេបេន សមាធិន្ទ្រិ-យំ ឧទ្ធច្ចំ សំវរេន សីលវិសុទ្ធិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាធិវាសោឆា ទស្សនេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជំ សំវរ-ដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាធិវាសោឆា នេក្ខម្មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កាមច្ឆន្ទំ សំវរេន សីលវិ-សុទ្ធិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិវាសោឆា អព្យាបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យាបាទំ សំវរេន សីលវិសុទ្ធិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិវាសោឆា ។ បេ ។

(๑๖๑) ឥន្ទ្រិយទាំង៦យ៉ាង បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជម្រះកង់ខាងដើម តើដូចម្តេច ? សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវសេចក្តីមិនជឿ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះកង់ខាងដើម នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងទ្បើង ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវសេចក្តីខ្ជិល ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះកង់ខាងដើម នៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវបមាទៈ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះកង់ខាងដើម នៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវខ្ទុច្ចុ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះកង់ខាងដើម នៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវអវិជ្ជា ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះកង់ខាងដើម នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ កង់នៃកម្មៈ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវតាមច្ចន្តៈ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះ កង់ខាងដើម នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ កង់អព្យាបាទ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវព្យាបាទ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះ កង់ខាងដើម នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ។ បេ ។

អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ សទ្ធាទីនំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាធិវិសោធនា ឋវំ អាធិវិសោធនដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានំ ឧដ្ឋាន ។

(๑๖๒) កថំ អធិមត្តដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានំ ឧដ្ឋាន ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អស្សទ្ធិយ-ស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អស្សទ្ធិយបរិឡាហ-ស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ និដ្ឋេកដ្ឋានំ កិ-លេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឋិឡារកានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អណុសហ-គតានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ សព្វកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឆន្ទវសេន ចាមុដ្ឋំ ឧប្បជ្ជតិ ចាមុដ្ឋ-វសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

ឥន្ទ្រិយ៣ ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារ៉ាំងនូវ
កិលេសទាំងពួង ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះ ក្នុងខាងដើមនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥
ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាគ្រឿងជម្រះ ក្នុង
ខាងដើម យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦២) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថា
ក្រៃលែង តើដូចម្តេច ។ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ
ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវអស្សទ្ធិយៈ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បី
លះបង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះសេចក្តីមិនជឿ ឆន្ទៈ កើតឡើង
ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅ ក្នុងទីមួយ ជា
មួយនឹងទិដ្ឋិ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ
ដ៏គ្រោតគ្រាត ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ
ដ៏ល្អិត ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងពួង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជា
ធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា
ចាមុជ្ជៈ កើតឡើង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាត
ដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃចាមុជ្ជៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា

ชาមุชฺชาสេន ปีតិ ឧប្បជ្ជតិ ปีតិยាสេน សទ្ធាสេន
សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ปីតិยាសេน បស្សទ្ធិ ឧប្ប-
ជ្ជតិ បស្សទ្ធិយាសេន សទ្ធាសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ បស្សទ្ធិយាសេន សុខំ ឧប្បជ្ជតិ សុខិយាសេន
សទ្ធាសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សុខិយាសេន
ចិត្តាសោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តាសិយាសេន សទ្ធាសេន ស-
ទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ចិត្តាសិយាសេន សំវេគោ ឧ-
ប្បជ្ជតិ សំវេគិយាសេន សទ្ធាសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ សំវេជេត្វា ចិត្តំ សមាទហតិ សមាធិយាសេន
សទ្ធាសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ តថា
សមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ បក្ខណ្ឌតិ បក្ខណ្ឌិយាសេន
សទ្ធាសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ តថា
បក្ខណ្ឌិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខតិ ឧបេក្ខា-
យាសេន សទ្ធាសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

บีติเกิดขึ้น ด้วยอำนาจแห่งปามุชชะ สัทธินทรีย์เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งบีติ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา ปัสสัทธิ เกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งบีติ สัทธินทรีย์ เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งปัสสัทธิ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา สุขะ เกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งปัสสัทธิ สัทธินทรีย์ เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งสุขะ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา อากาส (ช่อง) เกิดขึ้น ด้วยอำนาจแห่งสุขะ สัทธินทรีย์ เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งอากาส และด้วยอำนาจแห่งสัทธา สมาบัติ เกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งอากาส สัทธินทรีย์ เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งสมาบัติ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา จิตตั้งมั่นแล้ว วิมังสินทรีย์ สัทธินทรีย์ เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งสมาธิ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา จิตของบุคคลตั้งมั่นแล้วย่อมรู้ วิมังสินทรีย์ เกิดขึ้นด้วยประการใด สัทธินทรีย์เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งการรู้ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา จิตของบุคคลรู้แล้วย่อมพ้นวิเศษ วิมังสินทรีย์ เป็นธรรมชาติยิ่งกว่าด้วยอำนาจแห่งความพ้นวิเศษ และด้วยอำนาจแห่งสัทธา

ឧបេក្ខាវសេន ជានត្តញ្ចាលេសេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ
វិមោក្ខវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ វិមុត្តត្តា តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ ។
ការសង្ខេន ភាវនាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ
អធិមត្តំ ហោតិ ភាវិតត្តា តតោ បណីតតរេ វិវដ្ដន្តិ
វិវដ្ដនាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ
វិវដ្ដិតត្តា តតោ ភេសជ្ជន្តិ ភេសជ្ជករសេន សទ្ធា-
វសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ភេសជ្ជិតត្តា
តតោ និរុជ្ឈន្តិ និរោធវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិ-
យំ អធិមត្តំ ហោតិ ។ និរោធវសេន ទ្វេ ភេសជ្ជ-
ករា បរិក្ខារភេសជ្ជករោ ច បក្ខន្ទនភេសជ្ជករោ ច ។

ចិត្តរួចស្រឡះ ចាកកិលេសផ្សេងៗ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីព្រងើយ
កន្តើយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការរួច
ស្រឡះនិងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ធម៌ទាំងឡាយនោះ មានរសតែមួយ
ព្រោះការរួចស្រឡះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអត្ថថា
មានរសតែមួយ ដោយអំណាចនៃការអប់រំ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា
ធម៌ទាំងឡាយ វិលទៅរកធម៌ ដ៏ថ្លៃថ្លាជាងធម៌ទាំងនោះ ព្រោះ
ធម៌ទាំងនោះ ខ្លួនបានអប់រំហើយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃ
លែង ដោយអំណាចនៃការវិលទៅ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ធម៌
ទាំងឡាយ លះចោលធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះវិលទៅហើយ
សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃការលះចោល
និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ធម៌ទាំងឡាយរមែងរលត់ ចាកធម៌ទាំងនោះ
ព្រោះធម៌ទាំងនោះគឺខ្លួនលះចោលហើយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃ
លែង ដោយអំណាចនៃការរលត់ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ។
ការលះចោល ដោយអំណាចនៃការរលត់ មាន ២ យ៉ាង គឺ ការ
លះចោលដោយការលះបង់ ១ ការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ ១ ។

กาเลเสน ฉ ๑ฉ ฉ ปาจิตฺติยานิ ปาฏิเทสนียา-
ปตฺติ อนาจารนิมิตฺตาย จ ปกฺขนฺทนาย จ ปกฺข-
นฺทนาปตฺติ อนาจารสมา ๙ เม ฉ ๑ปตฺติ ฯ

(๑๖๓) ทุติยทุกฺกฏสฺส กรณาย ฉนฺโท ทุป-
ชฺชติ โกสชฺชสฺส มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ โกส-
ชฺชปาริหาริยสฺส มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ อิทฺธิ-
กฏฺฐานิ กาเลสานิ มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ
ฯเปฯ สพฺพกิเลสานิ มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺช-
ติ ฯเปฯ สติทุติยสฺส กรณาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺช-
ติ ปมาทสฺส มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ ปมาท-
ปาริหาริยสฺส มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ ฯเปฯ
สพฺพกิเลสานิ มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ
ฯเปฯ สมาธิทุติยสฺส กรณาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ
ทุทฺทสฺส มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ ทุทฺทส-
ปาริหาริยสฺส มหาตาย ฉนฺโท ทุปฺปชฺชติ ฯเปฯ

សភាវៈណា លះបង់នូវកិលេសនិងខន្ធ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាការលះចោលដោយការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់និព្វានធាតុ ឈ្មោះថាការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ នេះ ការលះចោលដោយអំណាចនៃការលះ ๒ យ៉ាង ។

(๑๖๓) ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវវីរិយិន្ទ្រិយ ធម្មៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកោសជ្ជៈ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះកោសជ្ជៈ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសគាំងក្បាយ ដែលគាំងនៅកាន់តែមួយ ជាមួយនឹងទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសគាំងតួង ។ បេ ។ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំ នូវសតិន្ទ្រិយ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវបមាទៈ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះបមាទៈ ។ បេ ។ ធម្មៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសគាំងតួង ។ បេ ។ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវសមាធិន្ទ្រិយ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវឧទ្ធច្ចៈ ធម្មៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ។ បេ ។

សព្ពញ្ញុតាលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ។បេ។
បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស កានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អវិជ្ជាយ
បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានស្ស ប-
ហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឱឃេកដ្ឋានំ កិលេសានំ
បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឱឃុប្បរិកានំ កិលេ-
សានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អណុសហគ-
តានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ
សព្ពញ្ញុតាលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ
ឆន្ទវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ ឆន្ទវសេន ចាមុដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ចាមុដ្ឋវសេន
បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ចាមុ-
ដ្ឋវសេន បីតិ ឧប្បជ្ជតិ បីតិវសេន បញ្ញាវសេន
បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បីតិវសេន បស្សទ្ធិ
ឧប្បជ្ជតិ បស្សទ្ធិវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ
អធិមត្តំ ហោតិ បស្សទ្ធិវសេន សុខំ ឧប្បជ្ជតិ
សុខវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងពួង ។ បេ ។ ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវបញ្ចិន្ទ្រិយ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវអវិជ្ជា ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់កិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅក្នុងខ័ណ្ឌមួយជាមួយនឹងខ័ណ្ឌ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងឡាយ ជាគ្រោតគ្រាត ឆន្ទៈ កើតឡើងដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ ដ៏ល្អិត ឆន្ទៈ កើតឡើងដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងពួង បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ចាំមុខ: កើតឡើង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃចាំមុខ: និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា បីតិកើតឡើង ដោយអំណាចនៃចាំមុខ: បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃបីតិ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា បស្សទ្ធិ កើតឡើងដោយអំណាចនៃបីតិ បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃបស្សទ្ធិ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា សុខៈកើតឡើង ដោយអំណាចនៃបស្សទ្ធិ បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃសុខៈ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា

សុខវាសេន ឱកាសោ ឧប្បជ្ជតិ ឱកាសវាសេន បញ្ញា-
វាសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឱកាសវាសេន
សំវេគោ ឧប្បជ្ជតិ សំវេគវាសេន បញ្ញាវាសេន បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សំវេជេត្វា ចិត្តំ សមាទហតិ
សមាធិវាសេន បញ្ញាវាសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ តថា សមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ បក្ខណតិ
បក្ខវាសេន បញ្ញាវាសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ
តថា បក្ខហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខតិ ឧបេក្ខា-
វាសេន បញ្ញាវាសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឧ-
បេក្ខាវាសេន ជានត្តកិលេសេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ វិមោ-
ក្ខវាសេន បញ្ញាវាសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ
វិមុត្តត្តា តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន
ភាវនាវាសេន បញ្ញាវាសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

อากาสะเกิดขึ้น ด้วยอำนาจแห่งสุขะ ปัญจินทรีย์ ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งอากาสะ และด้วยอำนาจแห่งปัญญา สังโคตเกิดขึ้น ด้วยอำนาจแห่งอากาสะ ปัญจินทรีย์ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งสังโคต และด้วยอำนาจแห่งปัญญา จิตตชรูปย่อมเป็นไปตามสมควรแก่ปัจจัยนั้นๆ ปัญจินทรีย์ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งสมาธิ และด้วยอำนาจแห่งปัญญา จิตตชรูปของบุคคลผู้ประกอบด้วยสมาธิและปัญญาย่อมเป็นไปด้วยประการใด ปัญจินทรีย์ ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งการเป็นไป และด้วยอำนาจแห่งปัญญา จิตตชรูปของบุคคลผู้เป็นไปแล้วย่อมเป็นไปด้วยประการนั้น ปัญจินทรีย์ ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งความดำริในอารมณ์ และด้วยอำนาจแห่งปัญญา จิตตชรูปย่อมเป็นไปตามความดำริในอารมณ์ ปัญจินทรีย์ ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งความดำริในอารมณ์ และด้วยอำนาจแห่งปัญญา จิตตชรูปย่อมเป็นไปตามความดำริในอารมณ์ ปัญจินทรีย์ ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งรูปสฺสะ และด้วยอำนาจแห่งปัญญา ธรรมทั้งหลายนั้น มีรูปสฺสะเป็นหนึ่ง ปัญจินทรีย์ ชื่อว่าธรรมชาติอันใหญ่ ด้วยอำนาจแห่งอธิโมกข์ และด้วยอำนาจแห่งปัญญา

ភាវិតត្តា តតោ បណីតតរេ វិវដ្ដន្តិ វិវដ្ដជាវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វិវដ្ដិតត្តា តតោ ភេស្សដ្ឋន្តិ ភេស្សក្ខវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ភេស្សដ្ឋិតត្តា តតោ និរុជ្ឈន្តិ និរោធវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ។ និរោធវសេន ទ្វេ ភេស្សក្ខា បរិញ្ញាភភេស្សក្ខោ ច បក្ខន្ទនភេស្សក្ខោ ច ។ កិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតីតិ បរិញ្ញាភភេស្សក្ខោ និរោធនិញ្ញានជាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ បក្ខន្ទនភេស្សក្ខោ និរោធវសេន ឥមេ ទ្វេ ភេស្សក្ខា ឯវំ អធិមត្តដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋហន្តិ ។

ភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។

ធម៌ទាំងឡាយរមែងវិលទៅរកធម៌ ដ៏ថ្លៃថ្លាជាងធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះខ្លួនបានអប់រំហើយ បញ្ចិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការវិលទៅ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ធម៌ទាំងឡាយរមែងលះចោលធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះវិលទៅហើយ បញ្ចិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការលះចោល និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ធម៌ទាំងឡាយរមែងរលត់ចាកធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះ លះចោលហើយ បញ្ចិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការរលត់និង ដោយអំណាចនៃបញ្ញា ។ ការលះចោល ដោយអំណាចនៃការរលត់ មាន ២ យ៉ាង គឺការលះចោលដោយលះបង់ ១ ការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ ១ ។ សភាវៈណា លះបង់នូវកិលេសនិងខន្ធ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាការលះចោលដោយការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់និព្វាន-ធាតុ ឈ្មោះថាការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ នេះ ការលះចោលដោយអំណាច នៃការរលត់ ២ យ៉ាង ។ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាក្រៃលែង យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ភាណវារៈ ។

(๑๖๔) กตีสุ อธิฏฺฐานฏฺเฐน ฌานงฺคานิ ฌานงฺคานิ ฯ สทฺธินฺทฺริยสฺส กามาวจรา ปญฺจ อุปฺปชฺชติ ฌานสมงฺคิสฺส สทฺธาสมงฺคิสฺส สทฺธินฺทฺริยํ อธิฏฺฐาติ ฌานสมงฺคิสฺส ตาทิสฺมึ อุปฺปชฺชติ ตาทิสฺมึ ฌานสมงฺคิสฺส สทฺธาสมงฺคิสฺส สทฺธินฺทฺริยํ อธิฏฺฐาติ ฯ เป ฯ ปญฺญา อธิฏฺฐานฏฺเฐน ฌานงฺคานิ ฌานงฺคานิ ฯ

(๑๖๕) กตีสุ ปริยาทานฏฺเฐน ฌานงฺคานิ ฌานงฺคานิ ฯ อธิโมกฺขฏฺเฐน สทฺธินฺทฺริยํ อสฺสทฺธิยํ ปริยาทิยติ อสฺสทฺธิยปริยุฏฺฐานํ ปริยาทิยติ ปคฺคหฏฺเฐน วิริยินฺทฺริยํ โกสชฺชํ ปริยาทิยติ โกสชฺชปริยุฏฺฐานํ ปริยาทิยติ อุปฏฺฐานฏฺเฐน สติน্দ্রিয়ং ปมาทং ปริยาทิยติ ปมาทปริยุฏฺฐานং ปริยาทิยติ อวิกฺเขปฏฺเฐน สมาธินฺทฺริยํ อุทฺธจฺจং ปริยาทิยติ อุทฺธจฺจปริยุฏฺฐานํ ปริยาทิยติ

(๑๖๔) ឥន្ទ្រិយតាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាអធិ-
ដ្ឋាន (ការតាំងមាំ) តើដូចម្តេច ។ ឆន្ទៈ កើតឡើងដើម្បីអប់រំនូវសទ្ធិ-
ន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយតាំងមាំដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ និងដោយអំណាចនៃ
សទ្ធា ចាំមុដ្ឋៈ កើតឡើងដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ តាំងមាំ
ដោយអំណាចនៃចាំមុដ្ឋៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយ
តាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាតាំងមាំ យ៉ាងនេះឯង ។

(๑๖๕) ឥន្ទ្រិយតាំងឡាយបុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាគ្រប
សង្កត់ តើដូចម្តេច ។ សទ្ធិន្ទ្រិយដោយអត្ថថាជ្រើសរើស រមែងគ្របសង្កត់នូវ
អស្សទ្ធិយៈ រមែងគ្របសង្កត់ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអស្សទ្ធិយៈ
វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង រមែងគ្របសង្កត់នូវកោសជ្ជៈ រមែងគ្រប
សង្កត់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះកោសជ្ជៈ សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថា
ប្រុងប្រយ័ត្ន រមែងគ្របសង្កត់នូវបមាទៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយព្រោះបមាទៈ សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ រមែង
គ្របសង្កត់នូវឧទ្ធច្ចៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះឧទ្ធច្ចៈ

ឧសុ្សឧដ្ឋេន បញ្ចិន្ទ្រិយំ អវិដ្ឋំ បរិយោទិយតិ អវិដ្ឋ-
បរិឧប្បាហំ បរិយោទិយតិ ឧបេក្ខាមុ្ម បញ្ចិន្ទ្រិយានិ តា-
មច្ឆន្ទំ បរិយោទិយន្តិ អព្យាបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យា-
បាទំ បរិយោទិយន្តិ អាលោកសញ្ញាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
ថីនមិទ្ធំ បរិយោទិយន្តិ អវិក្ខេបេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧទ្ធ-
ច្ចំ បរិយោទិយន្តិ ។បេ។ អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
សព្វកិលេសេ បរិយោទិយន្តិ ឯវំ បរិយោទានដ្ឋេន
ឥន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋានិ ។

(១៦៦) កថំ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ឧដ្ឋ-
ញានិ ។ សទ្ធោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខេ បតិដ្ឋាបេតិ
សទ្ធស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខេ បតិដ្ឋាបេតិ វីរិយវា
វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហេ បតិដ្ឋាបេតិ វីរិយវតោ វីរិយិន្ទ្រិយំ
បគ្គហេ បតិដ្ឋាបេតិ សតិមា សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានេ ប-
តិដ្ឋាបេតិ សតិមតោ សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានេ បតិដ្ឋាបេ-
តិ សមាហិតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ

បញ្ចិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ រមែងគ្របសង្កត់នូវអវិជ្ជា រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងនេក្ខម្មៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវកាមច្ឆន្ទៈ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងការមិនព្យាបាទ រមែងគ្របសង្កត់នូវព្យាបាទ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអាលោកសញ្ញា រមែងគ្របសង្កត់នូវថីនមិទ្ធៈ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងការមិនរាយមាយ រមែងគ្របសង្កត់នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ រមែងគ្របសង្កត់ នូវកិលេសទាំងពួង ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាគ្របសង្កត់ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦៦) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឲ្យតម្កល់ស៊ប់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមានសទ្ធា រមែងញុំាងសទ្ធិន្ទ្រិយឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការជឿស៊ប់ សទ្ធិន្ទ្រិយ រមែងញុំាងបុគ្គលមានសទ្ធាឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការជឿស៊ប់ បុគ្គលមានព្យាយាម រមែងញុំាងវីរិយិន្ទ្រិយឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការផ្គងឡើង វីរិយិន្ទ្រិយ រមែងញុំាងបុគ្គលមានព្យាយាមឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការផ្គងឡើង បុគ្គលមានស្មារតី រមែងញុំាងសតិន្ទ្រិយ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការប្រុងប្រយ័ត្ន សតិន្ទ្រិយ រមែងញុំាងបុគ្គលមានស្មារតីឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការប្រុងប្រយ័ត្ន បុគ្គលមានចិត្តនឹងធឹង រមែងញុំាងសមាធិន្ទ្រិយ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការមិនរាយមាយ

สมาหิตสฺส สมาธินฺทฺริยํ อาวชฺเชโต ปฏิลาเภติ
ปญฺจ ปญฺจินฺทฺริยานิ ฉสฺสุ ปฏิลาเภติ ปญฺจนฺนํ
ปญฺจินฺทฺริยานิ ฉสฺสุ ปฏิลาเภติ โยคาวจโร
ปญฺจินฺทฺริยานิ เฉกฺขสฺส ปฏิลาเภติ โยคาวจรสฺส
ปญฺจินฺทฺริยานิ เฉกฺขสฺส ปฏิลาเภติ โยคาวจโร
ปญฺจินฺทฺริยานิ อสฺสทฺธาเน ปฏิลาเภติ โยคาวจรสฺส
ปญฺจินฺทฺริยานิ อสฺสทฺธาเน ปฏิลาเภติ โยคาวจโร
ปญฺจินฺทฺริยานิ อาโลกสญฺญาย ปฏิลาเภติ โยค-
าวจรสฺส ปญฺจินฺทฺริยานิ อาโลกสญฺญาย ปฏิลา-
เภติ โยคาวจโร ปญฺจินฺทฺริยานิ อาวชฺเชโต ปฏิลา-
เภติ โยคาวจรสฺส ปญฺจินฺทฺริยานิ อาวชฺเชโต ปฏิ-
ลาเภติ ฯ เป ฯ โยคาวจโร ปญฺจินฺทฺริยานิ อรห-
ตฺตมคฺเค ปฏิลาเภติ โยคาวจรสฺส ปญฺจินฺทฺริยานิ
อรหตฺตมคฺเค ปฏิลาเภติ ฉหิ ปฏิลาภเกฉนฺเน ๙ นฺทฺริ-
ยานิ นฉฑฺเฑนฺติ ฯ

สมาธินทรีย์ ย่อมถึงบุคคลมีจิตตั้งมั่นด้วยดีด้วยอำนาจแห่งสมาธิ ในกาลใด ในกาลนั้น บุคคลมีอินทรีย์ ๕ ย่อมถึง

(๑๖๗) បុថុជ្ជនោ សមាធិំ ភាវេត្វោ កតំ ភោ-
ភាវេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សេក្ខោ សមា-
ធិំ ភាវេត្វោ(๑) កតំ ភាវេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ វីតរាគោ សមាធិំ ភាវេត្វោ កតំ ភាវេហិ
ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ បុថុជ្ជនោ សមាធិំ
ភាវេត្វោ សត្តហិ អាភាវេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ សេក្ខោ សមាធិំ ភាវេត្វោ អដ្ឋហិ អាភា-
វេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតរាគោ សមាធិំ
ភាវេត្វោ នវហិ អាភាវេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ ។

(๑๖๘) បុថុជ្ជនោ សមាធិំ ភាវេត្វោ កតមេហិ
សត្តហាភាវេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ អា-
វជ្ជិតត្តា អារម្មណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សមវដ-
មិត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ បក្ខហានិមិត្តុបដ្ឋានកុ-
សលោ ហោតិ អវិក្ខេបុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ

๑ ម. ភាវិយត្តោ ។

(๑๖๗) បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន បុគ្គលច្រាសចាកពួក: កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๗ សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๘ បុគ្គលច្រាសចាកពួក: កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๑๐ ។

(๑๖๘) បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๗ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុថុជ្ជន ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនបានពិចារណាហើយ ๑ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុកនូវសមថនិមិត្ត ๑ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុកនូវបគ្គហនិមិត្ត ๑ ជាអ្នកឈ្វាសកឆ៍ការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីមិនរាយមាយ ๑

ทิฏฺฐาสุปฏิฆาตกุสลา เวทนา สมฺปยุตฺตา ผสฺสาทโย ธมฺมา

ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុកនូវពន្ធឺ ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក
នូវសេចក្តីរីករាយ ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក នូវសេចក្តីព្រងើយ
កន្តើយ ១ បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក
ដោយអាការ ៧ នេះឯង ។

សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក
ដោយអាការ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេក្ខបុគ្គល ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់
ខុក នូវមាមណ៌ព្រោះអាមណ៌ដែលខ្លួនបានពិចារណាហើយ ១ ជាអក
ឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុកនូវសមថនិមិត្ត ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក
នូវបគ្គហនិមិត្ត ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុកនូវសេចក្តីមិនរាយមាយ
១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុកនូវពន្ធឺ ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់
ខុក នូវសេចក្តីរីករាយ ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក នូវសេចក្តី
ព្រងើយកន្តើយ ១ ជាអកឈ្ហាសកង៏ការតម្កល់ខុក នូវភាពនៃចិត្តមាន
អាមណ៌តែមួយ ១ សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអកឈ្ហាស
កង៏ការតម្កល់ខុក ដោយអាការ ៨ នេះឯង ។

รีตกเคา สมาธิ ภาเวตฺเว กตเมหิ ธสหา. การเหา อุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ ฯ อาวชฺชิตฺตา อาเมฺมณาปฺปชฺชนกุสโล เหาติ ฯ เป ฯ ฌานกฺ. ปฺปชฺชนกุสโล เหาติ ญาณาปฺปชฺชนกุสโล เหาติ จิตฺตปฺปชฺชนกุสโล เหาติ รีตกเคา สมาธิ ภาเวตฺเว เมหิ ธสหา การเหา อุปฺปชฺชนกุส. โล เหาติ ฯ

(๑๖๙) ปุถุชฺชเน วิปสฺสนำ ภาเวตฺเว กตีหา. การเหา อุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ กตีหาการเหา อนุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ เสกฺเขา วิปสฺสนำ ภาเว. เตฺเว กตีหาการเหา อุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ กต. ตีหาการเหา อนุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ รีตกเคา วิปสฺสนำ ภาเวตฺเว กตีหาการเหา อุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ กตีหาการเหา อนุปฺปชฺชนกุสโล เหาติ ฯ

បុគ្គលច្រាសចាកពួក: កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការ ១០ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុគ្គលច្រាសចាកពួក: ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុកនូវអារម្មណ៍ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនបានពិចារណាហើយ ១ ។ បេ ។ ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុកនូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ១ ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុកនូវញាណ ១ ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុកនូវចិត្ត ១ បុគ្គលច្រាសចាកពួក: កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការ ១០ នេះឯង ។

(១៦៩) បុថុជ្ជនកាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ជាអ្នកមិនឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការប៉ុន្មាន សេក្ខបុគ្គល កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ជាអ្នកមិនឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការប៉ុន្មាន បុគ្គលច្រាសចាកពួក: កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ជាអ្នកមិនឈ្វាសក្នុងការតម្កល់ខ្ពុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ។

បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេត្វា ឧបរិមានំ ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ឧបរិមានំ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ សោតាបន្នោ វិបស្សនំ ភាវេត្វា ឧបរិមានំ សកទាគាមិផលស្ស ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ឧបរិមានំ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ សកទាគាមី វិបស្សនំ ភាវេត្វា ឧបរិមានំ អនាគាមិផលស្ស ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ឧបរិមានំ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ។

(๑๗๐) បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេត្វា កតមេហិ ឧបរិមានំ ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ កតមេហិ ឧបរិមានំ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ និច្ចតោ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ទុក្ខតោ ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ សុខតោ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ អនត្តតោ ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ អត្តតោ អនុបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ ខយតោ ឧបបជ្ជនកុសលោ ហោតិ

ปุถุชนคาลบម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក ដោយ
អាការ ๙ ជាអ្នកមិនឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๙ សេក្ខ-
បុគ្គលកាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុកដោយអាការ
๑๐ ជាអ្នកមិនឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๑๐ បុគ្គលច្រាស
ចាកពួក: កាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក ដោយ
អាការ ๑๒ ជាអ្នកមិនឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๑๒ ។

(๑๗๐) ปุถุชนកាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់
ទុក ដោយអាការ ๙ តើដូចម្តេចខ្លះ ជាអ្នកមិនឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក
ដោយអាការ ๙ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ปุถุชน ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់
ទុកថាមិនទៀង ๑ ជាអ្នកមិនឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុកថាទៀង ๑ ជាអ្នក
ឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុកថាជាទុក្ខ ๑ ជាអ្នកមិនឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុក
ថាជាសុខ ๑ ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុកថាមិនមែនខ្លួន ๑ ជាអ្នកមិន
ឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុកថាខ្លួន ๑ ជាអ្នកឈ្វាសកង់ការតម្កល់ទុកថាអស់

ยนโต อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา วยโต อุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา อายุหนาโต อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา วิปริณามานุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ฆนโต อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา นิมิตฺตานุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา นิมิตฺตาภินิปฺผาทนานุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ปณิธานานุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา อภินิเวสานุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ปุพฺพนฺตานุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา วิปสฺสนาปฏิลาภาย ปฏิปทาย อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ๙ เมหิ ญาเณหิ อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ๙ เมหิ ญาเณหิ อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ฯ

เตสุ วิปสฺสนาปฏิลาภาย ปฏิปทาย อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา กตเมหิ ๙ เมหิ ญาเณหิ อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา กตเมหิ ๙ เมหิ ญาเณหิ อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา ฯ เตสุ วิปสฺสนาปฏิลาภาย ปฏิปทาย อนิจฺจโต อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา อนิจฺจโต อนุปฏฺฐานกุสลา ธมฺมา

ខេ ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថាជាដុំ (រឹងប៉ឹង) ๑ ជាអ្នក
ឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថាសូន្យ ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថា
ប្រមូលមក ๑ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថាប្រែប្រួល ๑ ជាអ្នកមិន
ឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថាខៀង ๑ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុក ថា
មិនមាននិមិត្ត ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថាមាននិមិត្ត ๑ ជាអ្នក
ឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុក ថាមិនមានឥតម្កល់ ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការ
តម្កល់ខុក ថាមានឥតម្កល់ ๑ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុកថាសូន្យ ๑
ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុក ថាប្រកាន់ស្អិត ๑ បុថុជ្ជន កាល
ចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុក ដោយអាការ ៩ នេះ
ឯង ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុក ដោយអាការ ៩ នេះឯង ។

សេក្ខបុគ្គល កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់
ខុក ដោយអាការ ๑๐ តើដូចម្តេចខ្លះ ជាអ្នកមិនឈ្លាស ក្នុង
ការតម្កល់ខុក ដោយអាការ ๑๐ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេក្ខបុគ្គល
កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ខុក ថាមិនខៀង ๑
ជាអ្នកមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ខុក ថាខៀង ๑ ។ បេ ។

។ បេ ។ សុញ្ញតុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អតិដ្ឋិវេ-
សានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ញាណុបដ្ឋានកុស-
លោ ហោតិ អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ
សេក្ខោ វិមុត្តិំ ភាវេត្វា ๔មេហិ ឧសហាការេ-
ហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ๔មេហិ ឧសហាការេ-
ហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

វីតរាគោ វិមុត្តិំ ភាវេត្វា រាគមេហិ ទ្វាទស-
ហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ រាគមេហិ
ទ្វាទសហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។
អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ និច្ចតោ អនុ-
បដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ បេ ។ ញាណុបដ្ឋានកុ-
សលោ ហោតិ អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ
វិសញ្ញោគុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សញ្ញោគានុបដ្ឋា-
នកុសលោ ហោតិ និរោធុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ

ជាអ្នកឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកថាសព្វ ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុង
តម្កល់ទុកថាប្រកាន់ស្អិត ๑ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវញាណ ๑
ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអញ្ញាណ ๑ សេក្ខបុគ្គល កាល
ចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๑๐ នេះ
ឯង ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ๑๐ នេះឯង ฯ

បុគ្គលប្រាសចាកភព: កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការ
តម្កល់ទុក ដោយអាការ ๑๒ តើដូចម្តេចខ្លះ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់
ទុក ដោយអាការ ๑๒ តើដូចម្តេចខ្លះ ฯ បុគ្គលប្រាសចាកភព: ជាអ្នក
ឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនទៀង ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់
ទុក ថាទៀង ๑ ฯ បេ ฯ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវញាណ ๑
ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវអញ្ញាណ ๑ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុង
ការតម្កល់ទុក នូវការប្រាសចាកសំយោជន: ๑ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការ
តម្កល់ទុក នូវសំយោជន: ๑ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវនិរោធ ๑

សទ្ធាភនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតរាគោ វិបស្សនំ
ភាវេតោ ឥមេហិ ឆាឧសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុស-
លោ ហោតិ ឥមេហិ ឆាឧសហាការេហិ អនុបដ្ឋា-
នកុសលោ ហោតិ អារដ្ឋិតត្តា អារម្មណុបដ្ឋានកុ-
សលវសេន ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតិ តោចរញ្ច
បជានាតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។ បេ ។ ឆម្មេ
សមោជានេតិ តោចរញ្ច បជានាតិ សមត្តញ្ច
បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៧១) ឥន្ទ្រិយានិ សមោជានេតីតិ កថំ ឥន្ទ្រិ-
យានិ សមោជានេតិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ
សមោជានេតិ ។ បេ ។ សមថនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលវ-
សេន បក្ខហានិមិត្តុបដ្ឋានកុសលវសេន អវិក្ខេបុបដ្ឋា-
នកុសលវសេន(១) សម្ភហំសនុបដ្ឋានកុសលវសេន

---

๑ ឧ.ម. ឯត្តន្តរេ ឧភាសុបដ្ឋានកុសលវសេនាតិ ទិស្សតិ ។

ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសង្ខារ ១ បុគ្គលប្រាសចាកពាគៈ
កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២
នេះឯង ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ នេះឯង
បុគ្គលប្រាសចាកពាគៈ រមែងប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយ ចាំងឡាយ ដោយអំណាច
នៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ព្រោះអារម្មណ៍ចាំងនោះ
ខ្លួនបានពិចារណាហើយ ចាំងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ
នៃការស្ងប់ផង ។បេ។ រមែងប្រជុំនូវធម៌ចាំងឡាយ ចាំងដឹងច្បាស់នូវ
គោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ផង ។

(១៧១) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយចាំងឡាយ តើប្រជុំនូវ
ឥន្ទ្រិយចាំងឡាយ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រជុំនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថ
ថាជឿស៊ប់ ។បេ។ ប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយចាំងឡាយ ដោយអំណាច
នៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសមថនិមិត្ត ដោយអំណាច
នៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវបគ្គហនិមិត្ត ដោយអំណាច
នៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីមិនរាយមាយ ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីរីករាយ

ឧបេក្ខុបជ្ជនកុសលវសេន ឱកប្បនុបជ្ជនកុសលវ-
សេន ញាណុបជ្ជនកុសលវសេន ចិត្តុបជ្ជនកុស-
លវសេន(๑) អនិច្ចតោ ឧបជ្ជនកុសលវសេន និ-
ច្ចតោ អនុបជ្ជនកុសលវសេន ទុក្ខតោ ឧបជ្ជន-
កុសលវសេន សុខតោ អនុបជ្ជនកុសលវសេន
អនត្តតោ ឧបជ្ជនកុសលវសេន អត្តតោ អនុ-
បជ្ជនកុសលវសេន ខយតោ ឧបជ្ជនកុសលវ-
សេន ឃនតោ អនុបជ្ជនកុសលវសេន វយតោ
ឧបជ្ជនកុសលវសេន អាយូហនាឧបជ្ជនកុសល-
វសេន វិវរណាឧបជ្ជនកុសលវសេន ឆវតោ
អនុបជ្ជនកុសលវសេន អនិមិត្តុបជ្ជនកុសលវសេន

---

๑ ឱ. ម. វិភង្គ- ។

ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវចេតោ ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវភាពនៃចិត្តមានអា-
រម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវ
ញាណ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវចិត្ត
ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនទៀង
ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាទៀង ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាទុក្ខ ដោយអំ-
ណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាសុខ ដោយអំ-
ណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនមែនខ្លួន ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាខ្លួន ដោយអំ-
ណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាអស់ទៅ ដោយអំណាច
នៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាដុំ (រឹងប៉ឹង) ដោយអំ-
ណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាសូន្យ ដោយអំណាច
នៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវការប្រមូលមក ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីប្រែប្រួល
ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាទៀង
ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនមាននិមិត្ត

និមិត្តានុបដ្ឋានកុសលវសេន អប្បណិហិតានុបដ្ឋានកុ-
សលវសេន បណិធានុបដ្ឋានកុសលវសេន សុញ្ញ-
តានុបដ្ឋានកុសលវសេន អភិនិវេសានុបដ្ឋានកុសលវ-
សេន ញាណានុបដ្ឋានកុសលវសេន អញ្ញាណានុប-
ដ្ឋានកុសលវសេន វិសញ្ញានុបដ្ឋានកុសលវសេន
សញ្ញានុបដ្ឋានកុសលវសេន និរោធានុបដ្ឋានកុស-
លវសេន(๑) ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តោចវាយ
បជានាតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(๑๗๒) ចតុស្សច្ចេ អាការេហិ តិណ្ណន្នំ ឥ-
ន្ទ្រិយានំ វសីភាវតាបញ្ញា អាសវានំ ខយេ ញាណំ
កតមេសំ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិ-
ន្ទ្រិយស្ស អញិន្ទ្រិយស្ស អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស ។

---

๑ ម. ម. ឯត្តន្តរេ សង្ខារុបដ្ឋានកុសលវសេនាតិ ទិស្សតិ ។

ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវនិមិត្ត ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការមិនតម្កល់មាំ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការតម្កល់មាំ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការសូន្យ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការប្រកាន់ស្អិត ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវញាណ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអញ្ញាណ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការប្រាសចាកសំយោជនៈ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវសំយោជនៈ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវនិរោធ បុគ្គលរមែងប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទាំងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសូម្បីផង ។

(๑๗๒) បញ្ញា គឺការពិចារណា របស់ឥន្ទ្រិយ ๓ ដោយអាការ ๖๔ ឈ្មោះថាអាសវក្ខយញ្ញាណ ឥន្ទ្រិយទាំង ๓ តើដូចម្តេចខ្លះ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ๑ អញ្ញិន្ទ្រិយ ๑ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ๑ ។

អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតន្ទ្រិយំ កតិដ្ឋានេ កតិ អញ្ញិន្ទ្រិយំ កតិដ្ឋានេ កតិ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ កតិដ្ឋានេ កតិ ។ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ កតិ សោតាបត្តិមគ្គំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ ឆដ្ឋានេ កតិ សោតាបត្តិផលំ សកទាគាមិមគ្គំ សកទាគាមិផលំ អនាគាមិមគ្គំ អនាគាមិផលំ អរហត្តមគ្គំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ កតិ អរហត្តផលេ ។

(๑๗๓) សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិភាវំ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហបរិភាវំ ហោតិ សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានបរិភាវំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបបរិភាវំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនបរិភាវំ ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ វិជាននបរិភាវំ ហោតិ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិនន្ទនបរិភាវំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតិឧបតេយ្យបរិភាវំ ហោតិ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្ពេ កុសលា ហោន្តិ សព្ពេ អនាសវា ហោន្តិ សព្ពេ និយ្យានិកា ហោន្តិ

អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋានប៉ុន្មាន អញ្ញិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋានប៉ុន្មាន អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋានប៉ុន្មាន ។ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋាន ១ គឺសោតាបត្តិមគ្គ អញ្ញិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋាន ៦ គឺសោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល អរហត្តមគ្គ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋាន ១ គឺអរហត្តផល ។

(๑๗๓) កឋំ ខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ មានសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលមានការជឿស៊ប់ជាបរិវារ មានវីរិយិន្ទ្រិយ ដែលមានការផ្គងទ្បើងជាបរិវារ មានសតិន្ទ្រិយ ដែលមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាបរិវារ មានសមាធិន្ទ្រិយ ដែលមានការមិនពយមាយ ជាបរិវារ មានបញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលមានការឃើញជាបរិវារ មានមនិន្ទ្រិយ ដែលមានការដឹងច្បាស់ជាបរិវារ មានសោមនស្សិន្ទ្រិយ ដែលមានការរីករាយជាបរិវារ មានជីវិតិន្ទ្រិយ ដែលមានដំណើនៃការប្រព្រឹត្តទៅជាអធិបតីជាបរិវារ ធម៌ទាំងឡាយដែលកើតហើយ កឋំ ខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ រៀរលែងតែចិត្តសមុដ្ឋានរូបចេញ សុទ្ធតែជាកុសលទាំងអស់ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ទាំងអស់ សុទ្ធតែជានិយ្យានិកធម៌ទាំងអស់

សព្វេ អបចយគាមិនោ ហោន្តិ សព្វេ លោ-
កុត្តរា ហោន្តិ សព្វេ ឯញ្ជាធម្មា ហោន្តិ
សោតាបត្តិមគ្គក្ខណោ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស
ឧមានំ អដ្ឋិន្ទ្រិយានំ សមាធិតបរិវារា ហោន្តិ អញ្ញ-
មញ្ញបរិវារា ហោន្តិ និស្សយបរិវារា ហោន្តិ សម្ប-
យុត្តបរិវារា ហោន្តិ សហគតា ហោន្តិ សហជាតា
ហោន្តិ សំសដ្ឋា ហោន្តិ សម្បយុត្តា ហោន្តិ តេវ
តស្ស អាការា ឥវ ហោន្តិ បរិវារា ច សោតាបត្តិ-
ផលក្ខណោ ។បេ។ ។

អរហត្តផលក្ខណោ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិ-
យំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ ។បេ។ ជីវិតិន្ទ្រិយំ បរិ-
ត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ ។ អរហត្តផលក្ខ-
ណោ ជាតា ធម្មា សព្វេ អព្យាកតា ហោន្តិ ឋបេត្វា
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្វេ អនាសវា ហោន្តិ សព្វេ
លោកុត្តរា ហោន្តិ សព្វេ ឯញ្ជាធម្មា ហោន្តិ ។

សុទ្ធតែជាធម៌ដល់នូវការមិនសន្សំនូវរាគៈជាដើម សុទ្ធតែជាលោកុត្តរៈ
ជាដើម សុទ្ធតែជាធម៌មានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ជាដើម ក្នុងខណៈ-
នៃសោតាបត្តិមគ្គ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតន្ត្រិយ មានឥន្ទ្រិយជាដើម ៨ នេះ
ជាសហជាតបរិវារ ជាអញ្ញមញ្ញបរិវារ ជានិស្សយបរិវារ ជាសម្បយុត្ត-
បរិវារ ជាគុណជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា លាយឡំជាមួយគ្នា
ប្រកបជាមួយគ្នា ធម៌ជាំនោះឯង ជាអាការផង ជាបរិវារផង របស់
អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតន្ត្រិយនោះ ។ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ ។ បេ ។
ក្នុងខណៈនៃអរហត្តផល អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ មានសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែល
មានការជឿស៊ប់ជាបរិវារ ។ បេ ។ មានជីវិតិន្ទ្រិយ ដែលមានដំណាំនៃការ
ប្រព្រឹត្តទៅជាអធិបតីជាបរិវារ ។ ធម៌ជាំនឡាយ ដែលកើតហើយ ក្នុង
ខណៈនៃអរហត្តផល សុទ្ធតែជាអព្យាក្រឹតជាំនអស់ រៀវលែងតែចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបចេញ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈជាំនអស់ សុទ្ធតែជាលោកុត្តរៈ
ជាំនអស់ សុទ្ធតែជាធម៌មានព្រះនិព្វាន ជាអារម្មណ៍ជាំនអស់ ។

อรหาสฺส ชลกฺขโณ อญฺญาตาวินฺทฺริยสฺส ฯมาณิ อฏฺฐินฺทฺริยาณิ สมาปชฺชตีติปิ ฯเปฯ ตสฺส ตสฺส อากาโร เจว โหติ ปริกฺขา จ ฯตี ฯมาณิ อฏฺฐกถายาณิ(๑) จตุสฺสฏฺฐี โหนฺติ ฯ

[๑๗๔] อาสวาติ กตเม เต อาสวา กามาสวา ภวาสวา ทิฏฺฐาสวา อวิชฺชาสวา ฯ

กตฺเถเต อาสวา ขียนฺติ ฯ โสตาปตฺติมคฺเคน อนวเสสา ทิฏฺฐาสวา ขียติ อปายคมนียา กามาสวา ขียติ อปายคมนียา ภวาสวา ขียติ อปายคมนียา อวิชฺชาสวา ขียติ ฌเตฺถเต อาสวา ขียนฺติ ฯ สกทาคามิมคฺเคน ทุตฺปริโยสานา กามาสวา ขียติ ตนุกตนุกา ภวาสวา ขียติ ตนุกตนุกา อวิชฺชาสวา ขียติ ฌเตฺถเต อาสวา ขียนฺติ ฯ

---

๑ ฉ.ม. อฏฺฐกถายาณิ ฯ

ក្នុងខណៈនៃអរហត្តផល អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ មានឥន្ទ្រិយចំនួន ៨ នេះ ជាសហជាតបរិវារ ។ បេ ។ ធម៌ចំនួននោះឯង ជាអាការផង ជាបរិវារផង របស់អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយនោះ ឥន្ទ្រិយប្រាំបី ។ ដូចនេះ ដូចសេចក្តីដែលអធិប្បាយមកនេះ ត្រូវជា ៦៤ ។

(๑๗๔) សំនួរត្រួតពាក្យថា អាសវៈចំនួនប្រាណ តើអាសវៈចំនួនប្រាណនោះ ដូចម្តេចខ្លះ កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។

អាសវៈចំនួនប្រាណ+នុ៎ះ រមែងអស់ ក្នុងធម៌ដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋាសវៈរមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ កាមាសវៈ នាំសត្វទៅកាន់អបាយ រមែងអស់ ភវាសវៈ នាំសត្វទៅកាន់អបាយ រមែងអស់ អវិជ្ជាសវៈ នាំសត្វទៅកាន់អបាយ រមែងអស់ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ អាសវៈចំនួនប្រាណ+នុ៎ះ រមែងអស់ក្នុងធម៌+នុ៎ះឯង ។ កាមាសវៈដ៏គ្រោតគ្រាត រមែងអស់ ភវាសវៈដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងកាមាសវៈនោះ រមែងអស់ អវិជ្ជាសវៈ ដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងភវាសវៈនោះ រមែងអស់ ដោយសកទាគាមិមគ្គ អាសវៈចំនួនប្រាណ+នុ៎ះ រមែងអស់ក្នុងធម៌+នុ៎ះឯង ។

អជាតាមិមក្ខេន អនវសេសោ តាមាសវោ ខីយតិ តនេកដ្ឋោ កាមាសវោ ខីយតិ តនេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ វិក្ខេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។ អរហាត្តមក្ខេន អនវសេសោ កាមាសវោ ខីយតិ អនវសេសោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ វិក្ខេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។

ន តស្ស អនិដ្ឋមិដ្ឋត្ថំ កិញ្ចិ
មថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្ពំ
សព្ពំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ
តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ ។

សមន្តចក្ខូតិ កេនដ្ឋេន សមន្តចក្ខុ ។ ពុទ្ធសុ ពុទ្ធញាណានិ ទុក្ខេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ ។ បេ ។ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ ពុទ្ធញាណំ អនាវរណំ(១) ពុទ្ធញាណំ ឥមានិ ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ ឥមេសំ ចុទ្ទសន្នំ ពុទ្ធញាណានំ អដ្ឋ ញាណានិ សាវកសាធារណានិ ឯ ញាណានិ អសាធារណានិ សាវកេហិ ។

---

๑ ម. អនាវរណញ្ញាណំ ។

កាមាសវៈ រមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ ភវាសវៈ ដែលតាំងនៅ
ក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងកាមាសវៈនោះ រមែងអស់ អវិជ្ជាសវៈ ដែលតាំង
នៅក្នុងទីមួយ ជាមួយគ្នានឹងភវាសវៈនោះ រមែងអស់ ដោយអនាគាមិមគ្គ
អាសវៈតាំងខ្ជាយ៉ាន់ុះ រមែងអស់ក្នុងជមិ៉ាន់ុះឯង ។ ភវាសវៈ រមែងអស់
ឥតមានសេសសល់ អវិជ្ជាសវៈ រមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ ដោយ
អរហត្តមគ្គ អាសវៈតាំងខ្ជាយ៉ាន់ុះ រមែងអស់ ក្នុងជមិ៉ាន់ុះឯង ។

ធម្មជាតតិចតួចក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះតថាគតនោះ
មិនបានឃើញហើយ មិនដឹងហើយ មិនគប្បីដឹង
មិនមានឡើយ ធម្មជាតណាដែលព្រះតថាគត គប្បី
ដឹង ព្រះតថាគតបានដឹងធម្មជាតនោះតាំងអស់ហើយ
ហេតុនោះ ទើបព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថាសមន្តចក្ខុ តើសមន្តចក្ខុ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។
ពុទ្ធញាណ ១៤ គឺសេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខ ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ សេចក្តីដឹង
ក្នុងទុក្ខសមុទ័យ ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងសព្វឥត
ចន្លោះ ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ សេចក្តីដឹងឥតមានអ្វីពាក់ព័ន្ធ ឈ្មោះថា
ពុទ្ធញាណ ១ នេះ ពុទ្ធញាណ ១៤ ឋណ្ណាពុទ្ធញាណ ១៤ នេះ ញាណ
៨ ទួទៅដល់សាវ័ក ញាណ ៦ មិនទួទៅដល់សាវ័កតាំងខ្ជាយទេ ។

[๑๗๘] ยาวตา ทุกฺขสฺส ทุกฺขฏฺโ ญาโต อญฺาโต ทุกฺขฏฺโ นตฺถิตา สมนฺตกฺขา ยา สมนฺตกฺขา(๑) ตา ปญฺจินฺทฺริยา ปญฺจินฺทฺริยานิ วาเสน อธิโมกฺขฏฺเน สทฺธินฺทฺริยา ปคฺคหฏฺเน วิริยินฺทฺริยา อุปฏฺฐานฏฺเน สตินฺทฺริยา อวิกฺเขปฏฺเน สมาธินฺทฺริยา ยาวตา ทุกฺขสฺส ทุกฺขฏฺโ ธิฏฺโ วิธิโต สณฺิกโต ฉสฺวิโต ปญฺญาย อฉสฺวิโต ปญฺญาย ทุกฺขฏฺโ นตฺถิตา สมนฺตกฺขา ยา สมนฺตกฺขา ตา ปญฺจินฺทฺริยา ปญฺจินฺทฺริยานิ วาเสน อธิโมกฺขฏฺเน สทฺธินฺทฺริยา ปคฺคหฏฺเน วิริยินฺทฺริยา อุปฏฺฐานฏฺเน สตินฺทฺริยา อวิกฺเขปฏฺเน สมาธินฺทฺริยา ยาวตา สมุทยสฺส สมุทยฏฺโ ฯเปฯ

---

๑ ฉ. ม. สมนฺตปกฺขา ฯ

(๑๗๔) ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាកទាំងប៉ុន្មាន ព្រះតថាគតដឹងហើយ ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាក ព្រះតថាគតមិនបានដឹងហើយ មិនមានឡើយ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតណាជាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតនោះក៏គឺបញ្ចិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយដោយអត្ថថាជ្បឿសិប់ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ(មានឡើង) ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាកទាំងប៉ុន្មាន ព្រះតថាគតយើញហើយ ជ្រាបហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ប៉ះពាល់ហើយដោយប្រាជ្ញា ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាក ព្រះតថាគតមិនបានប៉ះពាល់ហើយដោយប្រាជ្ញា មិនមានឡើយ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាត ណាជាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតនោះ ក៏គឺបញ្ចិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជ្បឿសិប់ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ(មានឡើង) ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ សមុទយសច្ច មានអត្ថថាកើតឡើង ទាំងប៉ុន្មាន ។បេ។

យាវតា ឯកេឧសច្ច ឯកេឧដ្ឋោ យាវតា មក្ខសច្ច
មក្ខដ្ឋោ យាវតា អត្តប្បដិសម្ភិទាយ អត្តប្បដិសម្ភិ-
ទដ្ឋោ ។បេ។ យាវតា ធម្មប្បដិសម្ភិទាយ ធម្មប្ប-
ដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទាយ និរុត្តិប្ប-
ដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា បដិភាណប្បដិសម្ភិទាយ ប-
ដិភាណប្បដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា បដិភាណប្បដិស-
ម្ភិទាយ បដិភាណប្បដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា ឥន្ទ្រិ-
យានំ បភេទវិយត្តេ(១) ញាណំ យាវតា សត្តានំ
អាសយានុសយេ ញាណំ យាវតា យមកប្បា-
ដិហារេ ញាណំ យាវតា មហាករុណាសមាប-
ត្តិយា ញាណំ ។បេ។ យាវតា សនេវកសច្ច
លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សម-
ណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ
សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ

---

១ ម. អ. ឥន្ទ្រិយបភេទវិយត្តេ ។

និពេធសច្ច មានអត្ថថាវលក់ពាន់ប៉ុន្មាន មគ្គសច្ច: មានអត្ថថាជាផ្លូវពាន់ប៉ុន្មាន អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយនូវអត្ថពាន់ប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ធម្មប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយនូវធម៌ពាន់ប៉ុន្មាន និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយនិរុត្តិពាន់ប៉ុន្មាន បដិភាណប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយបដិភាណពាន់ប៉ុន្មាន ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណ ពាន់ប៉ុន្មាន សត្តានុសយញាណ ពាន់ប៉ុន្មាន យមកបាដិហីរញាណ ពាន់ប៉ុន្មាន មហាករុណាសមាបត្តិញាណ ពាន់ប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ធម្មជាត ដែលលោក ព្រមពាន់ទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ដែលពពួកសត្វ ព្រមពាន់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ពាន់មនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ឃើញ ឮ ហិត ដឹងច្បាស់ សម្រេច ស្វែងរក ត្រាច់ទៅតាមហើយ ដោយចិត្ត ព្រះតថាគត ទ្រង់ដឹង ឃើញ

មនសា(๑) ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ ប-
ញ្ញាយ អផស្សិតំ បញ្ញាយ ឧត្តិតំ សមុទាចរិ យំ
សមុទាចរិំ តំ បញ្ចិន្ទ្រិយំ បញ្ចិន្ទ្រិយសទ្ធា វសេន
អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ
ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ
ទស្សនដ្ឋេ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហាតិ ទស្សនដ្ឋេ សទ្ធិ-
ន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេតិ ទស្សនដ្ឋេ សទ្ធិ-
ន្ទ្រិយំ សមាធដ្ឋេ សមាធិយតិ សមាធិយតិ ទស្សនដ្ឋេ សទ្ធិ-
ន្ទ្រិយំ បជានដ្ឋេ បជានាតិ បជានាតិ ទស្សនដ្ឋេ សទ្ធិន្ទ្រិយំ
ឧបដ្ឋានដ្ឋេ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេតិ បគ្គហដ្ឋេ វីរិយិន្ទ្រិយំ
សមាធដ្ឋេ សមាធិយតិ សមាធិយតិ បគ្គហដ្ឋេ វីរិយិន្ទ្រិយំ
បជានដ្ឋេ បជានាតិ បជានាតិ បគ្គហដ្ឋេ វីរិយិន្ទ្រិយំ
ទស្សនដ្ឋេ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហាតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេ សតិន្ទ្រិយំ
សមាធដ្ឋេ សមាធិយតិ សមាធិយតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេ សតិន្ទ្រិយំ

---

๑ ម. ឯត្ថន្តរេ ឥត្តិ ទិស្សតិ ។

ជ្រាបច្បាស់ ឆ្លើឲ្យជាក់ច្បាស់ ប៉ះពាល់ហើយ ដោយប្រាជ្ញា ព្រះតថាគត មិនប៉ះពាល់ហើយ ដោយប្រាជ្ញា មិនមានទេ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតណា ជាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតនោះ ក៏គឺបញ្ចិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងខ្នើង សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ (មានខ្នើង) ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ បុគ្គលកាលជឿ ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាជឿ កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន

បជាជាតំ បជាជន្តោ ឧបដ្ឋាបេតំ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សន្ធ
ហតំ សន្ធហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតំ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បក្កណ្ហា-
តំ បក្កណ្ហាន្តោ ឧបដ្ឋាបេតំ សមាធហន្តោ បជាជាតំ
បជាជន្តោ សមាធហតំ សមាធហន្តោ សន្ធហតំ
សន្ធហន្តោ សមាធហតំ សមាធហន្តោ បក្កណ្ហាតំ
បក្កណ្ហាន្តោ សមាធហតំ សមាធហន្តោ ឧបដ្ឋា-
បេតំ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សមាធហតំ បជាជន្តោ សន្ធ-
ហតំ សន្ធហន្តោ បជាជាតំ បជាជន្តោ បក្កណ្ហាតំ
បក្កណ្ហាន្តោ បជាជាតំ បជាជន្តោ ឧបដ្ឋាបេតំ
ឧបដ្ឋាបេន្តោ បជាជាតំ បជាជន្តោ សមាធហតំ
សមាធហន្តោ បជាជាតំ សន្ធហិតត្តា បក្កហិតំ
បក្កហិតត្តា សន្ធហិតំ សន្ធហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ
ឧបដ្ឋាបិតត្តា សន្ធហិតំ សន្ធហិតត្តា សមាធបិតំ
សមាធបិតត្តា(១) សន្ធហិតំ សន្ធហិតត្តា បជាជិតំ

---

១ ម.សមាទហិតំ សមាទហិតត្តា ។

ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថា តម្កល់មាំ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាផ្គងខ្នើង កាលផ្គងខ្នើង ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះជឿ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះផ្គងខ្នើង ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះជឿ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះជឿ ធម្មជាត ដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះជឿ

បជានិតត្តា សទ្ធហិតំ បក្ខហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ
ឧបដ្ឋាបិតត្តា បក្ខហិតំ បក្ខហិតត្តា សមាធបិតំ
សមាធបិតត្តា បក្ខហិតំ បក្ខហិតត្តា បជានិតំ
បជានិតត្តា បក្ខហិតំ បក្ខហិតត្តា សទ្ធហិតំ សទ្ធ-
ហិតត្តា បក្ខហិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សមាធបិតំ សមា-
ធបិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បជានិតំ បជា-
និតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សទ្ធហិតំ សទ្ធ-
ហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បក្ខហិតំ បក្ខហិ-
តត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ សមាធបិតត្តា បជានិតំ បជានិត-
ត្តា សមាធបិតំ សមាធបិតត្តា សទ្ធហិតំ សទ្ធ-
ហិតត្តា សមាធហិតំ សមាធហិតត្តា បក្ខហិតំ

ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះផ្គងខ្នើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះផ្គងខ្នើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះផ្គងខ្នើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះផ្គងខ្នើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះផ្គងខ្នើង ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងខ្នើងហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ

បក្ខហិតត្តា សមាធបិតំ សមាធបិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ
ឧបដ្ឋាបិតត្តា សមាធហិតំ បជាឯតត្តា សទ្ធហិតំ
សទ្ធហិតត្តា បជាឯតំ បជាឯតត្តា បក្ខហិតំ បក្ខហិត-
ត្តា បជាឯតំ បជាឯតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា
បជាឯតំ បជាឯតត្តា សមាធបិតំ សមាធបិតត្តា ប-
ជាឯតំ យំ ពុទ្ធចក្ខុំ តំ ពុទ្ធញាណំ យំ ពុទ្ធញ្ញា-
ណំ តំ ពុទ្ធចក្ខុំ យេន ចក្ខុមា តថាគតោ ស-
ត្តេ បស្សតិ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ
មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិ-
ញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ
អប្បេកច្ចេ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ ។

ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឿហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះដឿ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតណា ដែលជាពុទ្ធចក្ខុ ធម្មជាតនោះ ក៏គឺពុទ្ធញាណ ធម្មជាតណា ដែលជាពុទ្ធញាណ ធម្មជាតនោះ គឺពុទ្ធចក្ខុ ព្រះតថាគតទ្រង់ឃើញ ដោយចក្ខុណា នូវសត្វពាំងឡាយដែលមានធូលីតិចកងកែក មានធូលីច្រើនកងកែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការមិនល្អ គួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ គួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ពួកខ្លះឃើញភ័យចំពោះទោសកងបរលោក ពួកខ្លះឃើញភ័យ ចំពោះទោសកងបរលោក (ចក្ខុនោះ ក៏គឺពុទ្ធញាណ) ។

(๑๗๖) អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ កុសីតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ សមាហិតោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ អសមាហិតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ បញ្ញវា បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ ។

តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ ។បេ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ ។

ស្វាគារេ ទ្វាគារេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ ស្វាគារេ ។បេ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ ស្វាគារេ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទ្វាគារេ ។

(១៧៦) ពាក្យថា មានធម្មលីតិចកង់កែក មានធម្មលីច្រើនកង់កែក គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានធម្មលីតិចកង់កែក បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានធម្មលីច្រើនកង់កែក បុគ្គលមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ឈ្មោះថាមានធម្មលីតិចកង់កែក បុគ្គលខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាមានធម្មលីច្រើនកង់កែក បុគ្គលមានស្មារតីតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាមានធម្មលីតិចកង់កែក បុគ្គលមានស្មារតីភ្លេចភ្លាំង ឈ្មោះថាមានធម្មលីច្រើនកង់កែក បុគ្គលមានចិត្តតម្កល់ខ្ជាប់ ឈ្មោះថាមានធម្មលីតិចកង់កែក បុគ្គលមានចិត្តមិនតម្កល់ខ្ជាប់ ឈ្មោះថាមានធម្មលីច្រើនកង់កែក បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានធម្មលីតិចកង់កែក បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានធម្មលីច្រើនកង់កែក ។

ពាក្យថា មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយទន់ ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយទន់ ។

ពាក្យថា មានអាការល្អ មានអាការមិនល្អ គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានអាការល្អ ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានអាការល្អ បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានអាការមិនល្អ ។

សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេតំ សទ្ធោ បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ ។បេ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ ។

អបេក្ខកេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ អបេក្ខកេ ឧបរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោតំ សទ្ធោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សី អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ឧបរលោកវជ្ជភយទស្សី អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សី កុសីតោ បុគ្គលោ ឧបរលោកវជ្ជភយទស្សី ។បេ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សី ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ឧបរលោកវជ្ជភយទស្សី ។

លោកោតំ ខន្ធលោកោ ជាតុលោកោ អាយតនលោកោ ឋិតត្តិកវលោកោ ឋិតត្តិសម្ភវលោកោ សមវត្តិកវលោកោ សមវត្តិសម្ភវលោកោ ។ ឯកោ លោកោ សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា ។

ពាក្យថា គួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ គួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

ពាក្យថា ពួកខ្លះឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក ពួកខ្លះមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក បុគ្គលមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ឈ្មោះថាឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក បុគ្គលខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសកន្លងបង់លោក ។

ពាក្យថា លោក ជាន់ដល់ខន្ធលោក ជាតុលោក អាយតនលោក វិបត្តិកវលោក វិបត្តិសម្ភវលោក សម្បត្តិកវលោក សម្បត្តិសម្ភវលោក ។ លោក ១ គឺសត្វទាំងអស់ ដែលតាំងនៅបានដោយសារ

ទ្វេ លោកា ជាមញ្ញ រូបញ្ញ ។ តយោ លោកា តិស្សោ វេទនា ។ ចត្តារោ លោកា ចត្តារោ អាហារា ។ បញ្ច លោកា បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ។ ឆ លោកា ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ។ សត្ត លោកា សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ។ អដ្ឋ លោកា អដ្ឋ លោកធម្មា ។ នវ លោកា នវ សត្តាវាសា ។ ទស លោកា ទសាយតនានិ ។ ទ្វាទស លោកា ទ្វាទសាយតនានិ ។ អដ្ឋារស លោកា អដ្ឋារស ធាតុយោ ។

វជ្ជន្តិ សព្ពេ កិលេសា វជ្ជា សព្ពេ ទុច្ចរិតា វជ្ជា សព្ពេ អកិសង្ខារា វជ្ជា សព្ពេ ភវគាមិកម្មា វជ្ជា ឥតិ ឥមស្មិញ្ច លោកេ ឥមស្មិញ្ច វជ្ជេ តិញ្ច កយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ សេយ្យថាបិ ខុទ្ទកំ. ត្តាសិកេ វជកេ ឥមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជាតានិ បសដ្ឋានិ អញ្ញានិ បដិវិជ្ឈតិ ។

ពាពីយភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។

ភាគ្រំយកថា និដ្ឋិតា ។

អាហារ ។ លោក ២ គឺនាម ១ រូប ១ ។ លោក ៣ គឺវេទនា ៣ ។ លោក ៤ គឺអាហារ ៤ ។ លោក ៥ គឺឧបាទានក្ខន្ធ៥ ។ លោក ៦ គឺអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ លោក ៧ គឺវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ ។ លោក ៨ គឺលោកធម៌ ៨ ។ លោក ៩ គឺសត្តាវាសៈ ៩ ។ លោក ១០ គឺអាយតនៈ ១០ ។ លោក ១២ គឺអាយតនៈ ១២ ។ លោក ១៨ គឺធាតុ ១៨ ។

ពាក្យថា ទោស គឺកិលេសធំអស់ ឈ្មោះថាទោស (ទោសដែលបុគ្គលគួរវៀរ) ទុច្ចរិតធំអស់ ឈ្មោះថាទោស អកិរិយវត្ថុធំអស់ ឈ្មោះថាទោស ភវគាមិកម្ម (កម្មដែលនាំសត្វកាន់កំព) ធំអស់ ឈ្មោះថាទោស ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងលោកនេះ និងក្នុងទោសនេះ ថាជាភ័យ យ៉ាងខ្លាំងក្លា រមែងតាំងឡើងប្រាកដ ដូចជាពេជ្ឈឃាដ ដែលយារជាវឡើង (ប្រដាប់ប្រហារ) ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបយើញ ត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះ នូវឥន្ទ្រិយ ៥ នេះ ដោយអាការ ៥០ នេះឯង ។

ចប់ តតិយភាណវារៈ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយកថា ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

បរិប្បណ្ណនិទ្ទេសកថា

(១៧៧) តយោមេ ភិក្ខវេ វិមោក្ខា កតមេ តយោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ឥមេ ភិក្ខវេ តយោ វិមោក្ខា ។

អបិ ច អដ្ឋសដ្ឋី វិមោក្ខា សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ឧភតោវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ឧភតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ឧភតោវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធិ ចត្តារោ វិមោក្ខា ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធិ ចត្តារោ វិមោក្ខា ឧភតោវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធិ ចត្តារោ វិមោក្ខា

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

បរិបុណ្ណធិទាន

(១៧៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិមោក្ខនេះ មាន ៣ យ៉ាង វិមោក្ខ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេច គឺសុញ្ញតវិមោក្ខ ១ អនិមិត្តវិមោក្ខ ១ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះវិមោក្ខ ៣ យ៉ាង ។

ម្យ៉ាងទៀត វិមោក្ខ មាន(១) ៦៨ យ៉ាង គឺ សុញ្ញតវិ. មោក្ខ ១ អនិមិត្តវិមោក្ខ ១ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ១ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិ. មោក្ខ ១ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ១ ទុកតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ១ អជ្ឈត្ត- វុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ទុកតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ទុកតោវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានឋបដិឋបស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានឋបដិឋបស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ទុកតោវុដ្ឋានឋបដិឋបស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤

---

១ តាមចំនួនសំខ្យាថា ៦៨ តែរាប់ទៅឃើញលើសកំណត់ចំនួន ៣ មិនដឹងថាហេតុអ្វី ។

รูปี รูปาธิ ปสฺสตีติ วิภงฺโค อฏฺฐกถา อนุปสฺสนา
ปาฬิ รูปาธิ ปสฺสตีติ วิภงฺโค สุตฺตนฺโต อ-
ธิมุตฺติ เหตีติ วิภงฺโค อากาสานญฺจายตน-
สมาปตฺติ วิภงฺโค วิญฺญาณญฺจายตนสมาปตฺติ วิภง-
ฺโค อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติ วิภงฺโค เนวสญ-
ฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติ วิภงฺโค สญฺญาเวทยิ-
ตนิโรธสมาปตฺติ วิภงฺโค สมยวิภงฺโค อสม-
ยวิภงฺโค สามยิโก วิภงฺโค อสามยิโก
วิภงฺโค กุปฺปา วิภงฺโค อกุปฺปา วิภงฺโค
โลกิโย วิภงฺโค โลกุตฺตโร วิภงฺโค สา-
สโว วิภงฺโค อนาสโว วิภงฺโค สามิโส
วิภงฺโค นิรามิโส วิภงฺโค นิรามิสตโร(๑)
วิภงฺโค ปฏิปทา วิภงฺโค อปฺปฏิปทา
วิภงฺโค ปฏิปทาปฺปฏิปฺปสฺสทฺธิ วิภงฺโค สญฺจิตฺตา

---

๑ ม. นิรามิสาธิกามิสตโร ฯ

រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ (បុគ្គលមានរូប ឃើញរូប ហៅថាវិមោក្ខ) ๑ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ (បុគ្គលមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងអរូបខាងក្នុង ឃើញរូបខាងក្រៅ ហៅថាវិមោក្ខ) ๑ សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខ (បុគ្គលមានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងទីបំផុតនៃអារម្មណ៍ដ៏ល្អ ហៅថាវិមោក្ខ) ๑ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ๑ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ๑ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ๑ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ๑ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខ ๑ សមយវិមោក្ខ ๑ អសមយវិមោក្ខ ๑ សាមយិកវិមោក្ខ ๑ អសាមយិកវិមោក្ខ ๑ កុប្បវិមោក្ខ ๑ អកុប្បវិមោក្ខ ๑ លោកិយវិមោក្ខ ๑ លោកុត្តរវិមោក្ខ ๑ សាសវវិមោក្ខ ๑ អនាសវវិមោក្ខ ๑ សាមិសវិមោក្ខ ๑ និរាមិសវិមោក្ខ ๑ និរាមិសតរវិមោក្ខ ๑ បណិហិតវិមោក្ខ ๑ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ๑ បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๑ សញ្ញុត្តវិមោក្ខ ๑

វិមោក្ខោ វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ ឯកត្តវិមោក្ខោ
ជាននត្តវិមោក្ខោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ញាណវិមោក្ខោ
សីតិសិយាវិមោក្ខោ ឈានវិមោក្ខោ អនុទាទាច-
ត្តស្ស វិមោក្ខោ ។

(๑๗๘) កតមោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ ឥធ
ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគ-
តោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា
អត្តនិយេន វាតិ សោ តត្ថ អភិនិវេសំ ន ករោតីតិ
សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អយំ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ
អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ
វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា
អត្តនិយេន វាតិ សោ តត្ថ និមិត្តំ ន ករោតីតិ
អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អយំ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។

วิสฺสาตวิโมกฺข ๑ ឯកตฺตวิโมกฺข ๑ นานตฺตวิโมกฺข ๑ สญฺญาวิโมกฺข ๑ ญาณวิโมกฺข ๑ สีตสิยาวิโมกฺข ๑ ឈានវិមោក្ខ ๑ អនុបាទាចិត្ត-វិមោក្ខ ๑ ฯ

(๑๗๘) สุญฺญตวิโมกฺข តើដូចម្តេច ฯ កិកុ កន្លាសាសនានេះ ទៅនៅកន្លែងព្រៃក្តី ទៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ទៅនៅកន្លែងផ្ទះស្មាត់ក្តី រមែងពិចារណាដូច្នេះថា នេះ ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួន កិកុនោះមិនធ្វើនូវសេចក្តីប្រកាន់មាំ កន្លែងខ្លួន ឬកន្លែងបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួននោះទេ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ នេះ សុញ្ញតវិមោក្ខ ฯ

អនិមិត្តវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ฯ កិកុកន្លាសាសនានេះ ទៅនៅកន្លែងព្រៃក្តី ទៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ទៅនៅកន្លែងផ្ទះស្មាត់ក្តី រមែងពិចារណាដូច្នេះថា នេះ ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួន កិកុនោះមិនធ្វើនូវនិមិត្ត កន្លែងខ្លួន ឬកន្លែងបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួននោះទេ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ នេះ អនិមិត្តវិមោក្ខ ฯ

กตเมา อปฺปณิหิโต วิโมกฺโข ฯ ๙๘ ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา ๙ติ ปฏิสญฺจิกฺขติ สุญฺญมิทํ อตฺตเนน วา อตฺตนิเยน วาติ เสา ตสฺส ปณิธิ ๙ กเรติ๙ติ อปฺปณิหิโต วิโมกฺโข อยํ อปฺปณิหิโต วิโมกฺโข ฯ

กตเมา อชฺฌตฺตวุฏฺฐาโน วิโมกฺโข ฯ จตฺตาริ ฌานานิ อยํ อชฺฌตฺตวุฏฺฐาโน วิโมกฺโข ฯ

กตเมา พหิทฺธาวุฏฺฐาโน วิโมกฺโข ฯ จตสฺโส อรูปสมาปตฺติโย อยํ พหิทฺธาวุฏฺฐาโน วิโมกฺโข ฯ

กตเมา ขุกโตวุฏฺฐาโน วิโมกฺโข ฯ จตฺตาโร อริยมคฺคา อยํ ขุกโตวุฏฺฐาโน วิโมกฺโข ฯ

អប្បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ កិកកងសាសនានេះ ភៅនៅក្នុងវត្តក្តី ភៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ភៅនៅក្នុងផ្ទះស្មាត់ក្តី រមែងពិចារណាដូច្នេះថា នេះ ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួន កិកុនោះ មិនធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងខ្លួន ឬក្នុងបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួននោះទេ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ នេះ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ។

អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ចាំង ៤ នេះ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរូបសមាបត្តិ ចាំង ៤ នេះ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

ទុកតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ចាំង ៤ នេះ ទុកតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

[๑๗๙] កតមេ អដ្ឋត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ បឋមជ្ឈានំ និវរណេហិ វុដ្ឋាតិ ទុតិយជ្ឈានំ វិតក្កវិចារេហិ វុដ្ឋាតិ តតិយជ្ឈានំ បីតិយា វុដ្ឋាតិ ចតុត្ថជ្ឈានំ សុខទុក្ខេហិ វុដ្ឋាតិ ឥមេ អដ្ឋត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

កតមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

(๑๗๙) អដ្ឋង្គវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ? បឋមជ្ឈាន ចេញចាកនីវរណៈទាំង៥យ ๑ ទុតិយជ្ឈាន ចេញចាកវិតក្កៈ និង វិចារៈទាំង២យ ๑ តតិយជ្ឈាន ចេញចាកបីតិ ๑ ចតុត្ថជ្ឈានចេញ ចាកសុខៈនិងទុក្ខទាំង២យ ๑ នេះ អដ្ឋង្គវិមោក្ខ ๔ ។

ពហិទ្ធាវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ? អាកាសានញ្ចា-យតនសមាបត្តិ ចេញចាករូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា និងនានត្ត-សញ្ញា ๑ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ចេញចាកអាកាសានញ្ចា-យតនសញ្ញា ๑ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ចេញចាកវិញ្ញាណ-ញ្ចាយតនសញ្ញា ๑ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ចេញចាក អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ๑ នេះ ពហិទ្ធាវិមោក្ខ ๔ ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សកទាគាមិមគ្គោ អនាគាមិមគ្គោ អរហត្តមគ្គោ ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សកទាគាមិមគ្គោ អនាគាមិមគ្គោ អរហត្តមគ្គោ ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សកទាគាមិមគ្គោ អនាគាមិមគ្គោ អរហត្តមគ្គោ ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សកទាគាមិមគ្គោ អនាគាមិមគ្គោ អរហត្តមគ្គោ ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សកទាគាមិមគ្គោ អនាគាមិមគ្គោ អរហត្តមគ្គោ ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សកទាគាមិមគ្គោ អនាគាមិមគ្គោ អរហត្តមគ្គោ ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិភង្គា ។

ទុកតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ សោតាបត្តិមគ្គ ចេញចាកសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាស: ឆន្ទរាគានុសយ វិចិកិច្ឆានុសយ ចេញចាកកិលេសតាំងពួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសក្កាយទិដ្ឋិជាដើមនោះផង ចាកខន្ធតាំងពួយផង ចេញចាកនិមិត្តតាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ សកទាគាមិមគ្គ ចេញចាកកាមរាគសញ្ញោជន: បដិឃសញ្ញោជន: ដ៏គ្រោតគ្រាត ចាកកាមរាគានុសយ បដិឃានុសយ ដ៏គ្រោតគ្រាត ចេញចាកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកាមរាគសញ្ញោជន:ជាដើមនោះផង ចាកខន្ធតាងពួយផង ចេញចាកនិមិត្តតាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ អនាគាមិមគ្គ ចេញចាកកាមរាគសញ្ញោជន: បដិឃសញ្ញោជន: ដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុសយ បដិឃានុសយ ដ៏ល្អិត ចេញចាកកិលេសតាំងពួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកាមរាគសញ្ញោជន:ជាដើមនោះផង ចាកខន្ធតាំងពួយផង ចេញចាកនិមិត្តតាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ អរហត្តមគ្គ ចេញចាករូបរាគ: អរូបរាគ: មាន: ឧទ្ធច្ច: អវិជ្ជា មានានុសយ ភវរាគានុសយ អវិជ្ជានុសយ ចេញចាកកិលេសតាំងពួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមរូបរាគ:ជាដើមនោះផង ចាកខន្ធតាំងពួយផង ចេញចាកនិមិត្តតាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ នេះ ទុកតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ។

(๑๘๐) កតមេ អដ្ឋត្តវុដ្ឋានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ បឋមជ្ឈានំ បដិលាភត្តាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច ទុតិយជ្ឈានំ បដិលាភត្តាយ តតិយជ្ឈានំ បដិលាភត្តាយ ចតុត្ថជ្ឈានំ បដិលាភត្តាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច ឥមេ អដ្ឋត្តវុដ្ឋានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

កតមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិំ បដិលាភត្តាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ បដិលាភត្តាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

(๑๘๐) អដ្ឋត្តវិជ្ជានានុលោមវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវបឋមជ្ឈាន ๑ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវទុតិយជ្ឈាន ๑ ដើម្បីបាននូវតតិយជ្ឈាន ๑ ដើម្បីបាននូវចតុត្ថជ្ឈាន ๑ នេះ អដ្ឋត្តវិជ្ជានានុលោមវិមោក្ខ ๔ ។

ពហិទ្ធវិជ្ជានានុលោមវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ๑ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ๑ នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ๑ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ๑ នេះ ពហិទ្ធវិជ្ជានានុលោមវិមោក្ខ ๔ ។

กตเม ทุกฺเขสุ ญาณํ อนุโลมา ตตฺถ ญาณํ วิภงฺเค ฯ สมาธิมฺหิ ธมฺเม ปฏิสงฺขา อนิจฺเจ ทุกฺเข อนตฺเต สกฺกายสมุทยคามิมฺหิ ธมฺเม ปฏิสงฺขา อนิจฺเจ ทุกฺเข อนตฺเต สกฺกายนิโรธคามิมฺหิ ธมฺเม ปฏิสงฺขา อนิจฺเจ ทุกฺเข อนตฺเต ๔ เมฺ ทุกฺเขสุ ญาณํ อนุโลมา ตตฺถ ญาณํ วิภงฺเค ฯ

(๑๘๑) กตเม อฏฺฐสุ ปฏิปฺปสฺสทฺธิ ตตฺถ ญาณํ วิภงฺเค ฯ ปมชฺฌานสฺส ปฏิลาภตฺถา จ วิตกฺกตฺถา จ ทุติยชฺฌานสฺส ตติยชฺฌานสฺส จตุตฺถชฺฌานสฺส ปฏิลาภตฺถา จ วิตกฺกตฺถา จ ๔ เมฺ อฏฺฐสุ ปฏิปฺปสฺสทฺธิ ตตฺถ ญาณํ วิภงฺเค ฯ

ទុកតោវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ? អនិច្ចានុ-
បស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា នឹងអនត្តានុបស្សនា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាន
នូវសោតាបត្តិមគ្គ ๑ អនិច្ចានុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា នឹងអនត្តានុបស្សនា
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវសកទាគាមិមគ្គ ๑ ដើម្បីបាននូវអនាគាមិមគ្គ ๑
ដើម្បីបាននូវអរហត្តមគ្គ ๑ នេះ ទុកតោវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ๔ ។

(๑๘๑) អដ្ឋត្តវុដ្ឋានបដិបស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ?
ការបាននូវបឋមជ្ឈាន ឬវិបាករបស់បឋមជ្ឈាន ๑ ការបាននូវទុតិយ-
ជ្ឈាន ឬវិបាករបស់ទុតិយជ្ឈាន ๑ ការបាននូវតតិយជ្ឈាន ឬវិបាក
របស់តតិយជ្ឈាន ๑ ការបាននូវចតុត្ថជ្ឈាន ឬវិបាករបស់ចតុត្ថជ្ឈាន ๑
នេះ អដ្ឋត្តវុដ្ឋានបដិបស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๔ ។

កតមេ ចតូហិ ឥទ្ធិបាទេហិ បដិលទ្ធសមាធិ ចតុក្កោ វិមោក្ខា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ឯកោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ឯកោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ឯកោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ឯកោ ឥមេ ចតូហិ ឥទ្ធិបាទេហិ បដិលទ្ធសមាធិ ចតុក្កោ វិមោក្ខា ។

កតមេ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ បដិលទ្ធសមាធិ ចតុក្កោ វិមោក្ខា ។ សោតាបត្តិមគ្គស្ស សោតាបត្តិផលំ សកទាគាមិមគ្គស្ស សកទាគាមិផលំ អនាគាមិមគ្គស្ស អនាគាមិផលំ អរហត្តមគ្គស្ស អរហត្តផលំ ឥមេ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ បដិលទ្ធសមាធិ ចតុក្កោ វិមោក្ខា ។

ពហិទ្ធាវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ការ
ចាននូវអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់អាកាសានញ្ចាយតន-
សមាបត្តិ ๑ ការចាននូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់
វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ๑ ការចាននូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ
ឬវិបាករបស់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ๑ ការចាននូវនេវសញ្ញានាស-
ញ្ញាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ๑
នេះ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๔ ។

ខុទ្ទកោវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๔ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។
សោតាបត្តិផល របស់សោតាបត្តិមគ្គ ๑ សកទាគាមិផល របស់សក-
ទាគាមិមគ្គ ๑ អនាគាមិផល របស់អនាគាមិមគ្គ ๑ អរហត្តផល
របស់អរហត្តមគ្គ ๑ នេះ ខុទ្ទកោវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ๔ ។

(๑๘๒) កថំ រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ ។ ឯកច្ចស្មិញ្ហិ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ ឩលារនិមិត្តំ មនសិករោតិ ឩលារញ្ចំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ សុក្ខាតិ ករោតិ សុបណីតំ ឧបធារេតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុក្ខាតិ កត្វា សុបណីតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា ពហិទ្ធា ឩលារនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ឩលារញ្ចំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ សុក្ខាតិ ករោតិ សុបណីតំ ឧបធារេតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុក្ខាតិ កត្វា សុបណីតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច ឧភយមិទំ រូបន្តិ

(๑๘๒) រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? បុគ្គលពួកខ្លះ កំណើតនេះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្តមានពណ៌ខៀវ ដ៏ច្រើនដង ជានិមិត្តក្នុងក្នុង តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ខៀវ បុគ្គលនោះ កំណើតនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏ប្រមូលចិត្តទៅកាន់និមិត្តមានពណ៌ខៀវ ជានិមិត្តខាងក្រៅ តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ខៀវ បុគ្គលនោះធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណា ដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុក ដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យក ដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណា ដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុក ដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន (នូវនិមិត្តនោះ) បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា រូបខាងក្នុង នីមួយ រូបខាងក្រៅ ទាំងពីរនេះ ឈ្មោះថារូប (ដូចគ្នា)

រូបសញ្ញី ហោតិ ឥតេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ បីតនិ-
មិត្តំ លោហិតនិមិត្តំ ឱទាតនិមិត្តំ មនសិករោតិ
ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ សុក្កហិតំ
ករោតិ សុបដាវតំ ឧបដាវេតិ ស្វាវត្តិតំ អវត្តាបេតិ
សោ តំ និមិត្តំ សុក្កហិតំ ករិត្វា សុបដាវតំ ឧបដា-
វេត្វា ស្វាវត្តិតំ អវត្តាបេត្វា ពហិទ្ធា ឱទាតនិមិត្តេ
ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ
និមិត្តំ សុក្កហិតំ ករោតិ សុបដាវតំ ឧបដាវេតិ
ស្វាវត្តិតំ អវត្តាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុក្ក-
ហិតំ ករិត្វា សុបដាវតំ ឧបដាវេត្វា ស្វាវត្តិតំ
អវត្តាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ

បុគ្គលនោះឈ្មោះថាអកមានសេចក្តីសំគាល់កង់រូប បុគ្គលខ្វះកង់លោកនេះ ធ្វើទុកកង់ចិត្តនូវនិមិត្តមានពណ៌លឿង នូវនិមិត្តមានពណ៌ក្រហម នូវនិមិត្តមានពណ៌ស ដ៏ប្រាកដ ជានិមិត្តខាងកង់ តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់កង់ពណ៌ស បុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏ប្រមូលចិត្តទៅកង់និមិត្ត មានពណ៌ស ជានិមិត្តខាងក្រៅ តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់កង់ពណ៌ស បុគ្គលនោះក៏ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន

ตสฺส ฆรํ เยนาหํ อฏฺฐกญฺจ ตปาหฺจา ฉ ขุทฺทยมิฬิ
ปูปญฺจ ปูปสญฺญี เยนาหํ ฆรํ ปวิ ปูจาฉ ปสฺสตีหิ
วิเหฐยนฺตา ฯ

(๑๘๓) กจิ อฏฺฐกญฺจ ปูปสญฺญี ตปาหฺจา ปูจาฉ
ปสฺสตีหิ วิเหฐยนฺตา ฯ ตเตกจฺโจ อฏฺฐกญฺจ ปูปญฺจ
ฉลฉิมิกญฺจ ฉ มฉสิกเยหิ ฉลสญฺญี ฉ ปฉิลก-
หิ ตปาหฺจา ฉลฉิมิกฺเต จิกญฺจ ขุปสมฺหาหิ ฉลสญฺญี
ปฉิลกหิ สเว ตํ ฉิมิกญฺจ เยหิ สูปชาหิ ขุป-
ชาเยหิ สฺวาหิกญฺจ อาหาเปหิ สเว ตํ ฉิมิกญฺจ สุกฺขมาหิ
เยหา สูปชาหิ ขุปชาเยหา สฺวาหิกญฺจ อาหาเปหา
อาเสหิ เยหิ ตปาลิเยหิ ตสฺส ฆรํ เยนาหิ

នូវនិមិត្តនោះ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា រូបខាងក្នុងនិងរូបខាងក្រៅ ទាំងពីរនេះ ឈ្មោះថារូបដូចគ្នា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ ។

(១៨៣) អដ្ឋត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនិមិត្តមានពណ៌ខៀវ ដ៏ប្រាកដ ជានិមិត្តខាងក្នុង មិនបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ខៀវទេ តែប្រមូលចិត្តទៅក្នុងនិមិត្ត មានពណ៌ខៀវជានិមិត្តខាងក្រៅ បាននូវសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងពណ៌ខៀវ បុគ្គលនោះ ក៏ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺឈ្នួនកាន់យក ដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺឈ្នួនពិចារណា ដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺឈ្នួនកំណត់ទុក ដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺឈ្នួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺឈ្នួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺឈ្នួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវនិមិត្តនោះ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា

អដ្ឋង្គំ អរូបំ ពហិទ្ធា រូបមិទ្ធិ រូបសញ្ញី
ហោតិ ឥតេកច្ចោ អដ្ឋង្គំ បច្ចត្តំ បីតធិមិត្តំ
លោហិតធិមិត្តំ ឱទាតធិមិត្តំ ច មធសិកភោតំ
ឱទាតសញ្ញំ ច បដិលភតិ ពហិទ្ធា ឱទាតធិមិត្តេ
ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ សោ
តំ ធិមិត្តំ សុក្កហិតំ ភោតិ សុបណារិតំ ឧបណារេតិ
ស្នាវត្តិតំ អវត្ថារេតិ សោ តំ ធិមិត្តំ សុក្កហិតំ
កត្វា សុបណារិតំ ឧបណារេត្វា ស្នាវត្តិតំ អវត្ថារេត្វា
អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីភោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ
អដ្ឋង្គំ អរូបំ ពហិទ្ធា រូបមិទ្ធិ រូបសញ្ញី ហោតិ
ឯវំ អដ្ឋង្គំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូថាធិ បស្សតីតិ
វិមោក្ខោ ។

អរូបតីរបស់ឥតរូបខាងក្នុង នេះឯងជារូបខាងក្រៅ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប បុគ្គលខ្វះកង់លោកនេះ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនិមិត្ត មានពណ៌លឿង នូវនិមិត្តមានពណ៌ក្រហម នូវនិមិត្តមានពណ៌ស ដ៏ច្បាស់ជា ជានិមិត្តខាងក្នុង មិនបាននូវសេចក្តីសំគាល់កង់ពណ៌ស ក្នុងតែប្រមូលចិត្តទៅកង់និមិត្ត មានពណ៌ស ជានិមិត្តខាងក្រៅ បាននូវសេចក្តីសំគាល់ កង់ពណ៌ស បុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ ហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវនិមិត្តនោះ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អរូបតីរបស់ឥតរូបខាងក្នុង នេះឯងជារូបខាងក្រៅ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់កង់រូប ។ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាអជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិវិមោក្ខ ។

(๑๘๔) กตมំ สុกន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិភង្គេ ។ ឥធ ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរតិ មេត្តាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ ករុណាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ។ បេ ។ ករុណាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ មុទិតាសហគតេន ចេតសា ។ បេ ។ មុទិតាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ ឯវំ សុកន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិភង្គេ ។

(๑๘๔) សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ๑ ទិសទី ๒ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ๓ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ๔ ក៏ដូចគ្នា តាមទំនងនេះ សូម្បីទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹង ក៏មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ដ៏ធំទូលាយ រកប្រមាណមិនបាន ជាចិត្តឥតចង្អៀត ឥតព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់ ព្រោះហេតុប្រៀបផ្ទឹមខ្សែស្នេហ៍សត្វទាំងអស់ ក្នុងទិសទាំងពួង សត្វទាំងឡាយដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនមេត្តា ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយ**กรุณา** ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ๑ ។ បេ ។ សត្វទាំងឡាយ ដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនករុណា ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ។ បេ ។ សត្វទាំងឡាយដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនមុទិតា ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ๑ ។ បេ ។ សត្វទាំងឡាយដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនឧបេក្ខា យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខ ។

(๑๘๕) กตโม อากาสานญฺจายตนสมาปตฺติ-ญาณญฺจายตนสมาปตฺติ อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติ นวสมาปตฺติโย ฯ ๔ ขนฺธา สญฺญาสมฺปยุตฺตา ผสฺสปญฺจมกา ธมฺมา ปฏิสมฺภิทา ญาณญฺจ ฯ อิมานิ วา ปน ตานิ ตานิ วา ปน ตานิ ตานิ วา ปน ตานิ ต

(๑๘๙) អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ កិលេសក្នុងសាសនានេះ ព្រោះកន្ទងបង់នូវរូបសញ្ញា ព្រោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃបដិឃសញ្ញា ព្រោះមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង កំចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុត នេះ ឈ្មោះថាអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ កិលេសក្នុងសាសនានេះ កន្ទងបង់នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត នេះ ឈ្មោះថាវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ កិលេសក្នុងសាសនានេះ កន្ទងបង់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា អ្វីតិចតួច មិនមាន នេះ ឈ្មោះថាអាកិញ្ចញ្ញាយនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

กตเมา ธมฺมา สญฺญาสมฺปยุตฺตา ธมฺมา สมาปตฺติวิเภ-
ตฺถา ฯ ๙๘ กิตฺถ สพฺเพ อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติกฺขณ
สมาปตฺติกฺขณ เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติกฺขณ อุปสมฺปชฺช
วิหรโต อยเม เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติ-
เภา ฯ

กตเมา สญฺญาเวทยิตนิโรธสมาปตฺติวิเภตฺถา ฯ
๙๘ กิตฺถ สพฺเพ เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติกฺขณ
สมาปตฺติกฺขณ สญฺญาเวทยิตนิโรธ อุปสมฺปชฺช วิหร-
โต อยเม สญฺญาเวทยิตนิโรธสมาปตฺติวิเภตฺถา ฯ

(๑๘๖) กตเมา สมยวิเภตฺถา ฯ ตตฺถวิ
ญาตพฺเพ ตตฺถสฺสา ธ อารพฺภสมาปตฺติยา อยเม
สมยวิเภตฺถา ฯ

กตเมา อสมยวิเภตฺถา ฯ ตตฺถาเว ธ
อริยมคฺโค ตตฺถวิ ธ สามญฺญลกฺขณ ติณฺณนฺน
อยเม อสมยวิเภตฺถา ฯ

กตเมา สามยิโก วิเภตฺถา ฯ ตตฺถวิ
ญาตพฺเพ ตตฺถสฺสา ธ อารพฺภสมาปตฺติยา อยเม
สามยิโก วิเภตฺถา ฯ

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ កិកូកង ុ ុ ុ
សាសនានេះ កន្ទង់បង់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង
ហើយចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន នេះ ឈ្មោះថានេវស-
ញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ កិកូ កង ុ ុ ុ
សាសនានេះ កន្ទង់បង់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការ
ទាំងពួង ហើយចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ (សេចក្តីរលត់នៃសញ្ញា
និងវេទនា) នេះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

(១៨៦) សមយវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមា-
បត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសមយវិមោក្ខ ។

អសមយវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤
និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអសមយវិមោក្ខ ។

សាមយិកវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤
នេះ ឈ្មោះថាសាមយិកវិមោក្ខ ។

កតមោ អសាមយិកោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ ធម្មានញ្ច អយំ អសាមយិកោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ កុប្បោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ កុប្បោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ អកុប្បោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ ធម្មានញ្ច អយំ អកុប្បោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ លោកិយោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ លោកិយោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ ធម្មានញ្ច អយំ លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ សាសវោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ សាសវោ វិមោក្ខោ ។

អសាមយិកវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអសាមយិកវិមោក្ខ ។

កុប្បវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាកុប្បវិមោក្ខ ។

អកុប្បវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអកុប្បវិមោក្ខ ។

លោកិយវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាលោកិយវិមោក្ខ ។

លោកុត្តរវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាលោកុត្តរវិមោក្ខ ។

សាសវវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសាសវវិមោក្ខ ។

กตเมา อชาสเวา วิเมาเจฺฉา ฯ จตฺตาเร จ อริยมคฺคา จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ ิฐปฺปเนฺน อยเมา อชาสเวา วิเมาเจฺฉา ฯ

(๑๘๗) กตเมา สาเมิสเวา วิเมาเจฺฉา ฯ รูปปฺปฏิสญฺญุตฺตา วิเมาเจฺฉา อยเมา สาเมิสเวา วิเมาเจฺฉา ฯ

กตเมา นิรามิสเวา วิเมาเจฺฉา ฯ อรูปปฺปฏิสญฺญุตฺตา วิเมาเจฺฉา อยเมา นิรามิสเวา วิเมาเจฺฉา ฯ

กตเมา นิรามิสตเรา(๑) วิเมาเจฺฉา ฯ จตฺตาเร จ อริยมคฺคา จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ ิฐปฺปเนฺน อยเมา นิรามิสตเรา วิเมาเจฺฉา ฯ

กตเมา ปณิหิเตา วิเมาเจฺฉา ฯ จตฺตาริ ฌานานิ จตสฺโส จ อรูปสมาปตฺติโย อยเมา ปณิหิเตา วิเมาเจฺฉา ฯ

กตเมา อปฺปณิหิเตา วิเมาเจฺฉา ฯ จตฺตาเร จ อริยมคฺคา จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ ิฐปฺปเนฺน อยเมา อปฺปณิหิเตา วิเมาเจฺฉา ฯ

---

๑ ม. นิรามิสานิรามิสตเรา ฯ

អនាសវវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអនាសវវិមោក្ខ ។

(๑๙๗) សាមិសវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ វិមោក្ខ ប្រកបព្រមដោយរូប នេះ ឈ្មោះថាសាមិសវិមោក្ខ ។

និរាមិសវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ វិមោក្ខ មិនប្រកបព្រមដោយរូប នេះ ឈ្មោះថានិរាមិសវិមោក្ខ ។

និរាមិសតរវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថានិរាមិសតរវិមោក្ខ ។

បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាបណិហិតវិមោក្ខ ។

អប្បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ ។

កតមោ បឝ្ចិមោ តប្បដិបស្សទ្ធិវិមោក្ខោ ។ បឋមជ្ឈានសមាបត្តិ បដិលាភោ ឯ វិហារោ ឯ ។បេ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ឯ វិហារោ ឯ អយំ បឝ្ចិមោ តប្បដិបស្សទ្ធិវិមោក្ខោ ។

កតមោ សញ្ញាគ្គោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ សញ្ញាគ្គោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ វិសញ្ញាគ្គោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ វិសញ្ញាគ្គោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ ឯកត្តវិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយ-មគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ ឯកត្តវិមោក្ខោ ។

កតមោ នានត្តវិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ នានត្តវិមោ-ក្ខោ ។

បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ការបាននូវបឋមជ្ឈាន ប្រវិបាករបស់បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ ការបាននូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ប្រវិបាករបស់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេះ ឈ្មោះថាបណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ។

សញ្ញាវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ ។

វិសញ្ញាវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាវិសញ្ញាវិមោក្ខ ។

ឯកដ្ឋវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាឯកដ្ឋវិមោក្ខ ។

នានដ្ឋវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថានានដ្ឋវិមោក្ខ ។

(๑๘๘) กตเมา สญฺญาวิโมกฺขา ฯ สเจ ปฐโม สญฺญาวิโมกฺโข อสฺส สญฺญาวิโมกฺโข ทุโติยสฺส อสฺส สญฺญาวิโมกฺโข ปฐโม สญฺญาวิโมกฺโข ตติยสฺส วตฺตพฺพเสน ปริยายเยน ฯ

สเจ ตติโย กถญฺจิ สเจ ฯ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณํ นิจฺจโต สญฺญาย ปหีนตฺตา สญฺญาวิโมกฺโข ทุกฺขานุปสฺสนาญาณํ สุขโต สญฺญาย ปหีนตฺตา สญฺญาวิโมกฺโข อนตฺตานุปสฺสนาญาณํ อตฺตโต สญฺญาย ปหีนตฺตา สญฺญาวิโมกฺโข นิพฺพิทานุปสฺสนาญาณํ นนฺทิยา สญฺญาย ปหีนตฺตา สญฺญาวิโมกฺโข วิราคานุปสฺสนาญาณํ ภวโต สญฺญาย ปหีนตฺตา สญฺญาวิโมกฺโข

(๑๘๘) សញ្ញាវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាវិមោក្ខ ๑ បែកចេញជាសញ្ញាវិមោក្ខ ๑๐ សញ្ញាវិមោក្ខ ๑๐ រួមមកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ๑ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ ទុក្ខានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាជាទុក្ខ) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ អនត្តានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ និព្វិទានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាគួរនឿយណាយ) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ក្តីត្រេកអរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ វិរាគានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកពគ:) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាពគ: ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ

ឯកេកានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ សញ្ញាយ
មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា-
ញាណំ អាទានតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ ស-
ញ្ញាវិមោក្ខោ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ
សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ អប្បណិហិ-
តានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា សញ្ញាយ មុច្ច-
តីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ
អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ
ឋិតិ សង្ខារា ឋិតោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ឧស
សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោន្តិ ឧស សញ្ញាវិមោក្ខា ឋិតោ
សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វុត្តំសេន បរិយាយេន ។

និពេធានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវសេច-
ក្តីវិលត់) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាកើតឡើង ហេតុ
នោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ (ញាណ
ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ) ផុតស្រឡះ
ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាគួរប្រកាន់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ស-
ញ្ញាវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារ-
ណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់
ថាជានិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ អប្បណិហិតា-
នុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាន
តម្កល់ទុក) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាតម្កល់ទុក ហេតុ
នោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ (ញាណ
ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាសូន្យ) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់
ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង
សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួម
មកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ៧

ภิกฺขเว อริยสาวโก อิมินา ปญฺจวิเธน ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ ภิกฺขเว สุกฺขาย อริยสาวกสฺส อิมินา ปญฺจวิเธน ปาณาติปาตา ปฏิวิรติยา สีลสมฺปทา โหติ ฯ ปุน จปรนฺติ ภิกฺขเว อริยสาวโก อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ ภิกฺขเว สุกฺขาย อริยสาวกสฺส อิมินา ปญฺจวิเธน อทินฺนาทานา ปฏิวิรติยา สีลสมฺปทา โหติ ฯ ปุน จปรนฺติ ภิกฺขเว อริยสาวโก กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ ภิกฺขเว สุกฺขาย อริยสาวกสฺส อิมินา ปญฺจวิเธน กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรติยา สีลสมฺปทา โหติ ฯ ปุน จปรนฺติ ภิกฺขเว อริยสาวโก มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ ภิกฺขเว สุกฺขาย อริยสาวกสฺส อิมินา ปญฺจวิเธน มุสาวาทา ปฏิวิรติยา สีลสมฺปทา โหติ ฯ ปุน จปรนฺติ ภิกฺขเว อริยสาวโก สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ ภิกฺขเว สุกฺขาย อริยสาวกสฺส อิมินา ปญฺจวิเธน สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรติยา สีลสมฺปทา โหติ ฯ

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង) ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាវិមោក្ខ ។ បេ ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ) ក្នុងរូប ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ដោយការប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញ ជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ត ក៏មាន ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង) ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ ។ បេ ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ) ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ត ក៏មាន នេះ សញ្ញាវិមោក្ខ ។

[๑๘๙] កតមេ ញាណវត្ថុមោក្ខា ។ សប្បាយ ឯកោ ញាណវត្ថុមោក្ខោ ឧស ញាណវត្ថុមោក្ខា ទោឡ្ហ ឧស ញាណវត្ថុមោក្ខា ឯកោ ញាណវត្ថុមោក្ខោ ទោឡ្ហតំ វត្តុវសេន បរិយាយេន ។

សប្បាយតំ កថញ្ច សប្បាយ ។ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវត្ថុមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ សុខតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវត្ថុមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អត្តតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវត្ថុមោក្ខោ និព្ពិទានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ នន្ទិយា សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវត្ថុមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ រាគតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវត្ថុមោក្ខោ

[๑๘๙] ញាណវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ញាណវិមោក្ខ ๑ បែក ចេញជាញាណវិមោក្ខ ๑๐ ញាណវិមោក្ខ ๑๐ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ๑ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វែង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វែង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វែង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងទៀប ណាយ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វែង ចាកសេចក្តីមិនដឹង កន្លងសេចក្តីត្រេកអរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញនូវធម៌ ជាគ្រឿងប្រាសចាកតម្រេក ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វែង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាភព: ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ

ឯវមេតាសុបសប្បដា យថាភូតំ ញាណំ សម្មប្បយោគា
សម្ភោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណារម្មណត្តា
បដិឯសប្បត្តាសុបសប្បដា យថាភូតំ ញាណំ អាភោគតា
សម្ភោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណារម្មណត្តា
អនិមិត្តាសុបសប្បដា យថាភូតំ ញាណំ និមិត្តតា ស-
ម្ភោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណារម្មណត្តា អប្ប-
ណិហិតាសុបសប្បដា យថាភូតំ ញាណំ បណិធិយា
សម្ភោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណារម្មណត្តា
សុញ្ញតាសុបសប្បដា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតា
សម្ភោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណារម្មណត្តា ឯវំ
សវិយោ ឯតោ ញាណារម្មណត្តា ឧស ញាណារ-
ម្មណត្តា ហោន្តិ ឧស ញាណារម្មណត្តា ឯតោ
ញាណារម្មណត្តា ហោតិ វត្តវសេន បរិយាយេន ។

សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលត់ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ឋាកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញនូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ឋាគួរប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ឋាមាននិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង កង់ការតម្កល់ទុក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ឋាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ឋាគួរប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង ញាណវិមោក្ខ ๑ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ๑๐ ញាណវិមោក្ខ ๑๐ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ๑ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ๆ

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ។ បេ ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អតិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ឧស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ ឧស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មិំ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អតិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ឧស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ ឧស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន អយំ ញាណវិមោក្ខោ ។

សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង ញាណវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ១០ ញាណវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ត ក៏មាន ។ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាគួរប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង ញាណវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ១០ ញាណវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ត ក៏មាន នេះញាណវិមោក្ខ ។

(๑๙๐) กตเมา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา ฯ สี-

ยา ฯเปฯ สีตสีเยา วิเมาเกฺขา ฉส สีตสีเยา-

วิเมาเกฺขา เหมนฺเต ฉส สีตสีเยา วิเมาเกฺขา ฯเปฯ

สีตสีเยา วิเมาเกฺขา เหมนฺเต วตฺตา เสยฺยถีทเอ ปริยาเยน ฯ

สีเยา เต กเถฺว สีเยา ฯ อนิจฺจานุปสฺสนา

อนุตฺตรา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา ฉนฺทสมาธิ-

ปธานสงฺขาเรสุ อนิจฺจานุปสฺสนา อนุตฺตรา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา

ทุกฺขานุปสฺสนา อนุตฺตรา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา สุขสมาธิ-

ปธานสงฺขาเรสุ ทุกฺขานุปสฺสนา อนุตฺตรา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา

อนตฺตานุปสฺสนา อนุตฺตรา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา อตฺตสมาธิ-

ปธานสงฺขาเรสุ อนตฺตานุปสฺสนา อนุตฺตรา สีตสีเยา วิเมาเกฺขา

(១៩០) សីតិសិយាវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។ សំនួរត្រង់ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ? សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាលនិងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាលនិងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ថាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ

ឯតិស្សា ឧបសដ្ឋោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ ឧទ្ទិយ
សន្តាបបរិឡាហនវោ មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ
វិភាគាឧបសដ្ឋោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ
ភគតោ សន្តាបបរិឡាហនវោ មុច្ចតីតិ សីតិសិ-
យាវិមោក្ខោ ឯកេគាឧបសដ្ឋោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ
ញាណំ សមុទយតោ សន្តាបបរិឡាហនវោ
មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុប-
សដ្ឋោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អាទានតោ
សន្តាបបរិឡាហនវោ មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ

សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាគួរនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពោលពាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ កន្លងសេចក្តីត្រេកអរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសី. តិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងច្រាសចាកភព: ផុតស្រឡះចាកភព: ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពោលពាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រះឡះចាកហេតុជាដែនកើត ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពោលពាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងលាស់ចេញ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីប្រកាន់ ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពោលពាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សីតិសិយាវិមោក្ខ

អនិមិត្តានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិការំ ញាណំ និមិត្ត-
តោ សង្ខាបមរិឝ្ឆាហនវថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោ-
ក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិការំ ញា-
ណំ បណិធិយា សង្ខាបមរិឝ្ឆាហនវថា មុច្ចតីតិ សី-
តិសិយាវិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិការំ
ញាណំ អភិនិវេសតោ សង្ខាបមរិឝ្ឆាហនវថា មុច្ច-
តីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ឍវំ សិយា ឍតោ សីតិសិ-
យាវិមោក្ខោ ឧស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ ឧស
សីតិសិយាវិមោក្ខា ឍតោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ
ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ រូបេ អនិច្ចា-
នុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិការំ ញាណំ និច្ចតោ សង្ខាប-
រិឝ្ឆេទនវថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ។ បេ ។

សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញនូវធម៌មិនមានទីបំផុត ផុតស្រឡះចាកធម៌មានទីបំផុត ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាល នឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ខុក ផុតស្រឡះចាកការតម្កល់ខុក ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាល នឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ដោយហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាលនឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្តុកំមាន ។ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាល នឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ ។ បេ ។

វត្តុវសេន បរិយោយេន ។ វេទនាយ ។ បេ ។ ស.
ញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មិំ ។ បេ ។ ជ.
ាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិការំ ញាណំ
និច្ចតោ សញ្ញាបមរិន្ទ្រាហនរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយា-
រិមោក្ខោ ។ បេ ។ ឯវំ សិយា ឯកោ សីតិសិយា.
រិមោក្ខោ ឧស សីតិសិយារិមោក្ខោ ហោន្តិ ឧស
សីតិសិយារិមោក្ខោ ឯកោ សីតិសិយារិមោក្ខោ
ហោតិ វត្តុវសេន បរិយោយេន អយំ សីតិសិយារិ.
មោក្ខោ ។

(១៩១) កតមោ ឈានរិមោក្ខោ ។ ឧ.
ក្ខេម្ចំ ជាយតីតិ(១) ឈានំ តាមច្ចន្តំ ឈាបេ.
តីតិ ឈានំ ជាយន្តោ(២) មុច្ចតីតិ ឈានរិ.
មោក្ខោ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ ឈានរិមោក្ខោ
ជាយន្តីតិ ធម្មា ឈាបេតីតិ កិលេសេ ជាតេ
ច ឈាបេ ច ជាតាតីតិ ឈានរិមោក្ខោ

---

១ ម. ឈាយតីតិ ។ ២ ម. ឈាយន្តោ ។

ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ។ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង កន្ធវេទនា ។ បេ ។ កន្ធសញ្ញា កន្ធសង្ខារ កន្ធវិញ្ញាណ កន្ធចក្ខុ ។ បេ ។ កន្ធជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សីតិសិយាវិមោក្ខ ។ បេ ។ យ៉ាងនេះឯង សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុក៏មាន នេះ សីតិសិយាវិមោក្ខ ។

(๑๙๑) ឈានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ នេក្ខម្មៈ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុត នូវកាមឆន្ទៈ ឈ្មោះថាឈាន សភាវៈកាលកើតឡើង ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ សភាវៈ កាលដុត ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ ធម្មទាំងឡាយកើតឡើង សភាវៈដុត (នូវកិលេសទាំងឡាយ) សភាវៈដឹង នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងផង នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលនេះផង ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ

អព្យាកតោ ជាយតីតំ(១) ឈានំ ព្យាកតំ ឈា-
បេតីតំ ឈានំ ជាយន្តោ មុច្ចតីតំ ឈានវិមោក្ខោ
ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតំ ឈានវិមោក្ខោ ជាយន្តីតំ
ឆម្ភា ឈាបេតីតំ កិលេសេ ជាតេ ច ឈាបេ
ក ជាជាតីតំ ឈានវិមោក្ខោ អាលោកសញ្ញា
ជាយតីតំ ឈានំ ឌីនមិទ្ធំ ឈាបេតីតំ ឈានំ អ-
វិក្ខេបោ ជាយតីតំ ឈានំ ឧទ្ធច្ចំ ឈាបេតីតំ
ឈានំ ធម្មវវត្ថានំ ជាយតីតំ ឈានំ វិចិកិច្ឆំ ឈា-
បេតីតំ ឈានំ ញាណំ ជាយតីតំ ឈានំ អវិជ្ជំ
ឈាបេតីតំ ឈានំ ចាមុជ្ជំ ជាយតីតំ ឈានំ

---

១ ឧ. ម. ឈាយតីត ។

ការមិនមានព្យាបាទ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវព្យាបាទ ឈ្មោះថាឈាន សភាវៈ កាលកើតឡើង ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ សភាវៈ កាលដុត ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ ធម៌ទាំងឡាយ កើតឡើង សភាវៈ កាលដុត (នូវកិលេសទាំងឡាយ) សភាវៈដឹងនូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងផង នូវកិលេសទាំងឡាយដែលនៅផង ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ អាលោកសញ្ញា កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាត ដុតនូវថីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថាឈាន ការមិនរាយមាយ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាឈាន ការកំណត់នូវធម៌ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវវិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថាឈាន ញាណកើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវអវិជ្ជា ឈ្មោះថាឈាន ជាមុខៈ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន

អរតី ឈានេ តីតំ ឈានំ បឋមជ្ឈានំ ជាយតីតំ ឈានំ ឥរាណំ ឈានេ តីតំ ឈានំ ។បេ។ អរហាត្តមគ្គោ ជាយតីតំ ឈានំ សព្ពកិលេសេ ឈានេ តីតំ ឈានំ ជាយន្តោ មុច្ចតីតំ ឈានវិមោក្ខោ ឈានេ តោ មុច្ចតីតំ ឈានវិមោក្ខោ ជាយន្តីតំ ឆឡា ឈានេ តីតំ កិលេសេ ជានតេ ច ឈានេ ច ជានតីតំ ឈានវិមោក្ខោ អយំ ឈានវិមោក្ខោ ។

[១៩២] កតមោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។ សេយ្យថា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ឧស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ ឧស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

ធម្មជាតដុតនូវសេចក្តីមិនត្រេកអរ ឈ្មោះថា ឈាន បឋមជ្ឈាន កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវនីវរណធម៌ ឈ្មោះថាឈាន ។ បេ ។ អរហត្តមគ្គ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវកិលេសទាំងពួង ឈ្មោះថាឈាន សភាវៈ កាលកើតឡើង ផុតស្រឡះ(ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ សភាវៈ កាលដុតផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ ធម៌ទាំងឡាយ កើតឡើង សភាវៈដុត (នូវកិលេសទាំងឡាយ) សភាវៈដ៏ឆន្ទៈនូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងផង នូវកិលេសទាំងឡាយដែលនៅផង ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ នេះ ឈានវិមោក្ខ ។

(១៨២) អនុបុព្ពចិត្តវិមោក្ខ (ការរួចនៃចិត្តមិនមានសេចក្តីប្រកាន់) តើដូចម្តេច ។ អនុបុព្ពចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាអនុបុព្ពចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបុព្ពចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបុព្ពចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

សំយោតំ កថញ្ច សំយោ ។ អនិច្ចានុបស្សនា ញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ ឧបាទា-នា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ អនត្តានុប-ស្សនាញាណំ អត្តតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទា-ចិត្តស្ស វិមោក្ខោ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ វិរា-គានុបស្សនាញាណំ រាគតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ

ពាក្យថា កំមាន តើកំមាន ដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសុខ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកខ្លួន ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីត្រេកអរ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកពគ: ផុតស្រឡះចាកពគ: ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះចាកហេតុជាដែនកើត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ

អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ ទុក្ខតោ ទុក្ខតំ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា ទុក្ខតោ ទុក្ខតំ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ទុក្ខតោ ទុក្ខតំ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ឃវំ សិយា ឃវោ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ទស អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ហោន្តិ ទស អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ឃវោ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ យ្វបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ទុក្ខតោ ទុក្ខតំ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ។បេ។ យ្វបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ទុក្ខតោ ទុក្ខតំ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ឃវំ សិយា ឃវោ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ទស អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ហោន្តិ ទស អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ឃវោ អនុទាទានតោ អនុទាទានតំ វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាក
ធម៌មាននិមិត្ត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថា អនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ
ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវការមិនតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះ
ចាកការតម្កល់ទុក ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ
ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់
ស្អិត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះ
ឯង អនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុ-
បស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ
ដោយអំណាចនៃវគ្គ ក៏មាន ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ
ថាមិនទៀង ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់
ឈ្មោះថាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ។ បេ ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ
ថាសូន្យ ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ស្អិត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់
ឈ្មោះថាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង អនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែក
ចេញជាអនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបស្សនាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបស្-
សនាចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវគ្គ ក៏មាន ។

เวทนายะ ฯ เป ฯ สญฺญายะ สงฺขาเรสุ วิญฺ-
ญาเณ ผสฺเส ฯ เป ฯ ชาติยา ชรามรเณ อนิจฺจานุป-
สฺสนาญาณำ อนิจฺจโต ทุกฺขาการา มุจฺจิตพฺพ อนุปา-
ทาจิตฺตสฺส วิโมกฺโข ฯ เป ฯ ชาติยา ชรามรเณ(๑) สุญฺญ-
ตานุปสฺสนาญาณำ อกิจฺจวเสนโต ทุกฺขาการา มุจฺ-
จิตพฺพ อนุปาทาจิตฺตสฺส วิโมกฺโข ยำ สิยา ยโต
อนุปาทาจิตฺตสฺส วิโมกฺโข โหติ ตโต อนุปา-
ทาจิตฺตสฺส วิโมกฺโข โหติ ตโต อนุปาทาจิตฺตสฺส
วิโมกฺขา ยโต อนุปาทาจิตฺตสฺส วิโมกฺโข โหติ
ปฏิปสฺสนา ปริยาเยน ฯ

(๑๙๓) อนิจฺจานุปสฺสนาญาณำ กถำ ทุกฺขา-
เนหิ มุจฺจติ ทุกฺขานุปสฺสนาญาณำ กถำ ทุกฺขา-
เนหิ มุจฺจติ อนตฺตานุปสฺสนาญาณำ กถำ ทุกฺข-
ขาเนหิ มุจฺจติ ทิฏฺฐานุปสฺสนาญาณำ ฯ เป ฯ

๑ ม, ชรามรณญาณำ ฯ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង កង់វេទនា ។បេ។ កង់
សញ្ញា កង់សង្ខារ កង់វិញ្ញាណ កង់ចក្ខុ ។ បេ ។ កង់ជរាមរណ
ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្ត.
វិមោក្ខ ។បេ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ កង់ជរាមរ-
ណៈ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ស្អិត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថា
អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជា
អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបាទាចិ-
ត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ត ក៏មាន ។

(១៨៣) ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង
ផុតស្រឡះ ចាកទុច្ចរិតប៉ុន្មាន ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ
ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះ ចាកទុច្ចរិតប៉ុន្មាន ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណា
ឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះ ចាកទុច្ចរិតប៉ុន្មាន ញាណ
ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងទៀបណាយ ។ បេ ។

វិភង្គានុបស្សនាញាណំ ធម្មេ ធម្មានុបស្សនាញាណំ ប-

ដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ

អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សុញ្ញតានុបស្សនា-

ញាណំ កតិហាការេហិ មុច្ចតិ ។ អនិច្ចានុប-

ស្សនាញាណំ តីហាការេហិ មុច្ចតិ ទុក្ខានុប-

ស្សញ្ញាណំ ឯកាការា មុច្ចតិ អនត្តានុបស្ស-

នាញាណំ តីហាការេហិ មុច្ចតិ និព្ពិទានុប-

ស្សនាញាណំ ឯកាការា មុច្ចតិ វិរាគានុប-

ស្សនាញាណំ ឯកាការា មុច្ចតិ និរោធានុប-

ស្សនាញាណំ ចតូហាការេហិ មុច្ចតិ បដិនិ-

ស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ ចតូហាការេហិ មុច្ចតិ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកពាគៈ ញាណ
ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ញាណ ជាគ្រឿង
ពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ញាណជាគ្រឿងពិចារណា
ឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវ
ធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ
ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិតបុ៉ន្មាន ។ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ
ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៣ ញាណជាគ្រឿងពិចារណា
ឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ១ ញាណជាគ្រឿងពិចា-
រណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៣ ញាណជា
គ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាក
ទុច្ចរិត ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាស
ចាកពាគៈ ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ
នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៤ ញាណ ជាគ្រឿង
ពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៤

อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณนฺติ ตีหากาเรหิ มุญฺจิตุ
อปฺปณิหิตานุปสฺสนาญาณนฺติ ฉหากาเรหิ มุญฺจิตุ
สุญฺญตานุปสฺสนาญาณนฺติ ตีหากาเรหิ มุญฺจิตุ ฯ

(๑๙๖) อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาญาณนฺติ กตเมหิ
ตีหากาเรหิ มุญฺจิตุ ฯ ธิฏฺฐากาเรน สีลวิสุ-
ทฺธากาเรน อตฺตวาหกาเรน อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาญาณนฺติ
อิเมหิ ตีหากาเรหิ มุญฺจิตุ ฯ

ขนฺธานุปสฺสนาญาณนฺติ กตมา ฉหากาเรน
มุญฺจิตุ ฯ กามุกากาเรน ขนฺธานุปสฺสนาญาณนฺติ
อิมา ฉหากาเรน มุญฺจิตุ ฯ

อนิจฺจานุปสฺสนาญาณนฺติ กตเมหิ ตีหากา-
กาเรหิ มุญฺจิตุ ฯ ธิฏฺฐากาเรน สีลวิสุทฺธากาเรน
อตฺตวาหกาเรน อนิจฺจานุปสฺสนาญาณนฺติ อิเมหิ
ตีหากาเรหิ มุญฺจิตุ ฯ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៣ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញជាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៣ ។

(១៨៤) ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៣ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ផុតស្រឡះ ចាកទុច្ចរិត ៣ នេះ គឺ ទិដ្ឋិច្ចរិត ១ សីលព្វតុច្ចរិត ១ អត្តវាទុច្ចរិត ១ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះ ចាកទុច្ចរិត ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះ ចាកអច្ចរិត ១ នេះ គឺ កាមុច្ចរិត ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកទុច្ចរិត ៣ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះ ចាកទុច្ចរិត ៣ នេះគឺ ទិដ្ឋិច្ចរិត ១ សីលព្វតុច្ចរិត ១ អត្តវាទុច្ចរិត ១ ។

ឯត្ថ ទានុបសន្ថរញ្ញាណំ កតមំ ឯកុប្បធម្មា មុត្តិ ។ តាមុប្បធម្មា ឯត្ថ ទានុបសន្ថរញ្ញាណំ តមំ ឯកុប្បធម្មា មុត្តិ ។

វិរិយានុបសន្ថរញ្ញាណំ កតមំ ឯកុប្បធម្មា មុត្តិ ។ តាមុប្បធម្មា វិរិយានុបសន្ថរញ្ញាណំ តមំ ឯកុប្បធម្មា មុត្តិ ។

ឯកេន ទានុបសន្ថរញ្ញាណំ កតមេហិ ចតូហុប្បធ-ម្មេហិ មុត្តិ ។ តាមុប្បធម្មា ឯដ្ឋប្បធម្មា សី-លញ្ញុតប្បធម្មា អត្តញ្ញុប្បធម្មា ឯកេន ទានុបសន្ថរ-ញ្ញាណំ តមេហិ ចតូហុប្បធម្មេហិ មុត្តិ ។

បដិឯកេន សន្ថរុបសន្ថរញ្ញាណំ កតមេហិ ចតូ-ហុប្បធម្មេហិ មុត្តិ ។ តាមុប្បធម្មា ឯដ្ឋប្បធម្មា សីលញ្ញុតប្បធម្មា អត្តញ្ញុប្បធម្មា បដិឯកេន សន្ថរុប-សន្ថរញ្ញាណំ តមេហិ ចតូហុប្បធម្មេហិ មុត្តិ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងទៀបណាយ ផុតស្រឡះចាកទុក្ខាទាន ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងទៀបណាយ ផុតស្រឡះ ចាកទុក្ខាទាន ១ នេះ គឺ កាមុក្ខាទាន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកពាគៈ ផុតស្រឡះចាកទុក្ខាទាន ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារ-ណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកពាគៈ ផុតស្រឡះ ចាកទុក្ខាទាន ១ នេះ គឺ កាមុក្ខាទាន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះ ចាកទុក្ខាទាន ៤ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះ ចាកទុក្ខាទាន ៤ នេះ គឺ កាមុក្ខាទាន ១ ទិដ្ឋុក្ខាទាន ១ សីលព្វតុក្ខាទាន ១ អត្តវាទុក្ខាទាន ១ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកទុក្ខាទាន ៤ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកទុក្ខាទាន ៤ នេះ គឺ កាមុក្ខាទាន ១ ទិដ្ឋុក្ខាទាន ១ សីលព្វតុក្ខាទាន ១ អត្តវាទុក្ខាទាន ១ ។

อนิมิตฺตาธุปสฺสนาญาณํ กตเมหิ ตีหากาเรหิ ปญฺญตฺติ ฯ นิฏฺฐาคามี(๑) สีลวิสุทฺธิยา สมนฺนาคโต อนิมิตฺตาธุปสฺสนาญาณํ ฯเปฯ ตีหากาเรหิ ปญฺญตฺติ ฯ

อปฺปณิหิตาธุปสฺสนาญาณํ กตมา ทิฏฺฐิ ปหียติ ฯ กามฉนฺโท ปหียติ อปฺปณิหิตาธุปสฺสนาญาณํ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา ปหียติ ฯ

สุญฺญตาธุปสฺสนาญาณํ กตเมหิ ตีหากาเรหิ ปญฺญตฺติ ฯ นิฏฺฐาคามี สีลวิสุทฺธิยา สมนฺนาคโต สุญฺญตาธุปสฺสนาญาณํ ฯเปฯ ตีหากาเรหิ ปญฺญตฺติ ฯ

ยญฺจ อนิจฺจาธุปสฺสนาญาณํ ยญฺจ อนตฺตาธุปสฺสนาญาณํ ยญฺจ อนิมิตฺตาธุปสฺสนาญาณํ ยญฺจ สุญฺญตาธุปสฺสนาญาณํ ฯเปฯ ตญฺจ ตตฺถาวิญฺญาณญฺจ ตีหากาเรหิ ปญฺญตฺติ นิฏฺฐาคามี สีลวิสุทฺธิยา สมนฺนาคโต ฯ ยญฺจ ทุกฺขาธุปสฺสนาญาณํ ยญฺจ นิพฺพิทาธุปสฺสนาญาณํ

---

๑ ม. ฉฏฺฐเม กามูปปาตาติ ทิสฺสติ ฯ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះ ចាកទុបាទាន ๓ តើដូចម្តេច ฯ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណា ឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះ ចាកទុបាទាន ๓ នេះ គឺ ទិដ្ឋុបាទាន ๑ សីលព្វតុបាទាន ๑ អត្តវាទុបាទាន ๑ ฯ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកទុបាទាន ๑ តើដូចម្តេច ฯ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះ ចាកទុបាទាន ๑ នេះ គឺ កាមុបាទាន ฯ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ផុតស្រឡះ ចាកទុបាទាន ๓ តើដូចម្តេច ฯ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ផុតស្រឡះ ចាកទុបាទាន ๓ នេះគឺ ទិដ្ឋុបាទាន ๑ សីលព្វតុបាទាន ๑ អត្តវាទុបាទាន ๑ ฯ

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ ๑ អនត្តានុបស្សនាញាណ ๑ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ ๑ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ ๑ ញាណចាំង ๔ នេះ ផុតស្រឡះចាកទុបាទាន ๓ គឺ ទិដ្ឋុបាទាន ๑ សីលព្វតុបាទាន ๑ អត្តវាទុបាទាន ๑ ฯ ទុក្ខានុបស្សនាញាណ ๑ និព្វិទានុបស្សនាញាណ ๑

យញ្ច វិវេកានុបស្សនាញាណំ យញ្ច អប្បណិហិតា-
នុបស្សនាញាណំ ឥមានិ ចត្តារិ ញាណានិ ឯកត្ថា-
នានា មុទ្ធដ្ឋេ កាមុទានានា ។ យញ្ច និរោធានុប-
ស្សនាញាណំ យញ្ច បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ
ឥមានិ ទ្វេ ញាណានិ ចតូហុទានានេហិ មុទ្ធដ្ឋេ
កាមុទានានា និដ្ឋទានានា សីលព្ភុទានានា អត្ថវ-
ុទានានា អយំ អនុទានានិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។

វិមោក្ខកថាយ បឋមភាណវារំ ។

---

(១៨៥) តីណិ ខោ បនិមានិ វិមោក្ខមុខានិ
លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តិ សព្ពសង្ខារេ បរិច្ឆេទ-
បរិវដ្តមតោ សមនុបស្សនតាយ អនិមិត្តតាយ ច
ជានតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ សព្ពសង្ខារេសុ ម-
នោសមុត្តេជនតាយ អប្បណិហិតាតាយ ច ជានតុយា
ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ សព្ពធម្មេ បរតោ សមនុប-
ស្សនតាយ សុញ្ញតាយ ច ជានតុយា ចិត្តសម្បក្ខ-
ន្ទនតាយ ឥមានិ តីណិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិ-
យ្យានាយ សំវត្តន្តិ ។

វិភគានុបស្សនាញាណ ๑ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ ๑ ញាណ ๔ នេះ ផុតស្រឡះចាកទុក្ខានុបស្សនាញាណ ๑ តែ កាមុបាទាន ។ និរោធានុបស្សនាញាណ ๑ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ ๑ ញាណ ๒ នេះ ផុតស្រឡះចាកទុក្ខានុបស្សនាញាណ ๔ តែ កាមុបាទាន ๑ ទិដ្ឋុបាទាន ๑ សីលព្វតុបាទាន ๑ អត្តវាទុបាទាន ๑ នេះ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។

ចប់ វិមោក្ខកថា ចតុត្ថភាណវារៈ ។

---

(๑๙๙) ក៏ឯវិមោក្ខមុខនេះ មាន ๓ យ៉ាង តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីចេញចាកលោក តែប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្ត ក្នុងអនិមិត្តធាតុ ព្រោះកិរិយាពិចារណាឃើញ នូវសង្ខារទាំងពួង ថាជាកិរិយាកំណត់នូវដែននឹងជាផ្លូវ ๑ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្តក្នុងអប្បណិហិតធាតុ ព្រោះកិរិយាញ៉ាំងចិត្តឲ្យអាចហាន ក្នុងសង្ខារទាំងពួង ๑ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្តក្នុងសុញ្ញតធាតុ ព្រោះកិរិយាពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងពួង ថាជាចំណែកជាដៃ ๑ នេះ វិមោក្ខមុខ ๓ យ៉ាង តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីចេញចាកលោក ។

(๑๙๖) อธิจฺจโต มนสิกาเรโต กถึ สชฺฌาย อุปชฺฌฺ(๑) ขุทฺทโต มนสิกาเรโต กถึ สชฺฌาย อุปชฺฌฺ อนตฺตโต มนสิกาเรโต กถึ อุปชฺฌฺ ฯ อธิจฺจโต มนสิกาเรโต ชยโต สชฺฌาย อุปชฺฌฺ ขุทฺทโต มนสิกาเรโต กยโต สชฺฌาย อุปชฺฌฺ อนตฺตโต มนสิกาเรโต สุญฺญโต สชฺฌาย อุปชฺฌายฺ ฯ

อธิจฺจโต มนสิกาเรโต กึ ปหาตพฺพ ฉนฺท ขุทฺทโต มนสิกาเรโต กึ ปหาตพฺพ ฉนฺท อนตฺตโต มนสิกาเรโต กึ ปหาตพฺพ ฉนฺท ฯ อธิจฺจโต มนสิกาเรโต อธิโมกฺข ปหาตพฺพ ฉนฺท ขุทฺทโต มนสิกาเรโต ปสฺสทฺธิ ปหาตพฺพ ฉนฺท อนตฺตโต มนสิกาเรโต วิเจ ปหาตพฺพ ฉนฺท ฯ

(១៩៦) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារ
ទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច កាលធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច កាលធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន
សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើ
ទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាអស់ទៅ
កាលធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាជា
ភ័យ កាលធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដ
ឡើង ថាសូន្យ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តប្រែនដោយ
អ្វី កាលលោកធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តប្រែនដោយអ្វី កាល
លោក ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តប្រែនដោយអ្វី ។ កាលព្រះ
យោគាវចរ ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តប្រែនដោយអធិមោក្ខ
កាលលោក ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តប្រែនដោយបស្សទ្ធិ កាល
លោក ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តប្រែនដោយវេទៈ ។

อนิจฺจโต มนสิกโรนฺตสฺส อนิมิตฺตคฺคหณปหุโน กตมินฺทฺริยํ ปฏิลภติ ทุกฺขโต มนสิกโรนฺตสฺส ปสฺสทฺธิคฺคหณปหุโน กตมินฺทฺริยํ ปฏิลภติ อนตฺตโต มนสิกโรนฺตสฺส เวทคฺคหณปหุโน กตมินฺทฺริยํ ปฏิลภติ ฯ อนิจฺจโต มนสิกโรนฺตสฺส อนิมิตฺตคฺคหณปหุโน สทฺธินฺทฺริยํ ปฏิลภติ ทุกฺขโต มนสิกโรนฺตสฺส ปสฺสทฺธิคฺคหณปหุโน สมาธินฺทฺริยํ ปฏิลภติ อนตฺตโต มนสิกโรนฺตสฺส เวทคฺคหณปหุโน ปญฺญินฺทฺริยํ ปฏิลภติ ฯ

(๑๙๗) อนิจฺจโต มนสิกโรโต อนิมิตฺตคฺคหณปหุลสฺส กตมินฺทฺริยํ อาธิปเตยฺยฏฺเฐน อาวชฺชนา กตินฺทฺริยานิ ตทนฺวยานิ โหนฺติ สมาปตฺติปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โหนฺติ อญฺญมญฺญปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โหนฺติ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โหนฺติ ปกาสนา โหนฺติ เกนฏฺเฐน อาวชฺชนา เอกา อาวชฺชนา ทุกฺขโต มนสิกโรโต ปสฺสทฺธิคฺคหณปหุลสฺส กตมินฺทฺริยํ อาธิปเตยฺยฏฺเฐน อาวชฺชนา กตินฺทฺริยานิ ตทนฺวยานิ

ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកប្រើនដោយអធិមោក្ខ តើបាននូវឥន្ទ្រិយដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកប្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើបាននូវឥន្ទ្រិយដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកប្រើនដោយវេទៈ តើបាននូវឥន្ទ្រិយដូចម្តេច ។ ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកប្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកប្រើនដោយបស្សទ្ធិ រមែងបាននូវសមាធិន្ទ្រិយ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកប្រើនដោយវេទៈ រមែងបាននូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

(๑๙๗) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកប្រើនដោយអធិមោក្ខ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកប្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី,

ภาวนาย กตาธิฏฺฐายนฏฺเ กตาธิฏฺฐายนฏฺเ เหตฺวฏฺเ สหชา-
ตปจฺจยา เหตฺวฏฺเ อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตฺวฏฺเ นิสฺส-
ยปจฺจยา เหตฺวฏฺเ สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหตฺวฏฺเ วิปฺ-
ปยาเส เหตฺวฏฺเ เกนจิ กุสลา ภาวนา เกน ภาเวติ อนฺต-
เรน มนสิกเรเตน เวทนาขนฺธสฺส กตมินฺทฺริยํ
อาธิปเตยฺยํ เหตาติ ภาวนาย กตาธิฏฺฐายนฏฺเ กตาธิฏฺฐา-
ยนฏฺเ เหตฺวฏฺเ สหชาตปจฺจยา เหตฺวฏฺเ อญฺญมญฺ-
ปจฺจยา เหตฺวฏฺเ นิสฺสยปจฺจยา เหตฺวฏฺเ สมฺปยุ-
ตฺตปจฺจยา เหตฺวฏฺเ วิปฺปยาเส เหตฺวฏฺเ เกนจิ กุสลา ภา-
วนา เกน ภาเวติ ฯ อนิจฺจโต มนสิกเรเตน อนิ-
จฺเจกฺขาพลสฺส สทฺธินฺทฺริยํ อาธิปเตยฺยํ เหตาติ
ภาวนาย ขนฺธาธิฏฺฐายนฏฺเ กตาธิฏฺฐายนฏฺเ เหตฺวฏฺเ
สหชาตปจฺจยา เหตฺวฏฺเ อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตฺวฏฺเ
นิสฺสยปจฺจยา เหตฺวฏฺเ สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหตฺวฏฺเ
วิปฺปยาเส เหตฺวฏฺเ วิปฺปยาสฏฺเน ภาวนา ยา
สมฺมาปฏิปทา สา ภาเวติ นตฺถิ มิจฺฉาปฏิ-
ปทสฺส ปฏิปกฺขภาวนา อุกฺกฏฺโ มนสิกเรเตน

កន្ធកាវនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតបច្ចយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយ និស្សយបច្ចយ សម្បយុត្តបច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, កន្ធកាវនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតបច្ចយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយ និស្សយបច្ចយ សម្បយុត្តបច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ សទ្ធិន្ទ្រិយជាអធិបតី, កន្ធកាវនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតបច្ចយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយ និស្សយបច្ចយ សម្បយុត្តបច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស មិនមានការចម្រើនទូវឥន្ទ្រិយឡើយ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ

បសន្នន្ទ្រិយមហុលស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ
ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ ស-
ទ្ធាភាគប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ
និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ
ឯកាសា ហោន្តិ ឯកាសដ្ឋេន ភាវនា យោ ស-
ម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ ឧត្តំ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស
ឥន្ទ្រិយភាវនា អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទនាហុ-
លស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ
ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សទ្ធាភាគប្បច្ចយា
ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា
ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯកាសា ហោន្តិ
ឯកាសដ្ឋេន ភាវនា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ
ភាវេតិ ឧត្តំ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា ។

ជាអ្នកប្រើនដោយបស្សទ្ធិ សមាធិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, កុដ្ឋការនា មាន
ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហ-
ជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ
មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាជា
អ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិខុស
មិនមានការចម្រើនន្ទ្រិយឡើយ ការព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកប្រើនដោយវេទៈ បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, កុដ្ឋការនា
មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជា-
តប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ច
តែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាជាអ្នកប្រតិបត្តិ
ត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមាន
ការចម្រើនន្ទ្រិយឡើយ ។

(๑๙๘) มชฺฌตฺโต มนสิกาเรโน อนิเมตฺตสฺส-
หุลสฺส กายสฺส อาสวปฺปหานาย กายานุปสฺสี
โหติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา. ยา กายสฺส
กายตา กายตฺตา กายนา กายตฺตา กายสงฺคหณา
กายสหิตา กายสมฺมิสฺสตา กายสมาโยโค อยมุจฺจติ
กาโย. ตสฺมึ กาเย ญาณมฺปิ ปวตฺตติ ปญฺญาปิ
ปวตฺตติ. ตาย ปชานาติ ปสฺสติ. เอวมฺปิ กายสฺมึ
กายานุปสฺสี โหติ. อถวา ยา กายสฺส กายตา
กายตฺตา กายนา กายตฺตา กายสงฺคหณา กายสหิตา
กายสมฺมิสฺสตา กายสมาโยโค อยมุจฺจติ กาโย.
ตสฺมึ กาเย ญาณมฺปิ ปวตฺตติ ปญฺญาปิ ปวตฺตติ.
ตาย ปชานาติ ปสฺสติ. เอวมฺปิ กายสฺมึ กายานุ-
ปสฺสี โหติ. อถวา ยา กายสฺส กายตา กายตฺตา
กายนา กายตฺตา กายสงฺคหณา กายสหิตา กาย-
สมฺมิสฺสตา กายสมาโยโค อยมุจฺจติ กาโย. ตสฺมึ
กาเย ญาณมฺปิ ปวตฺตติ ปญฺญาปิ ปวตฺตติ. ตาย
ปชานาติ ปสฺสติ. เอวมฺปิ กายสฺมึ กายานุปสฺสี
โหติ. อถวา ยา กายสฺส กายตา กายตฺตา กายนา
กายตฺตา กายสงฺคหณา กายสหิตา กายสมฺมิสฺสตา
กายสมาโยโค อยมุจฺจติ กาโย. ตสฺมึ กาเย ญาณมฺปิ
ปวตฺตติ ปญฺญาปิ ปวตฺตติ. ตาย ปชานาติ ปสฺสติ.
เอวมฺปิ กายสฺมึ กายานุปสฺสี โหติ. อถวา ยา
กายสฺส กายตา กายตฺตา กายนา กายตฺตา กาย-
สงฺคหณา กายสหิตา กายสมฺมิสฺสตา กายสมาโยโค
อยมุจฺจติ กาโย. ตสฺมึ กาเย ญาณมฺปิ ปวตฺตติ
ปญฺญาปิ ปวตฺตติ. ตาย ปชานาติ ปสฺสติ. เอวมฺปิ
กายสฺมึ กายานุปสฺสี โหติ. เอวมฺปิ กายานุปสฺสี
โหติ. เอวมฺปิ กายานุปสฺสี โหติ. เอวมฺปิ กายา-
นุปสฺสี โหติ. เอวมฺปิ กายานุปสฺสี โหติ. เอวมฺปิ
กายานุปสฺสี โหติ. เอวมฺปิ กายานุปสฺสี โหติ.
เอวมฺปิ

(១៤៨) កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុក្ខកង់ចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកប្រើនដោយអធិមោក្ខ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការនា ឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក ក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកប្រើន ដោយបស្សទ្ធិ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ

សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ(១) បដិវេធការោ កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ វិការសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ការោ កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទនាហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ការាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិវេធការោ កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ វិការសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ការោ កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

---

១ ម ឯត្តវតា ឯការសា ហោន្តីតិ ទិស្សតិ ។

សម្បយុត្តប្បច្ចយ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីគ្រាស់ដឹង តើឥន្ទ្រិយ
ណា ជាអធិបតី, ក្នុងការគ្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅ
តាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ
និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថ
ថាដូចម្តេច ការគ្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក្កកង្ខចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកប្រើន
ដោយវេទៈ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន
ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញ-
មញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ (មានកិច្ចតែមួយ),
ក្នុងកាលជាទីគ្រាស់ដឹង តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការគ្រាស់ដឹង
មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហ-
ជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មាន
កិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការគ្រាស់ដឹង ដោយ
អត្ថថាដូចម្តេច ។

อนิจฺจโต มนสิกโรโต อนิมิตฺตผุลสฺส สทฺทินฺทฺริยสฺส อาธิปเตยฺยำ โหติ ภาวนาย จตฺตาริ-ยาเน ตนฺตฺยาเน โหนฺติ สมาชาตปจฺจยา โหนฺติ อญฺญมญฺญปจฺจยา โหนฺติ นิสฺสยปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปจฺจยา โหนฺติ ปฏิเวธกาเล ปญฺจินฺทฺริยสฺส อาธิปเตยฺยำ โหติ ปฏิเวธาย จตฺตา-ริ-ยาเน ตนฺตฺยาเน โหนฺติ สมาชาตปจฺจยา โหนฺติ อญฺญมญฺญปจฺจยา โหนฺติ นิสฺสยปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปจฺจยา โหนฺติ ฌานสา โหนฺติ ฌานสงฺขาเร ภาวนา นิสฺสรเณ ปฏิเวโธ ฌานำ ปฏิวิชฺฌนฺตสฺส ภาวนา นิสฺสรเณ ปฏิเวโธ ฌานำ ปฏิวิชฺฌติ ฯ

ทุกฺขโต มนสิกโรโต ปสฺสทฺธิผุลสฺส สมาธินฺทฺริยสฺส อาธิปเตยฺยำ โหติ ภาวนาย จตฺตา-ริ-ยาเน ตนฺตฺยาเน โหนฺติ สมาชาตปจฺจ-ยา โหนฺติ อญฺญมญฺญปจฺจยา โหนฺติ นิสฺส-ยปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปจฺจยา โหนฺติ

មហាវគ្គ វិភង្គបាឋ

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុក្ខកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង ឥន្ទ្រិយ ៤ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ ។ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរកាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសមាធិន្ទ្រិយ ដែលជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ

បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯកាសា ហោន្តិ ឯកាសង្គេន ភាវោ ឧស្សង្គេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

អនត្តតោ មនសិការតោ វេទនាហុលស្ស បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯកាសា ហោន្តិ បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ

(មានកិច្ចតែមួយ), កង្ខាកាលជាទីគ្រាស់ដឹង បញ្ចិន្ទ្រិយជាអធិបតី, ក្នុងការគ្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការគ្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាយើញ ។ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរកាលគ្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាគ្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកប្រើនដោយវេទៈ បញ្ចិន្ទ្រិយជាអធិបតី; ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ, ក្នុងការគ្រាស់ដឹង បញ្ចិន្ទ្រិយជាអធិបតី, ក្នុងការគ្រាស់ដឹង ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ

สมฺปยุตฺตปฺปจฺจยา ปเหตพฺพา ปหาตพฺพา ปหีนา ปหาตพฺพสภาวา ภวนฺติ ปหีนสภาวา ภวนฺติ ปหานปฺปตฺตา ภวนฺติ ปหานปฺปตฺติสภาวา ภวนฺติ ปหานปฺปตฺติกฺขณา ภวนฺติ ปหานปฺปตฺติกฺขณสภาวา ภวนฺติ ฯ

(๑๙๙) อนิจฺจโต มนสิกโรโต กตมินฺทฺริยํ อนิมิตฺตํ โหติ กตมินฺทฺริยสฺส อนิมิตฺตฏฺฐา สทฺธินฺทฺริยมุตฺตา(๑) โหติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต กตมินฺทฺริยं อปฺปณิหิตํ โหติ กตมินฺทฺริยสฺส อปฺปณิหิตฏฺฐา กายสกฺขิ(๒) โหติ อนตฺตโต มนสิกโรโต กตมินฺทฺริยํ อนิมิตฺตํ โหติ กตมินฺทฺริยสฺส อนิมิตฺตฏฺฐา ทิฏฺฐปฺปตฺตา โหติ ฯ อนิจฺจโต มนสิกโรโต สทฺธินฺทฺริยํ อนิมิตฺตํ โหติ สทฺธินฺทฺริยสฺส อนิมิตฺตฏฺฐา สทฺธินฺทฺริยมุตฺตา โหติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต สมาธินฺทฺริยํ อปฺปณิหิตํ โหติ สมาธินฺทฺริยสฺส อปฺปณิหิตฏฺฐา กายสกฺขิ โหติ อนตฺตโต มนสิกโรโต ปญฺญินฺทฺริยํ อนิมิตฺตํ โหติ ปญฺญินฺทฺริยสฺส อนิมิตฺตฏฺฐา ทิฏฺฐปฺปตฺตา โหติ ฯ

---

๑ ฉ. ม. สทฺธาวิมุตฺตา ฯ ๒ ฉ. กายสกฺขี ฯ

สมฺปยุตฺตปฺปจฺจโย มานกิจฺจโต มนฺโน ฯ ปฏิสนฺธิยา ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๑๙๙) กาลโต ปุพฺพงฺคมฏฺเฐน ปุพฺพงฺคโม ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน ปมุโข ฯ ปธานฏฺเฐน เสฏฺโฐ ฯ ปาโมกฺขฏฺเฐน อุตฺตโม ฯ ปวรฏฺเฐน ปวโร ฯ

(๒๐๐) សទ្ធហន្តោ អធិមុត្តោតិ(๑) សទ្ធាធិមុត្តោ ឋុដ្ឋត្តា សច្ចិកភោតីតិ(๒) កាយសក្ខិ និដ្ឋត្តា បត្តោតិ និដ្ឋប្បត្តោ សទ្ធហន្តោ អធិមុច្ចតីតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ឈានផស្សំ បឋមំ ឋុសតិ បច្ឆា និរោធំ និព្ពានំ សច្ចិកភោតីតិ កាយសក្ខិ ខុក្ខា សង្ខារ សុខោ និរោធោតិ ញាណំ(៣) ហោតិ និដ្ឋំ វិនិតំ សច្ចិកតំ ឋុសន្តិតំ បញ្ញាយាតិ និដ្ឋប្បត្តោ យោ ចាយំ បុក្កលោ សទ្ធាធិមុត្តោ យោ ច កាយសក្ខិ យោ ច និដ្ឋប្បត្តោ សិយា ឯមេ តយោ បុក្កលា សទ្ធាធិមុត្តាបិ កាយសក្ខិបិ និដ្ឋប្បត្តាបិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

---

๑ ម-ម. វិមុត្តោតិ ។ ๒ ម. សច្ឆិករោតោតិ ។ ๓ ម.ម. ញាតំ ។

(២០០) បុគ្គលកាលដឿ ឈ្មោះថាចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត បុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះគុណដែលខ្លួនពាល់ត្រូវហើយ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ បុគ្គលដល់ហើយ ព្រោះខ្លួនឃើញត្រូវ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ បុគ្គលកាលដឿ ចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត បុគ្គលពាល់ត្រូវជាដំបូង នូវឈានផស្សៈ ខាងក្រោយទើបធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវនិរោធ គឺនិព្វាន ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ញាណគឺធម្មជាតដែលខ្លួនឃើញហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយ ដោយបញ្ញា ថា សង្ខារទាំងឡាយជាទុក្ខ និរោធជាសុខ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តក៏ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិក៏ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋប្បត្តៈក៏ បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ក៏បាន ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ក៏បាន ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ ក៏បាន ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ដោយបរិយាយ ក៏មាន ។

สมาปตฺติ กตฺถ ปฏิลาภา ฯ อนิฏฺฐโต มนสิ-
กโรโต สนฺทิฏฺฐิยา อนิมิตฺตา เปหติ สนฺทิฏฺฐิยา
อนิมิตฺตฏฺฐา สงฺขาติมุตฺโต โหติ ทุกฺขโต มนสิก-
โรโต สนฺทิฏฺฐิยา อนิมิตฺตา เปหติ สนฺทิฏฺฐิยา
อนิมิตฺตฏฺฐา สงฺขาติมุตฺโต โหติ อนตฺตโต มนสิก-
โรโต สนฺทิฏฺฐิยา อนิมิตฺตา เปหติ สนฺทิฏฺฐิยา
อนิมิตฺตฏฺฐา สงฺขาติมุตฺโต โหติ ฯเปฯ เอเส นโย
ปุคฺคลา สนฺทิฏฺฐิยา ปเสน สงฺขาติมุตฺตา ฯ

ทุกฺขโต มนสิกโรโต สมาธินฺทฺริยา อนิมิตฺตา
เปหติ สมาธินฺทฺริยา อนิมิตฺตฏฺฐา กายสกฺขี
โหติ อนตฺตโต มนสิกโรโต สมาธินฺทฺริยา อนิ-
มิตฺตา เปหติ สมาธินฺทฺริยา อนิมิตฺตฏฺฐา กายสกฺขี
โหติ อนิฏฺฐโต มนสิกโรโต สมาธินฺทฺริยา อนิ-
มิตฺตา เปหติ สมาธินฺทฺริยา อนิมิตฺตฏฺฐา กายสกฺขี
โหติ ฯเปฯ เอเส นโย ปุคฺคลา สมาธินฺทฺริยา
ปเสน กายสกฺขี ฯ

ពាក្យថាក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុក
ក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ
ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគា-
វចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគា-
វចរជាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគា-
វចរជាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង បុគ្គលទាំង ៣ ពួក
នេះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ យ៉ាងនេះឯង ។

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយជាគុណ-
ជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏
ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ស-
មាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយសក្ខិ ព្រោះ
មានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថា
មិនទៀង សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយ-
សក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ
ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ យ៉ាងនេះឯង ។

អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា និដ្ឋប្បត្តោ ហោ-
តិ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា និដ្ឋប្បត្តោ ហោ-
តិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ
ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា និដ្ឋប្បត្តោ ហោតិ
ឯវំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេន
និដ្ឋប្បត្តា យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាធិមុត្តោ
យោ ច កាយសក្ខិ យោ ច និដ្ឋប្បត្តោ ឯវំ
សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធាធិមុត្តាបិ
កាយសក្ខីបិ និដ្ឋប្បត្តាបិ វត្តុវសេន បរិយាយេន ។

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ចិន្ទ្រិយ ជា
គុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាទិដ្ឋប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ចិន្ទ្រិយ
ដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង បញ្ចិន្ទ្រិយ
ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាទិដ្ឋប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ចិន្ទ្រិយ
ដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ បញ្ចិន្ទ្រិយ
ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាទិដ្ឋប្បត្តៈ ព្រោះបញ្ចិន្ទ្រិយ
ដ៏ក្រៃលែង បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ ដោយអំ-
ណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ។ បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តកី បុគ្គលណា ជា
កាយសក្ខិកី បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋប្បត្តៈក្តី បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះ
ថាសទ្ធាធិមុត្ត ក៏បាន ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ក៏បាន ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ
ក៏បាន ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ដោយបរិយាយ ក៏មាន យ៉ាងនេះឯង ។

โย จายํ ปุคฺคโล สทฺธาธิมุตฺโต โย จ กายสกฺขี โย จ ทิฏฺฐิปฺปตฺโต(๑) อยญฺจ โย สทฺธาธิมุตฺโต อยญฺจ กายสกฺขี อยญฺจ ทิฏฺฐิปฺปตฺโต(๒) ฯ อนญฺญาตสฺส มญฺญิตาวิโน สทฺธินฺทฺริยํ อนภิภูตฏฺเฐน อธิมตฺตฏฺฐา สทฺธาธิมุตฺโต โหติ อนภิภูตสฺส อธิมตฺตฏฺฐา สทฺธินฺทฺริยสฺส สมาธินฺทฺริยํ อนภิภูตฏฺเฐน อธิมตฺตฏฺฐา กายสกฺขี โหติ อนญฺญาตสฺส มญฺญิตาวิโน ปญฺญินฺทฺริยํ อนภิภูตฏฺเฐน อธิมตฺตฏฺฐา ทิฏฺฐิปฺปตฺโต โหติ ฯ โย จายํ ปุคฺคโล สทฺธาธิมุตฺโต โย จ กายสกฺขี โย จ ทิฏฺฐิปฺปตฺโต สเจ ฌานานิ สมาปชฺชติ เตสุ โย ปุคฺคโล(๓) อยญฺจ โย สทฺธาธิมุตฺโต อยญฺจ กายสกฺขี อยญฺจ ทิฏฺฐิปฺปตฺโต ฯ

---

๑ ฉ. ม. ฌานลาเภ สเจ ฌานานิ สมาปชฺชติ ทิฏฺฐิปฺปตฺโต ฯ ๒ ฉ. ม. ฌานลาเภ สเจ ฌานานิ สมาปชฺชติ กายสกฺขี สเจ ฌานานิ สมาปชฺชติ ทิฏฺฐิปฺปตฺโต ฯ ๓ ฉ. ม. ฌานลาเภ สทฺธาวิมุตฺตาปิ กายสกฺขิโนปิ ทิฏฺฐิปฺปตฺตาปิ วิตฺถารเสน ปุริมนเยเนว ทิฏฺฐิปฺปตฺโต ฯ

បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តកៈ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិកៈ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ (បុគ្គល ៣ ពួកនេះ តែងមាន) ឯសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ដោយឡែក កាយសក្ខិបុគ្គល ដោយឡែក ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ដោយឡែក ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាសទ្ធាធិមុត្តៈ ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តកៈ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិកៈ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ (តែងមាន) ឯសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ដោយឡែក កាយសក្ខិបុគ្គល ដោយឡែក ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ដោយឡែក យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๐๑) អដ្ឋង្គតោ មនសិការោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ តេន វុច្ចតិ សទ្ធានុសារី ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តនុន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ យេ ហិ កេចិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ សព្ពេ តេ សទ្ធានុសារិនោ អដ្ឋង្គតោ មនសិការោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តនុន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ

(៦០១) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើពុកកងចិត្ត ថាមិនទៀង
សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ចាននូវសោតាបត្តិមគ្គ
ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះលោក
ហៅថា សទ្ធានុសារីបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃ
លែងនោះ ចាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ
សម្បយុត្តប្បច្ចយ ការអប់រំនូវឥន្ទ្រិយចាំង ៤ រមែងមាន ដោយអំណាច
នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រោះថា ព្រះយោគាវចរចាំងឱ្យកណា ចាននូវសោតា-
បត្តិមគ្គ ដោយអំណាចសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរចាំងអស់នោះ ឈ្មោះ
ថាសទ្ធានុសារីបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរធ្វើពុកកងចិត្ត ថាមិនទៀង
សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ឯសោតាបត្តិផល ជាផលគឺព្រះ
យោគាវចរនោះ ចានធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏
ក្រៃលែង ហេតុនោះ លោកហៅថា សទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្ត
ទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ចាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញ-
ប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះ
យោគាវចរនោះចានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ

ยเทว เกจิ สทฺธินฺทฺริยสฺส วเสน โสตาป-
ตฺติผลสจฺฉิกิริยา สพฺเพ เต สทฺธาธิมุตฺตา อนุสฺ-
สาหา มนสิกาเรสา สทฺธินฺทฺริยํ อธิมตฺตํ โหติ
สทฺธินฺทฺริยสฺส อธิมตฺตตฺตา สกทาคามิมคฺคํ ปฏิล-
ภติ ฯ เป ฯ สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา สพฺเพ
เต สทฺธาธิมุตฺตา อนุสฺสาหา มนสิกาเรสา สทฺ-
ธินฺทฺริยํ อธิมตฺตํ โหติ สทฺธินฺทฺริยสฺส อธิมตฺ-
ตตฺตา อนาคามิมคฺคํ ปฏิลภติ อนาคามิผลสจฺฉิ-
กิริยา สพฺเพ เต สทฺธาธิมุตฺตา อนุสฺสาหา มน-
สิกาเรสา สทฺธินฺทฺริยํ อธิมตฺตํ โหติ สทฺธินฺ-
ทฺริยสฺส อธิมตฺตตฺตา อรหตฺตมคฺคํ ปฏิลภติ
อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา สพฺเพ เต สทฺธาธิมุตฺตา
จตฺตาริ อินฺทฺริยานิ ตทนฺวยานิ โหนฺติ ฯ เป ฯ
สมฺมาวิมุตฺติยา โหนฺติ สทฺธินฺทฺริยสฺส วเสน
จตฺตาริ อินฺทฺริยานิ ปาริปนฺถานิ โหนฺติ สุกฺขวิ-
ปสฺสกานิ ยเทว เกจิ สทฺธินฺทฺริยสฺส วเสน
อรหตฺตํ สจฺฉิกิริยา สพฺเพ เต สทฺธาธิมุตฺตา ฯ

มฺยเยวฺ ฯ ព្រះយោគាវចរ ចាំងឮ ឣាយ ណា មួយ បាន ធ្វើ ឲ្យ ជាក់ច្បាស់ នូវ
សោតាបត្តិផល ដោយ អំណាច នៃ សទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរ ចាំង អស់
នោះ ឈ្មោះ ថា សទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល កាល ព្រះយោគាវចរ ធ្វើ ទុក ក្នុង ចិត្ត ថា
មិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជា គុណ ជា តដ៏ ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ បាន
ចំពោះ នូវ សកទាគាមិមគ្គ ព្រោះ មាន សទ្ធិន្ទ្រិយ ដ៏ ក្រៃលែង ។ បេ ។ ស-
កទាគាមិផល ជា ផល គឺ ព្រះយោគាវចរ នោះ បាន ធ្វើ ឲ្យ ជាក់ច្បាស់ ហើយ
ព្រះយោគាវចរ បាន ចំពោះ នូវ ឣនាគាមិមគ្គ ឯ ឣនាគាមិផល ជា ផល គឺ
ព្រះយោគាវចរ នោះ បាន ធ្វើ ឲ្យ ជាក់ច្បាស់ ហើយ ព្រះយោគាវចរ បាន ចំ-
ពោះ នូវ ឣរហត្តមគ្គ ឯ ឣរហត្តផល ជា ផល គឺ ព្រះយោគាវចរ នោះ បាន ធ្វើ
ឲ្យ ជាក់ច្បាស់ ហើយ ហេតុ នោះ ព្រះយោគាវចរ នោះ លោក ហៅ ថា
សទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្ត ទៅ តាម សទ្ធិន្ទ្រិយ ដ៏ ក្រៃលែង នោះ
។ បេ ។ ជា សម្យុត្តប្បច្ចយ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជា ឥន្ទ្រិយ គឺ ព្រះយោគាវចរ នោះ
បាន អប់រំ អប់រំ ប្រពៃ ហើយ ដោយ អំណាច នៃ សទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគា-
វចរ ចាំង ឮ ឣាយ ណា បាន ធ្វើ ឲ្យ ជាក់ច្បាស់ នូវ ឣរហត្ត ដោយ អំណាច នៃ
សទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរ ចាំង អស់ នោះ ឈ្មោះ ថា សទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ។

(๒๐๒) ទុក្ខេ មនសិការេ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ តេន វុច្ចតិ កាយសក្ខិ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តនុន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ សទ្ធាតនុន្ទ្រិយំ ហោតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ ធិសទ្ធាយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្មប្បធានប្បច្ចយា ហោន្តិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ ភាវនា ហោតិ យេ ហិ កេចិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ សព្ពេ តេ កាយសក្ខី ទុក្ខេ មនសិការេ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ ។បេ។ សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ សកទាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អរហត្តមគ្គំ បដិលភតិ អរហត្តផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ កាយសក្ខិ

(๒๐๒) កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុក្ករកម្មដ៏ចិត្ត ថាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរបាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថាកាយសក្ខីបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសមាធិន្ទ្រិយនោះ ចាំងជាសហជាតបច្ចយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយ និស្សយបច្ចយ សម្បយុត្តបច្ចយ ការអប់រំនូវឥន្ទ្រិយ ៤ រមែងមានដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រោះថាព្រះយោគាវចរចាំងឡាយណា បាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរចាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខីបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុក្ករកម្មដ៏ចិត្ត ថាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង សោតាបត្តិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ព្រះយោគាវចរបាននូវសកទាគាមិមគ្គ ឯសកទាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបាន នូវអនាគាមិមគ្គ ឯអនាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបាននូវអរហត្តមគ្គ ឯអរហត្តផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថា កាយសក្ខីបុគ្គល

ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តនន្ទ្យានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ សមានិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវតានិ ហោន្តិ សុភាវតានិ យេ ហិ កេចិ សមានិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា សព្ពេ តេ ឆាយសក្ខី ។

(២០៣) អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ចិន្ទ្រិយំ អនិមត្តំ ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អនិមត្តត្តា សោតាប. ត្តិមក្ខំ បដិលភតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មានុសារី ចត្តារិន្ទ្រិ. យានិ តនន្ទ្យានិ ហោន្តិ ។បេ។ សម្បយុត្តបច្ច. យា ហោន្តិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ យេ ហិ កេចិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេ. ន សោតាបត្តិមក្ខំ បដិលភន្តិ សព្ពេ តេ ធម្មានុសា. រិនោ អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ចិន្ទ្រិយំ អនិម. ត្តំ ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អនិមត្តត្តា សោតាបត្តិ. ផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ និដ្ឋប្បត្តោ

ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិយទាំង ៤ ជាឥន្ទ្រិយដែលព្រះយោគាវចរនោះ បានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិបុគ្គល ។

(២០៣) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ចិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរបាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះមានបញ្ចិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ព្រោះហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថាធម្មានុសារីបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ។ បេ ។ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ការអប់រំនូវឥន្ទ្រិយ ៤ រមែងមាន ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាធម្មានុសារីបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាមិនមែនខ្លួន បញ្ចិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង សោតាបត្តិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះមានបញ្ចិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថា ទិដ្ឋប្បត្តបុគ្គល

ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តនុន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ ។ បេ ។ សម្ប-
យុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ-
ន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ យេ ហិ កេចិ
បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតា
សព្វេ តេ ទិដ្ឋិប្បត្តា អនត្តតោ មនសិករោតោ
បញ្ចិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស អធិម-
ត្តត្តា សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ ។ បេ ។ សកទា-
គាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ
អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អរហត្តមគ្គំ បដិ-
លភតិ អរហត្តផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ
ទិដ្ឋិប្បត្តោ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តនុន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ ស-
មាធិតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ
និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយ ដ៏ក្រៃលែងនោះ ។ បេ ។ ជា
សម្បយុត្តប្បច្ចយ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះយោគាវចរនោះបានអប់រំ
អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរចាំងឡាយ
ណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ដោយអំណាចនៃបញ្ចិ
ន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរចាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តបុគ្គល កាលព្រះ
យោគាវចរធ្វើទុក្កដចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃ
លែង ព្រះយោគាវចរបាននូវសកទាគាមិមគ្គ ព្រោះមានបញ្ចិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃ
លែង ។ បេ ។ ឯសកទាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបាននូវអនាគាមិមគ្គ ឯអនាគាមិ-
ផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោ-
គាវចរបាននូវអរហត្តមគ្គ ឯអរហត្តផល ជាផលគឺព្រះយោវចរនោះបាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថា
ទិដ្ឋប្បត្តបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ចិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ចាំង
ជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ

ปญฺจินฺทฺริยสฺส วเสน จตฺตาริ อินฺทฺริยานิ ภาวิตานิ เหา-
ตฺวา สุภาวิตานิ เยหิ เกจิ ปญฺจินฺทฺริยสฺส วเส-
น อรหตฺตํ สจฺฉิกตา สพฺเพ เต นิฏฺฐปฺปตฺตา ฯ

(๒๐๔) เยหิ เกจิ เนกฺขมฺมํ ภาวิตา ภ
ภาวิตตฺถิ ภ ภาวิตสฺสตฺถิ ภ อนิจฺจตา ภ อนิจฺจฏฺฐิ ภ
อนิจฺจมิติ ภ ปตฺตา ภ ปาปุณิตฺถิ ภ ปาปุณิ-
สฺสตฺถิ ภ ปฏิลทฺธา ภ ปฏิลภิตฺถิ ภ ปฏิลภิสฺส-
ตฺถิ ภ ปฏิวิทฺธา ภ ปฏิวิชฺฌิตฺถิ ภ ปฏิวิชฺฌิสฺสตฺถิ ภ
สจฺฉิกตา ภ สจฺฉิกเตฺถ ภ สจฺฉิกาตพฺพตฺถิ ภ
ผสฺสิตา ภ ผสฺสิตฺถิ ภ ผสฺสิสฺสตฺถิ ภ วสิปฺปตฺตา
ภ ปาปุณิตฺถิ ภ ปาปุณิสฺสตฺถิ ภ ปาปมิปฺปตฺตา
ภ ปาปุณิตฺถิ ภ ปาปุณิสฺสตฺถิ ภ เวสารชฺชปฺปตฺตา
ภ ปาปุณิตฺถิ ภ ปาปุณิสฺสตฺถิ ภ สพฺเพ เต ส-
ทฺธินฺทฺริยสฺส วเสน สทฺธาธิมุตฺตา สมาธินฺทฺริยสฺส
วเสน กายสกฺขี ปญฺญินฺทฺริยสฺส วเสน ทิฏฺฐปฺปตฺตา

ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះយោគាវចរនោះបានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្ត ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តបុគ្គល ។

(๒๐๔) ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ បានអប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី នូវនេក្ខម្ម បានត្រាស់ដឹងហើយក្តី កំពុងត្រាស់ដឹងក្តី នឹងត្រាស់ដឹងក្តី (នូវនេក្ខម្ម:) បានដល់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវនេក្ខម្ម:) បានហើយក្តី កំពុងបានក្តី នឹងបានក្តី (នូវនេក្ខម្ម:) ចាក់ធ្លុះហើយក្តី កំពុងចាក់ធ្លុះក្តី នឹងចាក់ធ្លុះក្តី (នូវនេក្ខម្ម:) បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយក្តី កំពុងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី (នូវនេក្ខម្ម:) បានពាល់ត្រូវហើយក្តី កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី (នូវនេក្ខម្ម:) បានដល់នូវការស្ងាត់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវការស្ងាត់កង់នេក្ខម្ម:) ដល់នូវបារមីហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវនេក្ខម្មបារមី) ដល់ហើយនូវសេចក្តីក្សេមក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវសេចក្តីក្សេមក្សាកង់នេក្ខម្ម:) ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្ត: ដោយអំណាចនៃបញ្ចិន្ទ្រិយ ។

(๒๐๕) เย หิ เกจิ อฏฺฐงฺคิกสฺส ฯ เป ฯ อาโลกสญฺญำ อาวชฺเชติ ทิวาสญฺญำ อธิฏฺฐาติ ยถา ทิวา ตถา รตฺตึ ยถา รตฺตึ ตถา ทิวา วิวเฏน เจตสา อปริโยนทฺธेน สปฺปภาสำ จิตฺตำ ภาเวติ ฯ

เย หิ เกจิ อฏฺฐงฺคิกสฺส อุโปสถสฺส อนุปุพฺพโต ขณโต ลยโต มุหุตฺตโต ปริจฺเฉทโต ปริคฺคหโต ตีรณโต วิทิตโต สมฺมสนโต อนุปสฺสนโต ปฏิปสฺสนโต ปฏิสงฺขานโต วิวฏฺฏนโต สจฺจโต ปฏิปตฺติโต เวรมณิโต เจตนาโต อวีติกฺกมโต ปหานโต วิเวกโต อปฺปตฺถนาโต อนาสวโต นิยฺยานโต อุปสมโต ปรายนโต ปฏิสรณโต ปฏิลาภโต ปฏิเวธโต สมฺโพธโต ปจฺจเวกฺขณโต ปฏิปตฺติโต ปฏิปตฺติผลโต ปฏิปตฺติผลสมงฺคิโต ปฏิปตฺติผลสมงฺคิปุคฺคลโต ปฏิปตฺติผลสมงฺคิปุคฺคลปโรปริยาย

(๒๐๙) ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ (អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី) នូវអព្យាបាទ ។បេ។ នូវអាលោកសញ្ញា សេចក្តីមិនរាយមាយ ការកំណត់ធម៌ ញាណ ជាមុខ្ង: បឋមជ្ឈាន ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អនិច្ចានុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា អនត្តានុបស្សនា និព្វិទានុបស្សនា វិរាគានុបស្សនា និរោធានុបស្សនា បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ខយានុបស្សនា វយានុបស្សនា វិបរិណាមានុបស្សនា អនិមិត្តានុបស្សនា អប្បណិហិតានុបស្សនា សុញ្ញតានុបស្សនា អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា យថាភូតញាណទស្សន: អាទីនវានុបស្សនា បដិសង្ខានុបស្សនា វិវដ្ដានុបស្សនា សោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិមគ្គ អរហត្តមគ្គ ។

ពួកព្រះយោគាវចរណា (ជាន អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី) នូវសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ សម្មប្បធានទាំង ៤ ឥទ្ធិបាទទាំង ៤

បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ អរិយំ
អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ យេ ហិ កេចិ អដ្ឋ វិមោក្ខេ កាវិតា
ក កាវេន្តិ ក កាវិស្សន្តិ ក អធិកតា ក អធិកច្ចន្តិ
ក អធិកមិស្សន្តិ ក បត្តា ក ចាបុណន្តិ ក ចាបុ-
ណិស្សន្តិ ក បដិលទ្ធា ក បដិលភន្តិ ក បដិលភិ-
ស្សន្តិ ក បដិវិទ្ធា ក បដិវិជ្ឈន្តិ ក បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ
ក សច្ឆិកតា ក សច្ឆិករោន្តិ ក សច្ឆិករិស្សន្តិ ក
ផស្សិតា ក ផស្សន្តិ ក ផស្សិស្សន្តិ ក វសិប្បត្តា
ក ចាបុណន្តិ ក ចាបុណិស្សន្តិ ក ចារមិប្បត្តា
ក ចាបុណន្តិ ក ចាបុណិស្សន្តិ ក វេសារជ្ជប្បត្តា
ក ចាបុណន្តិ ក ចាបុណិស្សន្តិ ក សព្ពេ តេ
សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយ-
ស្ស វសេន កាយសក្ខី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

ឥន្ទ្រិយ ចាំង ៥ ពល: ចាំង ៥ ពោជ្ឈង្គ ចាំង ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ បានអប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨ បានត្រាស់ដឹងហើយក្តី កំពុងត្រាស់ដឹងក្តី នឹងត្រាស់ដឹងក្តី (នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨) ដល់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨) បានហើយក្តី កំពុងបានក្តី នឹងបានក្តី (នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨) ចាក់ធុះហើយក្តី កំពុងចាក់ធុះក្តី នឹងចាក់ធុះក្តី (នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨) ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយក្តី កំពុងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី (នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨) ពាល់ត្រូវហើយក្តី កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី (នូវវិមោក្ខ ចាំង ៨) ដល់ហើយនូវការស្ងាត់ក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវការស្ងាត់កង្វិមោក្ខ ចាំង ៨) ដល់ហើយនូវបារមីក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវបារមីកង្វិមោក្ខ ចាំង ៨) ដល់ហើយនូវសេចក្តីក្សៀវក្លាក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវសេចក្តីក្សៀវក្លាកង្វិមោក្ខ ចាំង ៨) ព្រះយោគាវចរចាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្ត: ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

(๒๐๖) យេ ហិ កេចិ ឥតរេស្សា បដិសម្ភិទា បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា ។បេ។ សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ការយសក្កី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យេ ហិ កេចិ តិរេស្សា វិជ្ជា បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា ។បេ។ សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ការយសក្កី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យេ ហិ កេចិ តិរេស្សា សិក្ខា សិក្ខិតា វា សិក្ខន្តិ វា សិក្ខិស្សន្តិ វា សច្ចិកតា វា សច្ចិ-ករោន្តិ វា សច្ចិករិស្សន្តិ វា ផស្សិតា វា ផស្សន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា វសិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា

(๒๐๖) ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ ឃើនដល់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី នូវបដិសម្ភិទាទាំង ๔ ។ បេ ។ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា សទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្ត: ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ ចាក់ធ្លុះហើយក្តី កំពុងចាក់ធ្លុះក្តី នឹងចាក់ធ្លុះក្តី នូវវិជ្ជាទាំង ៣ ។ បេ ។ ព្រះយោគាវចរ ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្ត: ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ សិក្សាហើយក្តី កំពុងសិក្សាក្តី នឹងសិក្សាក្តី នូវសិក្ខាទាំង ៣ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយក្តី កំពុងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី (នូវសិក្ខាទាំង ៣) ពាល់ត្រូវហើយក្តី កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី (នូវសិក្ខាទាំង ៣) ដល់ហើយនូវការស្ងាត់ក្តី

ชาปุณาสฺสฺ ก ชาวิมฺปฺตฺตา ก ชาปุณาฺ ก ชาปุณาสฺสฺ ก เวสาวชฺปฺตฺตา ก ชาปุณาฺ ก ชาปุณาสฺสฺ ก สเพฺ เต สทฺวิทฺวิยสฺส วเสน สทฺธาธิมุตฺตา สมาธิทฺวิยสฺส วเสน กายสกฺขี ปญฺาวิทฺวิยสฺส วเสน ธิฏฺปฺตฺตา ฯ

ยเถ หิ เกจิ ปุคฺคลา ปวิวิตฺตาฺ สมุทยิ ปชหาฺ ธิเกจิ สจฺจิกเกฺ มคฺคาเวฺ สเพฺ เต สทฺวิทฺวิยสฺส วเสน สทฺธาธิมุตฺตา สมาธิทฺวิยสฺส วเสน กายสกฺขี ปญฺาวิทฺวิยสฺส วเสน ธิฏฺปฺตฺตา ฯ

(๒๐๗) กตีหากาเรหิ สจฺจปฺปฏิเวโธ เหาติ กตีหากาเรหิ สจฺจาธิ ปฏิวิชฺฌติ ฯ ทุกฺขหากาเรหิ สจฺจปฺปฏิเวโธ เหาติ ทุกฺขหากาเรหิ สจฺจาธิ ปฏิวิชฺฌติ ทุกฺขสจฺจิ ปริญฺาปฏิเวธิ ปฏิวิชฺฌติ

กำพุงฉลักกี นิงฉลักกี (นุงวิการสูกตกงสิกขาทำง ๓) ฉลักเหิยนุงปารมีกี กำพุงฉลักกี นิงฉลักกี (นุงปารมีกงสิกขาทำง ๓) ฉลักเหิยนุงเสจกีกเรียกกี กำพุงฉลักกี นิงฉลักกี (นุงเสจกีกเรียกกงสิกขาทำง ๓) ปฺระโยคาจารทำงอสฺรนោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ពួកប្រះយោគាចារណាមួយ កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ប្រះយោគាចារទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

(๒๐๗) ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ๔ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ๔ យ៉ាង គឺត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញេយ្យធម៌ ๑

សមុទយសច្ចំ បហានបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ ឯកេនសច្ចំ
សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេ-
ធំ បដិវិជ្ឈតិ ៤មេហិ ឆត្តិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ
ហោតិ ៤មេហិ ឆត្តិហាការេហិ សច្ចានំ បដិវិជ្ឈនត្ថោ
សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សច្ចានមុត្តោ **សមាធិន្ទ្រិយ**-
ស្ស វសេន តាយសក្កិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន
និដ្ឋិប្បត្តោ ។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ កតិ-
ហាការេហិ សច្ចានំ បដិវិជ្ឈតិ ។ ឆហាការេហិ សច្ច-
ប្បដិវេធោ ហោតិ ឆហាការេហិ សច្ច-
ន៍ បដិវិជ្ឈតិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិ-
ជ្ឈតិ សមុទយសច្ចំ បហានបដិវេធំ បដិវិ-
ជ្ឈតិ និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ

ត្រាស់ដឹង នូវសមុទយសច្ច ដែលជាបហានប្បដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវនិរោធសច្ច ដែលជាសច្ឆិកិរិយាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវមគ្គសច្ច ដែលជាភាវនាបដិវេធ ១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ច: ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង បុគ្គលកាលត្រាស់ដឹងនូវសច្ច: ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្ត: ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ការត្រាស់ដឹង នូវសច្ច: ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ច:ចំឆ្ងាយ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ច: ដោយអាការ ៩ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវសច្ច: ចំឆ្ងាយ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង គឺ ត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវសមុទយសច្ច ដែលជាបហាន-ប្បដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវនិរោធសច្ច ដែលជាសច្ឆិកិរិយាបដិវេធ ១

มกฺกสฏฺฐึ ภาวาภาวมติวตฺตึ มกฺกสฏฺฐึ(๑) ภาวาภาวมติวตฺตา(๒) จ สพฺพญฺญุตญาณึ ปริญฺญาภาวมติวตฺตา จ สพฺพสงฺขารานิจฺจตาทีหากาเรหิ ปญฺญาภาวมติวตฺตา จ สพฺพกุสลานิ(๓) ภาวาภาวมติวตฺตา จ จตุนฺนึ มคฺคานึ สจฺฉิกิริยาภาวมติวตฺตา จ อนิจฺจสญฺญา ปเมหิ ฌานงฺคาเหหิ สทฺธินฺทฺริยสฺส ปเมหิ ฌานงฺคาเหหิ สทฺธาพลึ ภาวมติวตฺตา เหฏฺฐา ปเมหิ ฌานงฺคาเหหิ สทฺธาพลสฺส วาเสน สทฺธาพลมุตฺตา สมาธินฺทฺริยสฺส วาเสน กายสกฺขึ ภาวนฺทฺริยสฺส วาเสน อธิฏฺฐิภุตฺตา ฯ

ทุติยภาณวารวณฺณนา ฯ

---

๑ อคฺคสทฺทตฺถิ ปาปิสเสสา อญฺเญ ฯ ๒ ฉ. ม. อภิญฺญาภาวมติวตฺตา ฯ ๓ ฉ. ม. สพฺพกุสลานิ ฯ

ត្រាស់ដឹង នូវមគ្គសច្ច ដែលជាការនាបដិវេធ ១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយា
អប់រំនូវធម៌ចាំងពួង (ការនាបដិវេធ) ១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាកំណត់នូវ
សង្ខារចាំងពួង (បរិញ្ញាបដិវេធ) ១ ការត្រាស់ដឹងដោយការលះបង់នូវកុ-
សលចាំងពួង (បហានបញ្ញាដិវេធ) ១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាអប់រំនូវមគ្គ
ចាំងបួន (ការនាបដិវេធ) ១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវនិរោធ (សច្ឆិកិរិយាបដិវេធ) ១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយ
អាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង បុគ្គលកាលត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈចាំងឡាយ
ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសព្វាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃ
សទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា
ទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ចប់ ចតុត្ថភាណវារៈ ។

---

[๒๐๘] អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កថំ สงฺขาร ឧបដ្ឋន្តិ(๑) ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កថំ สงฺขาร ឧបដ្ឋន្តិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កថំ สงฺขาร ឧបដ្ឋន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ๑-យតោ สงฺขาร ឧបដ្ឋន្តិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កយតោ สงฺขาร ឧបដ្ឋន្តិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ สงฺขาร ឧបដ្ឋន្តិ ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កតិ ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កតិ ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កតិ ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខ-ពហុលំ(๒) ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិ-ពហុលំ(๓) ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេធ-ពហុលំ(๔) ហោតិ ។

---

๑ ម. ឧបដ្ឋហន្តិ ។ ๒ ម. អធិមោក្ខពហុលំ ចិត្តំ ។ ๓ ๔ ម. ឯត្តវតា ចិត្តន្តិ ទិស្សតិ ។

(๒๐๙) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដដូចម្តេច ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដដូចជាអស់ទៅ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដដូចជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដដូចជាសូន្យ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តប្រើនដោយអ្វី កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តប្រើនដោយអ្វី កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តប្រើនដោយអ្វី ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តប្រើនដោយអធិមោក្ខ (សេចក្តីជឿស៊ប់) កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តប្រើនដោយបស្សទ្ធិ (សេចក្តីស្ងប់) កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តប្រើនដោយវេទៈ(๑) ។

---

๑ វើទៈ សំដៅយកញ្ញាណក្នុងមគ្គ ๔ ។ អដ្ឋកថា ។

อนิจฺจโต มนสิกโรนฺตสฺส อนิมิตฺตวิโมกฺขปฏิลาภโต ทุกฺขโต มนสิกโรนฺตสฺส ปณิธิวิโมกฺขปฏิลาภโต อนตฺตโต มนสิกโรนฺตสฺส วิปลฺลาสวิโมกฺขปฏิลาภโต ฯ อนิจฺจโต มนสิกโรนฺตสฺส อนิมิตฺตวิโมกฺขปฏิลาภโต อนิมิตฺตวิโมกฺขปฏิลาภิโน ทุกฺขโต มนสิกโรนฺตสฺส ปณิธิวิโมกฺขปฏิลาภโต อนตฺตโต มนสิกโรนฺตสฺส วิปลฺลาสวิโมกฺขปฏิลาภโต ฯ

(๒๐๙) อนิจฺจโต มนสิกโรโต อนิมิตฺตวิโมกฺขสฺส กตโม วิโมกฺขา อนิมิตฺตาธิปเตยฺยา ผสฺสา กตเม วิโมกฺขา ตทงฺคยา โหนฺติ สมาธิ สมฺปชญฺญา อนิจฺจานุปสฺสนา อนิมิตฺตานุปสฺสนา โหนฺติ ฉนฺโท วิตกฺโก วิจาโร ปีติ สุขา สญฺญา เวทนา สงฺขารา โหนฺติ เกนฏฺเฐน อนิจฺจา ตา อนิจฺจฏฺเฐ ฯ

ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើនឹងបាននូវវិមោក្ខដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើនឹងបាននូវវិមោក្ខដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេ. តើនឹងបាននូវវិមោក្ខដូចម្តេច ។ ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាននូវអនិមិត្តវិមោក្ខ(១) កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ រមែងបាននូវអប្បណិហិតវិមោក្ខ(២) កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេ: រមែងបាននូវសុញ្ញតវិមោក្ខ(៣) ។

(២០៩) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើមានវិមោក្ខដូចម្តេច ជាអធិបតី ។ ក្នុងភាវនា វិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន ។

---

១. ២. ៣. ទាំង ៣ សព្ទនេះជាឈ្មោះនៃអរិយមគ្គ ដោយអត្ថថារួចចាកកិលេស ។ វិសុទ្ធិមគ្គ។

ขุกฺขาโต มนสิกาเรโต ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌงฺคมา กตมา วิเวกนิสฺสิตา อาทิปาเตยฺยา เหตาทิ ภาวนา-ย กตาทิ วิเวกนิสฺสิตา ตทงฺคิยา เหตฺวาทิ สมุจฺเฉทิยา เหตฺวาทิ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา เหตฺวาทิ นิสฺสรณิยา เหตฺวาทิ สมฺปยุตฺตปฺปหานฏฺเฐน ภาวนา เหตฺวาทิ ๆ

อนนฺตาโต มนสิกาเรโต เวทนาสมฺโพชฺฌงฺคมา กตมา วิเวกนิสฺสิตา อาทิปาเตยฺยา เหตาทิ ภาวนาย กตาทิ วิเวกนิสฺสิตา ตทงฺคิยา เหตฺวาทิ สมุจฺเฉทิยา เหตฺวาทิ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา เหตฺวาทิ นิสฺสรณิยา เหตฺวาทิ สมฺปยุตฺตปฺปหานฏฺเฐน ภาวนา เหตฺวาทิ ๆ

อนิจฺจาโต มนสิกาเรโต อนิจฺจานุปสฺสนาสมฺโพชฺฌงฺคมา กตมา วิเวกนิสฺสิตา อาทิปาเตยฺยา เหตาทิ ภาวนาย เจว วิเวกนิสฺสิตา ตทงฺคิยา เหตฺวาทิ สมุจฺเฉทิยา เหตฺวาทิ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา เหตฺวาทิ นิสฺสรณิยา เหตฺวาทิ สมฺปยุตฺตปฺปหานฏฺเฐน ภาวนา เหตฺวาทิ

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណា ចម្រើន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណា ចម្រើន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ អនិមិត្តវិមោក្ខ ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហ. ជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ

ហោន្តិ ឯការសដ្ឋេន ភាវោ យោ សម្ភាបដិបន្ថោ សោ ភាវោតិ ឧត្តំ មិច្ចាបដិបន្នស្ស វិភង្គភាវោ ។

ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បសាទ្ធិពហុលស្ស អប្បណិហិតោ វិភង្គោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវោយ ទ្វេ វិភង្គា តទង្គយា ហោន្តិ សហ-ជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯការសា ហោន្តិ ឯការសដ្ឋេន ភាវោ យោ សម្ភាបដិបន្ថោ សោ ភាវោតិ ឧត្តំ មិច្ចាបដិបន្នស្ស វិភង្គភាវោ ។

អនត្តតោ មនសិការោតោ វោធពហុលស្ស សុ-ញ្ញតោ វិភង្គោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវោយ ទ្វេ វិភង្គា តទង្គយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯការសា ហោន្តិ

មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណា ប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមានការចម្រើន នូវវិមោក្ខទេ ។

ការព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយ បស្សទ្ធិ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ជាអធិបតី, កុដ្ឋភាវនា មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំដាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមានការចម្រើនទូវិមោក្ខទេ ។

ការព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ សុញ្ញតវិមោក្ខ ជាអធិបតី, កុដ្ឋភាវនា មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំដាសហ. ជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ

ឯកាវសេដ្ឋេន ភាវនា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ ឆន្ទំ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខភាវនា ។

(๒๑๐) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខព-
ហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យា ហោតិ ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជា-
តប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្ស-
យប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯក-
វសា ហោន្តិ ឯកាវសេដ្ឋេន ភាវនា បដិវេធកាលេ
កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យា ហោតិ បដិវេធា-
យ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯកវសា
ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

ภาวนา ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាបម្រើន ឯបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមានការបម្រើនូវវិមោក្ខទេ ។

(๒๑๐) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើពុកកងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ, ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិឥហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យា ហោតិ ការណាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯកាវសា ហោន្តិ ឯកាវសដ្ឋេន ការណា បដិវេធតោលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យា ហោតិ បដិវេធាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯកាវសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ការណា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទនាហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យា ហោតិ ការណាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯកាវសា ហោន្តិ ឯកាវសដ្ឋេន ការណា

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក្ករកម្មចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកប្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើវិមោក្ខអ្វីជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ, ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខប៉ុន្មានប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក្ករកម្មចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកប្រើនដោយវេទៈ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ,

ปฏิเวธกาเล ภาตเมา ปาเมาเกฺข อาสวานเมยฺยา
เหาติ ปฏิเวธาย ภาตเม ปาเมาเกฺข ตนฺตฺยา เหา-
นฺติ สหาชาตปจฺจยา เหานฺติ อญฺญมญฺญปจฺจยา
เหานฺติ นิสฺสยปจฺจยา เหานฺติ สมฺปยุตฺตปจฺจยา
เหานฺติ ฝลาสา เหานฺติ เกนจิเนน กาเยน เก-
นจิเนน ปฏิเวเธา ฯ

อนิจฺเจา มนสิกาเรเจา อนิเมกฺขูปหุลสฺส
อนิมิตฺเต ปาเมาเกฺข อาสวานเมยฺยา เหาติ กาเย-
ย เจ ปาเมาเกฺข ตนฺตฺยา เหานฺติ สหาชาตปจฺ-
จยา เหานฺติ อญฺญมญฺญปจฺจยา เหานฺติ นิสฺสย-
ปจฺจยา เหานฺติ สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหานฺติ ฝลา-
สา เหานฺติ ปฏิเวธกาเลปิ อนิมิตฺเต ปาเมาเกฺข
อาสวานเมยฺยา เหาติ ปฏิเวธาย เจ ปาเมาเกฺข
ตนฺตฺยา เหานฺติ สหาชาตปจฺจยา เหานฺติ อญฺ-
ญมญฺญปจฺจยา เหานฺติ นิสฺสยปจฺจยา เหานฺติ สม-
ปยุตฺตปจฺจยา เหานฺติ ฝลาสา เหานฺติ ฝลาส-
นฺเธน กาเยน นสฺสนเนฺธน ปฏิเวเธา ฝิ ปฏิวิชฺฌเตฺว-
ปิ กาเยติ กาเยเตฺวปิ ปฏิวิชฺฌติ ฯ

កុដ្ឋកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, កុដ្ឋការត្រាស់ដឹង វិមោក្ខ ប៉ុន្មានប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំដាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកកុដ្ឋចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ អនិមិត្តវិមោក្ខ ជាអធិបតី, កុដ្ឋការនា មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំដាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ សូម្បីកុដ្ឋកាលជាទីត្រាស់ដឹង ក៏មានអនិមិត្តវិមោក្ខជាអធិបតីដែរ កុដ្ឋការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំដាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរ កាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

ตุณฺหสฺส มธสิกาเยสฺส ปสฺสทฺธิสมฺปนฺนสฺส อ-
ปฺปมาณสฺส วิโมกฺขสฺส อาเสวนปจฺจยา โหติ กา-
มาย เต วิโมกฺขา ตนฺนินฺนา โหนฺติ สมาปตฺติ-
ปจฺจยา โหนฺติ อญฺญมญฺญปจฺจยา โหนฺติ นิสฺสย-
ปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปจฺจยา โหนฺติ ฌานา
โหนฺติ ปฏิเวธกาเลปิ อปฺปมาณสฺส วิโมกฺขสฺส
อาเสวนปจฺจยา โหติ ปฏิเวธาย เต วิโมกฺขา ต-
นฺนินฺนา โหนฺติ สมาปตฺติปจฺจยา โหนฺติ อญฺญม-
ญฺญปจฺจยา โหนฺติ นิสฺสยปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุ-
ตฺตปจฺจยา โหนฺติ ฌานา โหนฺติ ฌานสงฺข-
ารา ขนฺธานญฺจ ปฏิเวโธ ฯลฯ ปฏิวิชฺฌนฺตปิ
ภาเวติ ภาเวนฺตปิ ปฏิวิชฺฌติ ฯ

อนตฺตสฺส มธสิกาเยสฺส เวทนาสมฺปยุตฺต-
สฺส วิโมกฺขสฺส อาเสวนปจฺจยา โหติ ภาวนาย เต
วิโมกฺขา ตนฺนินฺนา โหนฺติ สมาปตฺติปจฺจยา โหนฺติ

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយ
បស្សទ្ធិ អប្បណិហិតវិមោក្ខជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្ត
ទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញ-
ប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ សូម្បី
ក្នុងកាលជាទីគ្រាស់ដឹង ក៏មានអប្បណិហិតវិមោក្ខជាអធិបតីដែរ, ក្នុងការ
គ្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ
ចាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្ត-
ប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការគ្រាស់
ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរ កាលគ្រាស់ដឹង
ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាគ្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នក
ច្រើនដោយវេទៈ សុញ្ញតវិមោក្ខជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានវិមោក្ខ ២
ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ចាំងជាសហជាតប្បច្ចយ

อญฺญมญฺญปฺปจฺจยา โหนฺติ ฉิสฺสยปฺปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปฺปจฺจยา โหนฺติ ฝการสา โหนฺติ ปฏิเวธกาเลปิ สุญฺญโต วิโมกฺโข อาภิสมเยฺยา โหติ ปฏิเวธาย เจฺว วิโมกฺขา ตนฺนิยา โหนฺติ สหาชาตปฺปจฺจยา โหนฺติ อญฺญมญฺญปฺปจฺจยา โหนฺติ นิสฺสยปฺปจฺจยา โหนฺติ สมฺปยุตฺตปฺปจฺจยา โหนฺติ ฝการสา โหนฺติ ฝการสเฉฺท กาโม อสฺสาทเฉฺท ปฏิเวโธ ฬโห ปฏิวิชฺฌ ฏฺฐาปิ กาเยติ กาเยฏฺฐาปิ ปฏิวิชฺฌติ ฯ

(๒๑๑) อภิชฺฌาโย มนสิกาเรโน กตโม วิโมกฺโข อภิมตฺโต โหติ กตม(๑)วิโมกฺขสฺส อภิมตฺตฺตา สทฺธาภิมุตฺโต โหติ อุกฺกาโย มนสิกาเรโน กตโม วิโมกฺโข อภิมตฺโต โหติ กตมวิโมกฺขสฺส อภิมตฺตฺตา กายสกฺขิ โหติ อภิมตฺตาโย มนสิกาเรโน กตโม วิโมกฺโข อภิมตฺโต โหติ กตมวิโมกฺขสฺส อภิมตฺตฺตา ทิฏฺปฺปตฺโต โหติ ฯ

---

๑ ม. กตมา ฯ

អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ សូម្បីក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង ក៏មានសុញ្ញតវិមោក្ខ ជាអធិបតីដែរ ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ចយ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ និស្សយប្បច្ចយ សម្បយុត្តប្បច្ចយ មានកិច្ចតែមួយ ការនោ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយេគាវចរ កាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

(๒๑๑) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តើវិមោក្ខអ្វី ដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត តើព្រោះមានវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តើវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ តើព្រោះមានវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តើវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្ត: តើព្រោះមានវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង ។

อนิฏฺโฐ มนสิกาโร อนิฏฺโฐ วิโมกฺโข อนิฏฺโฐ โหติ อนิฏฺวิโมกฺขสฺส อนิฏฺตฺตา สทฺธาธิมุตฺโต โหติ ทุกฺขโต มนสิกาโร อปฺปณิหิโต วิโมกฺโข อนิฏฺโฐ โหติ อปฺปณิหิตวิโมกฺขสฺส อนิฏฺตฺตา กายสกฺขี โหติ อนตฺตโต มนสิกาโร สุญฺญโต วิโมกฺโข อนิฏฺโฐ โหติ สุญฺญตวิโมกฺขสฺส อนิฏฺตฺตา ธิฏฺฐิปฺปตฺโต โหติ ฯ

(๒๓๒) สทฺธาวิมุตฺโต อนิฏฺวิมุตฺโตติ(๑) สทฺธาธิมุตฺโต ปุคฺคโล สติกาโรติติ(๒) กายสกฺขี ทิฏฺปตฺโต ปญฺญาวิมุตฺโตติ ทิฏฺปฺปตฺโต สทฺธาวิมุตฺโต อนิฏฺวิมุตฺโตติ สทฺธาธิมุตฺโต ฌานลาภี ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชติ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ ทุติยาทีสุ ตีสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ ทิฏฺปฺปตฺโต โหติ ทิฏฺปฺปตฺโต จ ปน สทฺธาวิมุตฺโต จ ปฐมชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ ทุติยาทีสุ ตีสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ ทุติยชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ ตติยาทีสุ ทฺวีสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ ตติยชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ จตุตฺถาทีสุ เอกาทสสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ จตุตฺถชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ ปญฺจมาทีสุ ทสสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ ปญฺจมชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ ฉฏฺฐาทีสุ นวสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ ฉฏฺฐชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ สตฺตมาทีสุ อฏฺฐสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ สตฺตมชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ อฏฺฐมาทีสุ สตฺตสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ อฏฺฐมชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ นวมาทีสุ ฉสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ นวมชฺฌานสมงฺคิสฺส ปุคฺคลสฺส นามานิ โหนฺติ ปญฺจสุ ฌาเนสุ ตสฺมึ สมเย ทิฏฺปฺปตฺโต นาม น โหติ สทฺธาวิมุตฺโต นาม น โหติ ฯ

---

๑ ม. วิมุตฺตาติ ฯ ๒ ม. สติกาเรติ ฯ ๓ ว. ม. ญาณาติ ฯ

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង អនិមិត្តវិមោក្ខ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានអនិមិត្តវិមោក្ខដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ អប្បណិហិត-វិមោក្ខ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ព្រោះមានអប្បណិហិតវិមោក្ខដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សុញ្ញតវិមោក្ខ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ ព្រោះមានសុញ្ញតវិមោក្ខដ៏ក្រៃលែង ។

(២១៦) ព្រះយោគាវចរកាលដឿ ចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ព្រះយោគាវចរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះពាល់ត្រូវ (នូវឈាន) ហេតុនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិបុគ្គល ព្រះយោគាវចរសម្រេចហើយ ព្រោះយល់ត្រូវ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តបុគ្គល ព្រះយោគាវចរកាលដឿ ចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត-បុគ្គល ព្រះយោគាវចរពាល់ត្រូវជាដំបូងនូវឈានផស្សៈ ក្នុងកាលខាងក្រោយទើបធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវព្រះនិព្វានជាទីរលត់ (កិលេស) ហេតុនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិបុគ្គល ញាណ គឺជាធម្មជាតដែលខ្លួនឃើញហើយ ដឹងហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយដោយបញ្ញា ថាសង្ខារជាទុក្ខ និរោធជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តបុគ្គល ។

យេ ហិ កេចិ នេក្ខម្មំ ភាវិតា ភ ភាវេន្តិ ភ ភាវិស្សន្តិ ភ ។ បេ ។ សព្ពេ តេ អនិមិត្តវិមោក្ខ-
ស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ការយសក្ខី សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិ-
ប្បត្តា ។ យេ ហិ កេចិ អព្យាបាទំ ។ បេ ។ អា-
លោកសញ្ញំ អវិក្ខេបំ ។ បេ ។

យេ ហិ កេចិ ខុក្ខំ បរិជានន្តិ សមុទយំ បជ-
ហន្តិ និរោធំ សច្ឆិករោន្តិ មគ្គំ ភាវេន្តិ សព្ពេ តេ
អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា អប្បណិហិ-
តវិមោក្ខស្ស វសេន ការយសក្ខី សុញ្ញតវិមោក្ខ-
ស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យោគាវចរណាមួយ អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី នូវនេក្ខម្ម: ។ បេ ។ យោគាវចរ តាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្ត: ដោយអំណាច នៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។ យោគាវចរណាមួយ (អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី) នូវអព្យាបាទ ។ បេ ។ នូវអាលោកសញ្ញា នូវអវិក្ខេប: ។ បេ ។

យោគាវចរ ណាមួយ កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ យោគាវចរ តាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថា កាយសក្ខិ ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្ត: ដោយអំណាច នៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

(๒๑๓) กตัตตาการเหตุ สัญญุปปาทัตตา เหตุ กตัตตาการเหตุ สัญญาณ ปฏิวิชฌติ ฯ ธัมมัตตา-การเหตุ สัญญุปปาทัตตา เหตุ ธัมมัตตาการเหตุ สัญญาณ ปฏิวิชฌติ ทุกขสัจจัง ปริญญาปฏิเวธัง ปฏิวิ-ชฌติ สมุทยสัจจัง ปหานปฏิเวธัง ปฏิวิชฌติ นิโรธสัจจัง สัจฉิกิริยาปฏิเวธัง ปฏิวิชฌติ มัคคสัจจัง ภาวนาปฏิเวธัง ปฏิวิชฌติ สเหตุกา ธัมมัตตาการเหตุ สัญญุปปาทัตตา เหตุ สเหตุกา ธัมมัตตาการเหตุ สัญญาณ ปฏิวิชฌันโต อนิจจัตตานุปัสสนาย สัญญาณ สัณฐาปยมาโน อนิจจัตตานุปัสสนาย สัญญาณ สัณฐาปิโต สุญญตานุปัสสนาย สัญญาณ นิฏฐาเปติ ฯ

กตัตตาการเหตุ สัญญุปปาทัตตา เหตุ กตัตตาการเหตุ สัญญาณ ปฏิวิชฌติ ฯ ธัมมัตตาการเหตุ สัญญุปปาทัตตา เหตุ ธัมมัตตาการเหตุ สัญญาณ ปฏิวิชฌติ ทุกขสัจจัง ปริญญาปฏิเวธัง ปฏิวิชฌติ ฯ เป ฯ

(៦១៣) ការត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ក៏ដោយអាការ ៤ យ៉ាងដែរ គឺ បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវសមុទយសច្ច ដែលជាបហានប្បដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹងនូវនិរោធសច្ច ដែលជាសច្ឆិកិរិយាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវមគ្គសច្ច ដែលជាភាវនាបដិវេធ ១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង ព្រះយោគាវចរកាលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការចាំង ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសុញ្ញតធម្មត្ត ដោយអំណាចនៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ច ដោយអាការ ៩ យ៉ាងដែរ គឺ បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១ ។ បេ ។

សច្ចកិរិយោបដិវេធោ ច និរោធស្ស ឥមេហិ ឆ-
ហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ ឥមេហិ ឆ-
ហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស
វសេន សច្ចានិបុត្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស
វសេន កាយសក្ខិ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន
និដ្ឋប្បត្តោ ។

(២១៤) អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ កតមេ
ធម្មេ យថាភូតំ បជានាតិ បស្សតិ កិំ សម្ភា-
សប្បនំ ហោតិ កិំ តនុត្តយេន សព្ពេ សង្ខារ
អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ កត្ត កង្ខា បហីយតិ ។

ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ កតមេ ធម្មេ
យថាភូតំ បជានាតិ បស្សតិ កិំ **សម្ភាសប្បនំ**
ហោតិ កិំ តនុត្តយេន សព្ពេ សង្ខារ ទុក្ខតោ
សុទិដ្ឋា ហោន្តិ កត្ត កង្ខា បហីយតិ ។

ការគ្រាស់ដឹង ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិពេធ ១ នេះឯង ការគ្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង នេះឯង យោគាវចរកាលគ្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃអធិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

(๒๑๔) យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ការឃើញប្រពៃ តើដូចម្តេច សង្ខារទាំងពួង ដែលយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយ ថាមិនទៀង ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ តើដូចម្តេច សេចក្តីឆ្ងឿនឆ្ងល់កង្ខាធម៌ ដូចម្តេច ដែលយោគាវចរ លះបង់បាន ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងដឹង ឃើញតាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ការឃើញប្រពៃ តើដូចម្តេច សង្ខារទាំងពួង ដែលយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយ ថាជាទុក្ខ ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ តើដូចម្តេច សេចក្តីឆ្ងឿនឆ្ងល់កង្ខាធម៌ ដូចម្តេច ដែលយោគាវចរ លះបង់បាន ។

อนตฺตโต มนสิกโรโตฺ กตเม ธมฺมา ยถา-
ภูตํ ปชานาติ ปสฺสติ กถํ สมฺมาสฺสนฺ โหติ
กถํ ตนฺตฺวเยน สพฺเพ ธมฺมา(๑) อนตฺตโต สุทิฏฺ
โหนฺติ กตฺวา กตฺวา ปหียติ ฯ

อนิจฺจโต มนสิกโรโตฺ ทิฏฺเ ยถาภูตํ
ปชานาติ ปสฺสติ เตน วุจฺจติ สมฺมาสฺสนฺ ฯ
ตนฺตฺวเยน สพฺเพ สงฺขาร อนิจฺจโต สุทิฏฺ
โหนฺติ ฯตฺวา กตฺวา ปหียติ ฯ

ทุกฺขโต มนสิกโรโตฺ ภยฺเ ยถาภูตํ ปชา-
ชาติ ปสฺสติ เตน วุจฺจติ สมฺมาสฺสนฺ ฯ ตนฺต-
ยเวน สพฺเพ สงฺขาร ทุกฺขโต สุทิฏฺ โหนฺติ
ฯตฺวา กตฺวา ปหียติ ฯ

---

๑ ฉ. สงฺขาร อนตฺตโต ฯ

យោគាវចរ កាលធ្វើទុក ក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ការឃើញប្រពៃ តើដូចម្តេច ធម៌ទាំងពួង ដែលយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយ ថាមិនមែនខ្លួន ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ តើដូចម្តេច សេចក្តីឆ្ងឿនធ្លាក់ក្នុងធម៌ ដូចម្តេច ដែលយោគាវចរលះបង់បាន ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងដឹង ឃើញតាមពិត នូវនិមិត្ត ព្រោះតែហេតុនោះ លោកទើបហៅថា ការឃើញប្រពៃ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថាយោគាវចរឃើញប្រពៃហើយ ថាមិនទៀង ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្តីឆ្ងឿនធ្លាក់ក្នុងសង្ខារទាំងនុ៎ះ ក៏លោកលះបង់បាន ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងដឹង ឃើញតាមពិត នូវបវត្តៈ (ការប្រព្រឹត្តិទៅ) ព្រោះតែហេតុនោះ លោកទើបហៅថា ការឃើញប្រពៃ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថាយោគាវចរឃើញប្រពៃហើយ ថាជាទុក្ខ ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្តីឆ្ងឿនធ្លាក់ក្នុងសង្ខារទាំងនុ៎ះ ក៏លោកលះបង់បាន ។

อนตฺตโต มนสิกโรนฺโต ฉนฺทมตฺตญฺ วายมตฺตญฺ ยถาภูตํ ปชานาติ ปสฺสติ เจว ปจฺจเวกฺขติ สมฺมเสฺสน ฯเปฯ ตถตฺตายเจว สเงฺฆ ฉมฺมา อนตฺตโต สุทิฏฺโ โหติ ฉนฺทญฺ ปตฺวา กงฺขา ปหียติ ฯ

ยญฺ ยถาภูตํ ญาณํ ยญฺ สมฺมเสฺสนํ ยา จ กงฺขาวิตรณา ๙เม ฉมฺมา ชานตา เจว ชานนาปญฺญา จ อนาหุ ฯเปฯ ปญฺญาเมว ชานนฺติ ฯ ยญฺ ยถาภูตํ ญาณํ ยญฺ สมฺมเสฺสนํ ยา จ กงฺขาวิตรณา ๙เม ฉมฺมา ฯเปฯ ปญฺญาเมว ชานนฺติ ฯ

(๒๑๕) อนิจฺจโต มนสิกโรโต กึ กยโต อุปฏฺาติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต กึ กยโต อุปฏฺาติ อนตฺตโต มนสิกโรโต กึ กยโต อุปฏฺาติ ฯ อนิจฺจโต มนสิกโรโต ฉนฺทมตฺตญฺ

យោគាវចរ កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងដឹងឃើញតាមពិត នូវនិមិត្តផង នូវបវត្តផង ព្រោះតែហេតុនោះ លោកទើបហៅថា ការឃើញប្រពៃ កាលបើយ៉ាងនេះ ធម៌ទាំងពួង ឈ្មោះថាយោគាវចរឃើញប្រពៃហើយ ថាមិនមែនខ្លួន ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងធម៌ទាំង+នុ៎ះ ក៏លោកលះបង់បាន ។

ការដឹងតាមពិតណាក្តី ការឃើញប្រពៃណាក្តី ការឆ្ងងចាកសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ ការដឹងតាមពិតណាក្តី ការឃើញប្រពៃណាក្តី ការឆ្ងងចាកសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីដូចគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

(๒๑๙) កាលយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តើមានអ្វីប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តើមានអ្វីប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តើមានអ្វីប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង

กถญฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต ปาโมชฺชํ กถญฺจ อุปฺปชฺชติ อนตฺตโต มนสิกโรโต ธมฺมานญฺจ ปาโมชฺชานญฺจ กถญฺจ อุปฺปชฺชติ ฯ

ยา จ กถญฺจุปฺปชฺชเน ปญฺญา ยานฺจ อาธีนเวญาณานิ ยา จ ธมฺมฏฺฐิติ สเมว ขนฺธา ชายนฺติ เจว ชาติปจฺจยา จ ชราทโย ปกตฺตา ปญฺญตฺติเมว ชายนฺติ ฯ ยา จ กถญฺจุปฺปชฺชเน ปญฺญา ยานฺจ อาธีนเว ญาณานิ ยา จ ธมฺมฏฺฐิติ สเมว ขนฺธา ปกตฺตา ปญฺญตฺติเมว ชานนฺติ ฯ

ยา จ อนตฺตานุปสฺสนา ยา จ สุญฺญตานุปสฺสนา สเมว ขนฺธา ชายนฺติ เจว ชาติปจฺจยา จ ชราทโย ปกตฺตา ปญฺญตฺติเมว ชายนฺติ ฯ ยา จ อนตฺตานุปสฺสนา ยา จ สุญฺญตานุปสฺสนา สเมว ขนฺธา ปกตฺตา ปญฺญตฺติเมว ชานนฺติ ฯ

มานธิมิตฺตปฺปโภทวเยน ชาตภยา ปาโมชฺชวเสน ปุพฺพภาคจิตฺตุปฺปาทา ชาตภยา มานปวตฺตุปฺปโภทวเยน ชาตภยา ปาโมชฺชวเสน ปุพฺพภาคจิตฺตุปฺปาทา ชาตภยา มานธิมิตฺตปฺปโภทวเยน มานปวตฺตุปฺปโภทวเยน ชาตภยา ฯ

ปญฺจกฺขนฺธปฺปโภทวเยน ชาตภยา ปาโมชฺชวเสน ปุพฺพภาคจิตฺตุปฺปาทา ชาตภยา ปญฺจกฺขนฺธานิจฺจตาทิวเสน ปวตฺตา ชาตภยา ปญฺจกฺขนฺธปฺปโภทวเยน ชาตภยา ปญฺจกฺขนฺธานิจฺจตาทิวเสน ปุพฺพภาคจิตฺตุปฺปาทา ชาตภยา ฯ

ปญฺจกฺขนฺธปฺปโภทวเยน

(๒๑๖) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ។

យា ច មុញ្ចិតុកម្យតា យា ច បដិសង្ខានុបស្សនា យា ច សង្ខារុបេក្ខា ឥមេ ធម្មា ឯកត្តា នេវ ឯកត្តាឯកត្តា ច នានា ឯកត្តា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យា ច មុញ្ចិតុកម្យតា យា ច បដិសង្ខានុបស្សនា យា ច សង្ខារុបេក្ខា ឥមេ ធម្មា ឯកត្តា ព្យញ្ជនមេវ នានំ ។

(๒๑๖) កាលយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវអ្វី កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវអ្វី កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវអ្វី ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវនិមិត្ត កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវបវត្តៈ កាលធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណា នូវនិមិត្តនិងបវត្តៈ ។

មុញ្ចិតុកម្យតាញាណណាក្តី បដិសង្ខានុបស្សនាញាណណាក្តី សង្ខារុបេក្ខាញាណណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណណាក្តី បដិសង្ខានុបស្សនាញាណណាក្តី សង្ខារុបេក្ខាញាណណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

อนิจฺจโต มนสิกโรโต กุโต จิตฺตํ วุฏฺฐาติ กตฺถ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต กุโต จิตฺตํ วุฏฺฐาติ กตฺถ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ อนตฺตโต มนสิกโรโต กุโต จิตฺตํ วุฏฺฐาติ กตฺถ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ฯ อนิจฺจโต มนสิกโรโต นิมิตฺตา จิตฺตํ วุฏฺฐาติ อนิมิตฺเต จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ทุกฺขโต มนสิกโรโต ปวตฺตา จิตฺตํ วุฏฺฐาติ อปฺปวตฺเต จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ อนตฺตโต มนสิกโรโต นิมิตฺตา จ ปวตฺตา จ จิตฺตํ วุฏฺฐาติ อนิมิตฺเต อปฺปวตฺเต นิโรธนิพฺพานสามญฺญา จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ฯ

ยา จ ตถาภูตสฺสานุโลมิกา ปญฺญา เย จ โคตฺรภุธมฺมา สเมว ธมฺมา นานตฺตา เจว นานาสภาวา จ อุภาหิ ผสฺสา เวทยิตมฺเปว นานตฺตํ ฯ ยา จ ตถาภูตสฺสานุโลมิกา ปญฺญา เย จ โคตฺรภุธมฺมา สเมว ธมฺมา ผสฺสา เวทยิตมฺเปว นานํ ฯ

កាលយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តើចិត្តចេញចាកអ្វី ចិត្តស្ទុះទៅកន្លងអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តើចិត្តចេញចាកអ្វី ចិត្តស្ទុះទៅកន្លងអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តើចិត្តចេញចាកអ្វី ចិត្តស្ទុះទៅកន្លងអ្វី ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តចេញចាកនិមិត្ត ចិត្តស្ទុះទៅកន្លងអនិមិត្ត កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តចេញចាកបវត្តៈ ចិត្តស្ទុះទៅកន្លងអប្បវត្តៈ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តចេញចាកនិមិត្តផង ចេញចាកបវត្តផង ចិត្តស្ទុះទៅកន្លងអនិមិត្តផង កន្លងអប្បវត្តៈ គឺនិព្វេធនិព្វានជាតុផង ។

បញ្ញាកន្លងការជាកចេញ បែរចេញ ចាកសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅ ឯញ ក្នុងណាក្តី គោត្រកូធមិតាំងឡាយឯណាក្តី តើធម៌តាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ បញ្ញា កន្លងការជាកចេញ បែរចេញ ចាកសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅឯណាក្តី គោត្រកូធមិតាំងឡាយឯណាក្តី ធម៌តាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ ឥតមវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ ឥតមវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ ឥតមវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិមិត្តវិ-មោក្ខេន វិមុច្ចតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិ-ហិតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ។

យា ច ទុកតោវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យញ្ច មគ្គេ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ជានតោ ចេវ ជានាតិ បស្សតោ ច ឧជុហុ វិកត្តា ព្យញ្ជនមេវ ជានន្តិ ។ យា ច ទុកតោវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យញ្ច មគ្គេ ញាណំ ឥមេ ធម្មា វិកត្តា ព្យញ្ជនមេវ ជានន្តិ ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយវិមោក្ខអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយវិមោក្ខអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយវិមោក្ខអ្វី ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

បញ្ញាកន្ធការជាកបេញ្ញ បែរបេញ្ញ ចាកហេតុទាំងពីរណាក្តី(១) ការញុំ ដឹងកន្ធមគ្គណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ បញ្ញាកន្ធការជាកបេញ្ញ បែរបេញ្ញ ចាកហេតុទាំងពីរណាក្តី ការដឹងកន្ធមគ្គណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

---

១ បញ្ញាជ្រាបច្បាស់ក្នុងការងាកបេញ្ញ បែរបេញ្ញ ចាកកិលេសនិងខន្ធដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកិលេសនោះ ព្រោះផ្តាច់បង់នូវកិលេស ១ ចាកសង្ខារនិមិត្តជាខាងក្រៅ ព្រោះធ្វើព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ ១ ឈ្មោះថាឱភតោវុដ្ឋានវិវដ្តនប្បញ្ញា ចានដ៏ល់មគ្គញ្ញាណ ។ អដ្ឋកថា ។

(๒๐๗) កតិមាតិកាវេមិ តយោ វិមោក្ខា ជា-
ជាខណោ ហោន្តិ កតិមាតិកាវេមិ តយោ វិមោក្ខា
ឯកក្ខណោ ហោន្តិ ។ ចតូមាតិកាវេមិ តយោ
វិមោក្ខា ជាជាខណោ ហោន្តិ សត្តមាតិកាវេមិ
តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណោ ហោន្តិ ។

កតមេ ចតូមាតិកាវេមិ តយោ វិមោក្ខា ជា-
ជាខណោ ហោន្តិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អធិដ្ឋានដ្ឋេន
អភិនីហារដ្ឋេន ឯយ្យានដ្ឋេន ។

កេចិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ជា-
ជាខណោ ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អ-
និមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ទុក្ខតោ
មនសិករោតោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិប-
តេយ្យោ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញ-
តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ឯវំ អាធិប-
តេយ្យដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ជាជាខណោ ហោន្តិ ។

(๒๑๗) វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈផ្សេងគ្នា តើដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈជាមួយគ្នា តើដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈផ្សេងគ្នា ដោយអាការ ៤ យ៉ាង វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈជាមួយគ្នា ដោយអាការ ៧ យ៉ាង ។

វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈផ្សេងគ្នា ដោយអាការ ៤ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ គឺ ដោយអត្ថជាអធិបតី ១ ដោយអត្ថជាអធិដ្ឋាន ១ ដោយអត្ថជាបង្អោន ១ ដោយអត្ថជាចេញទៅ ១ ។

វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថជាអធិបតី តើដូចម្តេច ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង មានអនិមិត្តវិមោក្ខ ជាអធិបតី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ មានអប្បណិហិតវិមោក្ខ ជាអធិបតី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន មានសុញ្ញតវិមោក្ខជាអធិបតី វិមោក្ខ៣ ៣ មានកង់១ណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថជាអធិបតី យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ អនិដ្ឋានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ជាតា។ណោ ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិ.មិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អនិដ្ឋាតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អនិដ្ឋាតិ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិ.មោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អនិដ្ឋាតិ ឯវំ អនិដ្ឋានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ជាតា។ណោ ហោន្តិ ។

កថំ អកិរិយាវដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ជាត.ា។ណោ ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិ.មិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អកិរិយាវតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អកិរិយាវតិ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោ.ក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អកិរិយាវតិ ឯវំ អកិរិយាវដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ជាតា។ណោ ហោន្តិ ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណាៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថា អធិដ្ឋាន តើដូចម្តេច ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តែងអធិដ្ឋានបូរចិត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តែងអធិដ្ឋានបូរចិត្ត ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តែងអធិដ្ឋានបូរចិត្ត ដោយអំណាច នៃសុញ្ញតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណាៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាអធិដ្ឋាន យ៉ាងនេះឯង ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណាៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាបង្អោន តើដូចម្តេច ។ ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តែងបង្អោនចិត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តែងបង្អោនចិត្ត ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តែងបង្អោនចិត្ត ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណាៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាបង្អោន យ៉ាងនេះឯង ។

กถญฺจ ฉนฺทาคมเนน ตโย วิเภทกา ชาตาติ เวทิตพฺพา ฯ อนิจฺจโต มนสิกโรโตปิ อนิจฺจานุปสฺสนาย วเสน ฉนฺทาทีหิ อาคจฺฉติ ทุกฺขโตปิ มนสิกโรโตปิ อปฺปณิหิตานุปสฺสนาย วเสน ฉนฺทาทีหิ อาคจฺฉติ อนตฺตโตปิ มนสิกโรโตปิ สุญฺญตานุปสฺสนาย วเสน ฉนฺทาทีหิ อาคจฺฉติ อิมินา ฉนฺทาคมเนน ตโย วิเภทกา ชาตาติ เวทิตพฺพา ฯ ปหานาภาวนาสจฺฉิกิริยาหิ ตโย วิเภทกา ชาตาติ เวทิตพฺพา ฯ

(๒๑๘) กตเมหิ สตฺตหากาเรหิ ตโย วิเภทกา ปกฺกมนา เหตุ ฉนฺทาคมนา อนิตฺถตฺตา(๑) ปฏิลาภเหตุ ปฏิเวธเหตุ สจฺฉิกิริยาเหตุ ภาวนาเหตุ ฯ

---

๑ ว. ม. อภิตฺถตฺตา ฯ

វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាចេញទៅ តើដូចម្តេច ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តែងចេញទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់កិលេស ដោយអំណាចនៃអនិមិត្ត-វិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តែងចេញទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់កិលេស ដោយអំណាចនៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តែងចេញទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់កិលេស ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាចេញទៅ យ៉ាងនេះឯង វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណៈផ្សេងគ្នា ដោយអាការ ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

(๒๑๘) វិមោក្ខទាំង ៣ មានកន្លៈណៈជាមួយគ្នា ដោយអាការ ៧ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ គឺ ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ១ ដោយអត្ថថាបានលុះ ១ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ១ ដោយអត្ថថាចាក់ចូល ១ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ១ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ១ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង ១ ។

កថំ សមោធានដ្ឋេន អធិកមដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេ-
ន បដិវេធដ្ឋេន សច្ចេកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិ-
សមយដ្ឋេន តយោ ធម្មា ឯកក្ខណា ហោន្តិ ។
អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ
វិមោក្ខោ យតោ មុច្ចតិ តត្ថ ន បណិធហតីតិ អ-
ប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ យត្ថ ន បណិធហតិ តេន
សុញ្ញោតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ យេន សុញ្ញតេន
និមិត្តេន អនិមិត្តោតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ឯវំ ស-
មោធានដ្ឋេន អធិកមដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន
សច្ចេកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ
វិមោក្ខា ឯកក្ខណា ហោន្តិ ទុក្ខតោ មនសិករោ-
ន្តោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ

វិមោក្ខតាំង ៣ មានកង្ខាឋានៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រដុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង តើដូចម្តេច ? យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងរួចចាកនិមិត្ត (ដោយសភាវៈណា) ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ យោគាវចរ រួចចាកនិមិត្តណា មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តនោះទៀត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនតម្កល់នៅ ក្នុងនិមិត្តណា សូន្យចាកនិមិត្តនោះ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយសុញ្ញតនិមិត្តណា ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ វិមោក្ខតាំង ៣ មានកង្ខាឋានៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រដុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង យ៉ាងនេះឯង ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងរួចចាកតម្កល់ (ដោយសភាវៈណា) ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ

ยตฺ ถ ปณีธมาตี เตถ สุญฺญาตี สุญฺญาโ
วิเมาเกฺข ยถ สุญฺญาเตถ ถิมิเตฺถ อถิมิเตฺถติ
อถิมิเตฺถ วิเมาเกฺข ยถ ถิมิเตฺถ อถิมิเตฺถ ตตฺ
ถ ปณีธมาตีติ อปฺปณิหิโตติ วิเมาเกฺข ฯ
สเมาธานเฏฺถ อภิกฺกมเฏฺถ ปฏิลาภเฏฺถ ปฏิเวธ-
เฏฺถ สจฺจกิริยเฏฺถ ผสฺสนเฏฺถ อภิสมยเฏฺถ
ตโย วิเมาเกฺข ปกกฺขณา ยาวนฺติ อนตฺตโต
มนสิกาเรตฺวา อภินิเวสา มุจฺจตีติ สุญฺญาโ
วิเมาเกฺข ยถ สุญฺญาเตถ ถิมิเตฺถ อถิมิเตฺถติ
อถิมิเตฺถ วิเมาเกฺข ยถ ถิมิเตฺถ อถิมิเตฺถ
ตตฺ ถ ปณีธมาตีติ อปฺปณิหิโตติ วิเมาเกฺข ยตฺ
ถ ปณีธมาตี เตถ สุญฺญาตี สุญฺญาโ วิเมาเกฺข

យោគាវចរ មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តណា សូន្យចាកនិមិត្តនោះ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយសុញ្ញតនិមិត្តណា ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយនិមិត្តណា មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តនោះទៀត ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុង១ខណៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ផ្ទុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង យ៉ាងនេះឯង ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាមិនមែនខ្លួន រមែងរួចចាកសេចក្តីប្រកាន់ស្អិត (ដោយសការៈណា) ហេតុនោះ សការៈនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយសុញ្ញតនិមិត្តណា ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយនិមិត្តណា មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តនោះទៀត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តណា សូន្យចាកនិមិត្តនោះ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ

ฆานํ สเมติ ฆานสฺส อธิคมาย ปฏิลาภาย ปฏิ-
เวธาย สจฺฉิกิริยาย ผสฺสนาย อภิสมยาย ฯ
ตโย วิเมกฺขา ฯเปฯ เหฏฺฐิมา สตฺตปาการา ฯเปฯ
ตโย วิเมกฺขา ฯเปฯ ฯ

(๒๑๙) อตฺถิ วิเมกฺขา อตฺถิ มุขํ อตฺถิ วิเมกฺข-
มุขํ อตฺถิ วิเมกฺขปฏิลาภาย อตฺถิ วิเมกฺขาสโมสรณํ อตฺถิ
วิเมกฺขวิปฺผนฺทา อตฺถิ วิเมกฺขการณา อตฺถิ วิเมกฺขปฏิ-
ปสฺสทฺธิ ฯ

กตมา วิเมกฺขา ฯ สุญฺญโต วิเมกฺขา
อนิมิตฺตา วิเมกฺขา อปฺปณิหิโต วิเมกฺขา ฯ

វិមោក្ខតាំង ៣ មានកង្ខាណៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រដុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ចុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង យ៉ាងនេះឯង វិមោក្ខតាំង ៣ មានកង្ខាណៈជាមួយគ្នា ដោយអាការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

(៦១៨) វិមោក្ខ ក៏មាន មុខ ក៏មាន វិមោក្ខមុខ ក៏មាន វិមោក្ខបច្ចនីកៈ ក៏មាន វិមោក្ខានុលោម(១) ក៏មាន វិមោក្ខវិវដ្ដៈ ក៏មាន វិមោក្ខភាវនា ក៏មាន វិមោក្ខប្បដិបស្សទ្ធិ ក៏មាន ។

វិមោក្ខ មានប៉ុន្មាន ។ មាន ៣ គឺសុញ្ញតវិមោក្ខ ១ អនិមិត្តវិមោក្ខ ១ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ១ ។

---

១ ធម៌ដែលស្រួចតាមនូវវិមោក្ខ ។

กตเมา สุญฺญาคาโร วิเหราโร ฯ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณํ อนิจฺจาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร ทุกฺขานุปสฺสนาญาณํ สุขาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร อนตฺตานุปสฺสนาญาณํ อตฺตาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร นิพฺพิทานุปสฺสนาญาณํ นิพฺพิยา อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร วิราคานุปสฺสนาญาณํ วิราคาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร นิโรธานุปสฺสนาญาณํ สมุจฺเฉยฺยาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสนาญาณํ อาทานาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณํ อนิมิตฺตาโร อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร อปฺปณิหิตานุปสฺสนาญาณํ ปณิหิยา อกิญฺจนาสา มุญฺจิตุกามตา สุญฺญาคาโร

สุญญตวิโมกข์ เป็นอย่างไร ? อนิจจานุปัสสนาญาณ ชื่อว่าสุญญตวิโมกข์ เพราะเป็นเครื่องพ้นด้วยอำนาจความเป็นของสูญ ด้วยอำนาจความเป็นของว่างเปล่า ด้วยอำนาจความเป็นของไม่เที่ยง ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ยั่งยืน ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ถาวร ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่สัตว์ ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่ชีวะ ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่บุคคล ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่ตัวตน ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่ตัวเรา ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่เขา ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่ของเรา ด้วยอำนาจความเป็นของไม่ใช่ของเขา ด้วยอำนาจความเป็นของว่างเปล่าจากตัวตนและของตน ด้วยอำนาจความเป็นของมีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความสิ้นไปเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความดับไปเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความเกิดขึ้นแล้วดับไปเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความเกิดขึ้นแล้วตั้งอยู่ไม่ได้เป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความเกิดขึ้นแล้วแปรปรวนเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความเกิดขึ้นแล้วสิ้นไปเป็นธรรมดา ด้วยอำนาจความเป็นของมีความเกิดขึ้นแล้วเสื่อม

សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សញ្ញាកិន្ទវេសេហិ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អកិន្ទវេសោ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ បេ ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សញ្ញាកិន្ទវេសេហិ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មិំ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អកិន្ទវេសោ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សញ្ញាកិន្ទវេសេហិ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ មយំ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។

(๒๒๐) កតមោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ

สุญฺญตานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดเสขะกิเลสหนาแน่น เหตุนั้น ชื่อว่าสุญญตวิโมกข์ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดเสขะกิเลสเป็นของไม่เที่ยง เหตุนั้น ชื่อว่าสุญญตวิโมกข์ ฯ เป ฯ สุญฺญตานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดเสขะกิเลสหนาแน่น ในรูป เหตุนั้น ชื่อว่าสุญญตวิโมกข์ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดเสขะกิเลสเป็นของไม่เที่ยง ในเวทนา ในสัญญา ในสังขาร ในวิญญาณ ในจักษุ ฯ เป ฯ ในชรามรณะ เหตุนั้น ชื่อว่าสุญญตวิโมกข์ ฯ เป ฯ สุญญตานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดเสขะกิเลสหนาแน่น ในชรามรณะ เหตุนั้น ชื่อว่าสุญญตวิโมกข์ นี้แล สุญญตวิโมกข์ ฯ

(๒๒๐) อนิมิตฺตวิโมกฺข เป็นอย่างไร ฯ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดนิมิตว่าเที่ยง เหตุนั้น ชื่อว่าอนิมิตตวิโมกข์ ทุกฺขานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดนิมิตว่าเป็นสุข เหตุนั้น ชื่อว่าอนิมิตตวิโมกข์ อนตฺตานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดนิมิตว่าเป็นตน เหตุนั้น ชื่อว่าอนิมิตตวิโมกข์ นิพฺพานุปสฺสนาญาณ รู้ชัดนิมิตว่าสงบระงับ

อนิมิตฺตา วิโมกฺขา วิภตฺตานุปสฺสนาญาณานิ ภวตเนตฺติ อนิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา นิพฺพานานุปสฺสนาญาณานิ สมุทยเนตฺติ อนิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสนาญาณานิ อาทานเนตฺติ อนิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณานิ สพฺพนิมิตฺเตหิ ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา อปฺปณิหิตานุปสฺสนาญาณานิ ปณิธิวิยา นิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา สุญฺญตานุปสฺสนาญาณานิ อภินิเวสเนตฺติ นิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา รูเป อนิจฺจานุปสฺสนาญาณานิ นิจฺจเนตฺติ นิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา ฯเปฯ รูเป อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณานิ สพฺพนิมิตฺเตหิ ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา รูเป อปฺปณิหิตานุปสฺสนาญาณานิ ปณิธิวิยา นิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา รูเป สุญฺญตานุปสฺสนาญาณานิ อภินิเวสเนตฺติ นิมิตฺตา ปฏิปทา อนิมิตฺตา วิโมกฺขา

ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ វិភាគានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាតម្រេក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ និរោធានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាកើតឡើងព្រម ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាគួរប្រកាន់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្តជាំងពួង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាមានទីតម្កល់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អធិប្បាយានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាខ្មៀង ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ ។ បេ ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្តជាំងពួង ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាមានទីតម្កល់ ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ជាគួរប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ

เวทนาย สญฺญาย สงฺขาเรสุ วิญฺญาเณ ตณฺหาสฺส ฯ เป ฯ ฉกมราเณ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณํ นิจฺจโต นิมิตฺตา มุญฺจิตาสิ อนิมิตฺเต ปณิหิ เนมิ ฯ เป ฯ ฉกมราเณ อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณํ สพฺพนิมิตฺเตหิ มุญฺจิตาสิ อนิมิตฺเต ปณิหิ เนมิ ฉกมราเณ อปฺปณิหิตานุปสฺสนาญาณํ ปณิธิยา นิมิตฺตา มุญฺจิตาสิ อนิมิตฺเต ปณิหิ เนมิ ฉกมราเณ สุญฺญตานุปสฺสนาญาณํ อภินิเวสโต นิมิตฺตา มุญฺจิตาสิ อนิมิตฺเต ปณิหิ เนมิ อยํ อนิมิตฺเต ปณิหิ เนมิ ฯ

(๒๒๑) กถเมา อปฺปณิหิโต ปณิหิ เนมิ ฯ อนิจฺจานุปสฺสนาญาณํ นิจฺจโต ปณิธิยา มุญฺจิตาสิ อปฺปณิหิโต ปณิหิ เนมิ ทุกฺขานุปสฺสนาญาณํ สุขโต ปณิธิยา มุญฺจิตาสิ อปฺปณิหิโต ปณิหิ เนมิ อนตฺตานุปสฺสนาญาณํ อตฺตโต ปณิธิยา มุญฺจิตาสิ อปฺปณิหิโต ปณิหิ เนมิ นิพฺพิทานุปสฺสนาญาณํ นนฺทิยา ปณิธิยา มุญฺจิตาสิ อปฺปณิหิโต ปณิหิ เนมิ

อนิจฺจานุปสฺสนาญาณ รูปคตนิมิตฺตชาเขฺลน กงฺขาวเนา กงฺขาสญฺ
กงฺขาสงฺขาร กงฺขาวิญฺญาณ กงฺขาจกฺขุ ฯ เป ฯ กงฺขาชาตมรณ: เหตุ
เนาะ เอฺหาะชาอนิมิตฺตวิเมากฺข ฯ เป ฯ อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณ
รูปคตนิมิตฺตทำฉันฆน กงฺขาชาตมรณ: เหตุเนาะ เอฺหาะชาอนิมิตฺตวิ-
เมากฺข อปฺปณิหิตานุปสฺสนาญาณ รูปคตนิมิตฺต ชามานอตีตมูล
กงฺขาชาตมรณ: เหตุเนาะ เอฺหาะชาอนิมิตฺตวิเมากฺข สุญฺญตานุปสฺส-
นาญาณ รูปคตนิมิตฺต ชาตูรปฺรกาน่สฺมิตกงฺขาชาตมรณ: เหตุเนาะ
เอฺหาะชาอนิมิตฺตวิเมากฺข เนะฉัน อนิมิตฺตวิเมากฺข ฯ

(๒๒๑) อปฺปณิหิตวิเมากฺข เตาะชูปเมฺหาะ ฯ อนิจฺจานุป-
สฺสนาญาณ รูปคตกาเตมูล ชาเขฺลน เหตุเนาะ เอฺหาะชา
อปฺปณิหิตวิเมากฺข ทุกฺขานุปสฺสนาญาณ รูปคตกาเตมูล ชา
ชาสุข เหตุเนาะ เอฺหาะชา อปฺปณิหิตวิเมากฺข อนตฺตานุป-
สฺสนาญาณ รูปคตกาเตมูล ชาชาอฺน เหตุเนาะ เอฺหาะ
ชา อปฺปณิหิตวิเมากฺข นิพฺพิทานุปสฺสนาญาณ รูปคตการ
เตมูล ชาตูรเกาะย เหตุเนาะ เอฺหาะชาอปฺปณิหิตวิเมากฺข

วิภาคานุปสฺสนาญาณำ ภาคโต ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา ตีรณานุปสฺสนาญาณำ สมุทยโต ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสนาญาณำ อาทานโต ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา อนิมิตฺตานุปสฺสนาญาณำ นิมิตฺตโต ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา อปฺปณีหิตานุปสฺสนาญาณำ สพฺพปฺปณีธิโต มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา สุญฺญตานุปสฺสนาญาณำ อภินิเวสโต ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา รูเป อนิจฺจานุปสฺสนาญาณำ ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา ฯเปฯ รูเป อปฺปณีหิตานุปสฺสนาญาณำ สพฺพปฺปณีธิโต มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา รูเป สุญฺญตานุปสฺสนาญาณำ อภินิเวสโต ปณีตญฺจ มุทุตีตำ อปฺปณีหิตโต วิเภทกฺขา

វិភង្គានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាជាតម្រេក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ និរោធានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាកើតឡើងព្រម ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាគួរប្រាកាន់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាជានិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ទាំងពួង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាគួរប្រាកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ ។ បេ ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ទាំងពួង ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាគួរប្រាកាន់ស្អិតក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ

វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជាតមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជាតមរណេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្វប្បណិធីហិ មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ជាតមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិតោ វិមោក្ខោ អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។

(๒๒๒) កតមំ មុខំ ។ យេ ឥត្ថ ជានា អនវជ្ជា កុសលា ពោធិបក្ខិយា ធម្មា អយំ មុខំ ។ កតមំ វិមោក្ខមុខំ ។ យំ តេសន្តេសំ(๑)ធម្មានំ អារម្មណំ និកោនោ និញ្ជនំ អយំ វិមោក្ខមុខំ(๒) ។

---

๑ ម. តេសំ ។ ๒ ម. ឯត្តន្តរេ វិមោក្ខមុខញ្ច មុខញ្ច វិមោក្ខមុខំ ។ ឯវំ វិមោក្ខន្តិ ទិស្សតិ ។

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ថាខៀង ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជាតិមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ ។ បេ ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ទាំងពួង ក្នុងជាតិមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ក្នុងជាតិមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ នេះឯង អប្បណិហិតវិមោក្ខ ។

(๒๒) មុខ តើដូចម្តេច ។ ពោធិបក្ខិយធម៌ទាំងឡាយណា ជាធម្មជាតមិនមានទោស ជាកុសល កើតហើយ ក្នុងវិមោក្ខទាំងនោះ នេះឯង ឈ្មោះថាមុខ ។

វិមោក្ខមុខ តើដូចម្តេច ។ អារម្មណ៍ណា របស់ធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ គឺនិរោធ និព្វាន នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខមុខ ។

กตมัง วิเภทกรปญฺญาสุ ฯ ตีณิ อกุสลมูลานิ วิเภทกรปญฺญาสานิ ตีณิ ทุจฺจริตานิ วิเภทกรปญฺญาสานิ สเตฺตว อกุสลา ธมฺมา วิเภทกรปญฺญาส ๙ อิมัง วิเภทกรปญฺญาสุ ฯ

กตมัง วิเภทกรกามุโลมัง ฯ ตีณิ กุสลมูลานิ วิเภทกรกามุโลมานิ ตีณิ สุจริตานิ วิเภทกรกามุโลมานิ สเตฺตว กุสลา ธมฺมา วิเภทกรกามุโลมา ๙ อิมัง วิเภทกรกามุโลมัง ฯ

[๒๒๓] กตเม วิเภทกรวิญฺญาณา ฯ สญฺญาวิญฺญาณา เจตาวิญฺญาณา จิตฺตวิญฺญาณา ญาณวิญฺญาณา วิเภทกรวิญฺญาณา สจฺจวิญฺญาณา ฯ สญฺญาธาตุ วิญฺญตฺติสหคตา สญฺญาวิญฺญาณา เจตยิตฺตา วิญฺญตฺติสหคตา เจตาวิญฺญาณา

វិមោក្ខបច្ចនិកៈ (ធម៌ជាសត្រូវរបស់វិមោក្ខ) តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូលតាំង ៣ ជាសឹកសត្រូវរបស់វិមោក្ខ ទុច្ចរិតតាំង ៣ ជាសឹកសត្រូវរបស់វិមោក្ខ អកុសលធម៌តាំងពួង ជាសឹកសត្រូវរបស់វិមោក្ខនេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខបច្ចនិកៈ (ធម៌ជាសត្រូវរបស់វិមោក្ខ) ។

វិមោក្ខានុលោម តើដូចម្តេច ។ កុសលមូលតាំង ៣ ចាត់ជាវិមោក្ខានុលោម សុចរិតតាំង ៣ ចាត់ជាវិមោក្ខានុលោម កុសលធម៌តាំងអស់ ចាត់ជាវិមោក្ខានុលោម នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខានុលោម ។

(៦៧៣) វិមោក្ខវិវដ្តៈ តើដូចម្តេច ។ (វិវដ្តៈ មាន ៦) គឺ សញ្ញាវិវដ្តៈ ១ ចេតោវិវដ្តៈ ១ ចិត្តវិវដ្តៈ ១ ញាណវិវដ្តៈ ១ វិមោក្ខវិវដ្តៈ ១ សច្ចវិវដ្តៈ ១ ។ យោគាវចរ កាលច្បាស់ដឹង រមែងដាកចេញ (ចាកសង្ខារមិមិត្ត) ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិវដ្តៈ យោគាវចរ កាលត្រិះរិះរមែងដាកចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាចេតោវិវដ្តៈ

វិជានន្តោ វិវដ្ដតីតិ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណំ ករោន្តោ
វិវដ្ដតីតិ ញាណវិវដ្ដោ ភវេសុ ឆន្ទោ វិវដ្ដតីតិ វិ.
មោក្ខវិវដ្ដោ តថដ្ឋេ វិវដ្ដតីតិ សច្ចវិវដ្ដោ យត្ថ
សញ្ញាវិវដ្ដោ តត្ថ ចេតោវិវដ្ដោ យត្ថ ចេតោវិវដ្ដោ
តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ
តត្ថ ចិត្តវិវដ្ដោ យត្ថ ចិត្តវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ
ចេតោវិវដ្ដោ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ
ចិត្តវិវដ្ដោ តត្ថ ញាណវិវដ្ដោ យត្ថ ញាណវិវដ្ដោ
តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ យត្ថ
សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ
តត្ថ វិមោក្ខវិវដ្ដោ យត្ថ វិមោក្ខវិវដ្ដោ តត្ថ
សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ

យោគាវចរកាលដឹងច្បាស់ រមែងដាក់ចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាចិត្តវិវដ្ដៈ យោគាវចរ កាលធ្វើនូវញាណ រមែងដាក់ចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិវដ្ដៈ កាលលះបង់ រមែងដាក់ចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាវិមោក្ខវិវដ្ដៈ យោគាវចរ ដាក់ចិត្តទៅ ក្នុងអត្ថដ៏ពិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសច្ចវិវដ្ដៈ សញ្ញាវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា ចេតោវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ ចេតោវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ សញ្ញាវិវដ្ដៈនិងចេតោវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា ចិត្តវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ ចិត្តវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា សញ្ញាវិវដ្ដៈនិងចេតោវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ និងចិត្តវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា ញាណវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ ញាណវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ និងចិត្តវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ ចិត្តវិវដ្ដៈ និងញាណវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា វិមោក្ខវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ វិមោក្ខវិវដ្ដៈ មានកន្លះតើណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ ចិត្តវិវដ្ដៈ និងញាណវិវដ្ដៈ ក៏មានកន្លះនោះ

ยตฺถ สญฺญาวิวฏฺโฏ เจตาวิวฏฺโฏ จิตฺตวิวฏฺโฏ ญาณ-
วิวฏฺโฏ วิโมกฺขวิวฏฺโฏ ตตฺถ สจฺจวิวฏฺโฏ ยตฺถ สจฺจ-
วิวฏฺโฏ ตตฺถ สญฺญาวิวฏฺโฏ เจตาวิวฏฺโฏ จิตฺตวิวฏฺโฏ
ญาณวิวฏฺโฏ วิโมกฺขวิวฏฺโฏ อยํ วิโมกฺขวิวฏฺโฏ ฯ

(๒๔๔) กตมา วิโมกฺขกถา ฯ ปฐมมชฺฌานสมา-
ปตฺติ อาสวานา กถา ปหีนกิเลสา ทุติยมชฺฌานสมา-
ปตฺติ อาสวานา กถา ปหีนกิเลสา ตติยมชฺฌานสมา-
ปตฺติ อาสวานา กถา ปหีนกิเลสา จตุตฺถมชฺฌานสมา-
ปตฺติ อาสวานา กถา ปหีนกิเลสา อากาสานญฺจายตน-
สมาปตฺติ อาสวานา กถา ปหีนกิเลสา วิญฺญาณญฺจายตน-
สมาปตฺติ อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติ เนว-
สญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติ อาสวานา กถา
ปหีนกิเลสา โสตาปตฺติมคฺคสมา อาสวานา กถา

សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ ចិត្តវិវដ្ដៈ ញាណវិវដ្ដៈ និងវិមោក្ខវិវដ្ដៈ មាន
ក្នុងខណៈណា សច្ចវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងខណៈនោះ សច្ចៈវិវដ្ដៈ មានក្នុងខណៈណា
សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដ ចិត្តវិវដ្ដៈ ញាណវិវដ្ដៈនិងវិមោក្ខវិវដ្ដៈ ក៏មាន
ក្នុងខណៈនោះដែរ នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខវិវដ្ដៈ ។

(២៦៤) វិមោក្ខកថា តើដូចម្តេច ។ ការសេព ការអប់រំ
ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវបឋមជ្ឈាន ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន
នូវទុតិយជ្ឈាន ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវតតិយជ្ឈាន
ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវចតុត្ថជ្ឈាន ការសេព ការ
អប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ការសេព
ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ នូវអាកិញ្ច-
ញ្ញាយតនសមាបត្តិ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ការសេព
ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវសោតាបត្តិមគ្គ ការសេព ការអប់រំ

ពហុលីកម្មំ សកេនាតាមិមក្ខសួ អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ អនាតាមិមក្ខសួ ។ បេ ។ អរហត្តមក្ខ-សួ អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ អយំ វិមោក្ខ-ភាវនា ។

កតមា វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ ។ បឋមជ្ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិមោក្ខោ វា ទុតិយជ្ឈានស្ស បដិ-លាភោ វា វិមោក្ខោ វា តតិយជ្ឈានស្ស ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតន-សមាបត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិមោក្ខោ វា សោតាបត្តិមក្ខស្ស សោតាបត្តិផលំ សកេនាតាមិមក្ខសួ សកេនាតាមិ-ផលំ អនាតាមិមក្ខសួ អនាតាមិផលំ អរហត្តមក្ខសួ អរហត្តផលំ អយំ វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ ។

តតិយភាណវារំ ។

វិមោក្ខកថា ។

ការធ្វើឲ្យច្រើនន្ទូវសកទាគាមិមគ្គ ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន
ន្ទូវអនាគាមិមគ្គ ។ បេ ។ ន្ទូវអរហត្តមគ្គ នេះឈ្មោះថាវិមោក្ខការនា ។
វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ការបានចំពោះន្ទូវបឋមជ្ឈាន
ឬផល (របស់បឋមជ្ឈាន) ការបានចំពោះន្ទូវទុតិយជ្ឈាន ឬផល (របស់
ទុតិយជ្ឈាន) ការបានចំពោះ ន្ទូវតតិយជ្ឈាន ឬផលរបស់តតិយជ្ឈាន
។ បេ ។ របស់ចតុត្ថជ្ឈាន របស់អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ របស់
វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ របស់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ របស់នេ-
វសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ សោតាបត្តិផល របស់សោតាបត្តិមគ្គ
សកទាគាមិផល របស់សកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល របស់អនាគាមិមគ្គ
អរហត្តផល របស់អរហត្តមគ្គ នេះ ឈ្មោះថាវិមោក្ខប្បដិបស្សទ្ធិ ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ៣ ។

ចប់ វិមោក្ខកថា ។

(២២៥) កតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ កតីនំ
ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសា-
លានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលា-
នំ កាមាវចរានំ នេរានំ ញាណសម្បយុត្តេ កតីនំ
ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ រូបាវចរានំ នេរានំ
កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ អរូបាវចរ-
នំ នេរានំ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។
កតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ
បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រា-
ហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមា-
វចរានំ នេរានំ ញាណសម្បយុត្តេ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ
បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ រូបាវចរានំ នេរានំ អដ្ឋន្នំ
ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ អរូបាវចរានំ
នេរានំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

(២៦៥) ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត តើព្រោះបច្ច័យ នៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកទេវតាថ្នាក់ចាតុម្មហារាជិកា ត្រៃត្រឹង្សា យាមា តុសិតា និម្មានរតី បរនិម្មិតវសវត្តី ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកអនុចរទេវតា តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកឧបចរទេវតា តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ។ ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ការកើតឡើង នៃពួកទេវតាថ្នាក់ចាតុម្មហារាជិកា ត្រៃត្រឹង្សា យាមា តុសិតា និម្មានរតី បរនិម្មិតវសវត្តី ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ការកើតឡើង នៃពួកអនុចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ការកើតឡើង នៃពួកឧបចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ។

(๒๒๖) តតិយសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ កុ-
តមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។
កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា
តស្មិំ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា
ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលបច្ចយោបិ សង្ខារ
ឯកក្ខន្ធក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា តស្មិំ ខណេ
ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន
វុច្ចតិ អកុសលមូលបច្ចយោបិ សង្ខារ បដិសន្ធិក្ខ-
ណេ តយោ ហេតូ អព្យាកតា តស្មិំ ខណេ
ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន
វុច្ចតិ ឆាមរូបបច្ចយោបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយោបិ
ឆាមរូបំ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតប្បច្ច-
យា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខ-
ណេ ចត្តារោ មហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ
អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ(១)

๑ ម. ឯត្តន្តរេ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តីតិ ទិស្សតិ ។

(๒๒๖) ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ចយនៃហេតុ ๙ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងខណៈដំបូងនៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ๓(๑) ជាសហជាតប្បច្ចយ នៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ចយខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ๖(๒) ជាសហជាតប្បច្ចយ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានអកុសលមូលជាបច្ចយខ្លះ ក្នុងខណៈបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ๓(๓) ជាសហជាតប្បច្ចយ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ចយខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ចយខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធ ๕ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានមហាភូតរូប ๔ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ

---

๑ អលោភៈ ๑ អទោសៈ ๑ អមោហៈ ๑ ។ ๒ លោភៈ ๑ មោហៈ ๑ ។ ๓ អលោភៈ ๑ អទោសៈ ๑ អមោហៈ ๑ ។ កុសលហេតុ ๓ អកុសលហេតុ ๒ អព្យាកតហេតុ ๓ រួមជា ๘ ហេតុ ។

បដិសន្ធិក្ខណោ តយោ ជវិតសង្ខារក សហជាតប្បច្ច-
យា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ច-
យា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខ-
ណោ នាមញ្ច រូបញ្ច សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ
អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ
វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណោ អមេ ចុទ្ទស
ធម្មា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា
ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា
ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណោ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ
សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោ-
ន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា
ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាត-
ប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្ស-
យប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ
បដិសន្ធិក្ខណោ តយោ ហេត្វ សហជាតប្បច្ចយា
ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា
ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណោ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានដំរីតស្ងួរ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ-
ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
មាននាមនិងរូប ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ
ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ ១៤ នេះ ជាសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធដែលមិនមានរូប ៤ ជាសហជាត-
ប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៥ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ៣
ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុ-
ត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហជាតប្បច្ច័យ

ชามญฺ ว ญาณญฺ สมาชาตปฺปจฺจยา เหาตฺ อ-
ญมญปฺปจฺจยา เหาตฺ นิสฺสยปฺปจฺจยา เหาตฺ
สมฺปยุตฺตปฺปจฺจยา เหาตฺ ปฏิสนฺธิกฺขเณ ๔เม
ขนฺธา สหชาตปฺปจฺจยา เหาตฺ อญมญปฺป-
จฺจยา เหาตฺ นิสฺสยปฺปจฺจยา เหาตฺ สมฺปยุตฺตปฺป-
จฺจยา เหาตฺ ปฏิสนฺธิกฺขเณ ๔เม อรูปิโน ขนฺธา
สหชาตปฺปจฺจยา เหาตฺ อญมญปฺปจฺจยา เหาตฺ
นิสฺสยปฺปจฺจยา เหาตฺ วิปฺปยุตฺตปฺปจฺจยา เหาตฺ
กตีสมฺปฺปยุตฺตา ญาณสมฺปยุตฺเต ๔เมสุ อรูปีสุ
เหตูสุ ปจฺจยา อุปปตฺติ เหาติ ฯ

(๒๒๗) ทุติยมหาสาลาสุ พฺรหฺมณมหา-
สาลาสุ ปโรหิตมหาสาลาสุ กามาวจรสุ เท-
วสุ ญาณสมฺปยุตฺเต กตเมสุ อรูปีสุ เหตู-
สุ ปจฺจยา อุปปตฺติ เหาติ ฯ กุสลกมฺมสฺส
กตตฺตา อุปจิตตฺตา เหตุ กุสลา ตสฺมึ
ขเณ ชาตเจตนาย สหชาตปฺปจฺจยา เหาตฺ

ជាអញ្ញមញ្ញបច្ចយ ជានិស្សយបច្ចយ ជាសម្បយុត្តបច្ចយ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ មានធម៌ ១៤ នេះ ជាសហជាតបច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញ-
បច្ចយ ជានិស្សយបច្ចយ ជាសម្បយុត្តបច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
មានធម៌ចំនួន ២៨ នេះ ជាសហជាតបច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញបច្ចយ ជា
និស្សយបច្ចយ ជាវិប្បយុត្តបច្ចយ នេះឯង ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ
ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ចយ នៃហេតុចំនួន ៨ យ៉ាង ។

(๒๖๗) ការកើតឡើងនៃពួកទេវតាជាន់តាវតឹង្សមហាសាល ព្រាហ្មណមហា-
សាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះ
បច្ចយនៃហេតុ ៨ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈដំបូងនៃកុសលកម្ម មានហេតុជា
កុសល ៣ ជាសហជាតបច្ចយ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ

สหชาตปจฺจยา ปุเรชาตปจฺจยา ปจฺฉาชาตปจฺจยา อาเสวนปจฺจยา กมฺมปจฺจยา วิปากปจฺจยา อาหารปจฺจยา อินฺทฺริยปจฺจยา ฌานปจฺจยา มคฺคปจฺจยา สมฺปยุตฺตปจฺจยา วิปฺปยุตฺตปจฺจยา อตฺถิปจฺจยา นตฺถิปจฺจยา วิคตปจฺจยา อวิคตปจฺจยา ฯ

ปฏิจฺจวาร

๑. เหตุปจฺจยา ๒. อารมฺมณปจฺจยา ๓. อธิปติปจฺจยา ๔. อนนฺตรปจฺจยา ๕. สมนนฺตรปจฺจยา ๖. สหชาตปจฺจยา ๗. อญฺญมญฺญปจฺจยา ๘. นิสฺสยปจฺจยา ๙. อุปนิสฺสยปจฺจยา ๑๐. ปุเรชาตปจฺจยา ๑๑. ปจฺฉาชาตปจฺจยา ๑๒. อาเสวนปจฺจยา ๑๓. กมฺมปจฺจยา ๑๔. วิปากปจฺจยา ๑๕. อาหารปจฺจยา ๑๖. อินฺทฺริยปจฺจยา ๑๗. ฌานปจฺจยา ๑๘. มคฺคปจฺจยา ๑๙. สมฺปยุตฺตปจฺจยา ๒๐. วิปฺปยุตฺตปจฺจยา ๒๑. อตฺถิปจฺจยา ๒๒. นตฺถิปจฺจยา ๒๓. วิคตปจฺจยา ๒๔. อวิคตปจฺจยา ฯ

เหตุปจฺจยา ตีณิ ฯ อารมฺมณปจฺจยา ตีณิ ฯ อธิปติปจฺจยา ตีณิ ฯ อนนฺตรปจฺจยา ตีณิ ฯ สมนนฺตรปจฺจยา ตีณิ ฯ สหชาตปจฺจยา ตีณิ ฯ อญฺญมญฺญปจฺจยา ตีณิ ฯ นิสฺสยปจฺจยา ตีณิ ฯ อุปนิสฺสยปจฺจยา ตีณิ ฯ ปุเรชาตปจฺจยา ตีณิ ฯ ปจฺฉาชาตปจฺจยา ตีณิ ฯ อาเสวนปจฺจยา ตีณิ ฯ กมฺมปจฺจยา ตีณิ ฯ วิปากปจฺจยา ตีณิ ฯ อาหารปจฺจยา ตีณิ ฯ อินฺทฺริยปจฺจยา ตีณิ ฯ ฌานปจฺจยา ตีณิ ฯ มคฺคปจฺจยา ตีณิ ฯ สมฺปยุตฺตปจฺจยา ตีณิ ฯ วิปฺปยุตฺตปจฺจยา ตีณิ ฯ อตฺถิปจฺจยา ตีณิ ฯ นตฺถิปจฺจยา ตีณิ ฯ วิคตปจฺจยา ตีณิ ฯ อวิคตปจฺจยา ตีณิ ฯ

เหตุ

ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំង៦ឡាយកើតមាន ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ចយ័ខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ២ ជាសហជាតប្បច្ចយ័ នៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំង៦ឡាយកើតមាន ព្រោះមានអកុសលមូលជាបច្ចយ័ខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ៣ ជាសហជាតប្បច្ចយ័ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ចយ័ខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ចយ័ខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធទាំង ៥ ជាសហជាតប្បច្ចយ័ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័ ជានិស្សយប្បច្ចយ័ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ចយ័ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានមហាភូតរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ចយ័ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័ ជានិស្សយប្បច្ចយ័ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានជីវិតសង្ខារ ៣ ជាសហជាតប្បច្ចយ័ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័ ជានិស្សយប្បច្ចយ័ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ចយ័ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងរូប ជាសហជាតប្បច្ចយ័ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័

ឯសប្បយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ
បដិសន្ធិក្ខណេ ៨មេ ភុម្មេ ឆម្មា សហជាតប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯសប្បយប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខ-
ណេ ឥត្ថាភាវេ ទ្វេ អរូបិនោ សហជាតប្បច្ចយា
ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯសប្បយប្បច្ចយា
ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ ឯសប្បយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្ត-
ប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេត្វ
សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ
ឯសប្បយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ
បដិសន្ធិក្ខណេ ជាមញ្ញ វិញ្ញាណញ្ច សហជាតប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯសប្ប-
យប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ

ជានិសប្បយប្បច្ចយ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ចំនួន
១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជា
វិប្បយុត្តប្បច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធមិនមានរូប ៤ ជាសហជា-
តប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៩ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ-
ប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
មានហេតុ ៣ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ
ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហ-
ជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ

ปฏิสนฺธิกฺขเณ ฯเปฯ ขุทฺทสกา ธมฺมา สหชาตปจฺจยา ฯเปฯ อญฺญมญฺญปจฺจยา ฯเปฯ นิสฺสยปจฺจยา ฯเปฯ สมฺปยุตฺตปจฺจยา ฯเปฯ ปฏิสนฺธิกฺขเณ ฯเปฯ อฏฺฐารสหิ ธมฺมา สหชาตปจฺจยา ฯเปฯ อญฺญมญฺญปจฺจยา ฯเปฯ นิสฺสยปจฺจยา ฯเปฯ วิปฺปยุตฺตปจฺจยา ฯเปฯ ทฺวิปญฺจวิญฺญาณธาตุมโนธาตุมโนวิญฺญาณธาตุกามาวจรกุสลากุสลวิปากาหตุกาวิปากาวิปากมโนธาตุยา ปฏิสนฺธิกฺขเณ ฯเปฯ ตีหิ ขนฺธา ฯเปฯ ทฺวีหิ ขนฺธา

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ចំនួន ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ចំនួន ២៨ នេះ ជាសហជាតប្បច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ជានិស្សយប្បច្ចយ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ចយ នេះឯង ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ចយនៃហេតុចំនួន ៨ យ៉ាង ។

(๒๒๘) ការកើតឡើង នៃពួកភុម្មាវចរទេវតា ព្រោះបច្ចយនៃហេតុ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងខណៈដំបូងនៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៣ ។ បេ ។ នេះឯង ការកើតឡើងនៃពួកភុម្មាវចរទេវតា ព្រោះបច្ចយនៃហេតុចំនួន ៨ យ៉ាង ។

អរូបាវចរំ នេវាសំ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណោ តយោ ហេតូ កុសលា តស្មិំ ខណេ ជាតេតជាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារ ឯកន្តិក្ខណោ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា តស្មិំ ខណេ ជាតេតជាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារ បដិសន្ធិក្ខណោ តយោ ហេតូ អព្យាកតា តស្មិំ ខណេ ជាតេតជាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ ជាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយាបិ ជាមរូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ

ការកើតឡើងនៃពួកអរូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងខណៈដំបូងនៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារពាំងឆ្ងាយ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ២ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារពាំងឆ្ងាយ (កើតមាន) ព្រោះមានអកុសលមូល ជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថាវិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធមិនមានរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៥ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ

สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหตุยา ปฏิสนฺธิกฺขเณ ตโย เหตู สหชาตปจฺจยา เหตุยา อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตุยา นิสฺสยปจฺจยา เหตุยา สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหตุยา ปฏิสนฺธิกฺขเณ จตฺตาโร ขนฺเธ วิปากาพฺยากเต สหชาตปจฺจยา เหตุยา อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตุยา นิสฺสยปจฺจยา เหตุยา สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหตุยา ปฏิสนฺธิกฺขเณ อิเม จตฺตาโร ขนฺธา สหชาตปจฺจยา เหตุยา อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตุยา นิสฺสยปจฺจยา เหตุยา สมฺปยุตฺตปจฺจยา เหตุยา[๑] อาวชฺชนาย ปญฺจนฺนญฺจ นามกฺขนฺธานญฺจ หเตฺถ ปจฺจยา อุปปตฺติ เหตเว ฯ

---

๑ ฉ. เอตฺถนฺตเร ปฏิสนฺธิกฺขเณ อิเม อฏฺฐวีสติ ธมฺมา สหชาตปจฺจยา เหตุยา อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตุยา นิสฺสยปจฺจยา เหตุยา วิปฺปยุตฺตปจฺจยา เหตุยาติ ทิสฺสติ ฯ

ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ័ កន្ធ៩ណ: នៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ៣ ជា

សហជាតប្បច្ចយ័ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័ ជានិស្សយប្បច្ចយ័ ជាសម្ប-

យុត្តប្បច្ចយ័ កន្ធ៩ណ:នៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហជាត-

ប្បច្ចយ័ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័ ជានិស្សយប្បច្ចយ័ ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ័

កន្ធ៩ណ:នៃបដិសន្ធិ មានធម៌ចំនួន ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ចយ័ ជា

អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ័ ជានិស្សយប្បច្ចយ័ ជាសម្បយុត្តប្បច្ចយ័ នេះឯង

ការកើតឡើង នៃពួកអរូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ចយ័នៃហេតុ ៨ ។

(๒๒๙) កតិសម្បត្តិយោ ញាណវិប្បយុត្តេ កតីនំ
ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសា-
លានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសា-
លានំ គាមាវចរានំ នេរយិកានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ក-
តីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ(๑) ។ កតិ-
សម្បត្តិយោ ញាណវិប្បយុត្តេ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា
ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណម-
ហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ គាមាវចរានំ
នេរយិកានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧ-
បបត្តិ ហោតិ(๒) ។

---

๑ ម. ឯត្តន្តរេ រូបាវចរានំ ទេវានំ គតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ អរូបាវចរានំ ទេ-
វានំ គតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតីតិ ទិស្សន្តិ ។ ๒ ម. ឯត្តន្តរេ រូបាវចរានំ ទេវានំ ឆន្នំ
ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ អរូបាវចរានំ ទេវានំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតីតិ
ទិស្សន្តិ ។

(๒๒๙) ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត តើព្រោះ

បច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណ-

មហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណ-

វិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ។ ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ

ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ๖ ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិ-

យមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរ-

ទេវតា ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ๖ ។

[๒๓๐] กตีสมฺปยุตฺตายาติ ญาณวิปฺปยุตฺเต กตเมสุ ทฺวีสุ เหตูสุ ปจฺจยา อุปปชฺชติ เหตุ ฯ กุสลเกหิ สฺวายนฺติ ปวตฺตกฺขเณ ทฺเว เหตู กุสลา ตโย ขเณ ชาตเจตสิกาย สหชาตปจฺจยา เหตุ เตน วุจฺจติ กุสลมูลปจฺจยาปิ สมฺภวติ ปวตฺตกฺขเณ ทฺเว เหตู อกุสลา ตโย ขเณ ชาตเจตสิกาย สหชาตปจฺจยา เหตุ เตน วุจฺจติ อกุสลมูลปจฺจยาปิ สมฺภวติ ปฏิสนฺธิกฺขเณ ทฺเว เหตู อพฺยากตา ตโย ขเณ ชาตเจตสิกาย สหชาตปจฺจยา เหตุ เตน วุจฺจติ ชาตยุปปจฺจยาปิ วิญฺญาณญฺจ วิญฺญาณปจฺจยาปิ นามญฺจ ปฏิสนฺธิกฺขเณ ปญฺจกฺขนฺธา สหชาตปจฺจยา เหตุ อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตุ นิสฺสยปจฺจยา เหตุ วิปฺปยุตฺตปจฺจยา เหตุ ปฏิสนฺธิกฺขเณ จตฺตาโร มหาภูตา สหชาตปจฺจยา เหตุ อญฺญมญฺญปจฺจยา เหตุ นิสฺสยปจฺจยา เหตุ

(៤៣០) ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈជាទីនៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៦[១] ជាសហជាតប្បច្ច័យនៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារខន្ធ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ច័យ ខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ៦[២] ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារខន្ធ (កើតមាន) ព្រោះមានអកុសលមូលជាបច្ច័យ ខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ៦[៣] ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យ ខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធ ៥ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានមហាភូតរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ

---

១ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ ។ ២ លោភៈ ១ មោហៈ ១ ។ ៣ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ ។

ปฏิสนฺธิกฺขเณ ตโยว ชีวิตสงฺขาเร สหชาตปจฺจ-
โย โหติ อญฺญมญฺญปจฺจโย โหติ นิสฺสยปจฺจ-
โย โหติ วิปฺปยุตฺตปจฺจโย โหติ ปฏิสนฺธิกฺขเณ
ชาเมฺ รูปเมฺ สหชาตปจฺจโย โหติ อญฺญมญฺ-
ปจฺจโย โหติ นิสฺสยปจฺจโย โหติ วิปฺปยุตฺต-
ปจฺจโย โหติ ปฏิสนฺธิกฺขเณ เม ภนฺเต ธมฺมา
สหชาตปจฺจโย โหติ อญฺญมญฺญปจฺจโย โหติ
นิสฺสยปจฺจโย โหติ วิปฺปยุตฺตปจฺจโย โหติ
ปฏิสนฺธิกฺขเณ จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน สหชาต-
ปจฺจโย โหติ อญฺญมญฺญปจฺจโย โหติ นิสฺส-
ยปจฺจโย โหติ สมฺปยุตฺตปจฺจโย โหติ
ปฏิสนฺธิกฺขเณ จตฺตารินฺทฺริยานิ สหชาตปจฺจโย
โหติ อญฺญมญฺญปจฺจโย โหติ นิสฺสยปจฺ-
จโย โหติ สมฺปยุตฺตปจฺจโย โหติ ปฏิส-
นฺธิกฺขเณ เอเต ธมฺมา สหชาตปจฺจโย โหติ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានដ៏វិតសង្ខារ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងរូប ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ចំនួន ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធមិនមានរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ២ ជាសហជាតប្បច្ច័យ

អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ ឯសច្ចយបច្ចយា ហោន្តិ
សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ជាមញ្ញ
វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប-
ច្ចយា ហោន្តិ ឯសច្ចយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្ត-
បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ទ្វាទស
ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា
ហោន្តិ ឯសច្ចយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា
ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ឆព្ពីសតិ ធម្មា ស-
ហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ
ឯសច្ចយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ
កតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ ឥមេសំ ឆន្នំ
ហេត្វំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោន្តិ ។

ជាអញ្ញមញ្ញបច្ចយ ជានន្តរបច្ចយ ជាសមនន្តរបច្ចយ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ មានអាមន្តនវិញ្ញាណ ជាសហជាតបច្ចយ ជាអញ្ញ-
មញ្ញបច្ចយ ជានន្តរបច្ចយ ជាសមនន្តរបច្ចយ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ មានធម៌ចាំង ១២ នេះ ជាសហជាតបច្ចយ ជាអញ្ញ-
មញ្ញបច្ចយ ជានន្តរបច្ចយ ជាសមនន្តរបច្ចយ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ មានធម៌ ៦៦ នេះ ជាសហជាតបច្ចយ ជាអញ្ញមញ្ញបច្ចយ
ជានន្តរបច្ចយ ជាវិប្បយុត្តបច្ចយ នេះឯង ការកើតឡើង នៃ
គតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ចយនៃហេតុ ៦ ។

ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ សមណមហាសាលានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ សតមេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ផលក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ កុសលា តស្មិំ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយោបិ សង្ខារ ។ បេ ។ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ សមណមហាសាលានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ឆមេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតីតិ ។

គតិកថា សមត្តា ។

ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិ-
មហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦
តើដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈជាវិនៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ២
ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុ
នោះ លោកពោលថា សង្ខារខន្ធ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសល-
មូលជាបច្ច័យខ្លះ ។ បេ ។ នេះឯង ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហា-
សាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា
ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ ។

ចប់ គតិកថា ។

(២៣១) អហោសិ កម្មំ អហោសិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ ន អហោសិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ អត្ថិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ នត្ថិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ កវិសប្បតិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ ន កវិសប្បតិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ អត្ថិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ នត្ថិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ កវិសប្បតិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ ន កវិសប្បតិ កម្មវិបាកោ កវិសប្បតិ កម្មំ កវិសប្បតិ កម្មវិបាកោ កវិសប្បតិ កម្មំ ន កវិសប្បតិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ អហោសិ កុសលសប្ប កម្មសប្ប វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ ន អហោសិ កុសលសប្ប កម្មសប្ប វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ អត្ថិ កុសលសប្ប កម្មសប្ប វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ នត្ថិ កុសលសប្ប កម្មសប្ប វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ កវិសប្បតិ កុសលសប្ប កម្មសប្ប កម្មវិបាកោ

មហាវគ្គ កម្មកថា

(៦៣១) កម្មមានរួចហើយ វិបាក (ផល) របស់កម្មមានរួចហើយ កម្មមានរួចហើយ (តែ) វិបាករបស់កម្មមិនទាន់មានហើយ កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មកំពុងមាន កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មមិនមាន កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មនឹងមាន កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មនឹងមិនមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មក៏កំពុងមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មមិនមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមិនមាន កម្មនឹងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមាន កម្មនឹងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមិនមាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសលមានរួចហើយ កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសលមិនទាន់មាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសលកំពុងមាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសលមិនមាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសលនឹងមាន

អហោសិ កុសលកម្មំ ន កវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ អត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ នត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ កវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ ន កវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ កវិស្សតិ កុសលកម្មំ កវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ កវិស្សតិ កុសលកម្មំ ន កវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ(១) អហោសិ អកុសលកម្មំ ន អហោសិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ អកុសលកម្មំ អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ អកុសលកម្មំ អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ

---

๑ ឧ. ម. ឯត្តន្តរេ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ អហោសិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោតិ ទិស្សតិ ។

កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសល នឹងមិនមាន កម្មជា
កុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលកំពុងមាន កម្មជាកុសលកំពុង
មាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលមិនមាន កម្មជាកុសលកំពុងមាន វិបាក
របស់កម្មជាកុសលនឹងមាន កម្មជាកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុ-
សលនឹងមិនមាន កម្មជាកុសលនឹងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលនឹងមាន
កម្មជាកុសលនឹងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសល នឹងមិនមាន កម្ម
ជាអកុសល មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសល មិនទាន់មាន
ហើយ កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសលកំពុង
មាន កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសលកំពង់មាន

อโหสิ อกุสลกมฺมํ กาสฺสติ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก อโหสิ อกุสลกมฺมํ น กาสฺสติ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก อตฺถิ อกุสลกมฺมํ อตฺถิ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก อตฺถิ อกุสลกมฺมํ นตฺถิ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก อตฺถิ อกุสลกมฺมํ กาสฺสติ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก(๑) กาสฺสติ อกุสลกมฺมํ กาสฺสติ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก กาสฺสติ อกุสลกมฺมํ น กาสฺสติ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโก ฯ

---

๑ ฉ. ม. เอตฺถนฺตเร อตฺถิ อกุสลํ กมฺมํ น กาสฺสติ อกุสลสฺส กมฺมสฺส วิปาโกติ จ สฺสติ ฯ

កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសលនឹងមាន កម្មជា
អកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមិនមាន កម្មជា
អកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសលកំពុងមាន កម្មជាអកុសល
កំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសលមិនមាន កម្មជាអកុសលកំពុងមាន
វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមាន កម្មជាអកុសល នឹងមាន
វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមាន កម្មជាអកុសលនឹងមាន វិបាក
របស់កម្មជាអកុសល នឹងមិនមាន ។

(๒๓๒) អហោសិ សាវជ្ជំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ អនវជ្ជំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ កណ្ហំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ សុក្កំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ សុខុទ្រយំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ ទុក្ខុទ្រយំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ សុខវិបាកំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ អហោសិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ ជាហោសិ ទុក្ខវិបាស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ នត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ អវិសុតំ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ

(๒๓๒) កម្មប្បភវជោយសោ មានវុច្ចហើយ ฯ បេ ฯ កម្មមិន
មានសោស មានវុច្ចហើយ ฯ បេ ฯ កម្មខ្មៅ មានវុច្ចហើយ ฯ បេ ฯ
កម្មស មានវុច្ចហើយ ฯ បេ ฯ កម្មបម្រើនជោយសុខ មានវុច្ចហើយ
ฯ បេ ฯ កម្មបម្រើនជោយទុក្ខ មានវុច្ចហើយ ฯ បេ ฯ កម្មមានសុខជា
វិបាក មានវុច្ចហើយ ฯ បេ ฯ កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានវុច្ចហើយ
វិបាកវបស់កម្ម មានទុក្ខជាវិបាក មានវុច្ចហើយ កម្មមានទុក្ខជាវិបាក
មានវុច្ចហើយ វិបាកវបស់កម្ម មានទុក្ខជាវិបាក មិនមាន់មានហើយ
កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានវុច្ចហើយ វិបាកវបស់កម្ម មានទុក្ខជាវិបាក
កំពុងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានវុច្ចហើយ វិបាកវបស់កម្មមាន
ទុក្ខជាវិបាក មិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានវុច្ចហើយ វិបាក
វបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានវុច្ចហើយ

ឯ កវិសច្ឆតិ ឧក្ខេបកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ឧក្ខេបកំ កម្មំ អត្ថិ ឧក្ខេបកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ឧក្ខេបកំ កម្មំ នត្ថិ ឧក្ខេបក-
ស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ឧក្ខេបកំ កម្មំ កវិសច្ឆតិ ឧក្ខេបកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ឧក្ខេបកំ កម្មំ ឯ កវិសច្ឆតិ ឧក្ខេបកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ កវិសច្ឆតិ ឧក្ខេបកំ កម្មំ កវិ-
សច្ឆតិ ឧក្ខេបកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ កវិសច្ឆតិ ឧក្ខេបកំ កម្មំ ឯ កវិសច្ឆតិ ឧក្ខេបកស្ស កម្មស្ស វិបាកោតិ ។

កម្មកថា ។

វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាកនឹងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកនឹងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកនឹងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមិនមាន ។

ចប់ កម្មកថា ។

មហាវគ្គ វិបល្លាសកថា

បរិបុណ្ណាទិទានាទិ

(២៣៣) ចត្តារោមេ កិក្ខវេ សញ្ញាវិបល្លាសា
ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា កតមេ ចត្តារោ អនិ-
ច្ចេ កិក្ខវេ និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ
ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ទុក្ខេ កិក្ខវេ សុខន្តិ សញ្ញាវិបល្លា-
សោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ អនត្តនិ កិក្ខវេ
អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លា-
សោ អសុភេ កិក្ខវេ សុភន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្ត-
វិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ឥមេ ខោ កិក្ខវេ ចត្តា-
រោ សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា ។

មហាវគ្គ វិបល្លាសកថា

បរិបុណ្ណទុទាន

(៤៣៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស (សេចក្តីសំគាល់ខុស) ចិត្តវិបល្លាស (គំនិតខុស) ទិដ្ឋិវិបល្លាស (ការយល់ខុស) នេះ មាន ៤ យ៉ាង ចុះវិបល្លាស ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាទៀងក្នុងវត្ថុមិនទៀង ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាជាសុខ ក្នុងវត្ថុជាទុក្ខ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាខ្លួនក្នុងវត្ថុមិនមែនខ្លួន ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាល្អក្នុងវត្ថុមិនល្អ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ៤ យ៉ាង ។

(๒๓๔) ฉฏฺฐกภเณ ปกฺขเว ฉสญฺญาวิมุตฺติ ฉจิตฺตวิมุตฺติ ฉธิปญฺญาวิมุตฺติ กตเม ฉฏฺฐกภณา อธิเจฺจ ปกฺขเว อธิจฺจสมุปฺปนฺนา ฉสญฺญาวิมุตฺติ ฉจิตฺตวิมุตฺติ ฉธิปญฺญาวิมุตฺติ ขุปฺปเก ปกฺขเว ขุปฺปกสมุปฺปนฺนา ฉสญฺญาวิมุตฺติ ฉจิตฺตวิมุตฺติ ฉธิปญฺญาวิมุตฺติ อนตฺตนิ ปกฺขเว อนตฺตานิ ฉสญฺญาวิมุตฺติ ฉจิตฺตวิมุตฺติ ฉธิปญฺญาวิมุตฺติ อสุเภ ปกฺขเว อสุภนิมิตฺตสมุปฺปนฺนา ฉสญฺญาวิมุตฺติ ฉจิตฺตวิมุตฺติ ฉธิปญฺญาวิมุตฺติ อิเม โข ปกฺขเว ฉฏฺฐกภเณ ฉสญฺญาวิมุตฺติ ฉจิตฺตวิมุตฺติ ฉธิปญฺญาวิมุตฺติ ฯ

(២៣៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស នេះ មាន ៤ យ៉ាង ចុះ ៤ យ៉ាងតើដូចម្តេចខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាមិនទៀង ក្នុងវត្ថុមិនទៀង ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាជាទុក្ខក្នុងវត្ថុជាទុក្ខ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាមិនមែនខ្លួនក្នុងវត្ថុមិនមែនខ្លួន ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាមិនស្អាតក្នុងវត្ថុមិនស្អាត ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ៤ យ៉ាង ។

អនិច្ចេ និច្ចសញ្ញិនោ ទុក្ខេ ច សុខសញ្ញិនោ

អនត្តនិ ច អត្តសញ្ញិនោ អសុភេ ច សុភសញ្ញិនោ(១)

មិច្ឆាទិដ្ឋិហតា(២)សត្តា(៣) ខិត្តចិត្តា វិសញ្ញិនោ

តេ យោគយុត្តា មារស្ស អយោគក្ខេមិនោ(៤) ឥតា

សត្តា កច្ឆន្តិ សំសារំ ជាតិមរណគាមិនោ

យទា ច ពុទ្ធា លោកស្មឹ ឧប្បជ្ជន្តិ បភង្ករា

តេ ឥមំ ធម្មំ បកាសេន្តិ ទុក្ខូបសមគាមិនំ

តេសំ សុត្វាន សប្បញ្ញា សចិត្តំ បច្ចលទ្ធុំ តេ

អនិច្ចំ អនិច្ចតោ ឧក្កុំ ទុក្ខមឧក្កុំ ទុក្ខតោ

អនត្តំ ច អនត្តតោ(៥) អសុភំ អសុភតច្ចុំ

សម្មាទិដ្ឋិសមាធាយ សព្វទុក្ខំ ឧបច្ចគុន្តិ ។

---

១ ម. អនត្តនិ ច អត្តាតិ អសុភេ សុភសញ្ញិនោ ។ ២ ម. មិច្ឆាទិដ្ឋិគតា ។ ៣ ម. បត្តា។

៤ ម. អយោគក្ខេមគាមិនោ ។ ៥ ម. អនត្តតិ អត្តាតិ ។

សត្វតាំងឡាយ មានសេចក្តីសំគាល់ថាទៀង ក្នុងវត្ថុដែលមិនទៀងផង មានសេចក្តីសំគាល់ថាសុខក្នុងវត្ថុដែលជាទុក្ខផង មានសេចក្តីសំគាល់ថាខ្លួន ក្នុងវត្ថុដែលមិនមែនខ្លួនផង មានសេចក្តីសំគាល់ថាល្អក្នុងវត្ថុដែលមិនល្អផង ត្រូវមិច្ឆាទិដ្ឋិកំចាត់បង់ហើយ មានចិត្តក្រឡុក មានសេចក្តីសំគាល់ខុស សត្វតាំងនោះ ឈ្មោះថាប្រកបខ្លួន ក្នុងកិលេសជាគ្រឿងប្រកបរបស់មារ មិនកន្លងផុតចាកយោគធម៌ឡើយ តែងដល់នូវជាតិនិងមរណៈ រមែងអន្ទោលទៅ កាន់សង្សារ លុះកាលណា ព្រះពុទ្ធតាំងឡាយ ព្រះអង្គធ្វើនូវស្មើ ទ្រង់ត្រាស់ឡើង ក្នុងលោក ព្រះអង្គទ្រង់ប្រកាសធម៌នេះ ជាធម៌ញុំាងសត្វឲ្យដល់ នូវឋានសូន្យទុក្ខ សត្វតាំងនោះប្រកបដោយប្រាជ្ញា បានស្តាប់ធម៌ របស់ព្រះពុទ្ធតាំងឡាយនោះ ទើបបានចំពោះនូវចិត្តរបស់ខ្លួន គឺបានឃើញនូវវត្ថុមិនទៀង ថាមិនទៀង បានឃើញនូវវត្ថុជាទុក្ខ ថាជាទុក្ខ បានឃើញនូវវត្ថុមិនមែនខ្លួន ថាមិនមែនខ្លួន បានឃើញនូវវត្ថុមិនល្អ ថាមិនល្អ ជាអ្នកប្រកាន់ត្រូវ ដោយសម្មាទិដ្ឋិ បានកន្ទងនូវទុក្ខតាំងពួង ។

៥មេ ចត្តារោ វិបល្លាសា ឯដ្ឋសម្បទ្ទសឃ្ឃ បុគ្គ-
លស្ស បហីនា អប្បហីនាតិ កោធេ បហីនា កោធេ
អប្បហីនា អនេកេ ឯទ្ធន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិប-
ល្លាសោ ឯដ្ឋវិបល្លាសោ បហីនោ ទុក្ខេ សុខន្តិ
សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ឯដ្ឋវិបល្លាសោ ប-
ហីនោ អនត្តនិ អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្ល-
សោ ឯដ្ឋវិបល្លាសោ បហីនោ អសុភេ សុភន្តិ
សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ឯដ្ឋវិបល្លាសោ
បហីនោ ទ្វីសុ វត្ថូសុ ឆ វិបល្លាសា បហីនា ទ្វីសុ
វត្ថូសុ ទ្វេ វិបល្លាសា បហីនា ចត្តារោ វិបល្លាសា
អប្បហីនា ឆ ចតូសុ វត្ថូសុ អដ្ឋ វិបល្លាសា
បហីនា ចត្តារោ វិបល្លាសា អប្បហីនាតិ ។

វិបល្លាសកថា។

វិបល្លាសទាំង ៤ នេះ បុគ្គលអ្នកបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ លះបង់បាន ខ្លះ លះបង់មិនបានខ្លះ គឺវិបល្លាសខ្លះ លោកលះបង់បាន វិបល្លាសខ្លះ លោកលះបង់មិនបាន សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាទៀងក្នុងវត្ថុដែលមិនទៀង លោកលះបង់ហើយ តែសញ្ញានៅកើត ចិត្តនៅកើត ថាជាសុខក្នុងវត្ថុជាទុក្ខ លោកលះបង់បាន ត្រឹមតែទិដ្ឋិវិបល្លាសទេ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាជាខ្លួនក្នុងវត្ថុដែលមិនមែនខ្លួន លោកលះបង់ហើយ តែសញ្ញានៅកើត ចិត្តនៅកើត ថាល្អក្នុងវត្ថុដែលមិនល្អ លះបង់បានតែទិដ្ឋិវិបល្លាសទេ (គឺថា) វិបល្លាស ៦ ក្នុងវត្ថុ ៦ លោកលះបង់ហើយ វិបល្លាស ២ ក្នុងវត្ថុ ៦ លោកលះបង់ហើយ ត្រង់វិបល្លាស ៤ លះមិនបានទេ គឺ វិបល្លាស ៨ ក្នុងវត្ថុ ៤ លោកលះបាន វិបល្លាស ៤ លះមិនបានទេ ។

ចប់ វិបល្លាសកថា ។

(២៣៥) មក្ខោតិ កេនដ្ឋេន មក្ខោ ។ សោតា-
បត្តិមក្ខក្ខណោ ឧស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា
បហានាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតាធិ
ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច កិ-
លេសានំ បរិយោនាទាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច
បដិវេធាទិរិសោធនាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្ត-
ស្ស អធិដ្ឋានាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស
ភាវនាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ
មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មក្ខោ ចេវ
ហេតុ ច សច្ឆិកិរិយាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ
ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច
អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បស្ស
បហានាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតាធិ
ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច
កិលេសានំ បរិយោនាទាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ
ច បដិវេធាទិរិសោធនាយ មក្ខោ ចេវ ហេតុ ច

មហាវគ្គ មគ្គកថា

(៦៣៩) ពាក្យថា មគ្គ តើមគ្គ ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ កុដិ១ណៈ នៃសោតាបត្តិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយនៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ឫសគល់ទៅក្នុង ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យឋិតនៅសិប់ កុដិ១ណៈ ។ សម្មាសង្កប្បៈ ដោយអត្ថថាលើកចិត្តឡើងកាន់អារម្មណ៍ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះមិច្ឆាសង្កប្បៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភ នូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់ នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេស មានបដិវេធជាដើម

ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស
វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ
មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរឹ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ
ហេតុ ច សច្ឆាកិរិយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ
ច ឯកច្ចេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច
បរិក្ខហដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បហានាយ
មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថ-
ម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយោ-
ទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាធិវិសោធនា-
យ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ
ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ
ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច
ឧត្តរឹ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ឆាកិរិ-
យាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឯកច្ចេ បតិដ្ឋាប-
នាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មា-
កម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ
ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផ្សព្វផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យបិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ។ សម្មាវាចា ដោយអត្ថថាកំណត់ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាវាចា ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផ្សព្វផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យបិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ។ សម្មាកម្មន្តៈ ដោយអត្ថថាខុសឆ្គង ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាកម្មន្តៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌

មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយោនាទាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធានិវត្តនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិ-វេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ឆិកិរិយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឯកោធេ បតិដ្ឋាបនាយ ម-គ្គោ ចេវ ហេតុ ច វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។ បេ ។ បក្ខហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាម-ស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។ បេ ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។ បេ ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយោនាទាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធានិវត្តនាយ

ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយនៃចិត្ត ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីបានន្ទូវគុណវិសេស ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះក្នុងនិរោធ ។ សម្មាអាជីវៈ ដោយអត្ថថាផ្សព្វផ្សាយ ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាអាជីវៈ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីលះបង់នូវមិច្ឆាវាយាមៈ ។ បេ ។ សម្មាសតិ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាសតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនពាយមាយ ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាសមាធិ ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផល ជាហេតុផល ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម

มคฺโค เจว เหตุ จ จิตฺตสฺส อธิฏฺฐานาย มคฺโค เจว เหตุ จ จิตฺตสฺส เวทนาย มคฺโค เจว เหตุ จ วิเสสาธิคมาย มคฺโค เจว เหตุ จ ขุทฺทานุขุทฺทกปฏิปทาย มคฺโค เจว เหตุ จ สฏฺฐิสมฺภาริสมฺภาย มคฺโค เจว เหตุ จ ฯ

(๒๓๖) สกทาคามิมคฺคกฺขโณ ทสฺสนฏฺเฐน สมฺมาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ อาโลกฏฺเฐน สมฺมาสมาธิ ปฏิปกฺขสมุคฺฆาตฏฺเฐน สมฺมาสงฺกปฺโป ปฏิปกฺขสมุคฺฆาตฏฺเฐน สมฺมาวาจา ปฏิปกฺขสมุคฺฆาตฏฺเฐน สมฺมากมฺมนฺโต ปฏิปกฺขสมุคฺฆาตฏฺเฐน สมฺมาอาชีโว สมุคฺฆาตฏฺเฐน สมฺมาวายาโม อุปฏฺฐานฏฺเฐน สติ อวิกฺเขปฏฺเฐน สมาธิ ปฏิปกฺขสมุคฺฆาตฏฺเฐน สมฺมาญาณ วิมุตฺติรสฏฺเฐน สมฺมาวิมุตฺติ สมุคฺฆาตฏฺเฐน มคฺโค เจว เหตุ จ จิตฺตสฺส อธิฏฺฐานาย มคฺโค เจว เหตุ จ จิตฺตสฺส เวทนาย มคฺโค เจว เหตุ จ วิเสสาธิคมาย มคฺโค เจว เหตุ จ ขุทฺทานุขุทฺทกปฏิปทาย

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផ្សះផ្សាំនៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបានន្ទូវគុណ-វិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងន្ទូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យបិតនៅចំពោះ ក្នុងនិកាយ ។

(៦៣៦) ក្នុងខណៈ នៃសកទាគាមិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ។បេ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនពយមាយ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់ន្ទូវកាមរាគសំយោជនៈ និងបដិឃសំយោជនៈដ៏គ្រោតគ្រាត ន្ទូវកាមរាគានុសយ និងបដិឃានុសយ ដ៏គ្រោតគ្រាត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបគ្គហន្ទូវពួកសហ-ជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់ន្ទូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះន្ទូវគុណវិសេស មានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផ្សះផ្សាំនៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាន ន្ទូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត

មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។

អជានតាមិមក្ខកូណោ ឧស្សន្នដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អរិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អណុសហគតស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស អណុសហគតស្ស កាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយោនាទាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុ
ផង ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិពេធ ។

ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ។បេ ។
សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនកាយមាយ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះ-
បង់នូវកាមរាគសំយោជនៈ និងបដិឃសំយោជនៈដ៏ស្ដួចស្ដើង នូវកាម-
រាគានុសយ និងបដិឃានុសយដ៏ស្ដួចស្ដើង ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បី
។បគ្គមនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់
នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីដម្រៈនូវគុណវិសេសមាន
បដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គផង
ជាហេតុផង ដើម្បីផ្សះផ្សាៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាន
នូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ជ្រុះតទៅទៀត ជា
មគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង
ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិពេធ ។

อรหตฺตมคฺคกฺขโณ ฉสฺสุ ฉฏฺฐาเณ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ อวิกฺเขปฏฺเฐน สมฺมาสมาธิ ปุพฺพภาคสฺส อปุพฺพภาคสฺส มานสสฺส อุทฺธจฺจสฺส อวิชฺชาย มานานุสยสฺส ภวราคานุสยสฺส[๑] อวิชฺชานุสยสฺส ปหานาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ สพฺพสงฺขารานิจฺจตาทีสุ ญาณสฺส ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ สพฺพธมฺมานตฺตตาย ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ ปฏิสมฺภิทาสุ ญาณสฺส ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ ฉสุ อภิญฺญาสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ ตีสุ วิชฺชาสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ ฉสุ สติปฏฺฐาเนสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ จตูสุ สมฺมปฺปธาเนสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ จตูสุ อิทฺธิปาเทสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ ปญฺจสุ อินฺทฺริเยสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ ปญฺจสุ พลานิ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ สตฺตสุ โพชฺฌงฺเคสุ ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ปฏิเวธาย มคฺโค เจว โหตุ ฯ

(๒๓๗) ฉสฺสุ ฉฏฺฐาเณ สมฺมาทิฏฺฐิ อกิเลสมคฺโค สมฺมาสงฺกปฺโป นิกฺขมฺมมคฺโค สมฺมาวาจา สมุฏฺฐานมคฺโค สมฺมากมฺมนฺโต อาชีวปาริสุทฺธิมคฺโค สมฺมาวายาโม อุปฏฺฐานมคฺโค สมฺมาสติ

---

๑ ม. ภวราคานุสยสฺส ฯ

ក្នុងខណៈនៃអរហត្តមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ។ បេ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីលះបង់នូវវិបរាគ អវិបរាគៈ មានៈ ទុក្ខៈ អវិជ្ជា មានានុសយ ភវានុសយ អវិជ្ជានុសយ ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីបតិបត្តិនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេស មានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីអធិដ្ឋានៃចិត្ត ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីផ្សព្វផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីបានូវគុណវិសេស ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីចាក់ចេះតទៅទៀត ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គង្គ ជាហេតុង្គ ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យបិតនៅចំពោះ ក្នុងនិកេត ។

(៦៣៧) សម្មាទិដ្ឋិ មានការយល់ឃើញជាមគ្គ សម្មាសង្កប្បៈ មានការលើកចិត្តកាន់អារម្មណ៍ជាមគ្គ សម្មាវាចា មានការកំណត់ជាមគ្គ សម្មាកម្មន្តៈ មានការខ្នះខ្នែងជាមគ្គ សម្មាអាជីវៈ មានការផ្សព្វផង់ជាមគ្គ សម្មាវាយាមៈ មានការផ្គង់ជាមគ្គ សម្មាសតិ មានការប្រុងប្រយ័ត្នជាមគ្គ

អរិយក្ខេបមក្តោ សម្មាសមាធិ ឧបដ្ឋានមក្តោ សតិស-
ម្ពោជ្ឈង្គោ បវិចយមក្តោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ បក្ក-
ហាមក្តោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ជរណាមក្តោ បីតិសម្ពោ-
ជ្ឈង្គោ ឧបសមមក្តោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អរិយក្ខេប-
មក្តោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ បដិសង្ខានមក្តោ ឧបេ-
ក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អស្សទ្ធិយេ អកម្បយមក្តោ សទ្ធា-
ពលំ កោសជ្ជេ អកម្បយមក្តោ វីរិយពលំ បមាទេ
អកម្បយមក្តោ សតិពលំ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បយមក្តោ
សមាធិពលំ អវិជ្ជាយ អកម្បយមក្តោ បញ្ញាពលំ
អនិមោក្ខមក្តោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បក្កហាមក្តោ វីរិយិន្ទ្រិយំ
ឧបដ្ឋានមក្តោ សតិន្ទ្រិយំ អរិយក្ខេបមក្តោ សមាធិន្ទ្រិយំ
ឧស្សនមក្តោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយំ
មក្តោ អកម្បយដ្ឋេន ពលំ មក្តោ និយ្យានដ្ឋេន
ពោជ្ឈង្គោ មក្តោ ហេតុដ្ឋេន(១) មក្តោ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន
សតិបដ្ឋានា មក្តោ បធានដ្ឋេន សម្មប្បធានា មក្តោ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ទស្សនដ្ឋេន ញាណំ អត្ថិ ។

សម្មាសមាធិ មានការមិនរាយមាយជាមគ្គ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការប្រុងប្រយ័ត្នជាមគ្គ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ មានការពិចារណាជាមគ្គ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ មានការផ្គងទ្បើងជាមគ្គ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការផ្សាយទៅជាមគ្គ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការស្ងប់រម្ងាប់ជាមគ្គ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការមិនរាយមាយជាមគ្គ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ មានការពិចារណាជាមគ្គ សទ្ធាពល: មានការមិនកម្រើក ព្រោះការមិនជឿជាមគ្គ វីរិយពល: មានការមិនកម្រើក ព្រោះការខ្ជិលច្រអូសជាមគ្គ សតិពល: មានការមិនកម្រើក ព្រោះសេចក្តីប្រហែសជាមគ្គ សមាធិពល: មានការមិនកម្រើក ព្រោះទុច្ចរិតជាមគ្គ បញ្ញាពល: មានការមិនកម្រើក ព្រោះអវិជ្ជាជាមគ្គ សទ្ធិន្ទ្រិយ មានការជឿសិទ្ធជាមគ្គ វីរិយិន្ទ្រិយ មានការផ្គងទ្បើងជាមគ្គ សតិន្ទ្រិយ មានការប្រុងប្រយ័ត្នជាមគ្គ សមាធិន្ទ្រិយ មានការមិនរាយមាយជាមគ្គ បញ្ញិន្ទ្រិយ មានការយល់ឃើញជាមគ្គ ឥន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី ពល: ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើក ពោជ្ឈង្គ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាចេញចាក (វដ្ត:) ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាហេតុ សតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សម្មប្បធាន ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាតាំងមាំ

ឥដ្ឋផលដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា មគ្គោ តថដ្ឋេន សច្ចា មគ្គោ
អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ មគ្គោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិប.
ស្សនា មគ្គោ វិការសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា មគ្គោ
អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធា មគ្គោ សំវរដ្ឋេន សីល.
វិសុទ្ធិ មគ្គោ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ មគ្គោ ទស្ស.
នដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ មគ្គោ មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ មគ្គោ
បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា មគ្គោ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ មគ្គោ
សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ មគ្គោ ឆន្ទោ មូល.
ដ្ឋេន មគ្គោ មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន មគ្គោ
ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន មគ្គោ វេទនា សមោស.
រណដ្ឋេន មគ្គោ សមាធិប្បមុខដ្ឋេន មគ្គោ សតិ
អាធិបតេយ្យដ្ឋេន មគ្គោ បញ្ញា តទុត្តរដ្ឋេន មគ្គោ
វិមុត្តិ សារដ្ឋេន មគ្គោ អមតោគធំ និព្វានំ បរិយោ.
សានដ្ឋេន មគ្គោតិ ។

មគ្គកថា ។

ឥទ្ធិបាទ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាសម្រេច សច្ចៈឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាខៀងចាត់ សមថៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនញាយមាយ វិបស្សនា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាយល់ច្បាស់ សមថវិបស្សនា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមានរសតែមួយ យុគនទ្ធធម៌ (ធម៌អាស្រ័យនឹងគ្នាដូចជានឹមនិងព្រាត់ជ្រាម) ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្ទួងគ្នា សីលវិសុទ្ធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាសង្រួម ចិត្តវិសុទ្ធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនញាយមាយ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ វិមោក្ខ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថារួច (ចាកកិលេស) វិជ្ជា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ វិមុត្តិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាលះបង់ ខយញាណ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាផ្តាច់បង់ ឆន្ទៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាឫស មនសិការៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាតាំងខ្ជឹងព្រម ផស្សៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថារួបរួម វេទនា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាប្រជុំពុះ សមាធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាប្រមុខ សតិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី បញ្ញា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាក្រៃលែងជាងពួកធម៌តាំងនោះ វិមុត្តិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាខ្លឹមអមតនិព្វាន ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាចប់ស្រេច (នៃកិច្ចកង៏សាសនា) ។

ចប់ មគ្គកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស បដិសម្ភិទាមគ្គោ

ទុតិយោ ភាគោ

	មាតិកា	អង្គុ
មហាវគ្គោ	ទិដ្ឋិកថា	១
	អានាបានកថា	៨៣
	ឥន្ទ្រិយកថា	១៩០
	វិមោក្ខកថា	២៨០
	គតិកថា	៣៧៤
	កម្មកថា	៣៨៣
	វិបល្លាសកថា	៣៩៨
	មគ្គកថា	៤០៦

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

ទុតិយភាគ

មាតិកា		ទំព័រ
មហាវគ្គ	ទិដ្ឋិកថា	១
	អានាបានកថា	៨៣
	ឥន្ទ្រិយកថា	១៩០
	វិមោក្ខកថា	២៨០
	គតិកថា	៣៧៩
	កម្មកថា	៣៨៣
	វិបល្លាសកថា	៣៩៨
	មគ្គកថា	៤០៦

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្កេ	វជ្ជលេខាឃ្យំ
អកិនិវេសបកមាសោ	អកិនិវេសបកា.		
		មាសោ ៤	៨
កតិមាកាវហំ	កតិមាកាវេហំ	១២	៣
អកិនិវេសោ	អកិនិវេសោ	៦៩	១៨
កាយោបំ	កាយោបិ	៩២	១៣
ឧសុភតំ	ឧិសុភតំ	,,	១៤
ឧិសុភតិំ	ឧិសុភដ្ឋំ	១០៣	១៩
មហាវក្ខ	មហាវេក្ខ	១០៥	១
[៨៣]	[៩៣]	១០៦	៩
ឆម្មក្ខណ្ឌោ	ឆម្មក្ខណ្ឌោ	១១៨	១៣
បញ្ចំ	បញ្ចឹ	២០៤	៣
បញ្ចង្គុយានិ	បញ្ចង្គុយានិ	២២៣	១៤
បដ្ឋាបេន្តិ	បតិដ្ឋាបេន្តិ	២៥៧	១០

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្គុ	វជ្ជលេខាយំ
ធសសញ្ញាវិអោក្កោ	ធសសញ្ញាវិ-អោក្កោ	២៩៩	៣
”	”	៣០៤	១៦
ឈាយតីត	ឈាយតីតំ	៣០៩	១២
អនិមិត្តតាយ	អនិមិត្តាយ	៣១៨	”
តាឥលំ	តាមិឥលំ	៣៣៤	១៥
កតមហំ	កតមេហំ	៣៦៣	៧
បត្តោ	មត្តោ	៣៧២	១
អាកាសានញ្ចាយតន	អាកាសាន-ញ្ចាយតន	៣៧៧	១០
ហាត្តំ	ហោត្តំ	៣៨៩	១១
ធសុត្តំ	ធិសុត្តំ	៣៩៤	១៦
វិញ្ញ	វិញ្ញ	៣៨០	១៩

សន្ទីកទ្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មច្ចុទ្ធជ្ជ	មិច្ចុទ្ធជ្ជ	១២	៤
ធម្មជាតណា	ណា	៦២	១១
សភាពនោះ	នោះ	,,	,,
សភាពណា	ណា	,,	,,
ធម្មជាតនោះ	នោះ	,,	១២
សភាពនោះ	,,	,,	១៤
សភាពណា	ណា	,,	,,
ធម្មជាតិនោះ	នោះ	,,	១៥
សុត្តន្តបិដ	សុត្តន្តបិដក	៣២	១
ជីវិតនោះ	ជីវ:នោះ	៥៣	៣
ជីវិតជវៃ	ជីវ:ជវៃ	,,	៤
មាន	មាន-	៧៥	៦
សត្វ	សត្វ-	៧៦	៩
អរយជន	អរិយជន	៨៧	,,
ដែលទប់ឲ្យលំដក	ដែលលំបាកដោយឲ្យលំ	៨៨	១៤

សន្ទីកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ឯកត្ត: ១	ឯកត្ត:	៨៥	១៤
វីរិយ:	វីរិយ:	៨៨	១៥
តាឆ ៥	តំឆ ៥	២០៨	៦
ការលោស់	ការរលោស់	២១៣	២
កិរិយាការបាន	កិរិយាបាន	២១៤	១៤
ជាឆ្គងឡើង	ថាឆ្គងឡើង	២២៥	៧
នៃឥន្ទ្រិ	នៃឥន្ទ្រិយ	២៣០	៨
អត្តជឿ	អត្តថា	២៣៤	៧
ខុទ្ទកនិកាយសូ	ខុទ្ទកនិកាយ	២៤៤	១
កឆវិញ្ញាណ ឹ	កឆវិញ្ញាណ ឹញ	៣០៤	១០
វិមោក្ខ	វិមោក្ខ	៣០៥	២
ស្រះឡះ	ស្រឡះ	៣០៦	១០
អបាទាន	ឧបាទាន	៣១៥	១២
សហជាតបច្ចយ	សហជាតប្បច្ចយ	៣២១	៣

សន្ទីកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វិមោក្ខកថា	វិមោក្ខកថា	៣៦៧	១
កាយសក្ខីបុគ្គល	កាយសក្ខិបុគ្គល	៣៣៤	៥
ខុទ្ទកនិកាយស្ស	ខុទ្ទកនិកាយ	៣៣៦	១
ទ្វេវិមោក្ខ	ទ្វេវិមោក្ខ	៣៤៦	៤
ព្រះយោគាវចរ	ព្រះយោគាវចរ	៣៥២	៧
សច្ចិវិយោ	សច្ចិកិរិយោ	៣៥៥	,,
ទ្វេវសច្ច	ទ្វេវសច្ចៈ	,,	១៥
បវត្តផល	បវត្តៈផល	៣៦១	៨
ដោអំណាច	ដោយអំណាច	៣៦៤	៦
ទិព្វា	ទិព្វាន	៣៦៥	៧
ខុទ្ទកនិកាយស្ស	ខុទ្ទកនិកាយ	៣៦៨	១
កាលច្បាស់ដឹង	កាលដឹងច្បាស់	៣៧៥	១១
គាវចរ	គាវចរ	,,	១៣
មគ្គកថា	មគ្គកថា	៤០៣	១
ថាបគ្គ	ថាមគ្គ	៤០៩	១៥

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ :

Printing costs were met through the gift of

Wat. Sotoshu Iouin Temple
The Rev. Seishi Nakamura
545 Maebayashi, Daieimachi, Katori-gun, Chiba-ken 282-02 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 曹洞宗 医王院 住職　中村清志
〒287-02　千葉県香取郡大栄町前林545
☎0478-73-3038

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "
ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ
ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ
បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤
សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL. 70 (of 110 volumes total)
"SUTTANTA PITAKA"
Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh
Reproduced with the kind cooperation of the
TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE
First edition December 8, 1994
Printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・第70巻スッタンタピタカ（経部）

発　　行：プノンペン仏教研究所
復刻救援：カンボジア版トリピタカ(南伝大蔵経)復刻救援委員会
発　　行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社
製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

INSTITUT BOUDDHIQUE